Boekèt Mestreechs. Bloemlezing uit de Maastrichtse dialectliteratuur

Lou Spronck en Flor Aarts

bron
Lou Spronck en Flor Aarts, *Boekèt Mestreechs. Bloemlezing uit de Maastrichtse dialectliteratuur*. Veldeke-Krink, Maastricht 2005

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/spro012boek01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

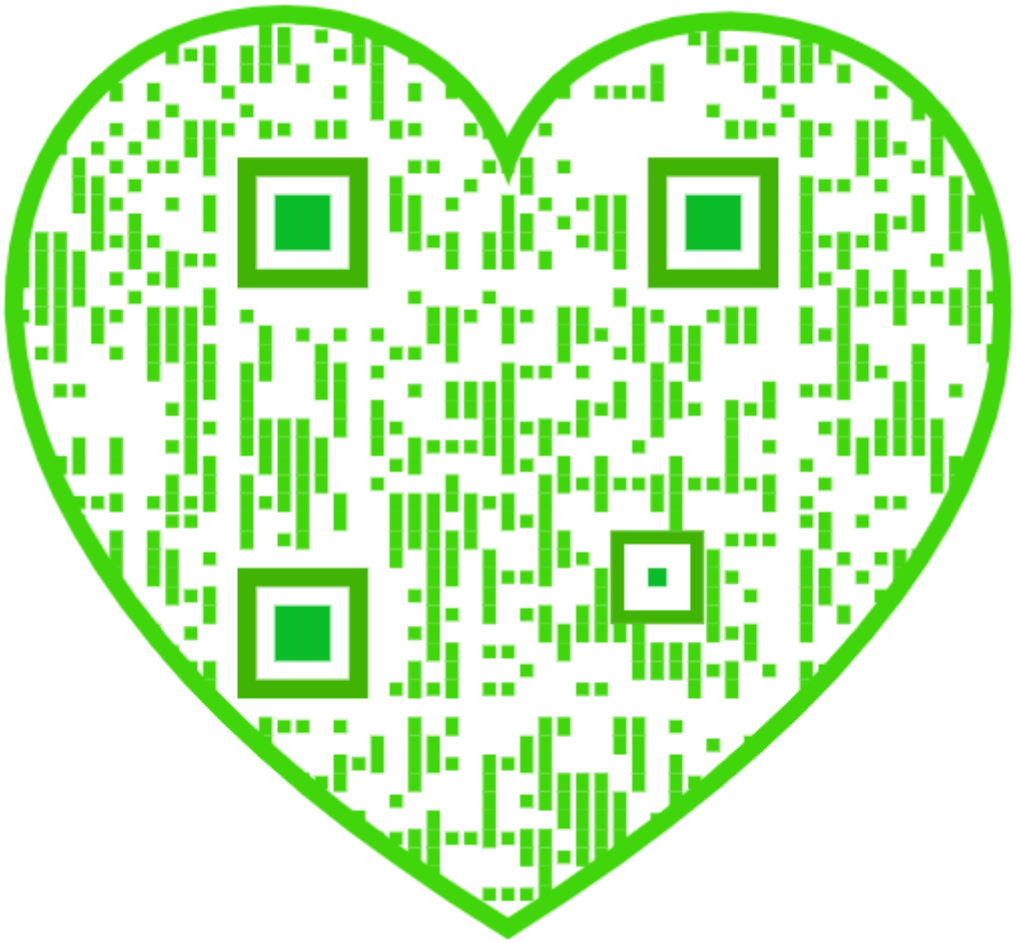

Inleiding

Een nieuwe bloemlezing

Boekèt Mestreechs is een vervolg op *Mestreechter spraok*, *doe zeute taol*, de bekende bloemlezing uit de Maastrichtse dialectliteratuur van dr. H.J.E. Endepols. De eerste druk daarvan verscheen ruim zeventig jaar geleden, in 1933; de tweede, vermeerderde druk in het oorlogsjaar 1943. In 1978 volgde een reprint; daarin waren de levensdata van de auteurs bijgewerkt.

Intussen zijn we een kwart eeuw verder, en de vraag naar een soortgelijke bloemlezing blijft aanhouden. Een tweede reprint van *Mestreechter spraok* is evenwel niet opportuun. Na de Tweede Wereldoorlog zijn er immers heel wat nieuwe dialectschrijvers opgestaan. Bovendien is onze smaak in de laatste halve eeuw, mede onder invloed van de secularisering, aanmerkelijk veranderd.

Boekèt Mestreechs is een vervolg op *Mestreechter spraok* in die zin, dat onze bloemlezing de diversiteit van bloemen en kruiden bevat die voor een boeket typerend zijn. De teksten zijn, met andere woorden, niet allemaal ‘zuiver literair’. De lezer vindt er ook Carnavals- en volksliederen, kinderliedjes, kinderversjes en teksten over historische gebeurtenissen. Liederen moeten gezongen kunnen worden; daarom hebben we er steeds de melodie bij afgedrukt, met aanwijzingen voor de begeleiding.

Boekèt Mestreechs is een nieuwe bloemlezing uit de Maastrichtse dialectliteratuur en geen supplement op *Mestreechter spraok.* Het boek bevat immers niet slechts teksten van na de Tweede Wereldoorlog, maar bestrijkt de hele Maastrichtse dialectliteratuur, die nu zo'n 250 jaar oud is. We hebben gepoogd alle boeken, bundels en brochures met Maastrichtse teksten op te sporen en daaruit een verantwoorde selectie te maken. En natuurlijk kozen we ook teksten uit de 80 jaargangen van het tijdschrift *Veldeke.* In een enkel geval doken we in een familiearchief of in een krant of weekblad, bewust op zoek naar nog verborgen teksten van bepaalde auteurs. Teksten die bestemd zijn om gespeeld te worden (toneel, operette, cabaret, musical) hebben we niet opgenomen. Als criterium voor selectie van een tekst (verhaal, gedicht of lied) hanteerden we ‘kwaliteit’, hoe vaag dit begrip ook is en hoezeer de keuze ook door onze persoonlijke smaak bepaald is. Slechts bij uitzondering deden we wat water bij onze wijn en lieten we het cultuurhistorisch of volkscultureel belang van een tekst de doorslag geven.

Boekèt Mestreechs bevat geen teksten die al eerder in een bloemlezing gepubliceerd werden, dus geen teksten uit *Mestreechter spraok* (1933, 1943, 1978), *Mosalect* (1976; verkleinde reprint 1977), *Sjiek klassiek* (2000), *Mosaïek* (2001) en *Mestreechs aajd* (2004). Als er in deze bloemlezingen teksten staan van auteurs die in *Boekèt Mestreechs* figureren, verwijzen we daarnaar, in de veronderstelling dat een geïnteresseerde lezer die 'meer' wil, deze bloemlezingen in een Limburgse openbare bibliotheek gemakkelijk kan raadplegen. De verwijzingen naar *Mestreechter spraok* hebben steeds betrekking op de tweede druk daarvan. Op de regel dat *Boekèt Mestreechs* enkel 'nieuwe' teksten bevat, maakten we slechts één uitzondering, en wel voor het *Mestreechs volksleed* van Fons Olterdissen.

Onder iedere tekst hebben wij 'Aantekeningen' geplaatst met opgave van de vindplaats van de tekst en, voorzover we dat nodig achtten, verhelderende toelichtingen en woordverklaringen, waarnaar verwezen wordt door een asterisk (*) in de tekst. Tevens geven we daar aan, in welke bloemlezingen nog meer teksten van de betreffende schrijver te vinden zijn.

De teksten in *Boekèt Mestreechs* zijn chronologisch geordend volgens de geboortejaren van de schrijvers. Die volgorde geldt in principe ook voor de liederen, al hebben we het (anonieme) 'steinaajd good' vrij willekeurig over het boek verspreid. De jongste auteur van wie wij werk hebben opgenomen, bereikte in 2005 de leeftijd van 58 jaar.

Is dit een teken aan de wand? Terugblikkend konden wij nog putten uit een rijke voorraad, maar het toekomstperspectief lijkt voor de Maastrichtse dialectliteratuur niet gunstig.

Spelling en klank

Nog afgezien van het bedenkelijk gebruik van uiteenlopende spellingen in één boek, spreekt het eigenlijk voor zich, dat in deze bloemlezing de spelling gehanteerd wordt die in 1992 in het boek *Speulentere spelle* degelijk werd onderbouwd en in 1999 officieel door het stadsbestuur van Maastricht werd vastgesteld, de spelling dus van *De Nuie Mestreechsen Dictionair* (2004).

Voor het merendeel van de geselecteerde teksten betekende dat: het uniformeren van de spelling door het simpel toepassen van de officiële regels. Waar in de originele tekst bijvoorbeeld staat:

Dat waos in de schoen gouwe ieuw, *wie aal in vrundschap leefde en eeder vrouw in eige hoes heùr eige kleier weefde* (Oprechte Maastrichter Almanak 1898); *Et is al tamelik lang geleije* (Edmond Franquinet); *'t Woord e fieske... mét knien netuurlik* (Jean H.P. Jacobs),

luiden die zinnen in de moderne spelling:

Dat waos in de sjoen gouwe iew, *wie aal in vrundsjap leefde en eder vrouw in eige hoes häör eige kleier weefde; 't Is al tamelek lang geleie; 't Woort e fieske... mèt knien netuurlek.*

Bij oudere teksten was het evenwel niet steeds eenvoudig om de klankwaarden van de gehanteerde lettertekens te bepalen. Voordat binnen de Sociëteit Momus, opgericht in 1839, een spellingtraditie ontstond, spelde iedere auteur op eigen wijze, en nooit werd dan gebruik gemaakt van het accent grave (□), het accent aigu (□) en het umlautteken (¨).

In dat 'wilde' karakter van de spelling ligt overigens ook een sleutel tot oplossing van het probleem. Want als twee auteurs, die in eenzelfde periode een Maastrichtse tekst schrijven, voor dezelfde klank (bijv. de *ae*) verschillende tekens (bijv. *ai* en *ê*) gebruiken, kunnen we de klankwaarde bij benadering vaststellen. Verder moeten we er rekening mee houden dat de schrijver zich bij het weergeven van klanken niet alleen liet leiden door de spelling van het Nederlands, maar ook door die van het Frans en soms ook het Duits. Van consequente toepassing van een gekozen spelwijze is in die oude dialectteksten overigens zelden sprake. En tenslotte: het meest voor de hand liggende hulpmiddel om de door de schrijver bedoelde klanken te bepalen is natuurlijk de huidige uitspraak in de dialecten van de stad en de omliggende dorpen.

Ter illustratie volgen hier twee fragmenten in de oorspronkelijke spelling, waarbij tussen haakjes de uitspraak vermeld wordt waar wij voor gekozen hebben.

Uit het 'Sermoen': *God bewaur* (bewaor) *uch* (uch) *es gair* (gaer) *geijn* (gei) *Mastreegs* (Mastreechs) *en kond* (kónt), *soe sag meijn* (mien) *auw* (auw) *moor. (...) Heb* (hèb) *gair* (gaer) *nou* (noe) *de moul* (moul) *vol tan? Dat geleuf* (geluif) *ich* (ich);

en uit de 'Percessie' van Theodoor Weustenraad: *Dat zal heur* (häör) *mer neet leukken* (lökke), *daau* (dao) *repondeer ig* (ich) *ug* (uch) *ins veur! Et vreumeske* (vruimeske) *zal draaun* (d'raon) *geleuven* (geluive) *al moes* (moes) *ig* (ich) *breeken door de deur! - Een* (in) *die godvreuchtige* (godvröchtege) *gedachten pak ig* (ich) *te knoep* (knóp) *van 't deurke vast.*

Taalgeschiedenis

Zoals gezegd dragen alle teksten in *Boekèt Mestreechs* een modern spellingkleed, maar met behoud van het oorspronkelijke klankkarakter. In het handschrift van het 'Sermoen' staat bijvoorbeeld:

Wat is dat neet ein plaiseer as me huurd wie hun deij babbeij geijt, *en dau bij de schoenste weurd van de werreld*, *par exempel: dou swerenootse lompen hond*, *dou hoore kind*, *dou schinmair*, *dou loessak*, *dou raikkel*, *du canaillje*, *dou hoorejaiger & &...*

Deze tekst luidt in *Boekèt Mestreechs* volgens de officiële spellingregels aldus:

Wat is dat neet ei plèzeer as me huurt wie hun dej babbej geit; en daobij de sjoenste wäörd van de werreld, *par exempel: doe sjwerenootse lómpen hónd*, *doe horekind*, *doe sjinmaer*, *doe loeszak*, *doe raekel*, *doe canaille*, *doe horejaeger etc. etc.*

Onze lezers hebben ongetwijfeld gemerkt hoe 'boers' de Maastrichtse taal klonk in de oudste periode, voordat Momus er was. Maar al in de eerste decennia van de negentiende eeuw vonden er een aantal opvallende veranderingen plaats. Als gevolg daarvan werden *gaer*, *vaer*, *paerd* en *gaeve* in de taal van de Momusse al niet meer gebruikt. Maar *ich*, *mich* en *uch* zijn pas goed honderd jaar geleden uit het Maastrichts verdwenen en vervangen door *iech*, *miech* en *uuch.*

De ontwikkeling gaat door. Zo is er in de laatste halve eeuw een versterkte tendens tot rekking van klinkers waarneembaar, vooral van de klinkers *a* en *ó*, die voor nasale consonanten (neusmedeklinkers) als *aa* en *oo* (soms: *ou*) worden uitgesproken: *van > vaan*, *dan > daan*, *blank > blaank*, *óntvange > oontvaange*, *zónder > zoonder*, *ónnudeg > oonnudeg*, *bóntjas > boontjas*, *hónger> hoonger*, *kómme > koume.* In de gekozen teksten van na 1950 hebben we deze rekkingen systematisch doorgevoerd, maar in die van vóór 1950 hebben we de korte of lange klankweergave van de auteur gevolgd.

In teksten van na 1950 worden door de auteurs soms woorden en woordvormen gebruikt, die niet in *De Nuie Mestreechsen Dictionair*, maar wel in Endepols' *Diksjenaer* geregistreerd zijn, bijv. *deeg* (*Nuie: doog; Diksjenaer: deeg* en *doog*), *kreeg* (*Nuie: kraog; Diksjenaer: kreeg*), *geveules* (gevoelens; niet in de *Nuie*, wel bij Endepols), *verzoende* (verzoende; *Nuie: verzeunde; Endepols: verzoende*), *massepein* (marsepein; niet in de *Nuie*, wel bij Endepols). In deze gevallen volgden wij de auteurs.

De Nuie Mestreechsen Dictionair presenteert het Maastrichts, zoals dat nu, anno 2005, gesproken wordt. We zagen zojuist, dat dit nogal eens afwijkt van de 'Mestreechter taol', zoals die in Endepols' *Diksjenaer* is vastgelegd. Op hun beurt tonen de teksten uit de achttiende en negentiende eeuw nog oudere ontwikkelingsstadia van het Maastrichts.

Door toepassing van dezelfde spelling op de complete hier geboden staalkaart van historische en moderne teksten worden een aantal ontwikkelingen van het Maastrichtse stadsdialect duidelijk waarneembaar. In deze bloemlezing 'leest' u dus niet slechts proza en poëzie, maar ook een stukje taalgeschiedenis.

Leedsjes en veerskes

Een enkel woord nog over de literaire parels uit de wereld van het spelende kind. Dr. Endepols vestigde er de aandacht op door een aantal van die versjes en liedjes op te nemen in *Mestreechter spraok.* Later hebben dr. Charles Thewissen (*Eus eige leedsjes* 1968), maar vooral br. J.H. (Ananias) Devries (*Mestreechse Sinterklaos- en Keersleedsjes* 1968, *Kinderleedsjes - kinderveerskes* 1969) gezorgd voor een uitstekende documentatie van deze liederen en teksten. 'De zingende pótsvrouwe' onder leiding van Zjèf Penders hebben er in de jaren 1970-1976 een kroon op gezet: zij produceerden zes aanstekelijke langspeelplaten (*Mestreechter Geis 1-2*, *De lèste kalenderdaog*, *Dao komme ze...*, *Mestreech is neet breid... meh laank*, *In den Ouden Vogelstruys*) die blijvend getuigen van een stuk bijna verdwenen volkscultuur. De 'leuwige Studente' hebben er voor hun *Mestreechter leedsjes-cahier* (drie deeltjes, 1989-1990) rijkelijk uit kunnen putten en ook in onze bloemlezing hebben we enkele van die kostelijke liedjes en versjes afgedrukt.

Dankwoord

Bij de productie van *Boekèt Mestreechs* ontvingen we de onontbeerlijke hulp van Rita Bartels, Pol Brounts †, Joop Kurris en Harry Paulissen bij de uniformering van de spelling, en van Ben Perry die zorg droeg voor de muziekannotaties. Peter Schrijen luisterde het boek op met zijn foto's. Didier Telders en Pascal Walters tekenden voor vormgeving en druk. Zij allen verdienen onze dank, want zij leverden een onmisbare bijdrage aan de totstandkoming van deze uitgave.

Een schilderij van Jos Postmes (1896-1934), in bezit van mevrouw M.R. Minis-Vlaskamp, siert de omslag van ons *Boekèt.* Een foto van Jacques Voets verlucht een gedicht over de ‘Stokstraot vaan toen’. Wij zijn hen erkentelijk voor de toestemming tot reproductie.

Verder danken wij de auteurs of hun erfgenamen voor de toestemming die zij ons verleenden om de gekozen teksten af te drukken. Rechthebbenden die wij tot onze spijt niet konden bereiken, kunnen desgewenst contact opnemen met het bestuur van de Veldeke-Krink Mestreech.

Een laatste woord van dank geldt de bestuursleden van de Krink die ruim drie jaar geleden het initiatief namen en ons verzochten om de uitdaging te aanvaarden. We hebben er gestadig en met genoegen aan gewerkt en we hopen dat ons *Boekèt* bij velen aftrek en waardering zal vinden.

Na de *Mestreechter liergaank*, bestaande uit *Speulentere spelle* en *Rijstartele of veters?* (1992), het spreekwoordenboek *Good en geisteg gezag* (1996), de grammatica *Mestreechs*, *eus moojertaol* (2001) en *De Nuie Mestreechsen dictionair* (2004) is *Boekèt Mestreechs* een vijfde monument dat het Maastrichtse stadsdialect gepaste eer bewijst.

Lou Spronck
Flor Aarts

MESTREECHTER SPRAOK DOE ZEUTE TAOL!
PolHojheh!Brounts
Mr EDM. JASPAR • BONTE BLOMME
Léon Veugen
'ne Zöch vaan de ieuwigheid
MAASTRICHTS Ben Salemans & Flor Aarts
POL BROUNTS 'lache is oonnötteg'
PROZAWERKEN Alfons Olterdissen

Anoniem
Sermoen

God bewaor uch es gaer gei Mastreechs en kónt*, zoe zag mien auw moor. Die ein zaak neet alle daog en doen*, die meine: zij hajje* alle de sjoenheid van 't Mastreechs al weg, as ze de Mastreechsen Diksenarium* ins ingezeen hèbbe. Mer* wat zien ze d'r neve! Weite ze ouch, dat de sjoenheid van ein spraok 't nötste* dingk van de werreld is; ein dingk zoe nöt dat me ete, drinke, jao alles daoveur zou laote stoon? En huurt me ouch ei paar mooswiever zich de woerheid zègke, en dat dan de manslui tösse kómme, wat is dat neet ei plèzeer as me huurt wie hun dej babbej* geit; en daobij de sjoenste wäörd van de werreld, par exempel: doe sjwerenootse* lómpen hónd, doe horekind, doe sjinmaer*, doe loeszak, doe raekel, doe canaille, doe hore-jaeger etc. etc. Ich kón* uch zègke: wie ich* 't d'n ierste kier van-me-laeve gehuurd hèb, ich stónt as hej ich in de brook gesjete. Ich dach: wie is 't meugelek dat 'n vrouw, dej van janhagel aofkump en dej bij 't rapalje groet gebrach is, zoe'n sjoen dinger* kan zègke. 't Rolde oet häör moul wie 'n lei van 't pannedaak, zoedat ich 't nog neet in mien huid* kón kriege, woe zij 't vandan hole.

Wat ein sjoenheid, wat ein levegheid stik neet in de wäörd. Wat dunk uch noe, gaer zeet toch Mastreechtenaers, wat bleef uch? Gaer staot te kieke wie Piet Snot. Hèb gaer noe de moul vol tan? Dat geluif* ich.

Zègk mich ins: wat-v'r spraok zaet sjoender de kleine vinger met ein woord ‘kink’, as 't Mastreechs zeet? Kan me waol get sjoender dinke of zègke, as op zich good Mastreechs: ‘Ich slabrik op 't ies en veel op mien vot.’ Wie gek, wie gek zeet gaer d'rum neet, dat gaer eur bèste jaore laot veurbijgoon zónder uch op 't Mastreechs te lègke en de levegheid daovan te liere. Mer ich weit woe 't vandan kump: wieväöl van uch zien 'r, dej zoe ein platte vot hèbbe, dat ze kónne einen haven daag d'rop zitte blieve veur 't Mastreechs te studere of in de sjriefbeuk van d'auw lui op te zeuke, en te zien* of ze neet hei en dao ei wäördsje vónte* dat nog neet in de Mastreechsen Diksenarium en steit, en zien metein ins wat baeter gezag is: ‘ich sjievel op mien vot’ of ‘ich rol op mien vot’. Zij loupe in de plaots nao de koffiehoezer en nao de herberge woe ze eine kale Fraansman vinde dae ze kónne naoape, en dat is hun groetste plèzeer. (...)

Me meint dat 't eine sjoen steit as me mèt ‘votserviteur, votservante’ kump aongedrejd, mer ocherm, wie waerde ze oetgelach. Ein vraemde spraok is ouch waol sjoen en good, mer bij de Mastreechtenaers blijf ze altied lielek. Drum zag ouch de jóng oet Wiek: ‘Verdomp, wat bin ich blij dat ich 't Mastreechs gelierd hèb, anders waor ich van me laeve geine sjietekouleveger gewoerde.’ Mèt ein woord, en daomèt zal ich 't ierste deil van mien sermoen slete: 't babbelt zich good op Mastreechs, 't luig* zich good op Mastreechs, 't vlook zich good op Mastreechs.

Aantekeningen

Het bovenstaande is een fragment uit het *Sermoen euver de wäörd ‘Inter omnes linguas nulla Mosae Trajectensi praestantior’* (letterlijk: ‘Onder alle talen is er geen taal meer vooraanstaand dan de Maastrichtse’, vrij vertaald: ‘Er is geen taal prestigieuzer dan het Maastrichts’).

Het ‘Sermoen’ is de oudst bekende Maastrichtse dialecttekst. Het handschrift werd door Charles Thewissen ontdekt en gepubliceerd in *Veldeke* 12 (1937-1938) 2-10, waarna het werd geschonken aan het Gemeentearchief van Maastricht. H.J.E. Endepols gaf de tekst opnieuw uit in zijn *Woordenboek of Diksjenaer van 't Mestreechs* (Maastricht 1955) 550-557.

De anonieme auteur heeft aan de titel toegevoegd: *gehauwe in Mastreech 1729*, maar dat jaartal is niet juist. De tekst moet in het laatste kwart van de 18de eeuw gedateerd worden en is geschreven naar een Duits (Akens) voorbeeld. Zie: Lou Spronck, *Eau de Cologne en het oudste Maastrichts*, in: *De Maaspost*, *Kroniek vaan Mestreech*, 24 februari 1993.

Het klankkarakter van het ‘Sermoen’ en diverse daarin gebruikte woorden en woordvormen doen ons nu ‘boers’ aan, maar waren rond 1800 ‘zuiver’ Maastrichts. In de loop van de negentiende eeuw verdwijnen deze ‘boers’ lijkende elementen geleidelijk uit het stadsdialect. Men komt ze nu nog tegen in de dialecten van omliggende dorpen.

es gaer gein Mastreechs en kónt; die ein zaak neet alle daog en doen: De dubbele ontkenning (*neet... en)* is in het Maastrichts dialect tot het begin van de twintigste eeuw in levend gebruik geweest.

hajje: Naast *haj/hajje* kent het handschrift ook *hej/hejje* (zou / zouden hebben).
Mastreechsen Diksenarium: Een grapje, want die was er toen nog niet. In de Akense voorbeeldtekst staat ‘Dezenarius’, en ook dat is ‘scherzhaft’ bedoeld.

mer: De -e- van *mer* wordt in het handschrift op verschillende manieren gespeld (meestal ‘mer’, maar ook wel ‘mai’ en ‘mair’), hetgeen erop wijst dat de klank soms wat gerekt (als -è- of -ae-) werd uitgesproken.

nötste: nuttigste, meest zinvolle

babbej: bebbel, mond

sjwerenootse: drommelse

sjinmaer: oude knol, oud wijf

kón: Naast *kónne* (kunnen) bestaat het werkwoord *kane/kanne.*

ich: In het handschrift bij vergissing weggelaten.

zoe'n sjoen dinger: In het handschrift staat: ‘soe schoene dinge’.

huid: hoofd

geluif, *luig:* Naast ‘geluijve’ (op een andere plaats in het handschrift) vinden we hier ‘geleuf’, terwijl *luig* (zie laatste regel) bij vergissing gespeld wordt als ‘lenge’. De spelling met -eu-, waarmee (ook) de äö-klank wordt aangeduid, doet vermoeden dat de -ui- in deze woorden werd uitgesproken als de monoftong -äö-.

op te zeuke, *en te zien:* In het handschrift staat: ‘op seuke, en sien’.

vónte: In het handschrift staat ‘funde’.

Een ander fragment uit het *Sermoen* werd afgedrukt in *Mestreechter spraok*, 19-21; idem in *Mosalect*, 115.

Pascal Delruelle (1735-1807)
Jónges, jónges, trouwt toch neet
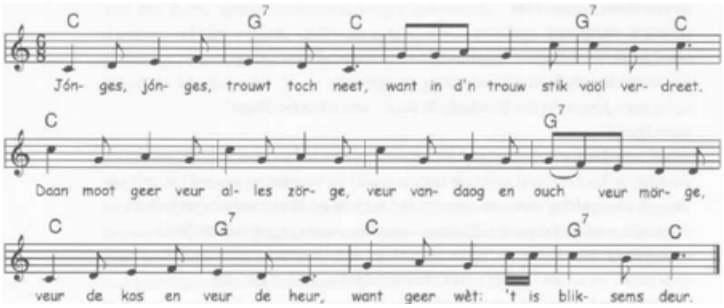
C G7 C G7 C
Jón- ges, jón- ges, trouwt toch neet, want in d'n trouw stik vaol ver- dreet.
C G7
Daan moot geer veur al- les zör- ge, veur van- daog en ouch veur mör- ge,
C G7 C G7 C
veur de kos en veur de heur, want geer wèt: 't is blik- sems deur.

Jónges, jónges, trouwt toch neet
Want in d'n trouw stik vääl verdreet.
Dan moot geer veur alles zörge,
Veur vandaog en ouch veur mörge,
Veur de kos en veur de heur,
Want geer wèt: 't is bliksems deur.

Ich kóm dageleks neet touw
Mèt drei gölde veur mien vrouw,
Zoedat ich nog geine liter
Kaan goon drinke op Sint-Pieter,
Bij Hameleers of bij Prick,*
Van bang dat ich mich ins verslik.

Dat waos allemaol nog niks,
Waos mien vrouw neet zoe gewiks
Dat ze 's nachs zeuk in mien tes
En steult mie geld mèt de res.
D'rum getrouwde, zwijgt mer stil
Want niemand heet ziene wil.

Zeen ich dan mien kinder kriete,
Dan dink ich aon mien miete
En verleer sóms de courage
Es ich dink aon de menage.
En oet mie lief bespaor ich het
Um 't te geve aon mien Bet.

Is mien Bet krank of in de kraom,
Dan moot ich anstónds in d'n haom
En stook 't vuur in de keuke,
Kook de pot en was de deuke,*
En daorum höb ich noets gedoon.
't Zouw mich in mien herses sloon.

Mein ich dan niks mie te koupe,
Dan kump miene Klaos geloupe:
Peer, ich höb zoe dèks gekrete
Dat geer mich neet laot aonmete
Eine gooje winterjas,
Want dee kaom mich good van pas.

Höb ich dee dan good voldoon
En ich mein get oet te goon,
Dan kump Kristiaon of Nol:
Peer, ich höb gei camisole
En gein brook veur aon mien vot,
Want mien bèste is kapot.

Laot in Godsnaom mich ein make
Van manchester of van lake,
Es ze mer wat proper is.
Want, m'n ziel, ich bin neet fris,
Dao geer mich zoe loupe laot
Wie einen erme jóng op straot.

Höb ich dan veur die goon zörge
Mèt 't lake nog te börge,*
Dan kump An mèt häör jekske:
Peer, kop mich toch ei nui pekske,
Want noe kump 't good sezoen

Um mich wat fris aon te doen.
Dan kump miene Bertus of Pie:
Peer, ich höb gein kouse mie
En gein sjeun veur op te loupe;
Peer, geer moot mich nuie koupe.*
En zoe kaan ich neet es peer
Ins goon drinke ei glaas beer.

*Daobij moot ich mich ouch mije**
Um mich ins wat good te kleie,
Want bezeen ich ins mien miete,
Dan begin ich weer te kriete
Dat ich niks bespaore kaan
Um te blieve ein ierlek maan.

D'rum jónges, wach uch veur d'n trouw,
Nump eur levedaog gein vrouw,
Al waos ze ouch sjoen van weze,
Knap van lief mèt dobbel peze,
Zoe blijf toch liever wie geer zeet.
Jónges, jónges, trouwt toch neet.

Aantekeningen

Dit lied van Pascal Delruelle, de geliefde pastoor van de Martinuskerk in Wijck, werd gepubliceerd door Lou Spronck in zijn artikel ‘De Maastrichtse dialektliteratuur voor 1840’, in: *Miscellanea Trajectensia* (Maastricht 1962) 454-455, 481-482. De tekst is overgeleverd via een uit circa 1900 daterend afschrift, waarvan de taal minder ‘boers’ gekleurd is dan ze uit de mond van Delruelle geklonken moet hebben. De oude vormen *gaer* en *dae* zijn daarin vervangen door ‘geer’ en ‘dee’; maar *ich*, *mich*, *hèbbe* (iech, miech, höbbe) waren voor de kopiïst nog heel gewoon.

In zijn *Mestreechse Sinterklaos- en Keersleedsjes* (tweede, vermeerderde druk, Maastricht 1968) wees br. J.H. (Ananias) Devries het kerstlied ‘Staat op, herder Coridon’ aan als voorbeeld voor Delruelles *Jónges*, *jónges*, *trouwt toch neet.*

Prick: Bij de kerk van Sint-Pieter bevindt zich een grafsteen met de data van overlijden van Egidius Prick (brouwer, gestorven op 19 september 1809, 70 jaar oud) en zijn zoon Gerardus Prick (herbergier, gestorven op 10 mei 1822, 59 jaar oud).

deuke: Hier is sprake van rijmdwang: keuke - deuke.

börge: op krediet kopen

nuie: De uitspraak van de -ui- neigde naar de äö-klank.

mije: ontzien

Meer poëzie van Delruelle in:

Mestreechter spraok, 27-28 (Verwiet tösse naoberse en maog); idem in *Mosalect*, 116-117.

Volgens Lou Spronck (zie: *Miscellanea Trajectensia*, 455) is waarschijnlijk ook het *Leedsje op Muneke Bexs* uit 1790 van de hand van pastoor Delruelle. Dit is afgedrukt in: *Mestreechter spraok*, 23-26.

Theodoor Weustenraad (1805-1849)
De Percessie van Sjerpenheuvel (strofen 67-91)

V'r leve in 'n iew van vrijheid,
Woe dat m'n alles zègke maag.
Me vreis neet mie dat de gooj zede
Uch kómme pakke bij de kraag.
Me steurt zich neet mie aon de regels
Van de besjaofheid en de taol.
De lètterkunde van eus tije
Die kint noch perrek mie noch paol.

't Is 'nen dans van wil mask'rade
Rónt'lum 'n oetgegraove liek;
't Is 'n rivier mèt helder golve
Veraanderd in 'n göt vol sliek;
't Is 'n liewin in minsekleier
Die brölt en springk ónder de stek;
't Is 'ne boum mèt gouwe vröchte
Van binnen-in vol wörm en drek!

Nump inderdaod eus ierste sjrijvers,
't Is eveväöl wie me ze hèt;*
Gaot, lees mich hun veurnaomste werke
Die groet en klein van boete wèt;
Doorblaajert ze van väör tot achter
Es g'r ze bij geval neet kint,
En zègk mich ins op eur consciëntie
Wat g'r doorgaons debinne vint.

Prinsesse die labendeg vloke
Prónt wie d'r duvel mèt ze moor,
Duchèsse die hun maander kölle
En speule de publieke hoor,
Comtèsse die 't land aofloupe
Mèt sjelleme en mäördeneers,
En baronesse van m'n kloete
Die zoepe wie de Tempeleers.

Jóng lui die hiemel en eerd verzake
De mónd wit van hun moejers mèlk,
Priesters die bef en kap verwerpe
En sjend'lek speie in de kelk,
Hiere die dääóg en wiesheid preke
Dèks mèt 'n brandmerk op de rögk,
En stok-auw maander die oet wanhoop
Alles kapot sloon mèt hun krök.

Dat aand're dat superreb vinde
Ich zèt mich dao neet tegen op;
'n Eder mins heet z'n opinie
De zwaakste wie de bèste kop.
*E romantiek Pariezer stökske**
Bevilt mich wel ins tössebei;
't Moot toch neet degenerere
In beuzelwerk of biesterij.

*Mer woe dat ich 't Romantisme**
Neet kaan in luchte en neet zien,
Da's in m'n ete en m'n drinke
Veural in sop, potaasj en wien.
Al die verdomde specerije,
Mesjaot, kruinegel en kaniel,*
Verbranne dich d'n ingewande
En tot de haore van d'n ziel!

Ouch leet ich stillekes me pötsje
Vol werme wien op taofel stoon
*En vraogde ich acht'rein e stumpke**
Um gans trankiel nao bèd te goon.*
Betsje die volgde m'n exempel
Zónder de minste tegestand,
En daad'lek sjuifde v'r nao bove
Eelk mèt eus pekske in de hand.

't Kemerke van juffrouw Betsje
Communiceerde mèt 't mijn
Door zoe 'n hallef glaze deurke
Behaange mèt 'n greun gardijn,

Mer die zoe bliksems waor verslete
Dat me klaor door de loker zaog
Al wat dao umging in 't celke
Woe dat 't errem meitske laog.

Ich profiteerde van d'occasie
En kiekde good ins door de roet.
Me vruimeske stóng veur de spiegel
En doog zich stil en lankzaam oet;
Häör näösdeukske waor aofgeslage*
En hóng al neve de kornèt,*
Häór jeske ouch waor oetgetrokke
En ze begós aon häör korsèt.

Ich beefde wie e waterhunsje,
M'n hart had nooit zoe fèl geklop,
M'n kneeje knikde mèt menute
En 't blood dat sjoot mich in de kop.
't Waor 'n verdomde hel positie!
Ich meinde dat ich duvels woort.
Toch zeukde ich mich in te hauwe
Oet vreis dat mich 't meitske hoort.

Ze waor m'n ziel um op te vrete
Wie ze haaf naaks dao veur mich stóng.
Ouch veulde ich m'n passie klumme
Bij eder lintsje wat dao spróng.
Goddaank, dach ich al in m'n eige,
Anstónds dan geit 't d'reuver heer!
En wie ich die refleksie maakde
Veel prónt 't lèste rökske neer.*

Tot nog touw waor dao niks verlore
En had zich alles wel gesjik,
Mer dao begin ich mich te neeste
Perceis in 't sjoenste ougenblik.
'God zegent uch,' reup juffrouw Betsje,
En daad'lek bleus ze 't keerske oet,
Slut mich 't deurke touw van binne
En liet mich kieke door de roet.

Hejt g'r dat wel bij häör goon hole?
Dao stóng ich mèt de mónd vol tan!
Dao stóng ich sakkerdju aon 't bromme
M'n hummeslipke in de han.
Jao wach e bitsje... hummeslipke,
't Waor wat aanders nog es dat!
Mer foei! g'r zouwt 't koelek numme*
Es ich de punt op de i zat.

Wie bliksems dat ich ouch biskeerde,*
Ich naom in godsnaom m'n partij;
Ich sloog anstónds m'n lakes ope
En lag mich zaoleg op m'n zij.
Mer 't waor verdomd neet um te slaope!
Ich kierde en drejde mich in 't bèd,
En altied zaog ich veur mich danse
't Rökske, 't humme en 't korsèt.

Daobij meinde ich gek te weerde
Van al de wandluis en de vlu
Die eder kier es ich mich reurde
Van ónd're sprónge oet 't stru,
En die zoe biesteg mich begaojde
Dat nao m'n trökkóms in de stad
M'n vrinde serieus mich vraogde
Of ich de maaz're hauw gehad.

Ouch wie 'n eelk waor ingeslaope,
Huurt good! staon ich verzichteg op,
Ich dirizjeer mich nao 't deurke,
Ich sjaar, ich vin 't, en ich klop.
Gein antwoord. 'Betsje!'... niks te hure.
'Betsje!'... Jaowel, ze rip zich neet.*
Ich klop nog ins, ich roop wat helder,
Mer niks te doen, wie dat me zeet.

G'r höbt van die verdomde meitskes
Die nochtans gere zien geplaog
En die uch ore laote sukk'le
Ie dat d'r krijg wat dat d'r vraog.

Ze zullen uch de kop gek make
En beed'le um ins op te goon,*
En óndertösse kón d'r bove
Veur 't sleutelgaat dèks blieve stoon.

Mer dat zal hei toch neet gebääre,
Want dat is sakkerdju wat erg!
Ich wil mich gaar neet laote kölle
Door dee vermallesjeerden dwerg!*
Nein, nein, dat zal häör mer neet lökke,
Dao repondeer ich uch ins veur!*
't Vruimeske zal d'raon geluive
Al moes ich breke door de deur!

In die godvröchtege gedachte
Pak ich de knóp van 't deurke vas,
En wil... mer prónt vilt mich eets binne*
Woe dat ich neet had op gepas:
'n Roet van 't deurke waor gebroke!
G'r zeet: ich woort nao wins gedeend.
Ich steek de hand door, drej de sleutel,
Stoet ins... en vin mich bij 't keend.

Ze laog en sleep wie 'nen ingel,
Häör zwarte haore oeterein,
'n Hand ónder de kop verborge
En d'aander bove op 't bein;
Häör lachend muilke hallef ope,
De wange heit en gleujend roed,
D'n hals achtereuver nao vääre
En häör sniewitte tètsjes bloet.

Ich höb uch neet vandoon te zègke*
Kóm,... dat ich in d'n hiemel waor!
Ich puunde häör ins op häör muilke,
Ich späölde zoe get mèt häör haor,
Ich puunde ouch al ins wat aanders,
Ich trok de dekes al wat aof,
Mer óngelökkeg woort ze wakker
Wie ich 't derde köske gaof!

‘Jözzes! Menier! Wat moot d'r höbbe?’
‘Dat wètste wel.’ ‘Gaot, gaot eweg!’
‘Nein, daoveur bin ich neet gekómme!’
‘Alloh dan! Foei, dat vin ich slech!’
‘Gekkin, de höbs jao niks te vreize!’
‘t Is eins, ich...’ ‘Zwieg, de bis de mijn!’*
‘Hauw-d'r eur han ins bij uch?’ ‘Zeker!’
‘Ich keek!... och god, g'r doot mich pijn!’

‘Dat is dien sjöld; lègk dich wat beter!’
‘Noe zeet toch inser wat 'n sjan!’
‘Neet woer? wat biste te beklaoge.’
‘Nog ins!... Ich slaon uch op eur han!’
‘Slaag mer, ich geef dich de permissie.’
‘Zeet, zeet! g'r knip mich in me vel!’
‘Lao-mich dan ouch ins good de-tösse.’
‘Jao mer... dan doot 't neet zoe hel!’

Bravo! v'r hadden us verstande
En waore eindelek akkoord;
V'r spraoke neet mie es door teikes,
Mer bóndeg, hudd'r, in hun soort.*
't Einegste wat me nog huurde
Dat waor sómwijle 'ne zöch
Of 't gekraak van 't legerbèdsje
Dat ouch al mèt deeg veur de klöch.

Aantekeningen

Het handschrift van Weustenraads *Percessie* berust op het Gemeentearchief van Maastricht. In het bovenstaande fragment (de strofen 67-91) is de spelling gemoderniseerd, zonder het klankkarakter aan te tasten. Deze handelwijze werd ook gevolgd in de laatste uitgave van de *Percessie*: Theodoor Weustenraad, *De percessie vaan Sjerpenheuvel*, bezorgd door Lou Spronck, met een inleiding van Geert van Istendael en illustraties van Toussaint Essers (Maastricht 1994). De daarin beloofde editie van Weustenraads autograaf zal spoedig verschijnen.

'T is eveväöl wie me ze hèt: Het doet er niet toe hoe ze heten.

E romantiek Pariezer stökske: In de jaren 1830 veroverde het Franse romantische

toneel (met Victor Hugo en Alexandre Dumas als leidende figuren) de theaters in België. Dat gebeurde niet zonder tegenstand, zowel van de zijde van de aanhangers van het gestileerde, klassieke toneel als van de kant van kerkelijke en parlementaire zedenmeesters. Tot de laatste groep behoorde het kamerlid A. Rodenbach: ‘Que voit-on dans toutes ces pièces? Des incestes, des infanticides, des assassinats, des viols.’ (Wat ziet men in al die stukken? Incest, kindermoord, aanslagen, verkrachtingen.) Met ‘e romantiek Pariezer stökske’ heeft Weustenraad zo'n melodramatisch romantisch Frans toneelstuk, zij het van lichter kaliber, op het oog.

Romantisme: het abnormale, overdrevene, dat eigen was aan de romantische literatuur van die dagen.

mesjaot: nootmuskaat

stumpke: stompje kaars

trankiel: rustig

näösdeukske: omslagdoekje

kornèt: (kornet)muts

prónt: prompt

koelek: kwalijk

biskeerde: me ergerde

rip: rept

op: naar boven

vermallesjeerden: vervloekte

repondeer ich veur: sta ik voor in (fr. repondre pour)

't Vruimeske zal d'raon geluive: Weustenraad schrijft ‘vreumeske’ en ‘geleuven’. De spelling met -eu-, waarmee ook de äö-klank wordt aangeduid, doet vermoeden dat de -ui- in deze woorden werd uitgesproken als de monoftong -äö-.

vandoon: nodig

eins: eender, gelijk

hudd'r: begrijpt u, hoort u (huurt g'r)

Andere fragmenten uit de *Percessie* verschenen in:

Mestreechter spraok, 29-30 (strofen 209-213, 215: 't Vreugjaor);

Mosalect, 119-128 (strofen 21-31: Meitskes vaan Mestreech; strofen 154-172: D'n elend vaan de geldzöch, de vräög vaan e good leve en d'n angs veur d'n doed);

Sjiek klassiek, 13-18 (strofen 1-20).

buthaup

Anoniem
Wiek en Mastreech gesepareerd

Dao weurt allewijl vääl allegatie gemaak euver de kwestie van de separatie.* Noe, dao höb ich niks tege, en ich dink ouch dat 't ei sjoen dingk zal zien, as zoe eder provincie op zich eiges zal zien, en um zoe te zègke ze moos en eerdappele allein maag koke. Daorum geef ich ouch mien ganse stum um Limburg mer* zoeväöl te separere as 't meugelek is, en zelfs nog mie.

Aongezeen ich dan zoe 'ne partisan* bin van alles op z'n eige hand te doen, zoe wil ich nog e bitteke veerder goon, en uch ein propositie make gehiel in 't belang van de provincie.

Alle minse wete dat Mastreech en Wiek ein stad oetmake, en ónder de administratie stoon van dezelfde börgemeister. Noe, dat vin ich benkelek verkierd, en ich proposeer* dat m'n Wiek van Mastreech zouw aofsnije, en eder van dees plaotse eine ganse börgemeister geve.

Dit zouw vääl plezereger zien as mer eine börgemeister ónder twieje te verdeile, zoedat eder mer ei stökske heet.

Alle twie höbbe dao-in 't groetste belang. Van d'n eine kant zouw Mastreech óntlas zien van de administratie van Wiek, woedoor dan ouch alles vääl gemekeleker zouw zien, en de directie wie op reedsjes zouw aofloupe. Dao zouw ouch ein groete economie* veur Mastreech zien; want, zeet ins nao alles wat ze neet zouwe kónne spaore!

Ten ierste zouwe ze gein trabante* mie veur Wiek mote betaole; ten twiede zouwe ze de Wieker lanteres mèt geinen olie mie mote veurzien; ten derde zouwe ze geine commissaris van pelitie in Wiek mote ónderhauwe; ten veerde zouwe ze noets mie de keie van Wiek doen verbetere, opdat de lui 'r d'n hals neet zouwe euver breke; ten vijfde... mer ich zouw noets gedoon höbbe, wannie ich alle de avantages wouw opneume die aon de separatie van Mastreech en Wiek zouwe verbónde zien.

Van d'n andere kant zouw 'r Wiek ouch neet aon verlere. Um de separatie compleet te make, zouw m'n de brögk op de Maos mote op de grónd goeie. Dan zouwe 'r pónte euver 't water vare, en Wiek zouw allein 't geld veur 't euverhole mote óntvange. Dit zouw jaorleks ei klein revenuke opmake van teminste *f* 20.000 Nederlands. Bove dat zouw Wiek nog óntlas zien van de sjöld van Mastreech, woe-in ze noe ein deil betaolt; dit zouw opnuits* ein economie zien van jaorleks *f* 5.000 Nederlands. Ten andere, Wiek zouw dan ouch häör eige

belastinge, zoe wie octrooi, accijns, enz. enz. kónne óntvange, wat häör alweer ein bezuineging kaan opmake van *f* 50.000 Nederlands. Mèt nog ei bitteke mie op de maonesjien te rekene as m'n in Mastreech deit*, zouw me nog gemekelek *f* 20.000 Nederlands aon olie van de lanteres kónne oetwinne; en dat is ouch wel de meujte weerd. Enfin, me zouw zoe nog doezende kleine economiekes kónne oetvinde, woedoor Wiek zoe riek zouw weurde, dat m'n aon eder inwoener jaorleks ei klein pensioeneke van *f* 1.000 Nederlands zouw kónne oetkiere.

Dat 't veurdeileg zouw zien veur Wiek en veur Mastreech, van zich te divorcere, dit sjijnt mich oetgemaak, of um mich op zich Frans oet te drökke: *c'est un fait acquis à la question.*

't Is wel meugelek dat d'n einen of d'n andere chicaneur de ciefers die ich opgenómme höb ei bitteke vergroet zouw vinde. Mer aon dee keel moot ich zègke, dat ich hääom verach, dat heer eine *bureaucrate* en eine vijand van ze land is, en dat ich mich ónder de protectie van de wèt zal zètte.

Aantekeningen

Deze tekst is genomen uit de *Momus Annalen veur 1833 en XI*, nummer 2 van februari 1844, en draagt daar de titel *Politieke consideraties euver de zake van dezen tied.* De auteur ervan gaat schuil onder het pseudoniem ‘'ne Wiekeneer’.

de kwestie van de separatie: De tekst heeft inderdaad een politieke achtergrond. In 1843-1844 werd in Nederlands-Limburg door de separatisten onder leiding van Jean Baptiste graaf de Marchant et d'Ansembourg een felle actie gevoerd om de provincie, na de recente afscheiding in 1839, weer bij België te voegen.

partisan: voorvechter, voorstander

proposeer: stel voor

mer: Gelet op de spelling ‘mair’ (naast ‘mer’) zal het woord (soms) uitgesproken zijn met een naar de *è* of *ae* neigende klank.

economie: besparing

trabante: politieagenten

opnuits: Gelet op de spelling ‘op neuits’ neigt de uitspraak van de -ui- naar de äö-klank.

Anoniem
Vrouw Snel
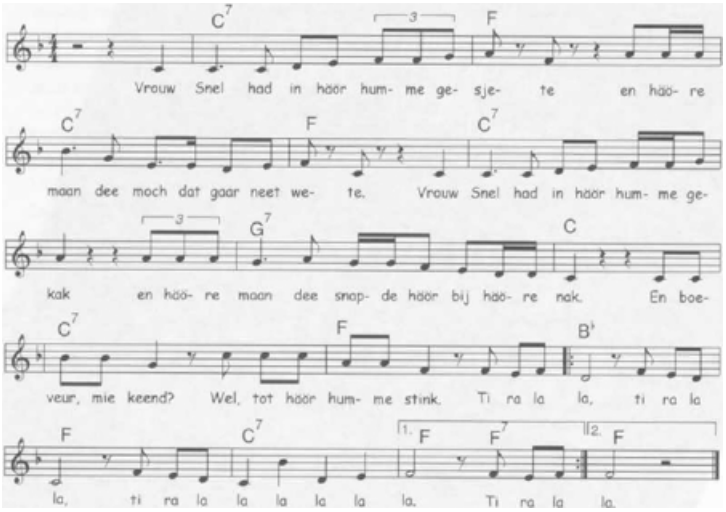
Vrouw Snel had in häör hum- me ge- sje- te en häo- re
maan dee moch dat gaar neet we- te. Vrouw Snel had in häör hum- me ge-
kak en häo- re maan dee snap- de häör bij häo- re nak. En boe-
veur, mie keend? Wel, tot häör hum- me stink. Ti ra la la, ti ra la
la, ti ra la la la la la la. Ti ra la la.

Vrouw Snel had in häör humme gesjete
En hääre maan dee moch dat gaar neet wete.
Vrouw Snel had in häör humme gekak
En hääre maan dee snapde häör bij hääre nak.
En boeveur, mie keend?
Wel, tot häör humme stink.
Tiralala, tiralala,
Tiralalalalalala, tiralala.

Aantekening

Overgenomen uit: *Mestreechter leedsjes-cahier I* (Mestrecch 1989) 13.

Mestreechter
Spreekwäörd en Gezègkdes
Good
en geisteg
gezag

Gérard Stiel (1812-1885)
Reisavontuur

Op ein van mien lèste reize, woe ich in 'n stad van logemint had veranderd, woort ich van de nuien* hospes, dee 't *nec plus ultra** van alle zwetsers sjijnde te zien en daobij 'ne completen dictionair van spreekwäörd in ziene kop had, zier vruntelek óntvange. Heer broch mich in 'n kamer woe me 't oetzich had op 'n tegeneuver ligkend hotel.

Is 't hei-euver ouch nog al good logere? vraogde ich. Mer* noe begós* mich dat origineel van kerel met ein complete eloquentie 't volgend antwoord te geve:

Miene leven Hier, me zeet wel: eder koupman prijs zien waor, mer 't zal uch neet leid zien, dat geer bij mich zeet ingekómme; de bedening zal de meister prijze, want eige lof stink. Evels wie gezag, um op dee van hei-euver terök te kómme - dee sjóf*, dee vlegel, dee smeerlap, die canaille - noe, ich wil hääöm in eur presentie neet oetsjelle, me moot zien neveminse achter rögks gei koed spreke, doch geluif* mich, 't zien neet allemaol koke die e lank mets drage, es 'n moes zich euvervrete heet, smaak häör 't meel bitter. Ich en dee sjóf* hei-euver, veer ligke us altied in de haore, die prij heet mie gelök es verstand, mer heer moot mer dinke dat 't gelök rónd is, vandaog dich, mörge mich. Ziene zoon is al zoe e leveke wie heer, daag en nach op de rol; noe, d'n appel vilt neet wied van de boum. Zie vaajer waos einen ónnuzele meuleneer, van dee heet heer ouch 't aofzètte gelierd.

Mer, um weer op mich terök te kómme: ich hej mote klein bruudsjes bakke, es ich mich neet door 'n houwelek had geholpe; want kameraote in de noed goon 'rs 24 op e loed. Ich góng dus nao de moojer van mien zaolege vrouw; dee de dochter höbbe wilt, moot mèt de moojer vrije. Ze waoze nog al riek - ich doch: geld regeert de wereld, mien humme is mich korter bij es miene jas, vrije is geine peerdskop* - en vraogde of ich 't meidske mèt de nudege species* höbbe kós*, en bemeujde mich neet demèt wie 't mèt de gedachte van 't meidske oetzaog, dinkende: 't ei moot neet slummer zien es de hin; wat gebääre moot, kump toch. Zoe waos 't ouch hei: ich kraog 't meidske mèt de miete, en zaog haos, dat nao d'n trouw kump rouw, want ze storf mich in de kraom. Ich huilde neet lang, want dat wief had mich mie sjaoj es profiet gedoon; es me gekke en kinder nao de merret sjik, luze* de boere geld.

Mer de leefde is blind; keuninge en ministers höbbe lang vinger; dat doch ich ouch en naom 'n ander; mer vrouwe en lievend moot me neet

mèt leech koupe. In 't begin góng alles redelek, want nui* besseme kere good, doch stil waters zien dèks deep, en ich woort haos gewaar dat ich mich van 't peerd op d'n ezel gezat had, en mich 'n rooi veur mien eige fout* had gemaak. Sloon wouw ich häör neet, ich zag: 't verstand kump mèt de jaore; dee veugel vange wilt, moot de karwatsj op 'n zij laote. Mer zij woort nog erger, ich mós* mich strèkke nao mien dekes en dach: kump tied, kump raod. Mer dee zich in 't gespeulsel lègk, weurt van de bieste gevrete. Ich wouw 't nog e paar daog aonzien, mer zij geneerde zich um de weerlich neet. Eindelek naom ich de karwatsj en zag: lang gebörg is neet gesjink*; dee wat verdeent dee moot wat höbbe; dee neet hure wilt, moot veule; wie 't werk, zoe de loen.

Ich zwensde ze ins ferm door, en alsjoen* ze sjriewde es of ze sterve mós*, góng ich mer voorts, en zag: ónkroed vergeit neet. Zij smeekde mich toch oet te sjeie. Toen veel mich in-ins 't spreekwoord bij: väöl hun* is d'n haos zienen doed; groete belastinge bederve de klein lui; 'n auw kat liet toch 't mouze neet. Ich gaof häör nog 'ne ferme riemel, ich doch: einde good alles good, en goojde de karwatsj e-weeg.

Sedert deen tied is zij zoe beleef gewoorde, dat ich ze um 'ne vinger drejje kón; neettemin, zou ich noets gein derde numme wille, want kinder die zich verbrand höbbe vreize 't vuur; wie me zich in 't bèd lègk, zoe sliep me; en dee neet te raojen is, is ouch neet te helpe.

Naodat ich uch, Momesse*, noe 't discours van deen hospes zoe confidentieel mètgedeild höb, hoop ich dat geer mich geluive* zölt op mie woord, want ich verklaor 't hoegenaomp neet ónder eid, wie 't op de proclamatie* steit.

Aantekeningen

Uit: *Momus Annalen veur 1834 en XI*, nummer 1 van 11 januari 1845. De tekst is geschreven door ‘Baron Kribbeler’. Deze Momus-functie werd toen door Gérard Stiel bekleed.

nuien, *geluif mich*, *nui*, *geluive:* De spelling van de *ui* in ‘nuye, nuy, geluyf mig, geluive’ wijst erop dat de klankwaarde van de -ui- in deze woorden gelijk (geworden) is aan de klank in onze tijd.

het nec plus ultra: het einde, het summum

mer: De *e* neigt bij gebruik als nevenschikkend voegwoord naar de è- of ae-klank. Verderop in de tekst schrijft de auteur bijvoorbeeld: ‘Mair heer moot mer dinke’.

begós, *sjóf*, *kós*, *mós:* In de tekst staat: ‘begoes, schoef, koes, moes’. Dit wijst erop dat de uitspraak van de *ó* in deze woorden vrijwel gelijk was aan de oe-klank.

vrije is geine peerdskop: Een meisje haal je anders aan dan een paard. Zie: *Good en geisteg gezag. Mestreechter spreekwäörd en gezègkdes* (Mestreech 1996) 325.

species: geldmiddelen

luze: (geld) beuren

'n rooi veur mien eige fout: Eigen schuld dikke bult (lett. een roede voor mijn eigen fout).

lang gebörg is neet gesjink: Lang in onderpand gegeven is nog niet geschonken.

alsjoen: ofschoon

hun: Er staat, waarschijnlijk bij vergissing, ‘hon’.

Momesse: de leden van de Sociëteit Momus, tot wie Gérard Stiel zich met dit ‘discours’ richt.

proclamatie: de aankondiging van de Momus-zitting, met programma

Désiré Franquinet (1826-1900)
Plaoge

Dao zien vääl plaoge op dees wereld:
De krets, de cholera, de pes;*
Dao zien de steketege vlege,
D'n hónger, zónder geld op tes.

Dao zien de gich, de roes, 't puutsje,*
Wie ouch 'n blauw geloupe sjeen,
De krampe in de boek en derrem
En slechte bitter Van der Veen.*

Mer al die plaoge en die kwaole,
Wie erreg ouch veur ziel en lief,
Die mote wieke veur 'n ander,
Dat is: e koed en spieteg wief.*

Aantekeningen

Uit: G.D.L. Franquinet, *Mastreechter veerskes; inleijing en bandteikening van E. Franquinet* (Mastreech 1924) 63. Het gedicht dateert uit 1863.

de krets: schurft
de gich, *de roes*, *'t puutsje:* jicht, gordelroos, podagra (voetjicht)
Van der Veen: merknaam
spietig: geprikkeld, ontstemd

Désiré Franquinet (1826-1900)
De kèrmis

Mastreechteneers! 't is veur te kriete,
Wie dreuveg zien eus kèrmesdaog;
Me zou bezwieke van verveling,
Want daovan heet me volle laog.
In vreuger tied waos volop vrääögde;
Alwijl bekiek me zich zoe mal;
Dao's niks te doen, gei simpel denske
Es koelek nog 'n Momusbal.
Mastreech, de bis gesjore!
Aon alle win klaog d'ne noed.
De boel dee is verlore,
Want eus auw kèrmes die is doed.

Toen had me harteleke fieste,
En eelek trok ins ferm van leer,
M'n aot zich stief aon vlaoj en mikke
En drónk e steveg gleeske beer.
Mer God! de tije zien veranderd,
De börger aap de rieke nao;
Op taofel stoon pastei en tuurtsjes,
Mer 't sjöldbook weurt ouch groeter dao.
Mastreech, de bis gesjore!, enz.

Jao, vreuger hóng m'n in de straote
'ne Paljas ofwel 'n kroen;*
E vuur woort 's aovends aongestoke,
Me dansde d'rum, dat waos te sjoen.
Mer noe, noe zuut me niks mie bómmele,
De straote zien zoe leeg en kaal;
Gein kroen noch dans; eus slum pelitie
Die griemslach en verbeujt dat aal.
Mastreech, de bis gesjore!, enz.

En eder wèt, van euver jaore,
Wat e vermaak me had es keend;
Me sloog d'n haon, me spróng nao 't eike,

*Me braok de pot of trok 'n eend.**
Riskeert dat noe, dan kump d'n deender
En zeet, op las van euze Raod:
'Weg, dat belemmert de passazjie!'
Verdomp, dao is gein ziel op straot.
Mastreech, de bis gesjore!, enz.

De kraome en de tente völde
De Merret en de Vriethof gaans,
Me zaog Hanswors en sabelvreters,
Jan Klaasje en de berendaans.
En noe niks! Alles geit loupe
Wie e verke wat van hónger beuk;
Tot Jaap dee kós 't neet mie hauwe*
Mèt z'n ónnuzel peperkeuk.
Mastreech, de bis gesjore!, enz.

Plezere zien neet mie te rape,
De stad geliek compleet e dörp,
Jao, zelfs bij 't keig'le kump de sjepe
En kroent neet mie de sjoenste wörp.
Dao zal us niks mie euverblieve
Es kèrmeszóndags, nao de mès,
De sjötterij zien t' exercere,
Al hinkentere op hun bès.
Mastreech, de bis gesjore!, enz.

Aantekeningen

Uit: G.D.L. Franquinet, *Mastreechter veerskes; inleijing en bandteikening van E. Franquinet* (Mastreech 1924) 98-99. Het gedicht dateert van september 1870.

paljas: hansworst
Me sloog... eend: de kermisvolksspelen: haanslaan, eike-springe, potslaan en ganstrekken
Jaap: eigenaar van een peperkoekenkraam

Désiré Franquinet (1826-1900)
November

November is dao mèt ze kejjelek grijne;
De loch die is gries en de wind dee is vrie;
't Daagleech dat spoojt zich um kort mer te sjijne
En wolke die dreige mèt vlökskes van snie.

Veurbij is d'n tied, wie de zon hääre zege
In goud aon de velder zoe riekelek brach,
Wie alles wat leefde dat lachde häör tege,
De lach van 'n broet nao 'n houweleksnach.

Boe zien noe de vinke, de mieskes, de merels,*
Die zingend en springend, van löstegheid zaat,
Zich laofden en drónke de glinst'rende perels,
Die 's mörreges beefden aon blom en aon blaad?

Gei goud mie in 't veld, geine zaank is gebleve,
De blaajer die valle verdord van de buim;
En veer dan, v'r vraoge, trökzeende op eus leve:
Boe zien noe eus vreugjaor, eus zonnege druim?

Aantekeningen

Uit: G.D.L. Franquinet, *Mastreechter veerskes; inleijing en bandteikening van E. Franquinet* (Mastreech 1924) 160. Het gedicht is gedateerd op 1 november 1885.

boe: Voor het eerst vinden we hier ‘*b*oe’ in plaats van ‘*w*oe’.

Meer poëzie van Désiré Franquinet in:
Mestreechter spraok, 32-39: Mastreechter taol, De Noordmanne, Aon Niklaos Beets, 't Kameneerke, Nievel, Aovend, 'n Woerheid, 'n Roes in den haor, Es iech zing, Eus leve;
Mosalect, 129-133: Aovend, Ze sleep, In de ketel, E christelijk woord.

Anoniem
De komeet van 1881 en 't vergoon van de wereld

De komeet
Die geer zeet
Aon de zwarten hiemel blinke,
Zoe vol glans
Dat ze gans
Aon 't fijnste goud deit dinke,
Is, wie sjoen
*Van fatsoen**
Of ze uch ouch maag parere,*
Neet gemaak
Tot vermaak,
Mer zal alles destruere.

Zeker zal
Euveral
Väöl dao-euver zien gesproke,
Mer me heet,
Wie me zeet,
Noets z'n neus dao-in gestoke.
D'rum ouch moot
Kort en good
Uch d'n almenak besjrieve
't Gek geval
Woebij zal
Gein-ei sjöpsel levend blieve.

(Veer laote hei volge de versjrikkeleke, mer woer besjrijving van 't vergoon van Mastreech, e gedeilte van de ganse wereld, us door 'ne ziergelierde professer in de physico-chemi-staro-mineralo-laxativo-kunde, enz. mètgedeild.)

Iers zal 't ach daog duuster zien, ach dónker zwarte nachte;
De minse gape, en van doors zit alles te versmachte;
Op straot gein ziel, zelfs gein pompiers, meh niks es zwarte katte,*
En oppe Vriethof groet congres van doezende van ratte.
De raod, dee toch zoe wakker is um us te defendere,

Dee sliep, en ouch de sjötterij geit neet mie exercere;
De gaas, dee anders helder brant, es heer weurt aongestoke,
Gief gaar gei leech, de buize zien kapot en doorgebroke;
De carillon is noe doedstil, en op deen auwen tore
Weurt gaaroet neet mie getrompöt, wie vreuger mèt de ore.
...
Opins, dao sjijnt e bitsje leech! Wat moot dao goon gebääre?
D'n dónder brómp, ein bliksemstraol heet 't eve op doen kläöre,
En sleit noe, mèt 'n peerdekrach, d'n depotoir in stökke!*

De raod weurt wakker, löp d'rop aon, mer 't kaan hääm neet gelökke,
Zich tege zoe 'n elemint nog langen tied te were.
Al wat, sinds jaore opgehuip, dao-in laog te vertere,
Kump noe wie 'ne lavastroum de Boschpoort ingedreve!

De börgemeister ruuk, en zeet: 'Wat zal dat mote geve?'
En door d'n telefoon liet heer de sjepes convocere,
Die alles wat heer hun vertèlt stèlzwiegend approuvere.*
De deenders loupe nao 't kantoer en zelfs de commissaris
Kump zien en sprik dees korte wäörd: 'Potdomme, wat dat raar is!'

Noe ligk de merret borend vol en altied blijf 't klumme,
Zoedat de lui nao 't stadhoes de vlöch touw mote numme.
Dao steit de raod, de sjötterij, soldaote, dames, hiere,
Die mèt de neuze touwgepits de reuk zeuke te kiere!

Meh 't klump al mie en hoeger-op en stroump oet alle straote;
Me zuut al zwummend in dat naat: moosvrouwe, avvekaote,
En aome beer, en controleurs, stumbösse, fabrikante,*
Ouch brouwersknechs en vèskouplui, dokters en muzikante.

Al sjriewt en reup: 'Kómp help us, wèlt us hei-oet bevrije;
Meh 't is vergeefs, dao hölp hun niks, gei rope of gei beie;
Al drijf bij-ein op einen houp, hiel good te vergelieke
Mèt huidvleis wat de slachters wel aon 't vinster laote prieke.
...
't Weurt weer stil, me huurt of zuut gei sjöpsel mie bewege,
Allein daobove in de loch is lösteg rónd aon 't vlege,
Getrokke door dee gooje reuk, 'ne groete zwerm raove...
En eus Mastreech vergeit noe gans, in eige drek begraove.

Aantekeningen

De tekst staat in de *Opregte Maastrichter Almanak voor het jaar onzes heren 1882* (Leiter-Nypels, Maastricht).

fatsoen: vorm
parere: zich vertonen
pompiers: nachtwakers
depotoir: het gemeentelijk fecaliëndepôt
approuvere: goedkeuren
aome: De ‘aom’ is een vochtmaat van ongeveer 1,5 hl.

Anoniem
Vief cent 'n oons viege
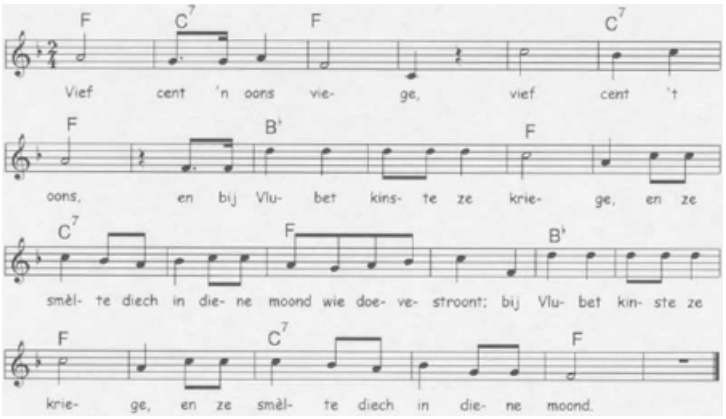
F C7 F C7
Vief cent 'n oons vie- ge, vief cent 't
F B♭ F
oons, en bij Vlu- bet kins- te ze krie- ge, en ze
C7 F B♭
smèl- te diech in die- ne moond wie doe- ve- stroont; bij Vlu- bet kin- ste ze
F C7 F
krie- ge, en ze smèl- te diech in die- ne moond.

Vief cent 'n oons viege,
Vief cent 't oons,
En bij Vlubet kinste ze kriege,*
En ze smèlte diech in diene moond
Wie doevestroont;
Bij Vlubet kinste ze kriege,
En ze smèlte diech in diene moond.

Aantekening

Overgenomen uit: *Mestreechter leedsjes-cahier I* (Mestreech 1989) 12.
Vlubet: Vlooien-Bet, een marktvrouw

Anoniem
Appeltruike

Wee heet Truike neet gekind, dat zoeväöl jaore aon ei stök achter häör kräömke* zaot? In de week aon Sint-Matthijskèrk en 's zóndags, es ein bezunder guns van de merretmeister, veur de Sint-Katrienegaank*. Kint geer uch dat broen berumpeld geziech nog veur eure geis hole? Jao; wel liekende ze get op de neut die ze verkoch, meh toch waos ze altied proper in de kleier. Hääre roeje rok stónt breid-oet, dao-euver kaom de violètte jak mèt geel en wit näösdeukske um d'n hals en de struuje (alias mooswiever-)hood op hääre kop.

Op einen auwen hoege stool mèt ein staof ónder häör veuj (umdat die anders neet aon de grónd kaome) en mèt de han euverein, troende ze achter häör fruit, umgeve door einen hiele zwerm mispele*, bije en vlege, die zich aon häör proeme en knabbe* tegood doge.

'Alloh dochter, kop miech* get aof', reep ze van tied tot tied op de langstrèkkende boerinne, die 'oet' gónge; en o-wee dan de dochter, es ze neet ins umkeek. 'Lieleke brikkebekker!' klónk 't dan, 'lielek giereg wouvegebit!' Daomèt opende ze ein hiel littanei van sjeldwäörd, die langzaamaon in e stil gepreutel euvergónge, woenao ze weer tot häör stoïcijnse kalmte verveel, en ins hääre groete greune perreplu ope-zat um häör knabbe neet gans te laote smèlte.

Opins begós ze weer: 'Meister, kóm ins hei, nump get mèt veur de kinder; get babbelere of e viedelke* sjoen priesters*!' Kaom dan zoe eine meister aon de kraom, dan waos alles beuterke bove, meh beveel hääm de waor neet, of wat 't ergste waor, wou heer get aoftrèkke, dan opende zich weer de sluis van häör welsprekendheid: 'Lieleke rabauw!

Zoe'nen doeje deender! de lèste boer mooste ze ophange!'

Zoe um en um kekelend of handelend mèt de boerelui, heet Truike dao ein viefteg jaor gezete.

Häör speciaol vijande waore, behalve de geneumde mispele en bije, nog de hinne oet de naobersjap, woeveur ze altied einege dèksels van bökkemekörf disponibel had; want 't gebäörde wel ins 's zóndags, es ze de kraom neet optummerde en de körf mer zoe op de grónd zat, dat häör 's middags de wermte te pakke kraog. Dan dutde Truike zoe stillekes in en sleep de slaop van de rechveerdege. Dan kaom iers d'n haon... links en rechs geloerd en tok... tok... tok... in de mollebers*. Natuurlek kaome de hinne, en al gauw zaog me ein e-weeg loupe, mèt ei tröske wiemere in hääre bek, gevolg door al de andere. Dao zich dat

nog al dèks herhaolde, minderde de wiemere op ein kolossaal maneer, meh, woort Truike weer wakker, dan vloge de dèksels nao de hinne dat 't einen aard had.

Ein curieus positie naom ze in ten opziechte van de kinder, op ein ougenblik häör klante, op 't ander häör plaogduvele. Wie die slaopaonvalle op zóndagmiddag geregeld trökkaome, woort ze 't slachoffer van minseleke slechtegheid. Dan krope veer à vijf jónglui op hunne boek oet de Sint-Katrienegaank en mèt eine stek, woe bove-in ein stopnaolje staok, gewaopend, doge ze de appele en pere oet de sjele* nao hun tesse verhuize.

Wat waos dat óntwake benkelek. Es ze nog knikkentere häör ouge ins haaf opedoog, zaog ze zoe dat vreemp verplaotse van ein proum of ein peer, zónder dat minsehan te zien waore, meh ze begreep gauw woevandan dat de wind kaom. Mèt eine snap had ze eine bökkemekörf en in ein, twie, drei, vloog dee tege 't achterdeil van de vijand, dee in einen euverhaostegen aoftoch z'n behauwd zeukde.

Wat fónkelde dan de ouge van Truike, of 't Cerberus in eige persoon waos. 't Ónbeduiendste woord wat ze zag, waos zoeget wie sjelme, gauwdeve en duvelskinder.

Op 't lèste van häör jaore moos 't vruike nog väöl leid ónderstoon, en 't zwart wat ze toen droog, maakde aon de wereld bekind, dat ouch zij neet gespaord bleef door ander verdreet es dat van de boere, hinne en kinder.

Toen begós ze te sukkele. 't Kräömke stónt neet mie zoe geregeld op z'n plaots. Wie de ‘dochters’ te zier begóste langs te goon, en de kinder zelfs veis woorde van 't anders oetlokkend fruit, ruimde ze eindelek häör buulke veurgood op. Nao einige weke van sjagrijn, krenkde en tegezin, woort ze op Calvarie opgenómme. Dèks kaom ze nog 's zóndags op ei stekske nao de auw naobersjap. Dao ze zich euver niemand mie hoofde te sjaggernere en 's aovends hääre kop gerös neerlag, woort dat geziech väöl zachter, en es 't zoe proper oetkaom ónder dat wit gepind mötske, dan kraog ze zelfs get eerweerdegs.

Zoe steit mich Truike oet häör lèste periode nog veur miene geis.

Op viefenzeventig-jaorege leeftied storf ze, allein, zónder keend of familie, mer allein de auw däögenete hauwe häör in herinnering.

Aantekeningen

Appeltruike verscheen in *De Nieuwsbode*, *weekblad voor Limburg* van 8 september 1890 en werd als ‘Proeve van Maastrichtsch dialekt’ herdrukt in *De Maasgouw* 12 (1890), p. 77.

häör kräömke: In het origineel staat ‘heur kraömke’. Daaruit hoeft niet geconcludeerd te worden, dat er sprake is van wezenlijk klankverschil tussen ‘heur’ (met gering accent) en ‘kräömke’ (met klemtoon). De spelling met -eu-, ontleend aan het Frans, is normaal; de -aö- in ‘kraömke’ is verklaarbaar vanuit de spelling van het enkelvoud (‘kraom’).

Sint-Katrienegaank: Deze steeg kwam op de Markt uit aan de noordwestelijke zijde, waar de Boschstraat begon. Op de plaats van de ‘gaank’ bevindt zich nu het pand Markt 27. De *Sint-Katrienegaank* grensde aan de al veel eerder gesloopte Sint-Catharinakapel (nu: Markt 28). De *Sint-Katrijnestraot* of *Balkestraot*, die de Boschstraat verbindt met de Uitbelderstraat, is tot stand gekomen na sloop van het pand Boschstraat 102, dat aan het huidige Hotel ‘Du Chêne’ grensde.

mispele: wespen

knabbe: babbelaars

miech: De spelling met -ie- wijst erop dat de i-klank in de persoonlijke voornaamwoorden ‘ich, mich, dich’ in deze jaren verschuift naar *ie.* Dat blijkt ook uit ‘geziech’ en ‘ten opziechte van’ verderop in de tekst. Maar aan het eind verschijnt de i-klank weer: ‘mich’. ‘Uch’ en ‘zich’ zijn blijkens deze tekst nog niet verschoven naar ‘uuch’ en ‘ziech’.

viedelke: een vierde deel van honderd plus een, dus 26.

priesters: kleine gele pruimen

mollebers: bosbessen

sjele: platronde groentemanden

MOMUS

Coenraad Breuls (1838-1923)
Momus' creatie

't Is e bekind feit dat dichters en poëte
Dèkser hónger höbbe es volop te ete.
Mer es ze hei aon dees taofel waore gezete,
Dan zouwe ze gaw hunnen elend vergete;
En de wien zouw ze mesjien inspirere
Um us e klei meisterstökske te offrere.
Allewel iech miech neet bij dichters maag klassere,*
Wèl iech vanaovend toch ouch ins probere
Um get te geve van mien fabrikatie,
'n Historisch feit, 'n klein inspiratie
Zónder pretentie of vääl allegatie:
De geboorte van Momus oftewel z'n creatie.

't Is noe zoe wat 'n lómpe zesteg jaor geleie,*
Toen zag Louis Polis tot z'n vrun - ze waoze mèt dreie:
Naus en de gebreurs Stiel, Frens en Gérard,
De bereumde Kribbeler en Knapjas*, de papa hei van Richard -*
Terwijl ze op Sint-Pieter bij Sjrienemekers zaote*
En tot verzèt eder 'n koppel hel eier aote,
*En ouch daobei e pötsje stein-aajd**
- 't Waos in 't naojaor windereg en kaajd:*
'Verdrejd!' zag Louis, 'wat is 't toch 'n negerij
In Mastreech, 'n lebendege doojeboelspartij,
En 't weurt 'n gewoen door- en doorzegerij,
Es veer neet get leve bringe in de brouwerij.
Ver móste ins probere um hei get op te richte,
E soort vroleke club of sociëteit te stichte,
Woe get anders behandeld weurt es aajd beer en jónk vleis,
Woe distractie te vinden is veur minse van geis,
Want de wèts hei neet ins woe naotouw daste geis,
Of wieste d'nen tied en gedachte verdeis.
Wat tunks uuch wel, jónges? Is dat idee zoe slech?'
'Jans en jaar neet, Louis, sapperment, doe has rech,'
Zagte de Stiels vol van vuur. 'Dien idee is famoos.*
W'r sind 't jans mèt diech eins. Mer de moos
Ós noen ouch tejeliekertied vertille,

*Wie en wat-ste wel ejenlek zouws wille.'**
'Wel eenvoudeg,' zag Louis, 'get wat hei neet besteit.
'ne Club, dee aon plezeer en leefdaodegheid deit.
'n Humoristische ech Mastreechse societeit,
Gewijd aon de gekheid en aon de chariteit.'
'Wel, da's jood,' zagte de Stiels, 'w'r sind daomit akkoord.
Wer doon dao gaer aon mit. Hei haste oos woord.'
En zoe woort opins door veer lui, ónverwach,
Van dees sjoen sociëteit d'n ierste stein gelag.
En direk woort gekoze oet gans de Godenrij
De god der gekheid, Momus, patroen der Momezij.*

't Lot van dat sjoen werk bevónt ziech in gooj han.
't Waore flinke kerels, de gróndlègkers devan,
Lui van ei stök, vermakeleke gaste,
Vol geis en energie, oprechte Momuskwaste,
Die zónder vreis en angs op Pegasus gezete,*
Hun smikkesleeg aon eder wiste oet te mete.
Dat waos de glorietied van Momus' sjitt'rend leech,
Toen Momus ziech beminne, mer tevens vreize deeg.
En woort mèt hun satier rech hartelek gelach,
Ouch woort bij eder fles d'n erme good bedach.
Aon hun dank toch d'n erme hei de sopkokerij,*
De sjoenste pèrrel van eus braaf Momezij.

't Pasgebore kind, dat iers veer vaajers had,
Dat woort in korten tied de leveling van gans de stad
En maakde in eus land direk 'ne groete naom
Mèt 't devies: Gekheid mer neet boete de sjraom.
De Momusfieste woorde wied en breid bereump
En Momus euveral mèt volle ier geneump.

't Symbool der Momezij bestónt in 'n windmeule,
Woevaan nog eder lid bijtijds 'ne slaag moot veule;
En 't is neet um Laurent Polis hei te flejje,
Mer dee heet, wie z'ne nónk, dat dingske sjoen doen drejje.
Óng'lökkeg heet de maan 'ne meuleslaag beet,
Woe dat 'r nog altied get koppijn van heet,
*Die hääöm, tot euze spiet, dit jaor verplichtte**
Z'n demissie te numme en veur 't werk te zwichte,

Zoedat 't aordeg keend euver zesteg jaor gebore
Op eimaol ónverwachs de kop noe heet verlore.
Polis I en Polis II, eve verdeenstelek, alle twie,
Helaas, Momusse, president zien ze neet mie.
Mer hun sjoen werk blijf in volle bleuj bestoon
De bereumde Momezij, die maag jao noets vergoon.

Aantekeningen

Deze tekst, die we meer om zijn cultuurhistorisch belang kozen dan om zijn poëtische kwaliteit, staat in de *Momus-Almanak veur 't jaor 1899 (60ste Momus-jaor).* Het gedicht werd door Breuls ‘veurgedrage op 't bankèt op 27 november 1898, aon d'n ierepresident geoffreerd in Momus-tempel’. Die ‘ierepresident’ was Laurent Polis, als zodanig benoemd nadat hij vijftien jaar (1883-1898) president was geweest. Laurent Polis was oomzegger van Louis Polis, Momus' eerste president (1840-1878).

Breuls behandelt in dit gedicht de stichting van Momus in het najaar van 1839 ‘op Sint-Pieter bij Schrienemekers’ door Louis Polis (1801-1878), Hubert Naus (1792-1870), François Stiel aîné (1807-1883) en zijn broer Gérard Stiel cadet (1812-1885).

Frans Laheij (Noonk Frans, *Maastricht*, *vroeger en nu*, Maastricht 1981, pag. 1), van wie we verderop een tekst afdrukken, is van mening, dat Momus werd opgericht in De Roode Hen, een herberg die zich enkele honderden meters ten zuiden van herberg De Roode Haan bevond. Geloofwaardiger lijkt ons Ingrid Evers (*De Momus*, Maastrichts Silhouet 8, Maastricht 1982, pag. 7, 25) die de oprichting in De Roode Haan laat plaatsvinden.

iech, *miech*, *uuch*, *ziech:* De verschuiving van korte *i* en *u* in deze woorden naar *ie* en *uu* lijkt omstreeks 1900 voltooid.

'n lómpe zesteg jaor geleie: grofweg zestig jaar geleden

Kribbeler: Dit was de ‘titel’ van Gérard Stiel in de Momuskring.

Knapjas: Dit was de ‘titel’ van François Stiel, de vader van het in de zaal aanwezige Momuslid Richard Stiel. François en Richard waren beiden hoedenfabrikant en zullen wel de leveranciers geweest zijn van de honderden mutsen die de hoofden van de Momusse gesierd hebben.

Sjrienemekers: Dit betreft zeer waarschijnlijk de herberg van ‘landbouwer’ Willem Schrijnemaekers (1781-1854), Langs het Kanaal 54 (tot ca. 1853: Langs de Maas 55) te Sint-Pieter.

stein-aajd, *kaajd:* Deze woorden worden hier voor het eerst met -aaj- gespeld, terwijl tot nu toe steeds de spelling -auw- gebruikt werd. Ook in deze woorden is dus omstreeks 1900 sprake van klankontwikkeling.

de Stiels: De gebroeders Stiel waren afkomstig uit Aken.

vertille/wille: Uit dit eindrijm blijkt evident dat de uitspraak van de -i- in deze woorden vrijwel gelijk was aan de *è.*

Momezij: het reilen en zeilen van de vereniging Momus.

Pegasus: Het gevleugelde paard, symbool van de dichterlijke inspiratie, was bij de Momezij tastbaar aanwezig in de vorm van een houten paard.

Daarop gezeten, spraken de Momusse hun ludieke toespraken uit.

sopkokerij: Momus verstrekte in de wintermaanden soep aan het armlastige deel van de Maastrichtse bevolking. ‘Momus Soepkokerij’ (1846-1919) was gevestigd in de H. Geeststraat, een doodlopende steeg aan de Markt.

Coenraad Breuls (1838-1923)
Frans mèt haor aon

Ander tije, ander zjielees*, is 'n aajd Mastreechs spreekwoord, evel neet van de bèste soort, want iech snap neet, wat die zjielees zoe bezunder vääl mèt de verandering van tije te make höbbe. Me zou eve good kónne zègke: ander bendsjes, en zelfs mèt mie rech: ander rökskes, want in de damesrökskes is wel de meist opvallende verandering gekómme. 't Hoof neet väöl, of me zuut hielemaol gein mie. En dat zou bepaold jaomer zien, want 't dameskleid heet vandaog 't toppunt van élégance bereik. En daobij is 't, mèt de brei kleier en de sleipe vergeleke, 'n zier goojekoupe drach. Bespaoring van stof en van ónderrökskes maak, dat 't invoudegste börgermeidske, in 't bezit van e paar moljaerkes*, azjoere* kouse en 'nen enormen hood, van 't deftigste meidske neet te ónderscheie is. Want de maneer um 't toilèt te drage, dat hoof me hun neet te liere; dat kinne eus Mastreechter meidskes bliksems good.

Mer iech zal eus leef kinder mer gracieus laote trippele, want iech had gei plan um euver mode te praote. Die ander tije mèt hun zjielees hadde eigelek betrèkking op de veranderinge, die in de families te constatere zien, veur wat de spreektaol betröf.

Veer awwe* herinnere us d'n tied gans good, dat de gooj börger en de deftege families 't gedistingeerd vónte ónderein Frans te spreke.

't Waos hiel dèks Frans mèt haor aon, mer 't hètde dan toch: bij us thoes spreke v'r Frans. Deen tied is veurbij. Dao zien nog wel families, die hun kinder aon Franse bonnes* - beter gezag: aon Frans sprekende bonnes, want 't zien hiel dèks Waolinnekes - touwvertrouwe en ouch geregeld mèt hun Frans spreke, mer die doen 't dan umdat ze Franse relaties höbbe, woebij de kinder dan teminste neet mèt hunne mónd vol tan mote stoon. Die families doen dat dus um gegrónde reie en zölle dat ouch blieve doen. Vergeleke bij vreuger is hun aontal evewel zier gering.

D'n touwstand is noe gans anders gewoorde. Tengevolge van houweleke en dagelekse umgang mèt Hollandse offecere en ambtenare, dróng ziech de Nederlandse taol wie langer wie mie aon de families op, die lankzamerhand, in hun hoeshawwe, de Franse taol door de Hollandse remplaceerde. Zoe zien 'rs vandaog väöl. En had 't Ministerie van Oorlog, in plaots van aon Mastreech ze garnizoen te óntnumme, hei flinke kazernes gebouwd en mèt 'n imposant garnizoen bezat, al waos 't mer allein um te tuine, dat Nederland z'n deur aon de zuidkant krachtig

wèlt verdedege, dan waos Mastreech op 't ougeblik 'n oprech Nederlandse stad, mèt werm Hollands blood, van alle smetten vrij.

Dat is ze noe neet. Óntevreienheid euver dee ministriële maotregel, dee zelfs door competente militaire autoriteite - iech mein de generaol de Petit*- es 'n fout woort besjouwd, zat de kentering nao 'n Nederlandse evolutie opins stop. De opwellende sympathies veur Nederland woorde in hun geboorte gesmoord door de hardnekkege meining van de Mastreechse bevolking, dat häör stad door de Nederlandse regering stiefmoederlek weurt behandeld. En ten bewieze van die bewering woorte dan feite geciteerd, die alle sjien van ónbetwisbare bewiesstökke droge. De garnizoensberouving* völde die lies weer euvertuigend aon.

Aantekeningen

Uit: C. Breuls, *Mastreechse preùtsches met bijveugsel van weùrd*, *gezekdes en gedichte veur et Vademecum* (Maastricht 1916) 47-49 (fragment van Preùtsche XVI).

Met het 'Vademecum', waarvan in de titel sprake is, wordt bedoeld: C. Breuls, *Vademecum handelend over Maastrichtsch dialect*, waarvan in 1914 een eerste en een uitgebreide tweede druk verschenen.

zjielee (Frans: gilet): herenvest

moljaerkes (Frans: molières): platte schoenen (genoemd naar Molière)

awwe: Tot nu toe was de schrijfwijze 'auwwe' gebruikelijk. In de vorige tekst werd erop gewezen dat de uitspraak van 'auwd' en 'kauwd' zich wijzigde in *aajd* en *kaajd;* uit deze tekst blijkt dat 'auw' in die jaren evolueerde tot *aw.*

azjoere (Frans: à jour): opengewerkt

bonnes: kindermeisjes

de Petit: Breuls vergist zich hier waarschijnlijk. Met 'de Petit' zal bedoeld zijn: Louis Jacques Petit (Maastricht 1790 - Arnhem 1853), een echte ijzervreter, die in Russische dienst streed tegen Napoleon en vanaf 1816 in Nederlandse dienst opklom tot generaal-majoor en commandant van de infanterie in de provincies Gelderland, Utrecht en Overijssel.

de garnizoensberouving: Maastricht is tot voor kort ononderbroken garnizoensstad geweest. Wel was het Maastrichtse garnizoen na de definitieve scheiding van België in 1839 en de slechting van de vestingwerken rond 1870 steeds verder ingekrompen, hetgeen voor het economisch leven van de stad zeer nadelig was. De *Opregte Maastrichter Almanak* voor 1895 schreef met de nodige zelfspot: 'In Mastreech geit goddaank alles nao wins. Die weerliechse Hollenders hadde zich verbeeld us kapot te make door 't garnizoen te vermindere. Mer jawel, Pópnel! Allewijl is nog mie weelde en welvaart es vreuger. In gein ander land lök alles zoe good es hei.'

Meer van Coenraad Breuls in *Mestreechter spraok*, 54-57:

proza: Frans in Mestreech in 1916, De Mestreechteneer en vreemde taole;

poëzie: Oet Rooske Kleeve: romance, aria, stances.

Anoniem
Dao kaom 'ne Waol Wallon
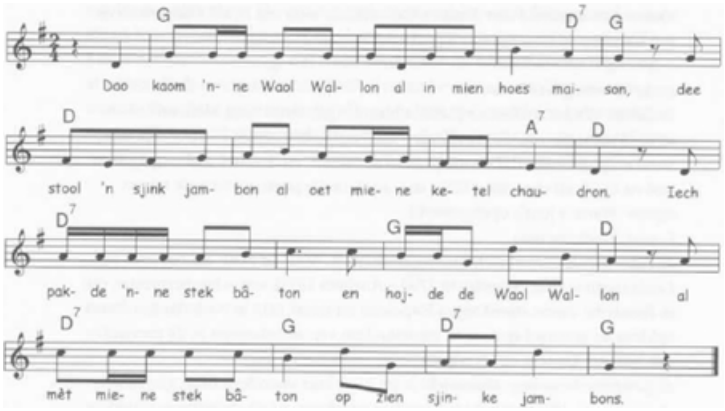
G D7 G
Dao kaom 'n- ne Waol Wal- lon al in mien hoes mai- son, dee
D A7 D
stool 'n sjink jam- bon al oet mie- ne ke- tel chau- dron. Iech
D7 G D
pak- de 'n- ne stek bâ- ton en hoj- de de Waol Wal- lon al
D7 G D7 G
mèt mie- ne stek bâ- ton op zien sjin- ke jam- bons.

Dao kaom 'ne Waol Wallon
Al in mien hoes maison,
Dee stool 'n sjink jambon
Al oet miene ketel chaudron.
Iech pakde 'ne stek bâton
En hojde dee Waol Wallon
Al mèt miene stek bâton
Op zien sjinke jambons.

Aantekeningen

Overgenomen uit: *Mestreechter leedsjes-cahier I* (Mestreech 1989) 37.
De melodie is dezelfde als die van ‘Venez, venez Saint Nicolas’.

Laurent Polis (1845-1915)
Häör ierste bal

Deze middag um twie ore, direk nao d'n diner, woe d'n appetiet bij mankeerde, is de juffrouw nao häör kamer getrokke, um toilèt te make veur de Groete Bal, woe-op ze vanaovend, um ach ore, hääre zoegenaomden ‘entree in de wereld’ zal make. Wat heet de pos in de lèste weke geld verdeend mèt 't transportere van breve nao en oet Paries, van de Bon Marché, de Printemps de Louvre en tutti quanti! Ach daog laank laojde eder aovend de wagel van Van Gend & Loos e pekske of duuske aon de deur aof; de coiffeur is al drei maol kómme aonbelle um te consultere wat de juffrouw 't meiste zouw flattere: mesjien eenvoudeg frisere, of 'n coiffuur à la Cléo de Merode, of, es de juffrouw dat zou preferere, e simpel écaille* kempke; en de nejeers, tailleuse pour dames, heet zès maol gepas: d'n ierste kier waos de boverok wel get *te* laank, d'n twiede kier ‘'n ideeke’ te kort, en dan had 'r nog te vääl ‘ampleur’, toen waos de ‘échancrure’* veur de décolletage te hoeg, daonao ‘inconvenant’* lieg..., enfin, nao gisterenaovend nog hei en dao get geäjusteerd, gedrapeerd of mèt e spengske gereleveerd* te höbbe, is 't toilèt um 12 ore t'hoes gekómme.

D'n daag, dee is alzoe veurgood noe aongebroke!
Wat heet me dat toilèt al maonde laank besproke,
Vrundinne raod gevraog, de modes bestudeerd,
De stäölkes naogepluis, en kleure geprobeerd!
Mama vónt dat 't blauw lang neet genóg flatteerde,
En roed dat pasde neet es iemand ‘debuteerde’,
Dan nump me niks es wit... ‘Mer dat is zoe souillant*!’
Zag toen, op hääören toer, de paat, en sókkertant,
‘Keest dan nog liever crême, dat kón nog later dene;
Me moot aon spaorzaamheid de meitskes jónk gewene!’
De tant, die kreeg geliek, en in e crême toilèt
Stik noe ‘de débutante’, wie me zoe'n juffrouw hèt.

De kojts, die, oet angs van te laat te kómme, op half ach bestèld is, steit klokslaag vief menute *nao* ach aon de deur, en eus juffrouw bezuut zich veur de lèste kier in de spiegel. Mama heet in häör agitatie al tien paar hejse gesjäörd, Papa heet z'nen trouwrok (dee 'm vääl te ing gewoorde is) al wel tienmaol oetgebeursteld, de sókker-matant, die

neet mètgeit nao de Bal, steit mèt de kookmaog en nog twie ander meeg oet de naobersjap de juffrouw te bekieke; en zij, gepeers in e kleid woe ze zich koelek kón in reure, mèt sjeun die häör neet passe, bloete erm en bloeten hals, wat häör deit bubbele van de kauw, trèk peske veur peske d'n trap aof, mèt de nejeers achter häör, die 't kleid opraap, en weurt door de ganse familie en de drei meeg nao de kojts in geholpe, de char dee häör moot transportere nao d'n tempel van Terpsichore*!

E bevend hart, gans vol illusies en plezere,
Gief häör 'n kleur wie 'n roes, en springend, lachentere,
Pak zij Papa noe vas, terwijl Mama rangeert
Al wat aon 't toilèt zich heet ‘gederangeerd’...
Bij 't ingoon van de zaol, vol spiegels, luusters, blómme,
Meint z' in 't hekseriek veurwoer te zien gekómme!
Ze klemt zich aon Papa, dee deftig buig en wink,
En häör mèt de Mama nao 't midde touw noe bringk.
Nao *hun* kiek alles um, me fluustert aon de oere,
En steit ‘de débutante’ nuisjierig te beloere,
Zoedat ze, gans besjeemp, neet wèt woe zich te drejje,
En mèt d'n éventail* zich al begint te wejje.

De Rubicon is euvergetrokke!... In bataille* gerangeerd mèt de ander danslöstege dames (woe-ónder e paar, die zich veur de 18de maol op de glitserege plancher van de balzaol riskere) steit eus débutante dao, mèt gespanne nerve en e blanco balkeertsje, de cavaliers aof te wachte. In dat solemneel ougenblik is ze wie bedwelmp, half gehypnotiseerd door al dat leech, de witte dasse, zwarte rokke en nao nafte* rukende paille* en gris-perle* hejse!... en in häör koortsechtige verbeelding zuut ze zich, es tapesserend moer-ornemint, op 'ne canapé veur 'ne spiegel geplak, terwijl de danseuses van de vieille-garde, in de erm van hun cavaliers um häör róndwiemele en sjatere van 't lache!... Oet dee benkelike droum, die vreiseleke positie veur e jónk meitske wat veur d'n ierste kier nao de bal kump, weurt ze wakker gesjöddeld door 'n stum, die wie manna veur häör oet d'n hiemel vèlt:

‘Maag ich’, zoe klink die stum, 'de ier ouch reclamere
‘Uch veur d'n ierste wals vanaovend t'invitere?’
‘Oh! noets nog heet 'ne zaank, wie sjoen 'r waos van toen,
Op häör effek gemaak wie die vief wäörd 't doen!...

Ze hej 'm wel gepuund, hääom, dee häör dat kwaom vraoge!
Noe gaof ze niks mie d'rum dat andere häör bezaoge,...
Ze heet 'ne cavalier! deen *iersten* dans gief mood!...
Mama zeuk nao Papa, dee mèt e paar auw pruke
'n Teske flauwe thee is bezeg te gebruke,
En, vol contentement, zeet zij hääom, en passant:
'Ze heet d'n iersten dans! tu peux être content!'

Et ies is dan noe ouch gebroke...; 'nen défilé van petit-crevés*, gilet en carpe* en gibus* ónder d'n erm, vanaof de kelver van d'n ierste snij* tot de 'grandes utilités'* mèt de nudegen emprunt-forcé* op de kop, kump, mèt ein-en-dezelfde gestudeerde buiging (linkerbeinsje veuroet), de ier vraoge um de juffrouw 'nen dans op häör keertsje te mage sjrieve. Dat keertsje völt zich dan ouch al wie langer wie mie, vanaof d'n ierste wals tot de lèste galop, en de surplus (dee sjrik van de auwers en de muzikanten) höbben 't respectabel ciefer van veertien bereik, zoedat deen aovend, es de Bal-Commissarisse teminste gei verstand gebruke en de Mama's neet d'n taptoe laote sloon, zoe get wie 'n drei dozijn denskes zölle mote aofgeraap weerde... En de gelökkege, dee alweer, zoe ónleesbaar meugelek, z'ne naom op 't gedöldeg keertsje heet bijgekribbeld, *remercieert*, de débutante *rougisseert*, de Mama *jubileert*, en de Papa *observeert*, totdat eindelek 't orkes d'n ierste wals *attaqueert*!

Dao drejt ze noe in 't rónd! dee wals dat is häör leve,
Ze raak neet aon de grónd, 't is of m'n häör zuut zweve!
Al blaos de cavalier, van 't drejje döl en meuj,
Al pitsen hääom z'n sjeun, en lijt 'r aon z'n veuj,
Häör passie is te groet, zij liet gein maot verlore,
En dans zoelang 't orkes de wals ouch mer liet dore;
En reurt zich, nao de poos, weer 'n trompöt of bas.
Dan pak ze nummer twie gauw bij d'n errem vas!...
Dat geit mer altied door: polkere, galoppere,
Dan weer 'ne quadriel, totdat me geit soupere,
En zeet Mama, bezörg: 'Noe rös dich get, en eet!'
Zij antwoordt: ''Ch höb plezeer, mer hónger gaaroet neet!'

Tot groete spiet van de auwe en tot vräög van de jónge trèk de souper op z'n ind. De bij zoe'n gelegenheid ónmisbare 'filet aux champignons', 'tête de veau en tortue' en kukes die hunnen doupbreef verlore höbbe,

zien van de taofel verdwene, en Papa sjink zich 't lèste gleeske in van de fles St. Julien, die de familie, plus e paar invités, heet mote laove. In de veerte huurt me de muzikante, noe mèt de nudege gleeskes beer en schiedammers aon de sleutel, de violen al stumme, en e paar cavaliers, die weges minder good gevölde portmenee, hunnen hónger höbbe mote stèlle mèt e bruudsje mèt vleis, flankere al door de zaol. Eus juffrouw kos 't leid um op hääre stool te blieve zitte; ze drejt 't köpke mèt óngedöld nao alle kante, um te zien of *hääre* cavalier *nog* neet arriveert... Dao kump de lang verwachde eindelek aon... heer heet nao de souper e paar trèkskes aon 'n sigaar mote doen in de koffiekamer..., 'r presenteert häör d'n erm, deit es of heer versjrikkelek óncontent is euver 't lang dore van de souper, de slechten deens, enz. ... *Boem! Zing! Zing!* klink 't in 't orkes. Dat is 't signaal, woe-op *alles* weer begint te danse, en eus débutante 't allerierste natuurlek.

Nao aofloup van de program, noe nog *drei* surplus van de veertien, woemèt häör keertsje geägrementeerd* is... en eindelek, um 3 ore 's nachs... of, beter gezag 's mörgens,... trèkke Mama, Papa en dochter, de twie ierste vol slaop, de lèste vol chagrijn dat 't pretje oet is, nao hoes touw.

Noe is 't fies gedoon! In hoes pas aongekómme,
Heet gapend, meuj, Papa de blakert al genómme:
'Keend, slaop good,' zeet Mama, 'en druim neet deze nach.'
Ze puunt häör... 'Nach, Mama!'... 't Sjoen kleid weurt
aofgelag...
Sjoen kleid!? nein voel, versjäörd weurt 't dao neergesmete;
Mama heet 't neet gezeen, ze hej debij gekrete;
Mer 't döchterke zuut niks! Nog vol van al 't plezeer
Goojt zij zich, aofgemat, noe op häör bèdsje neer;
Ze druimp van cavaliers, van alle die sjoen zake
Die op 'n bal meistal de conversatie make!...
...
Druim, keend! de bis nog jónk! Druim van d'n *ierste Bal*!
Ich wins dat 't plezeer veur dich *lang* dore zal!

Aantekeningen

Het handschrift van *Häör ierste bal* bevindt zich in het Gemeentearchief van Maastricht. Met de voordracht van deze tekst, die hier voor het eerst in druk verschijnt, won Oscar Lambriex (1863-1933) in januari 1890 de eerste prijs (een vergulde zilveren medaille) bij de 'Concours in Mastreechter veurdrachten', uitgeschreven door de 'Tooneelafdeeling der Sociëteit Momus'.

Zie: Lou Spronck, *'t Sermoen vaan Franquinet*, in: *De Maaspost*, *Kroniek vaan Mestreech*, 30 september 1998.

écaille: schildpad

échancrure: ronde uitsnijding bij de hals

inconvenant: ongepast

gereleveerd: opgetrokken

souillant: besmettelijk

Terpsichore: de muze van de dans

éventail: waaier

bataille: slagorde

nafte: petroleum-ether

paille: gele

gris-perle: parelgrijze

petit-crevés: jongeheren

gilet en carpe: (wsch.) vest met de glanskleur van een karper, d.w.z. wisselend van kleur (changeant) naargelang de lichtval

gibus: klaphoed

kelver van d'n ierste snij: pubers

grandes utilités: (wsch.) de jongelui die van alle markten thuis zijn, door de wol geverfd zijn.

mèt de nudegen emprunt-forcé op de kop: (wsch.) met de nodige geforceerde gemaaktheid, dus met een overtrokken gelegenheidsgezicht.

geägrementeerd: opgeluisterd

Laurent Polis (1845-1915)
De vleugels van d'n tied

Mastreech, 1 januari 1892

In eus sjoen iew, woe telefoon,
Damp, electriciteit,
D'n aofstand neet mie doen bestoon
En niks mie lankzaam geit,
Is 't neet te wónd're dat d'n Tied
Z'n vleugels dobbel smeert
En tot vääl minsen hunne spiet
Ouch gauwer galoppeert.
En daorum wóndert 't us neet
Dat 't jaor, wat noe verdween,
Zich ouch influencere leet
En us zoe kort touwsjeen.
En mèt dat, wat noe weer begint,
Es sjrikkeljaor verwach,
Woedoor me einen daag nog wint
En ouch 'n ganse nach,
Zal 't wel neet beter zien gestèld;
Al sjijnt 't ind zoe wied,
Z'n daog zien van noe aof getèld;
Heer vluig zoe gauw, deen tied!

Kóm Momuskinder, laote veer
Us kwèlle neet de kop;
In dreufheid prónt wie in plezeer
Hèlt toch d'n tied neet op.
Mer dee zich good en braaf gedreug
En neet op alles fit,
In 't leve zich nao d'andre veug,
D'n erme noets vergit,
Dee is gerös, en holt ouch al
D'n tied mer altied door,
Gein noed dat dee zich klaoge zal,
Want heer verluis gein oor!

Aantekeningen

Deze tekst uit de *Momus-Almanak veur 't Schrikkeljaor 1892*, *53ste Momusjaor* draagt geen titel, maar heeft enkel als opschrift *Mastreecht*, *1 Januari.*

De auteur, Laurent Polis, was president van de Momus in de periode 1883-1898.

Meer van Laurent Polis in *Mestreechter spraok*, 40-53:

poëzie: Chariteit, Momus' 4 × 11 jaorig jubelei, Op de wereld is alles vals, De gebroke roet; **proza**: Op heite kole (herdrukt in *Mosalect*, 134-136 en in *Mestreechs aajd*, 19-25); **toneel**: Noets te laat!

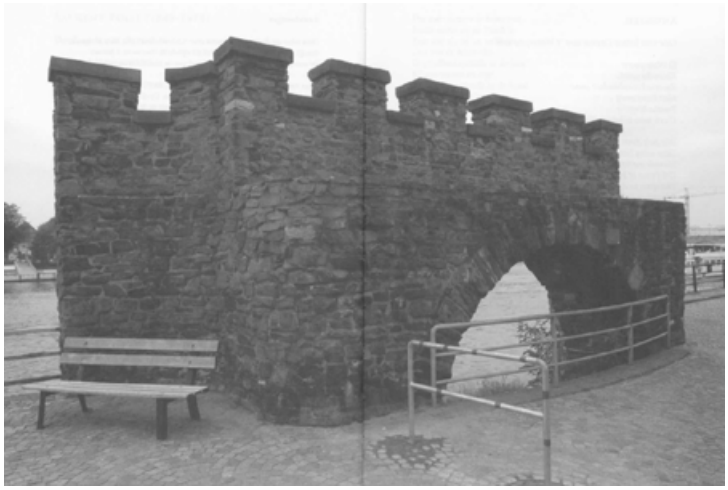

Anoniem
Ode van Julius Caesar aon 't Waterpeurtsje

O Waterpoort!
Klassieke poort,
Ruim achttienhónderd jaore
Heet bommevrij
Treechs börgerij
Diech wete te bewaore!

Wie iech diech bouwe deeg van stein
Door mien bèste soldaote,
Huurde me hei allein Mastreechs,
Gei Frans of Hollands praote.
Dat waos in de sjoen gouwe iew,
Wie aal in vrundsjap leefde
En eder vrouw in eige hoes
Häör eige kleier weefde.
Wie knech en meister amicaal
Same oet ginge vèsse,
Of trokke nao de kelderkes
Um hunnen doors te lèsse.

Toen koch me alles in Mastreech,
Toilèt en ander zake,
En wat me verder nudeg had
Leet me zich dao ouch make.
De gaas waos toen nog neet bekind
En in de duuster straote
Kós eder Mei mèt hääöre Zjang
Kaafmouze en vrij praote.*
Ouch waos 't park veur hun vrij,
Woevan ze profeteerde,
Wat in dee goojen auwen tied
Gaaroet niemand geneerde.

De kinder ginge neet nao sjaol,
Mer lierde toch manere
En wie me moot andermans good
Óntzien en respectere.

Dee toen plezeer in breke had,
Naom deens bij de Vandale,
Zjus wie alwijl 'ne wille jóng
Geit nao de koloniale.
*De jónkheid späölde in de loch**
Bij zónnesjien en rege,
En wat hun spande in de brook
Dat lete ze vrij vlege.

Noe zitte ze de gansen daag
In de sjaol te studere,
En dee zich neet geslote hèlt
Dee krijg ze op z'n vere.
Wat wónder ouch dat es de jäög
De klas daan maag verlaote,
Wat lang in 't lief gespanne zaot
Op straot weurt losgelaote.
Dan spröt en drejt dat klein gespuis
Zien reukvol excreminte
Ónder mien poort en parfumeert
Häör nobel fóndeminte!

En wie d'n auwe veteraon,
Dee diech veur miech bewaakde,
Toen Eburoon en Tungeneer
Hei 't land ónveileg maakde,
Zoe wake noe mèt sjerpe reuk
En spitse bajonètte
Aon diene voot, o nobel poort,
De Wieker drolkadètte.
O bessem van stadsreineging,
Spaor toch 't jäögdeg leve
Van die broun sjötters, aon mien poort
Tot ierewach gegeve!

O waterpoort!
Antieke poort,
Gebouwd ter miener iere,
Wee hej gedach
Dat 't naogeslach
Dien auwdheid zoe zouw viere!

Aantekeningen

De volledige titel van dit gedicht luidt: *Ode van de Romeinse Keizer en Generaol Julius Cesar bij 't trökzien van 't gerestaureerd Waterpeurtsje.*

Het staat in de *Opregte Maastrichter Almanak voor het jaar Onzes Heeren 1898* (Leiter-Nypels, Maastricht).

waterpoort: Deze bevindt zich in de Stenenwal, die deel uitmaakt van de veertiende-eeuwse omwalling van de voorstad Wyck. In 1714 werd deze doorgang naar een loskade aan de Maas vergroot, maar in de negentiende eeuw werd hij onderdeel van een eroverheen gebouwde woning. In 1890 besloot de gemeente tot sloop, om het waterpoortje in 1897 in ‘oude luister’ te herstellen. Zie: Jac van den Boogard en Servé Minis, *Monumentengids Maastricht* (Leiden 2001) 29.

kaafmouze: vrijen

in de loch: buitenshuis

Henri Schuhmacher (1851-1939)
Gedinksjrifte

Dokters

Väöl dokters waore d'r tot 1862* neet in Mestreech. Dokter Bosch*, dee de lui van de lintwörm bevrijde, storf in 1850. Toen bleve nog mer euver dokter Demeling (Dumoulin)*, directeur van Kalvarieberg, ze zwaoger dokter Meers*, dee miech ‘gehaold’ heet, en daan nog ‘De Boen’ Tans*, 'nen awwe militairen dokter, dee hiel wieneg praktiek had, meh boe de klein börgerlui nog wel ins naotouw gónge es ze oerpijn hadde. Heer leet ze daan greun zeip achter hun oere smere. Dat trok de pijn eweg en de lui betaolden 'm daoveur e wölmke*, behandeling en greun zeip inbegrepe.

Bekinde dokters mèt groete praktiek waore later dokter Zjerming (Germain)*, dokter Sjrienemekers (Schreinemacher)* en dokter Batta*. Deze lèste doog de operaties op Kalvarieberg.

In deen tied mós 'nen dokter al 'nen hiele boel viziete make aon viefteg cent en bevallinge doen aon 25 gölde um zoeget zès- tot achdoezend frang te verdene. Väöl dokters gónge daan ouch geregeld mèt de sjees van Wèlkes* de boer op, boe ze daan vief frang, behalve de koste van de sjees, veur rekende. De umstreke van Mestreech waore erm aon dokters. In Meersse zaot 'ne ‘plattelands heel- en vroedmeester’, Wouters, terwijl Valkeberg, Heerle en Zitterd eder einen dokter drop naohele.

Tösse Mestreech en Tóngere waor geinen dokter te vinde. In die lèste plaots woende dokter Claes en de ‘pisdokter’ Stevens, boe de lui van Mestreech veur alle meugeleke krenkdes naotouw lepe.

Gewoenelek woort 'nen dokter allein mer in 't uterste geval boete de stad gerope, dèks es 't al te laat waor, want 'ne boer gaof neet gere geld oet veur z'n eige karkas, wel veur ze vie. Daorum had de viedokter Anten* oet de Ververhook 't ouch zoe biesteg drök. Dee waor van vreug tot laat in de reur en doog alles te voot aof, mer leet ziech good betaole.

Tot in 't midde vaan de zesteger jaore woort Mestreech bezeuk door'nen ougendokter oet Krefeld en 'nen tandendokter oet Aoke. Die kaome geregeld zoeget um de veertien daog à drei weke en logeerde daan bij Bonn in de ‘Lévrier’ op de Boschstraot. Hun koms woort van teveure

bekind gemaak in de *Courrier de la Meuse* en in *L'Ami du Limbourg*, terwijl d'n oetbelder 't twie kier in de stad rónd zag.

Es bezunderheid rappeleer iech miech nog tot in miene jongen tied (veur 1860) de Mestreechse hoesdokters aon de awwers aonraojde um hun kinder, zoe gaw es ze allein kóste loupe, beugels aon hun beinsjes te laote drage um te veurkoume totse krom bein zouwe kriege. Zoe zaog me dèks nog kinder van zeve jaor in de beugels loupe. Ouch gaove de dokters de raod de kinder, edere kier es ze gewasse woorte, good aon hun beinsjes te trèkke um die good rech te laote greuje.

Apthiekers

Apthiekers waore d'r in Mestreech vääl mie es dokters. Ze gedroge ziech en praktizeerde compleet wie de dokters zelf. Hadde de kinder boekpijn of pijn in de keel, daan maakde ze e lekker sjruupke veerdeg. Groete lui kraoge veur de boekpijn menta-olie en veur d'n hoos en de keelpijn e bitter drenkske, 'n aoftrèksel van leslands mos. Wienie de kinder hardlijveg waore en de mama's bij 'n plaoster van gries pepier mèt keersvèt op 't buukske van hun keend geine baat vónte, daan gaof menier d'n apthieker 'n fles boe-in 'n dik sókkerwater mèt zjelap* dedoor en e sjeutsje boumolie veur 't glitse en, es dat drenkske nog gein effek had, gaof heer e fleske mèt opgelosde sjeerzeip veur e lavvemintsje en ordonneerde boetendien nog 'n pap van leezaotemeel* zoe werm meugelek op 't buukske aon te bringe, boeveur de kinder moord en brand sjriewde.

De allewijl zoe bekinde ‘spécialités’ veur allerlei krenkdes bestónge in miene jongen tied nog neet. Allein pèlle van Holloway en Franse ‘bonbons’ veur de zwoer kawwe waore te kriege.

Ederen apthieker had z'n eige speciaol middelkes. D'n eine maakde ougezalf, die in mosselesjölpe verkoch woort, 'nen andere poejers tege de koppijn, 'nen derde laxeerpèlle, meh allemaol hadde ze e middel tege de kriekeleplaog, boe de lui in Mestreech destieds benkelek vääl las van hadde.

Dao waore mer evekes vieftien apthiekers in Mestreech en eine in Wiek en ze hadde allemaol e good bestoon, zelfs de minder bekinde, wie Bessems* op de Boschstraot en d'n awwe Depley* in de Brögkstraot.

Brouwerije

In 1872 tèlde Mestreech neet minder es achentwinteg brouwerije, die allemaol oetslutend aajd en jónk Mestreechter beer maakde. En die hadde allemaol hun reie van bestoon. Mestreechter beer waor in deen tied d'n algemeinen draank van riek en erm. In alle kaffees, zoewel groete es kleine, tot zelfs in de deftegste sociëteite, woort niks anders es beer van eus eige stad gedrónke.

De brouwers maakde gooj zake en zatte hun euverwins neet in effekte um, mer kochte daoveur klein huiskes in de volksbuurte en verheurde die huiskes ónder conditie tot d'n heurder dao e winkelke mós beginne en beer verkoupe, zoewel per glaas aon de winkelbaank es mèt de haolkan. Wie vääl van zoe soort zaakskes in Mestreech en Wiek waore is netuurlek neet mie nao te goon, mer es iech viefhónderd zègk, geluif iech tot dat ieder te wieneg es te vääl is.

Ein van de ajdste brouwerije, meugelek wel de ajdste, waor die van Marres in de Plaankstraot. D'n awwen hier Marres, dee in 1865 gestorve is, woort geneump ‘le roi des brasseurs’. Bij hääm höbbe versjeie jong lui van boete de stad 't brouwe gelierd, ónder andere Alfred de Grand-Ry*, dee later de brouwerij van Pullings* Achter 't Vleishoes heet euvergenómme, mer, helaas, vääls te jónk is mote sterve.

Ónder de ierste en bèste brouwerije tèlde me die van Straotmans* op d'n hook van de Hoonderstraot, van Lemaire* op de Merret, van de kromme Ruyters op de Kleine Grach, van Hustinx* op de Linkelestraot, van Coenegrach* in de Kapoenstraot, van Bemelmans* in de Jaocobstraot, enz. De ajdste in Wiek waor de brouwerij van Dolmans*, later euvergenómme door Melotte.

'n Zier bekinde brouwerij waor die van ‘Prick* in de Hèl’ (Hèlstraot), boevan de kaffee tot wied boete Mestreech bekind waor. Dao troende de door ederein gekinde vrouw Polman mèt häör delicatèsse: karkolle, pikante gepeersde kop, ingemaakden hiering, eiges gemaakde leverweurs en braodweurs, die me zelf aon häör taofel in de kaffee kós oetzeuke.

Alle brouwers hadde vreuger hunnen eigen kaffee aon hoes, mer lankzamerhand zien die väör en nao opgeheve. Wie iech in 1881 oet Mestreech eweg góng, waore nog mer veer van die kaffees mie euver, ónder andere bij Van Aubel* in Wiek, Van Aubel* in de Jäästraot en Sougnez* ‘In d'n Hook’. Helaas, 't good aajd Mestreechter beer is door allerhand vreemp brouwsel verdrónge. 't Woort wie langer wie minder gedrónke en de mieste brouwerije höbbe daan ouch mote slete. Este allewijl langs de Vriethof nog e glaas aajd beer vraogs, beloere ze diech!

Opera

Ónder al de ammuseminte boevaan de Mestreechteneers in 't naojaor en de winter kóste proffitere, naome de operaveurstèllinge 'n hiel veurnaom plaots in. Van nao de september-kèrmes, in alle geval van oktober aof tot aon de Vaste, waor geregeld ederen dinsdagaovend operaveurstèlling. Ze woorte miestal good bezeuk. Meh d'n touwluip hóng toch vääl aof van de stökker die me gaof en van de ierste krachte die mètwèrkde. Waor de ierste chanteus en d'n iersten tenor good, daan zaog me al hiel vääl van de twiederangs krachte en veural van de ‘choeurs’ en 't orkes door de vingers en me begreep tot me veur prijze wie 'ne gölde viefteg veur d'n ierste rang en e wölmke* op d'n ‘Ingelebak’ neet alles prima kós zien.

D'n tróp van d'n ‘Théâtre Royal’ oet Luik heet versjeie jaore dinsdags hei gespääld en waor wied eweg de bèste dee veer gehad höbbe. Bezunder good waor heer in de jaore 1870/71, wie ónder andere de groete Pariezer tenor Faure, dee weges de Frans-Duitsen oorlog boete betrèkking gekomme waor, ziech in Luik verbónde had. Nao 1872 bleef d'n opera van Luik eweg, umtot toen z'ne glorietied in Luik zelf aongebroke waor en heer neet mie nudeg had ziech te verplaotse.

Nao Luik höbbe veer jaorelaank d'n opera- en operèttentróp oet Namur gehad. 't Waor zoeget 'n derderangs trupke, boevaan d'n directeur tevens administrateur en leider van 't orkes waor.

D'n opera oet Aoke is ouch ins e jaor gekomme op aondringe van de bekinde musicus Nauss, dee op de ‘Hochstrasse’ e groet pianomagazijn had. Deen tróp gaof ónder andere de Freischütz, Wilhelm Tell en zelfs de Sommernachtstraum van Mendelssohn. Ofsjoen die oetveuringe perfek waore, woorte ze toch slech bezeuk weges de taol. Me leep hei noe eimaol vääl mie eweg mèt 't Frans. Nao aofloup van 't ierste sezoen kaom d'n tróp oet Aoke daan ouch neet mie trök.

Taol

Um te beginne spraoke alle lui ónderein altied Mestreechs. Meh zoe gaw es ze get op pepier móste zètte, bedeende de beter klas ziech geregeld van 't Frans. Alle breve, alle beriechte van geboorte, houwelek of sterfgeval, alle invitaties, enz. woorte in 't Frans opgestèld. Dao waore zelfs kouplui die in 't Frans hun beuk hele. De opsjrifte van de mieste winkels, de rekeninge, tot de kwitanties touw (‘pour acquit’),

't waor allemaol Frans wat de klok sloog.

Wat 't spreke betröf waore vääl lui in de gelegenheid Frans te spreke in de femilies boe de maan of vrouw Belzje waore en ouch woort 't Frans gehuurd in de hoeshawwes boe ze 'n Franse kinderjuffrouw drop nao hele um de kinder die taol te liere, want ein van de groetste zörg van de awwers waor hun kinder good Frans te laote liere.

Dat zoeget neet altied aon gooj krachte waor touwvertrouwd, bleek op zekeren daag op 't Vriethof, boe zoe'n juffrouw mèt de kinderkojts aon 't wandele waor en aon 't jungske wat trin zaot, e peerdsje leet zien mèt de wäörd: ‘Filske, qu'est ce que ça est?’

De kleinder börgerklas spraok doorgaons minder good Frans, meh verstónt 't toch genóg um de Waolse klante te bedene, die veural bij fiesteleke gelegenhede in groete tróppe mèt de boot van Bonhomme nao Mestreech kaome en hei hun inkuip doge. Zelfs in de klein winkelkes kós me ziech genóg helpe, veural in 't tèlle van 't geld. 't Lieger volk kós niks van die taol, behalve de vleuk; de *sacrés* en de *nondes* waore neet van de loch.

't Mieste las hadde de Mestreechtenere van alle klasse mèt 't Hollands, neet allein es sjrief-, meh ouch es spreektaol. Wat ze vanoet de sjaol ónthawwe hadde waor van dat ech stief-Hollands, wat geinen echten Hollender oets gebruuk. Wäörd wie *altoos* en *immer* veur ‘altijd’, *gezeid* veur ‘gezegd’ en *wijd* veur ‘ver’. En daan de vol oetspraok van alle lètters in *menschen* en *tusschen*, enz. hoort me geregeld. 't Grappegste waor dat, es iemand Hollands wouw spreke en neet zoe gaw op 't woord kaom wat 'r höbbe mós, heer mer e Mestreechs woord, al of neet verhollands, detössenin foetelde, b.v. ‘Ik had zo'n pijn in mijn *bats*’ of ‘Loer eens wie dat kind zich *begaajd* heef’, enz.

Doordat de beter klas zoeväöl Frans spraok en sjreef, waor 't Mestreechs wat die lui spraoke ouch allesbehalve ‘van vreemde smetten vrij’.

't Wiemelde lètterlek van Franse wäörd en oetdrökkinge. Me vónt tot dat gekleid stónt tegeneuver 't gewoen volk, dat 't zuver, ónvervals Mestreechs spraok en dat daan ouch 't bèste bewaord heet. 't Kloonk neet defteg genóg te spreke van *vaajer*, *moojer*, *broor*, *zuster*, *neef*, enz. en zag me daorum: *mompeer*, *mameer*, *momfreer*, *maseur*, *kooze* (cousin). Dat misbruuk góng dèks tot in 't belacheleke, wat ins 'ne perfesser van 't College de vermaoning aon z'n lierlinge in de moond gaof: ‘Geer moot neet zoeväöl Franse expressies in eur pourparlers mêlere, anders retombeert geer in de barbaries van de Moyen-Age.’

Aantekeningen

Uit: *Veldeke* 12 (1937-1938) 19-21 (Dokters, Apthiekers, Brouwerije), 13 (1938-1939) 4-5 (Opera), 14 (1939-1940) 56-57 (Taol).

Schuhmachers ‘Gedinksjrifte’ werden door Edmond Jaspar in zestien afleveringen uitgegeven in de jaargangen 10 (1935-1936), 11 (1936-1937), 12 (1937-1938), 13 (1938-1939) en 14 (1939-1940) van *Veldeke.*

1862: In dat jaar ging Henri Schuhmacher naar kostschool in Rolduc.

Bosch: Dr. J.H. Bosch, een gezaghebbend medicus, bewoonde het pand op de plaats van het latere hoofdpostkantoor aan het Vrijthof.

Demeling (Dumoulin): Volgens de Adreslijst van J.W. Salie uit 1855 (hierna aangehaald met ‘1855’) was dit M.H. Dumoulin, Abtstraat.

Meers: Volgens de Adreslijst van Maastricht uit 1875 (hierna aangehaald met ‘1875’) was dit R.W. Meers, Verwerhoek.

Tans: J. Tans, Brusselsestraat (1875).

wölmke: muntstuk van 25 cent (met de beeltenis van Koning Willem III).

Zjerming (Germain): J.N. Germain, St. Servaasklooster (1875).

Sjrienemekers (Schreinemacher): H.J. Schreinemacher, Bredestraat (1875).

Batta: H.H. Batta, Lenculenstraat (1875).

Wélkes: Weduwe Wilkens (1855), P. Wilkens (1875), rijtuigenverhuurders, Boschstraat.

Anten: L.L. Anten, Looiersgracht (!) (1875).

zjelap: jalap, purgeermiddel.

leezaotemeel: lijnzaadmeel.

Bessems: W.J. Bessems, Boschstraat (1855).

Depley: F. Depley, Maastrichter Brugstraat (1855).

Marres: H.E. Marres, Plankstraat (1875).

Grand-Ry: De Adreslijst van 1875 vermeldt J.E. von Grandrij, wijnhandelaar in de Tafelstraat.

Pullings: H. Starren-Pullings, Achter het Vleeshuis (1855).

Straotmans: Salie 1855 vermeldt de brouwerij van de weduwe Straatmans, aan de Markt.

Lemaire: H.C. Lemaire, Markt (1855); W.E.H. Lemaire, Markt (1855).

Hustinx: H. Hustinx, Lenculenstraat (1855); M.T. Hustinx-Becker, Lenculenstraat (1875).

Coenegracht: Gezusters Coenegracht, Kapoenstraat (1875).

Bemelmans: P. Bemelmans, St. Jacobstraat (1875); M.P. Bemelmans, St. Jacobstraat (1875).

Dolmans: J.J.H. Dolmans, Hoogbrugstraat (1855).

Prick: S.S.P. Prick, Helstraat; E.H.H. Prick, Helstraat (1875).

Van Aubel (in Wiek): L.H. van Aubel, Rechtstraat (1875).

Van Aubel (in de Jääöstraot): L. van Aubel, Jodenstraat (1855); J.L. van Aubel, Jodenstraat (1875).

Sougnez: J.J. Sougnez, Vrijthof (1855); G.L. Sougnez, Vrijthof (1875).

In *Mestreechter Spraok*, 58-64 staan twee andere fragmenten uit de ‘Gedinksjrifte’ van Henri Schuhmacher: De Bosquet en Petrus Regout, 't College.

Fons Olterdissen (1865-1923)
De Nuijaorsbreef

De sjaol had zeve klasse en drei ónderwijzers, in drei lokale. De drei liegste klasse stónte ónder eine meister, de twie volgende eder ónder eine vaan de twie andere. Este zès jaor waors, woorste beukentere nao sjaol gesleip en dao bleefste tot d'n daartiende, veertiende, vieftiende jaor. De lokale waore gewit mèt 'n zwarte lambrie ónderlangs. Mèt zevene zaotste in de zwarte baanke. 't Bord waos zwart en woort mèt witte lètters en getalle besjreve en becieferd. De lètters van de beuk stónte zjus wie die in d'ne kajee zwart op wit. De sjreefs witte lètters mèt d'n tósj* op 'n zwarte lei. Veur aofwisseling waore de loete inkpöt zwart, wie ouch de kachel, de kolebak en de latejje*. Hadste noe zeve of ach jaor op al dat wits en zwarts gestaard, daan kraogste 'ne brèl, de bijnaom van de sjele en de waos opgelierd (allewijl zien veer aofgestudeerd).

Gei blompötsje, geine vèskómp, gei beeldsje, gei printsje, gein wandplate, gei kleurke es 't geel geziech van de sjaolmeister en de blin kaart van Nederland. Speulplaotse waore ónbekind en van nege tot twelf of van twie tot haaf vijf zaotste rech of krómp in d'n baank.

Es veer twie jaor van de Spa-A hadde gelierd*, aon de lètterkas wäördsjes hadde samegezat en op eus leie gekribbeld, dan begóste veer in kajees te sjrieve mèt pen en ink. Dan móste veer eus ierste proof van bekwaomheid aoflègke veur eus awwers door 't sjrieve van d'n ierste nuijaorsbreef. Dat had get te beduie. Nouw jong!

Ach daog van teveure woort d'n inhaajd van dat epistel al op 't bord gesjreve en van boete gelierd, want heer mós later ouch vlot thoes veurgeleze weure. E paar daog later woort aongezag dat eder keend z'ne nuijaorsbreef mós mètbringe en noe óntstónt 'ne concours veur wee de sjoenste kós tuine. D'n eine brach e reusechteg vel pospepier mèt, mèt in d'n hook e plakprintsje van 'n hiel klein prótsingelke*.

Dee woort tamelek bekritiseerd. 'nen Andere kwaom mèt de kemissie aon van z'n meer dat ze dao gein cent veur gaof. 't Hoofde neet en 't waos toch mer allemaol flawweköl, zag ze. 'nen Derde, e joedejungske dat gaar gei nuijaor op deen daag had, meh wel 'ne rieke papa, brach 't magnefiekste exemplaar mèt. Dao stónt e printsje op dat opegóng! Dat hadde veer nog noets gezeen. Achter twie boekètte vergeet-me-nietjes, die vanein sjuifde es me aon e pepèrke trok, stónte twie han en daobove: Uit Vriendschap. Dee prachbreef woort mèt de nudege zjaloezei

bewónderd en veural getaxeerd. D'n ónderwijzer naom al de breve mèt nao hoes en linieerde ze dao. Ouch sjreef heer, es beginlètter van d'n aonhef, bovenaon 'n sjoen gekrolde D.

Eindelek braok de mörge aon boe-op gesjreve zouw weurde. Wat veer sjrieve móste, woort iers nog ins van 't bord aofgeleze en toen klónk 't plechteg: ‘Neem de pen ter hand.’ Twinteg penne woorte in d'n ink gesop, meh al dalek klónk 'ne noedsjriew van 't joedejungske dat 'n groete klad op z'ne breef had laote valle. De meister vloog drop aof en in 'ne wup waor de vlek van 't pepier nao z'n tong verhuis. Wie heer evels d'n ink preufde, kraog 't juudsje 'n sóffel*.

Toen kwaom 't bevel: ‘Schrijf: “Dierbare Ouders”.’ Neet op eus gemaak door 't sjoen pepier of 'n häörke in eus pen kribbelde veer eus haoke en ouge. Óndertösse zeukde alvas de meister ze rete stekske en wie 't opsjrif veerdeg waor, begós de verbetering. Obbins kraog eine 'nen tik en mopperde heer: ‘Nouw schrijft die me hier “dierbare” met twee d's.’

Get wijer woort 'n pats oetgedeild en reep heer: ‘Wat heb jij er nou van gemaakt? Schrijft me die: “Dierbare Oders”. En dan dat aartsvarken hier heeft er “Dierbare Odders” van gemaakt.’ (Pats).

‘Wat heb jij nou aangevangen?’ zag heer bij 'n volgende baank. ‘Schrijft me dat satanskind “Dierbare Ouders” en hij heeft er maar één. Kon je daar nu niet “Dierbare Vader” van gemaakt hebben?’ (Pats).

‘Zeg eens, jij daarachter, Boonevink, heb je misschien ook de stommiteit begaan om hetzelfde te schrijven?’ Boonevink winkde vaan nein.

‘'s Kijken. Ja, dat zal wel, “Dierbare Maamaa”, met twee a's. (Pats, pats). Da's nou pas het begin. Kijk toch beter uit jullie kluisgaten, misselijke êtres. Babbelen gaat beter!’

Zoe leep de ierste runde aof. De haaf klas zaot jenkentere op häör doeme te zoeke. Die paar wäörd hadde draod gekos en wat eigelek ‘dierbare’ beteikende wis geinen eine en dat bleek al gaw genóg, wie de meister ónderins vroog: ‘Hupkes, waarom lach jij?’

‘Veekens zegt dat zijn moeder zeker een dier is,’ verklaorde Hupkes en wees op de jong dee geine breef had mètgebrach, umtot z'n meer vónt dat 't toch mer flawweköl waor en dee noe niks beters te doen wis es de ander jonges te ammesere. ‘Zoooo,’ grijnsde de meister toen, ‘zo, is jouw moeder een dier? Schrijf dan maar eens honderdmaal op je lei: “Mijn moeder is een dier”, en dan laat je haar dat eris thuis ondertekenen en je brengt me dat vanmiddag dan maar eens mee. Ik zal je dieren.’

Veekens lag z'ne kop op z'n erm en begós benkelek te beuke. Óndertösse woort weer gecommandeerd: ‘Schrijf de eerste regel, maar pas op als ik weer fouten zie.’ De ein hèlf van de klas mèt blauw getóbde vinger, de ander bubbelentere van d'n angs, begós mèt wanhopege mood te sjrieve: ‘Reeds lang heb ik mij op de komst van deze heuglijke dag verblijd.’ Nao 'n tuurke kribbeles waor dee zin aof en begós de nui inspectie: ‘Hoe spelt men nu “reeds”, met een d of met een t? O, zo. Onthou 't dan, lamstraal.’ 't Woord ‘komst’ waor lesteg.

Drei medeklinkers achterein. ‘Jij ook alweer de t vergeten en jij natuurlijk bij hem afgekeken. Kijk op 't bord.’ Twie watsje um de oere volgde eve netuurlek. Toen kwaom heer aon e dik, vèt jungske van 'ne spekslachter. ‘Wat heb jij nou voor stommiteit verkocht? Schrijft me die: “Reeds lang heb ik mij op de *kost* van deze heuglijke dag verblijd!” Dat zal wel. Je ouwers de oren van de kop afvreten, dat ken jij.’ In 'n ummezeens sjriewde 't dikzekske wie eint van de mager verkes die z'ne peer slachde, want euze pedagoog had 'm sjroemelek aon z'n nekhäörkes getrokke.

't Joedejungske volgde. Obbins staok de meister z'n erm in de huugde, kruusde ze toen in de deepste verslagenheid en begós 't retestekske in z'n voes te kniepe. De ganse klas woort stèl devan. Dao begós heer: ‘Ezelsveulen! Een nagel aan mijn doodskist ben je. Daar heeft zich die op de *kots* van de heuglijke dag verblijd. Wat? Zou je er ook nog bij zitten grinniken? (Pats, pats, pats). Kijk zo'n brief eris uitzien.

Schandvlek van je hele familie, dat je daar zit!’ 'n Menuut later waor 't sjrieves* gaar neet mie leesbaar. Traone wie tute hadde dooreingeveeg wat al drop stónt. ‘Scheur die brief maar kapot,’ mopperde de meister, ‘en vraag thuis maar een nieuwe, dan kan je die morgen na schooltijd schrijven. Zo iets is toch niet toonbaar. Vuilik. Dat heet nou schoonschrift. Schrijf de volgende regel.’

Mèt horte en stu kwaom de breef aon z'n ind en mós eder drónder sjrieve: ‘Uw dankbaar zoontje’ (Jan). Zoe stónt 't es model op 't bord. Netuurlek versjreef ziech eine, dee Laurentius hètde, en zat, in de meining dat 't zoe mós zien, ‘Jan’ es ónderteikening. Dat waor d'n einegste dee tot noe touw neet gebeuk had en de lèste rammeling kraog.

Awwejaorsmiddag (want de keersvakantie doorde mer twie daog) in d'n haven duuster van de wintermiddag mós eder nog ins perbere um oet z'n haonepu wies te weurde. De foute waore ónderwijl droetgekrets en bijgewèrk.

Daan woort us geweze wie veer 'ne salu móste make en zègke: ‘Dierbare Ouders, ik wens U een zalig Nieuwjaar,’ boe-op de lezing van eus ierste ‘schoonschrift’ kós volge. Meh, umtot de meiste al die gelierdheid mer neet kóste begriepe, zag veur alle zekerheid toch nog eine op Nuijaorsmörge: ‘Dierbare Ouders, ik wens U een zalig Nieuwjaar, en geer ouch, peer en meer.’

Aantekeningen

Uit: Alfons Olterdissen, *Prozawerken* (Maastricht 1961) 20-23.
Dit is een herdruk van de oorspronkelijke uitgave uit 1926.

tósj: griffel
latejje: raamkozijnen
Es veer twie jaor van de Spa-A hadde gelierd, d.w.z. Als we twee jaar leesonderwijs hadden genoten. De uitdrukking is ontleend aan de eerste les van de leesmethode van de onderwijskundige P.J. Prinsen (1777-1854), welke in de negentiende eeuw in Noord en Zuid algemeen gebruikt werd. De onderwijzer, die met de stok op de afbeelding van een spittende man wees, vroeg eerst:
‘Waarmede spit de landman den zwaren kleigrond om?’ Waarop de leerlingen antwoordden: ‘Met de spa... *aa.*’ Zo maakten zij kennis met de klinker *aa* en met het woord ‘spa’.
prótsingelke: petieterig engeltje
sóffel: klap
sjrieves: het geschrevene, de brief

Fons Olterdissen (1865-1923)
Executies

'n Gooj haaf iew geleie is de doedstraof aofgesjaf*, meh versjeie Mestreechteneers zien nog ouggetuige gewees van de lèste twie executies en dao zalle veer 't noe ins euver höbbe.

Veer zien evels neet van plan um sommege lui hun nachrös te bederve en daorum waarsjouwe veer eder dee leiherteg* is en neet van get akelegs hèlt um dit artikel mer neet wijer te leze. Is me eimaol begós mèt get van d'n awwen tied te vertèlle, dan kaan me neet allein ophole van de plezeerkes allein, mer wèlt me 'ne zjuste kiek geve euver 't leve van toen, dan is me verpliech ouch de minder aongenaom zake te verhole.

't Waor dan in 't jaor 1857 tot 'ne zekere jónkmaan* oet d'n umtrèk 'n erm meidske, 't eineg keend van z'n awwers, had mishandeld en geduud en nog ie 't jaor um waor woort heer door 't Provinciaal Hof van Limburg ter doed veroordeild en mós opgehange weurde.

Ze verzeuk um gratie waor verworpe gewoorde en in aprèl van 't volgend jaor woort umtrint ach daog vanteveure zien aonstaonde executie in de *Courrier de la Meuse* aongekondeg. De zjusten daag waor 'n week vanteveure nog neet bekind.

De *Courrier de la Meuse* waor 'n deftege gezèt, gans in 't Frans gedrök. Ze stónt vol van de allerhoegste Europese polletiek. Es op 'n dörp drei lui ze leze kóste, dan waor 't vääl. (Trouwens in Mestreech zelf zaote dèks genóg hiere in 'ne kaffee mèt de gezèt 't underste bove). Aon plaotselek nuits doog ze bitter wieneg en zoe vint me in de gezèt van 29 Aprèl 1858 e kort verslaag van de terechstèlling. Mer in euzen tied zien nog lui genóg in de stad die ziech die tristege gebäörtenis nog good rappelere en ze van punt tot draod kinne vertèlle.

Op d'n daag zelf móste alle sjaolkinder op sjaol zien en dee dorf vórtblieve um te goon kieke woort veur good eweg gesjik. Toch waore nog koejonges debij die al zoe dèks waore weggejaog totse 'ne kier mie of minder wel draon riskeerde.

D'n daag teveure um haaf èlf waore ze veur 't stadhoes 't sjavot beginne te tummere. 't Waor e groet gevierte, zoe groet es de ierste statie* van 't stadhoes. 's Nachs woort traon doorgewèrk um op tied veerdeg te zien. 's Aovends um zès oor woort de veroordeilde door de Prokuräör-Generaol in gezèlsjap van keplaon Ingele, d'n directäör en d'n dokter van 't prezóng* mètgedeild, tot ze verzeuk um gratie door de Keuning

waor aofgeweze en tot heer ziech mós veurbereie veur de iewegheid. De jong veel in 'ne kriet en wie de Prokuräör hääöm vroog of heer kreet umtot heer sterve mós, gaof heer veur antwoord: daoveur neet, meh tot 't hääöm leid doog wat heer gedoon had en tot heer vääl berouw dreuver had.

't Groetste deil van d'n daag heel 'm z'ne beechvaajer, keplaon Ingele, gezèlsjap en ouch versjeie ander geisteleke bezeukde hääöm toen.

Tege middernach drónk heer e glaas beer en later ontvóng heer de lèste H. Sakkerminte. Daonao sleep 'r e paar ore. Um negen ore kwaome ze hääöm zègke tot z'nen tied gekomme waor. In de straote boe heer langs kwaom, vanaof de Minnebreureberg, de Papestraot, Vriethof, Groete Staat en Nuistraot, waore aon alle hoezer de blinne touw en de gardijne aof. De karreljongs späölde neet en vaan wije en zije waore de lui gekomme um te kieke. Op weeg woort heer gesteund door de keplaon, dee neve 'm leep. De beul, dee oet Amsterdam gekomme waor, góng veur 'm op en eine van de beulsknechte leep drachter. E pikèt genderme en dragonders opende en sloot de stoet. In de poort ónder 't stadhoes tösse de trappe waor e kapelke opgeriech en dao bleef heer mèt ziene beechvaajer tot aon z'n lèste ougenblikke, ónderwijl tot ze dao de zije ströp um d'n hals en ónder z'n bein door rangeerde.

't Sjavot waor róntelum mèt rouw behange en de Hiere van 't Gerech stónte bove op 't ierste balkon.

Wie ze hääöm hole kwaome, broch de keplaon 'm tot aon de trappe van 't sjavot, leet 'm nog ins 't kruus pune en zag tegen 'm: ‘Zeet, dat is eure Kalvarieberg’, en óndertösse tot de geistelek kneelde op de trappe van 't sjavot. ‘Iech bin bereid te sterve,’ zag heer, wie de beul de hand op z'n sjouwer lag en hääöm nao bove brach. Op 't platform doge ze hääöm z'n sjeun oet. Z'n han waore gebónde.

De galg zelf wèrkde mèt 'ne mikkenik. Door 't werk van 'n klik veel 't valluik ónder de veroordeilde oet. Bove drop aon de kant van de Nuistraot stónt 't beeld van de Gerechtegheid mèt 'n waog in häör han.

Zjus um tien ore doog de beul z'n pliech en veel 't luik ónder de veroordeilde oet. Mer... 't moot e vreiselek aonzeens zien gewees, want menute laank heet heer nog gesparteld ie heer doed waor. Versjeie lui vele dan ouch koelek, andere begóste helop te beie... Wie heer eindelek stèl hóng, drejde de beul hääöm iers nao de Hiere van 't Gerech en toen nao de kant van de lui. 't Liek bleef tege alle regele en gebruke oonderhaaf oor hange en woort toen gekis in de zerk die op 't platform gezat waor.

De volgenden daag stónt 'n sjerpe kritiek in de *Courrier*, umtot de geistelek neet de ‘surplis’ aon had, wat van aajdsheer gebruuk waor gewees. Es de rechterleke mach dao 'n inbreuk in zaog op de wèt op de godsdeenstege gemeintes, dan had ze zeker te vääl ier getuind. Bij de volgende en lèste executies droog de keplaon dan ouch weer de surplis.

Van keplaon Ingele weurt wijer vertèld tot deen hier 't ziech zoe had aongetrokke tot heer 'n kwijnende krenkde devan kraog en noets mie good gezónd is gewoorde.

Boe de beul gelogeerd had, wèt niemes. Wel tot ze hääom in gein ei logemint ónderdaak wouwe bringe.

Bij 't aofbreke van 't sjavot veel eine van de wèrklui aof en woort levensgevierlek nao Kalvarie gebroch. Zoewel aon 't opzètte es aon 't aofbreke doge wèrklui van Amsterdam en van Mestreech mèt en noe had me hei vreuger twie type ónder de zakkedregers, boevan d'n eine d'n Ingel en d'n andere d'n Duvel hètde. Wie die koppel later ins ruizing kraoge, verweet d'n Duvel, dee de naom had, aon d'n Ingel, dat dee had helpe de galg opzètte, boeveur ziech d'n Duvel nog te good heel.

E paar daog nao de executie gónge de kinder in Sint-Theunisstraot ‘ophengerke’ speule. Eine kraog 'n touw um z'ne nek, die door 'ne rink getrokke woort boe ze de peerd aon vasbónte. Ze hónge hääom parmanteg op en wie dee jong blauw begós te weure, lepe ze versjrik eweg. 'ne Sjeunmeker dee aon ze vinster zaot te wèrke, had dat speul zien aonkoume. Heer leep gaw drop aof en kwaom zjus bijtijds um d'n aap te redde.

E paar jaor later, in 1860, d'n daag veur Allerhèllege, had de lèste Mestreechter executie plaots. De misdiedeger*, dee z'n sjoenmoojer de kop had ingeslage, had zie verzeuk um gratie ouch zien aofwieze en woort op dezelfde meneer geriech es ziene veurgenger. Vääl versjèl waor neet in de twie executies, es tot bij de lèste alles mie puntelek op tied góng. De veroordeilde woort in z'n lèste ougenblikke bijgestande door 'ne keplaon van Oppen, dee weer volges de aw tradities van de stad bij die gelegenheid de surplis droog. De veurlèste góng kalm d'n doed in, meh de lèste waor al mie doed es leveteg ie heer bove kwaom. Heer mós door z'ne beechvaajer en eine van de helpers opgeleid weure. Op twie ore, van nege tot èlf, waor alles aofgeloupe. Bij 't aofbreke van 't sjavot kraog, zjus wie de veurege kier, eine van de wèrklui 'n óngelök doordat 'm eine van de twinteg trejje van 't sjavot op e bein veel.

Aantekeningen

Uit: Alfons Olterdissen, *Prozawerken* (Maastricht 1961) 142-144.
Dit is een herdruk van de oorspronkelijke uitgave uit 1926.

de doedstraf aofgesjaf: Dat gebeurde in 1870.
leiherteg: weekhartig
jónkmaan: Petrus Geurts uit Blerick. Ook Henri Schuhmacher vertelt in zijn 'Gedinksjrifte' over deze executie. Zie *Veldeke* 10 (1935-1936) 574-575.
statie: hier: verdieping
prezóng: prison, gevangenis
misdiedeger: Johan Nathan uit Broeksittard

Andere teksten van Fons Olterdissen zijn gepubliceerd in:
Mestreechter Spraok, 68-97: drie prozaschetsen (D'n theater, Kommuniefieste, 'n Tristege historie) en de 1ste akte alsmede het slotkoor uit 'Trijn, Kemikken Opera in drei akte';
Mosalect, 137-144: drie prozaschetsen ('t Bezeuk van de dames van de 'Charité', De lieger sjaol, 't Perces-verbal);
Sjiek Klassiek, 39-44: de prozaschets 'Pianolès';
Mestreechs aajd, 26-32: de prozaschets 'E zjubilei'.

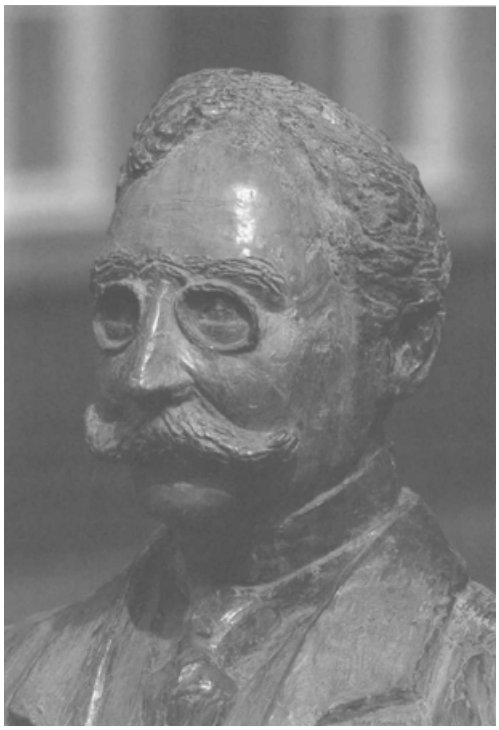

Fons Olterdissen (1865-1923)
Mestreechs volksleed
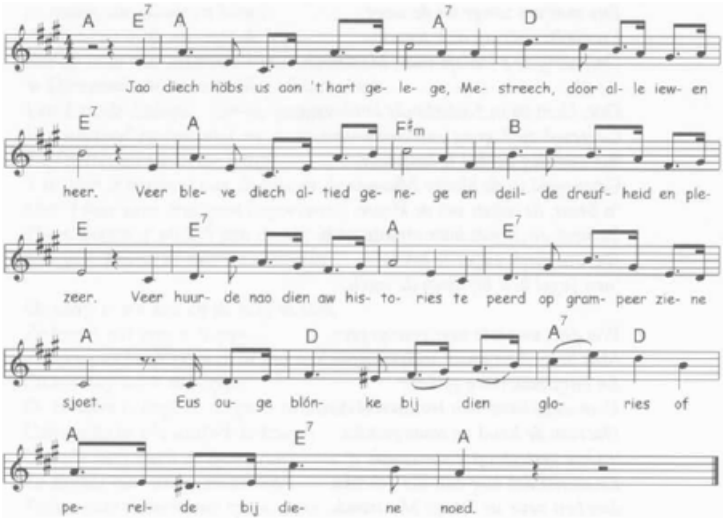
A E7 A A7 D
Jao diech höbs us aon 't hart ge- le- ge, Me- streech, door al- le iew- en
E7 A F♯m B
heer. Veer ble- ve diech al- tied ge- ne- ge en deil- de dreuf- heid en ple-
E E7 A E7
zeer. Veer huur- de nao dien aw his- to- ries te peerd op gram- peer zie- ne
A D A7 D
sjoet. Eus ou- ge blón- ke bij dien glo- ries of
A E7 A
pe- rel- de bij die- ne noed.

Jao diech höbs us aon 't hart gelege,
Mestreech, door alle iewen heer.
Veer bleve diech altied genege
En deilde dreufheid en plezeer.
Veer huurde nao dien aw histories
Te peerd op grampeer ziene sjoet.
Eus ouge blónke bij dien glories
Of perelde bij diene noed.

En dee van diech 't sjoens wèlt prijze
In taol, die al wie zinge klink,
Dat dee op nui Mestreechter wijze
Zien aajd Mestreech mèt us bezingk.
Me zóng van diech ten allen tije.
Eus moojers zónge bij de weeg.
En voolte veer us rech tevreie,
Dan zóng ze e leedsje vaan Mestreech.

Doe, blom vaan Nederlands landouwe,
Gegreujd op 't graaf van Sintervaos,
Bis weerdeg dobbel te besjouwe,
Gespiegeld in de blanke Maos.
'n Staar, de witste oet de klaore,
Besjijnt diech mèt häör straole zach.
En, um diech zuver te bewaore,
'nen Ingel hèlt bij diech de wach.

Wie dèks woorste neet priesgegeve,
Meh heels dien kroen toch opgeriech.
En óngeknak biste gebleve
Door euze band van trouw aon diech.
Daorum de hand us touwgestoke,
't Oug geriech op 't stareleech.
En weurt dat oug dan ins gebroke,
dan beit veur us 't aajd Mestreech.

Aantekeningen

Het ‘Mestreechs volksleed’ is eigenlijk het slotkoor van de ‘kemikken opera’ *Trijn de Begijn* (1912) van Fons Olterdissen. De muziek werd geschreven door zijn broer Guus.

De muziek werd overgenomen uit de *Mestreechter leedsjescahier I* (Mestreech 1989) 48, de tekst uit: *Mestreechter spraok*, 94-97 (met pianobegeleiding).

Edmond Jaspar (1872-1946)
Vakantie

Wie viege in kiskes, zoe zien ze geprop
In treine, die gleuje en breuje.
Ze bloze en puffe en vege de kop,
Boe-op weer nui pèrrelkes bleuje.
'n Dampbad van minseloch, plakketeg-veis,
Van Eau-de-Cologn', zoer-vergange,
Van pinkers en touwbak en 'snóp-veur-de-reis',*
Blijf vètteg en pappeteg hange.
't Is veur te vergoon van de hits en de staank,
Mer 't heet veur hun gein importantie;
Thoes woorte z' alliech van de hèlf al kraank,
Noe gief 't niks, ze zien op vakantie!

De weeg is vol zon en de berg is steil,
Ze loupe mèt groete étappe.
Ze zien pas haafweegs en al noe wie 'nen dweil,
En ore nog mote ze stappe.
De veldfles is leeg, ze vergoon van d'n doors.
Dao's niks in d'n umtrèk te kriege.
De stöb laojt ziech op hun geziech tot 'n koors,
Ze snakke nao aosem en zwiege.
Toch weure de bein mer opnui weer geluf,
Wat maak veur 'ne kier zoe'n distantie.
Thoes höbbe ze veur zoe'n strapats geine puf,
Hei wel, want ze zien op vakantie!

De kamer in 't boere-hotèlke is klein,
Ze ruuk nao de mèstem, de keuke;
De bèdsjes zien smaal en zoe hel wie de stein,
't Wiemelt van viege die jeuke.
De nach is ónrösteg, me woelt en me drejt,
't Is dóf en de mögke die steke.
En kump dan de slaop, ouch d'n haon kump, dee krejt.
Van elend krup m'ónder de deke.
Toch steit me weer op, wel neet fris, mer vol mood.
Me slik al die boere-usansie.

Thoes gaof zoe eín nach wel veur weke koed blood,
Hei neet, want me is op vakantie.

D'n toer door 't museum is tej en zoe laank.
‘Dao weurt miech al'wijl get gesjèlderd!’
Bek-aof röste z' evekes oet op 'n baank,
Ma kiek op 't lès wie verwèlderd.
Pa leus vreemde naome, boe 'r niks van ónthèlt.
‘'r Moot toch zoeget devaan wete.
En 'r is veur z'n kinder veural drop gestèld.’
Dao vraog eint: ‘Ma, goon veer haos ete?’
Thoes weurt 't museum nog noets neet bezeuk.
‘Wee gief veur wat dao hingk garantie?’
Op reis, da's get anders, 't steit in de beuk.
En daan, m'is noe toch op vakantie!

't Regent aw wiever twie daog aon ei stök.
De gaste in 't hotel zitte binne.
D'n traanzjee van kinder is lesteg en drök,*
Ze weite neet wat te beginne.
Ma deit häör bès en verzint hónderd-oet,
Mer 't lök neet, ze zien neet te paoje.
Papa gaap en rèk ziech en loert door de roet,
Wie d'eendsjes ziech lekkerkes baoje.
Thoes is heer hiel streng en verdreug geine kik,
Mer hei is heer vol tolerantie.
't Hölp 'm toch niks, al maak heer ziech dik,
En trouwens, heer is op vakantie!

Iech zit bij miech thoes in d'n hoof en geneet
Van blomme, kapelle en bije.
De zon brant wel heit, meh geneert miech toch neet,
Iech veul miech gelökkeg, tevreie.
Iech weur neet gejaog, neet gesjöddeld, gepeers,
Iech hoof gein daog laank te steppere.*
Gein kinder, die ensele, zitte miech dweers,
Slech weer zal miech neet sjaggernere.
Aoh, 'ch haw van natuur, meh iech haw ouch van rös.
Die vin iech hei in abbondantie.
Die maak mèt de zon miech 't leve tot lös:
Ouch iech höb volop noe vakantie!

Aantekeningen

Uit: Edm. Jaspar, *Bonte Blomme* (twiede, vermierderden drök, Mastreech 1928) 160-162.

pinkers: slechte sigaren
traanzjee: fr. tranchée, grote troep
steppere: vlug doorstappen

Edmond Jaspar (1872-1946)
Sinterklaos

Eind'lek zien z' in bèd gewèrrek,
Eind'lek is me z' ónder kwiet!
Noe gaw rije, óngemèrrek,
Want 't weurt noe mie es tied.

'Nog mer zoeväöl kiere slaope,'
Had mama al dèks gezag,
En mèt dit ónsjöldeg waope
Ederskier weer rös gebrach.

En ze lete 't ziech ouch zègke
Eelken aovend weer veur woer.
Um ziech daan gaw neer te lègke
Mèt de dekes euver d' oer.

Aoh, mama, die had good praote,
Groete kriege niemendal.
'Hej iech mer m'n nui seldaote,'
'Hej iech mer me pupke al!'

Toch verminderde de ore,
Toch verminderde de daog.
'Ma, wielang zal 't noe nog dore?'
Woort weer ederskier gevraog.

Noe en daan, obbins, dao gónge
Euveral de leechter oet.
Angsteg-dapper woort gezónge
En dan vloog get door de roet.

Mer noe waor dan toch begonne
D'aller-allerlèste nach.
't Óngedöld haos euverwonne
(Toch nog gawwer es me dach).

Slaope? Wee zouw dat noe kinne
Es me in d'n dónkel, 's nachs,
Boete op de taak en binne
Hure moot zoeväöl verdachs?

't Is of bove weurt getóffeld
Op de zolder, op d'n trap,
*Of ziech in de sjouw get móffelt**
Of op taak d'n ezel stap.

Leven tied, noe geit 't spanne!
Sjrikke doen ze, slaag op slaag.
Hertsjes kloppe, köpkes branne.
Waor 't toch mer weerem daag.*

'Zouw miech Sinterklaos ouch bringe
Alles wat iech höb gevraog?'
'Wel, iech zouw wel kinne springe,
Es 'ch al mer de hèlf kraog.'

Mer door al 't prakkezere
Wat d'n daag wel geve zouw,
Goon de uigskes, knippentere,
Lankzaam mie en miejer touw...

Stèlte drijf noe door d'n duuster...
En, dao-ónder, in de zaol,
Zit de póp in volle luuster
Bij 'ne loete ginneraol.

Aantekeningen

Uit: Edm. Jaspar, *Bonte Blomme* (twiede, vermierderden drök, Mastreech 1928) 169-170.

móffelt: verbergt
weerem: wederom

Edmond Jaspar (1872-1946)
De twiede umwalling

Mèt de twiede umwalling* is al e begin gemaak in 't jaor 1298, dus nog gein hónderd jaor nao 't bouwe van de ierste. Daodoor kraog de stad 'n oppervlak zeker twiemaol zoe groet es ze teveure gehad had.

De nui umwalling sloot ziech bij 't Paoter Vinkteurensje bij de aw aon, mer wie wijer ze nao 't weste leep, wie wijer ze van deen awwe wal aof kaom te stoon. Aon 't oetind van de later Tóngersestraot waor d'n aofstand al tamelek groet. Groeter woort 'r nog boven aon de Breuselestraot, weer groeter bij 't Lindekruus en 't groetste ónder aon de Boschstraot.

In de nui umwalling woorte later gebouwd: de nui Aldenhofs- of Pieterspoort, de nui 'Leemkuylen'- of Tóngersepoort, de nui 'Tweebergen'- of Breuselepoort, de Lindekruuspoort, de nui Hochter- of Boschpoort en aon de kant van de Maos nog de Sint-Antoniuspoort. In de aw umwalling langs de Maos kaom later nog 'n poort bij, de Meulepoort, tegeneuver de Hónderstraot, boedoor me touwgaank kraog tot de meules, die väör en nao op de Kleine Green gebouwd waore en boevaan de awwere ónder us de lèste, de sjoen en zoe sjèlderechteg gelege Maosmeule, nog hiel good gekind höbbe.

Al die poorte van de twiede umwalling, behalve einege langs de Maos, höbbe blieve bestoon tot de jaore 1868 en 1869, wie ze zien aofgebroke. Dat me al eus stadspoorte zónder naobedink heet aofgebroke, is 'n iewege sjan en e verluus veur Mestreech, wat noets mie kin weurde goodgemaak. Zeker, dao waore poorte ónder die es mónnumint noe neet zoe bezunder väöl te beteikene hadde, wie de Bosch- en de Slevrouwepoort. Dees lèste stónt trouwens nao d'n aonlègk van 't kanaal van Mestreech nao Luik óngetwiefeld in de weeg. Meh de Pieterspoort, de Breusele- en Tóngersepoorte en evezoe die van Wiek hadde gerös kinne blieve stoon, es me de zaak mer begrepe had wie in ander stei, boe me ze heet gespaord en de verkiersweeg drum heer geleid. Mèt get gooje wèl en e behuurlek inziech hej dat ouch hei hiel good kinne gebäöre en daan waor eus stad 'n aontal bouwwerke van groete historische weerde rieker gewees, die häör aonzeen es aw bereumde vesting zier zouwe höbbe verhuug.

Allein de Hèlpoort, zjus de ajdste van allemaol, die dateert van d'n tied van de ierste umwalling, volges sommege nog wel van veur deen tied, is blieve stoon. Die stónt, vónt me, 't verkier neet in de weeg.

Aon de kant van de Maos zien de walle vanaof de Brögk in de riechting van de Bassing in de jaore 1849 en 1850 aofgebroke in verband mèt 't graove van 't kanaal nao Luik, boedoor ouch de dao bestaonde poorte móste verdwijne.

Veur 't make van dat kanaal is ouch de ierste erk* van de Maosbrögk aon de kant van Mestreech weggebroke mote weurde. Me heet dus al dèkser aon dat sjoen mónnumint geviedeld* es allewijl.

Van de Brögk in de riechting van Slevrouwepoort kóste de walle blieve stoon, umtot dao mie spatie waor. De waalmoer van de Vèssermaos tot aon Slevrouwepoort heet 't nog oetgehawwe tot 'n gooj veerteg jaor geleie* en dee mote vääl van de awwer lezers nog good gekind höbbe. 't Einegste stök wat nog is euvergebleve, is 't al miejer geneumde deil vanaof Slevrouwepoort tot aon de Hèlpoort.

'n Intressante aonwijzing veur 't bestande höbbe van eus stadspoorte vinde veer nog trök in de mieste straote, die vreuger op zoe'n poort oetlepe. De Pieterstraot, Tóngerse-, Breuselestraot en in Wiek de Aw Straot of Hoegbrögkstraot en de Rechstraot bij de kèrk weurde allemaol aon hun oetind breier es hun ander gedeiltes zien. Dat kump daovandan, dat ze mèt hun hoezer van weerskante tot kort tege de wal aonslote neve de bastions, die d'n ingaank van de poorte flankeerde en mèt deen ingaank 'n groete breidde oetmaakde.

Al die vestingwalle en poorte waore veur de Mestreechteneers op stök van zake 'n deur leefhöbberij, want 't oonderhaajd kaom per saldo op hun neer. En dat woort op d'n doer 'ne zwoere las. Dat ze dao dus wel ins get naoliesseg in waore, is neet te verwóndere. Zoe leze v'r beveurbeeld, dat al in 1347 'n deil van de walle (van de awwe netuurlek) zoe vervalle waor dat veer jaor laank 'n extra belasting mós geheve weure, um dao-oet de koste van ripperatie te kinne bestrije.

Aantekeningen

Uit: Edm. Jaspar, *Kint geer eur eige stad?* (Mastreech 1936) 20-22.

umwalling: De eerste omwalling is aangelegd omstreeks 1250.
erk: Lat. arcus, boog
geviedeld: gehakt (‘viedele’ is lett. vierendelen)
feerteg jaor geleie: 1895

Ook in *Mestreechter Spraok*, 117-119 is een fragment uit *Kint geer eur eige stad?* afgedrukt (De intronisatie vaan 'nen Hoeg-Proos).

Meer poëzie van Jaspar in *Mestreechter Spraok*, 110-117 (De innumming van Mestreech, De Mijnstreek, De blaajer, Sakkermintspercessie, Mestreech), in *Mosalect*, 145-151 (Maonleech, De verleefde kapelmeister, Surrexit!) en in *Mosaïek*, 32-33 (Ougs).

Anoniem
Och meerke leef...
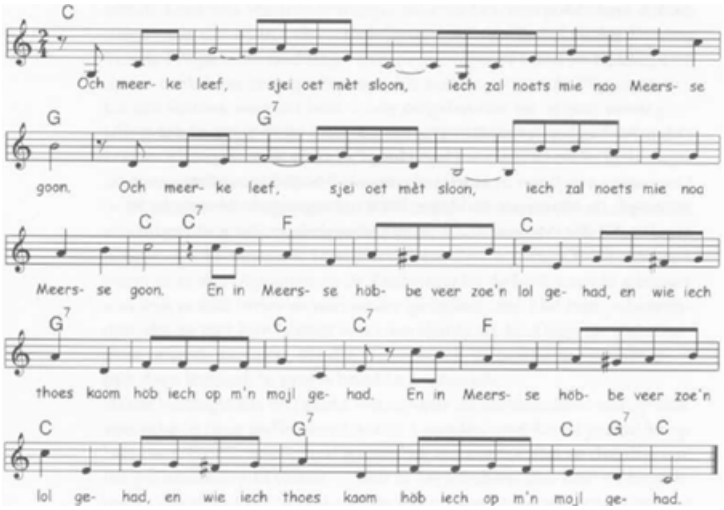
C
Och meer- ke leef, sjei oet mèt sloon, iech zal noets mie nao Meers- se
G G7
goon. Och meer- ke leef, sjei oet mèt sloon, iech zal noets mie nao
C C7 F C
Meers- se goon. En in Meers- se höb- be veer zoe'n lol ge- had, en wie iech
G7 C C7 F
thoes kaom höb iech op m'n mojl ge- had. En in Meers- se höb- be veer zoe'n
C G7 C G7 C
lol ge- had, en wie iech thoes kaom höb iech op m'n mojl ge- had.

Och meerke leef, sjei oet mèt sloon,
Iech zal noets mie nao Meersse goon. (2x)

En in Meersse höbbe veer zoe'n lol gehad
En wie iech thoes kaom höb iech op m'n mojl gehad. (2x)

Aantekeningen

Overgenomen uit: *Mestreechter leedsjes-cahier III* (Mestreech 1990) 49.

'Tout Maestricht' trok op Sacramentsdag, dat is de donderdag die volgt op de eerste zondag na Pinksteren, naar de kermis in Meerssen.

Lam Wijsen (1874-1967)
Meerke

Veur de verbreiing vaan 't Begienesträötsje had Meerke dao op de rechsen hook, woe noe 'ne kaffee is, hääre Bazaar. En al waor 't daan geine Grand Bazar, wie veer dee noe kinne - 'r waor huugstes 3 bij 5 meter - 't waor in alle geval, wie me dat noe zeet: Uw Warenhuis, wie V&D noe adverteert, veur alle bewoeners vaan 't Begienesträötsje en 't Laank Gresje aon d'n euverkant. (...)

Wie, e jaor veur häör, noonk Zjang, de poompemeker, z'n zèlvere broelof vierde, had dee 's zoondags trop in Slevrouwe 'n póntificaol hoegmès laote doen um tien ore, dus nao de gewoen hoegmès en veur de leesmès vaan haaf èlf, die aon e zij-altäörke gedoon mós, zoonder preek.

Toen had Meerke gezag: ‘Es iech ze vier, 't kommend jaor, doon iech dat ouch. 't Is wel vääl geld, zesteg frang, meh dat kin ouch nog devaan aof. Dao mote ouch vääl lui get vaan höbbe in de kèrk.’

Ze had ziech euver alles good geïnformeerd veurdat ze nao de pestoer góng um ze te bestèlle, want dao góng zie zelvers veur, aanders wis ze al vaanteveure tot get mis leep en de drei gouwe Napoleongs vaan 20 frang laoge allang opzij daoveur. Ze naom ze mèt in drei of veer sigaretuutsjes euverein. Ze trof de pestoer thoes en tege alle verwachting in waor dee direk mèt alles ingenome. Dus 14 daog nao Paose, póntificaol mèt drei hiere, bezunder intentie, 60 frang, sjreef heer in ze book.

Meerke waor content dat alles zoe gaw en zoe good gerangeerd waor en góng op hoes aon. ‘Zuuste wel,’ zag ze tege häör eige, ‘este mer geld op taofel lègks, is 'nen erme sigaremeker mèt 'n hoeshawwe zjus zoe good es 'ne rieke poompemeker mèt ei keend, al zeet ouch haaf Mestreech tege dee “Noonk Zjang” en tege miene maan “Meister”.’

Wie de köster devaan hoort, zag 'r: ‘Um tien ore, ezzebleef, daan zalle ouch wel de roej vloere zedeleers in 't middesjeep gezat mote weure.’ Nog 'ne gölde apaart aon te verdene, en heer op Meerke aof. Heer vroog kwansuis 't trouwbeukske um alles good te kinne rangere en zaog dao tot ze op d'n twiede mei getrouwd waore, dus 't waor veur zoondags denao. ‘Maak uuch noe mer neet oongerös, iech zörg wel dat alles in orde kump. De pestoer weurt al get aajd.’

‘Jao, jao,’ zag Meerke, ‘veer zien 's goondags nao gebroke Paose* getrouwd en veer viere 't zoondags drop. 't Weurt gei groet fies,’ zag Meerke, ‘'n hoegmès, e dröpke veur naobers en klante die komme

filicitere en 's aovends get veur de femilie.' 'Iech zal miech toch neet laote loompe,' dach ze tegeliekertied.

D'n daag kaom.

Peer kaom in ze broedspak, want dee waor nog zjus 't zelverste wie 25 jaor geleie, meh Meerke in e nui zwart zije kleid, want die waogde noe mie es 't dobbele vaan toen. De twie jonges en twie meidskes neve hun. Get naobers en bekinde woe Meerke 't aon vertèld had op 'nen aofstand drachter.

't Veel Peer op dat neet gelojd woort. 'Mesjiens doen ze dat neet veur zoe'n apaarte mès detössedoor,' zag 'r. 'Veur de poompemeker trokke ze aon alle klokke tegeliek,' zag Meerke, 'dat weit iech nog good.'

In de kèrk waor um zoe te zègke geine mins, dao stoonte gein roej, vloere steul, dao brande gein keerse, niemand dee dao apprentie veur maakde en 't waor toch al ruim kerteer veur tien. Peer haolde ziene nikkele cilinder oet z'n tes, heel 'm aon z'n oer, ze leep, 't waor zoe, 't sloog tien ore.

Meerke waor neet mie te hawwe, ze leep, ze vloog nao de sakkerstei. Ze winkde häör ajdste dochter en sjikde die nao de köster. Dee kaom häör al tege op 't Slevrouweplein, woe ouch al de ierste lui veur de lèste mès vaan haaf èlf kaome.

In 't sakkersteike en de lange gaank is toen get te doen gewees. De boel stoont in tied vaan twie menute op stelte. De köster wouw geliek höbbe, dat de mès 's zoondags nao d'n trouwdaag mós zien, wat Meerke ouch bestèld had en Meerke heel mer vol: 's zoondags nao gebroke Paose, ze waor nao gebroke Paose getrouwd en zie kós mer neet oonder häör möts kriege dat, wie ze trouwde mèt Peer, de Paose vreuger waor gevalle es dit jaor...

De pestoer woort debij gehaold. Dee trok partij veur de köster: me kós toch gein mès oet daankbaarheid laote doen veurdat d'n daag dao waor. Heer zouw de mès de kommende zoondag doen en had 't vendaog al in de kèrkeleke deenste laote aofrope in alle mèsse.

Dat deeg de gal euverloupe bij Meerke en 't vuur oet de taak sloon. 'En mien ton beer daan en m'n twie boge* mèt duvelkessajs en twie gekookde sjinke en m'n dreihoonderd bruudsjes vaan de bekker tege m'ch euver en de twie pièmontées mèt crèmebölkes vaan de sókkerbekker neve miech. Wee betaolt miech dat allemaol?' 't Ei woord brach 't aander, tot 't bij Meerke droet veel: 'Gef miech m'n cent mer trök, daan doen veer 't zoonder mès.'

'Meh, mie leef mins,' zag de pestoer, 'iech höb toch gei geld vaan uuch, de köster zouw 't dees week komme hole, heet 'r gezag.'

‘Waaat,’ sjriewde Meerke, ‘m'n drei Napoleongs? Zeet geer miech ouch nog veur bedreegster of gawdeef aon? Veur geinen have cent höb iech oets iemand bedroge en geer zouwt miech?’

‘Zwijgt,’ zag de pestoer, ‘de lui in de kèrk huren uuch en es geer meint tot iech eur geld höb, daan zal iech nog ins good zeuke, daan moot 't ziech bij miech bevinde, meh zeukt geer daan ouch nog ins bij uuch.’ De keplaon dee oonder de haaf èlf mès preke mós, kaom in.

‘Menier keplaon,’ zag de pestoer, ‘laot dat vaan die mès vaan tien ore de kommende zoondag mer oet de deenste en gaot geer mer nao de kèrk, aanders krijg d'r nog gein rös vendaog’ en góng door de lange gaank weg.

‘Meh dat zègk iech uuch,’ reep Meerke hääöm nog nao, ‘iech kom vaanzeleve neet mie in de kèrk, noets, noets mie, zoelang es iech leef’, en trok mopperend de kèrk oet.

En ze heet woord gehawwe. Vaan deen daag aof góng ze, of euver 't Laank Gresje of door de Klein Lurestraot nao de Brojn Paoters* en, wat 't ergste waor, ze naom ouch nog aander parochiaone mèt. Wie ze evels dee zoondag thoes kaome, leep 't al zoe stèllekes op de middag aon. Tied veur e dröpke, en ze zien mèt e dröpke begós en mèt beer en boog en sjink en pièce montée oetgesjeid.

Wie Meerke get later häör nui zije kleid oet góng doen en in de kas wouw haange, die aw eike hangkas, zaog ze dao-in häör tes ligke die ze altied mèt twie witte linter euver häören oonderrok boont. In 't nui zije kleid had de nejeers häör 'n vaste tes gemaak. Ze staok häör hand trin en voont in 'n apaart klein teske, aofgeslote mèt 'ne witte beine knoup, de drei Napoleongs en 't breefke vaan de pestoer, wat 'ne mèssendeender had gebrach, boe-op stoont tot de hoegmès de zoondag trop waor.

Meh dat heet Meerke noets en aon niemand gezag. Nog neet, veurdat ze häör, jaore en jaore later, wie al lang 'ne nuie pestoer in de parochie waor, tösse vief plaanke op hääre rögk die kèrk in droge.

Aantekeningen

Uit: Lam Wijsen, *Prozawerken* (Extra nummer van *De Mösj*, Maastricht 1974).

gebroke Paose: beloken Pasen
boog: schouderbeen met vlees
Brojn Paoters: De Franciscanen hadden hun kerk en klooster nabij de Tongersestraat, tussen het huidige bestuursgebouw van de UM en Klevarie.

In *Mestreechter Spraok*, 120-126 werden van Lam Wijsen vijf gedichten (De Liewerk, 't Winterkeuningske, November, Op zie graaf, Mien testemint) en een prozastuk (Mijne moedertaal) afgedrukt. Het gedicht ‘November’ staat ook in *Mosalect*, 153-154. Twee prozaschetsen (De pastoersmaog, lech bin good) werden opgenomen in *Mestreechs aajd*, 33-39.

Br. Edgard Heynen (1882-1952)
Sinterklaos, zeet meer...
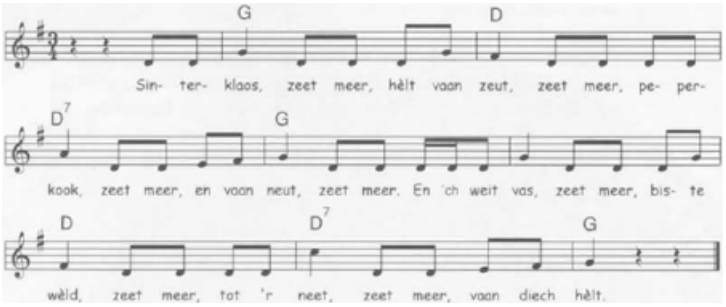
G
D
Sin- ter- klaos, zeet meer, hèlt vaan zeut, zeet meer, pe- per-
D7
G
kook, zeet meer, en vaan neut, zeet meer. En 'ch weit vas, zeet meer, bis- te
D
D7
G
wèld, zeet meer, tot 'r neet, zeet meer, vaan diech hèlt.

Sinterklaos, zeet meer, hèlt vaan zeut, zeet meer,
Peperkook, zeet meer, en vaan neut, zeet meer.
En 'ch weit vas, zeet meer, biste wèld, zeet meer,
Tot 'r neet, zeet meer, vaan diech hèlt.

Heer lèt op, zeet meer, wieste sjrijfs, zeet meer,
Boeste geis, zeet meer, boeste blijfs, zeet meer.
Wieste leus, zeet meer, wieste tèls, zeet meer,
Ofste al, zeet meer, good oonthèls.

In de zak, zeet meer, vaan dee mins, zeet meer,
Zit wel get, zeet meer, watste kins, zeet meer.
Hiel väól sjoens, zeet meer, geine kwatsj, zeet meer,
Meh oond'rin, zeet meer, 'n karwatsj.

Dus pas op, zeet meer, bis mer braaf, zeet meer.
Luuster good, zeet meer, en neet haaf, zeet meer.
Doeg d'n bès, zeet meer, ouch in sjaol, zeet meer.
En watste vraogs, zeet meer, krijgste allemaol.

Aantekeningen

Overgenomen uit: *Mestreechter leedsjes-cahier II* (Mestreech 1989) 41.

De tekst is geïnspireerd door het Nederlandse liedje ‘Sinterklaas, zegt moe’. Het lied wordt gezongen op de melodie ‘In Berlin, sagt er’; zie: L.H. Deelman, *Melodieëngids* (Groningen 1893) 82.

Meer poëzie van br. Edgard Heynen is afgedrukt in: *Mestreechter spraok*, 135-141: Van d'n dikke boum, Bewaor dat keend in miech (ook in *Mosalect*, 155-156), lech dörf haos neet, Meerke, De nachtegaol, lerste snie, De herderkes.

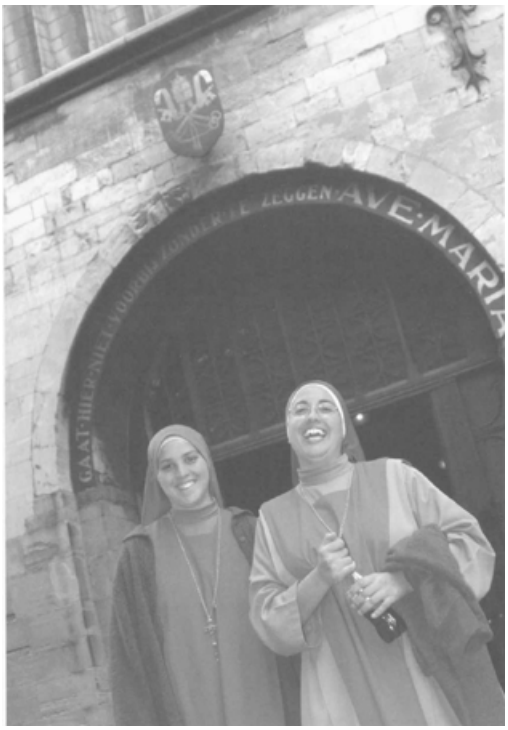
AVE:MARIA

Vic Reinders (1888-1961)
De beiweeg

'n Duuster nach, stèl veel de snie,
Gei maonleech en gein stare mie,
En alles sleep, de stad waor leeg,
Wie dao Slevrouw de beiweeg deeg.
Zoe frêle, zoe klein, zoe gans allein
Ging z'in d'n duuster weg vaan 't plein.
Meh vaan de noster in häör hand
Bloonk kral aon kral wie diamant.

En zuuch, toen heet ziech in die nach
D'n hiemel in de stad gelag:
De maon braok door, z'n helder leech
Besjijnde 't wit-besnied Mestreech.
Obbins dao woort de loch zoe zach
Wie e windsje in 'n zomernach,
De snie dee woort e greun tepiet
Vol blomme wie in veurjaorstied.

'n Staar sjoot oet d'n hiemel neer
En nog ein en 'n aander weer,
En woe ze vele in die nach
Dao stoont obbins 'nen ingel op wach.
Tot zoe de ganse beiweeg roond
Op ederen hook 'nen ingel stoont
En es Slevrouw veurbij 'm góng
Kloonk zienen 'Avé' of heer zóng.

Al beientere, gans allein,
Kwaom toen Slevrouw weer op 't plein;
En dao, veur 't duuster kèrkportaol,
Zóng in 'ne boum 'ne nachtegaol.
Toen greujde roondum häör e leech
Wat klaorder woort en hoeger steeg,
En mèt steeg in dat leech Slevrouw
Wie 'n staar rech nao d'n hiemel touw.

Daan... alles duuster; weer vèlt snie,
Gein ingele en gei maonleech mie;
Niks bleef mie nao die woonderprach
Es stèlle snie en duuster nach.

Meh jaor nao jaor goon beientere
Nòg doezende Mestreechtenere
Nao iewe weer deezelfde weeg,
Woe ins Slevrouw de beiweeg deeg.

Aantekeningen

Uit: Vic Reinders, *Mestreechter veerskes* (Mestreech 1962).
‘Beiweeg’ draagt de datering ‘Sept. '47’.

Vic Reinders (1888-1961)
Ter herinnering aon Fons Olterdissen

Nog huur iech noe, nao viefentwinteg jaor,
De klokke lojje euver plein en straote,
Deen daag, wie Fons veurgood us ging verlaote,
Dee fibberwariemörge, kaajd en klaor.

De Sintervaos waor zwart vaan lui, éi leech;
Me heet 'm wie 'ne prins zoe sjoen begraove.
Prins wàòrs heer ouch vaan hart- en geistesgaove,
Ein vaan de bèste oet 't volk vaan Treech.

Want veur z'n stad, häör börgers, leefde heer,
Door hääom heet fies en optoch ziel gekrege.
Wie heet Mestreech hääom nao aon 't hart gelege,
In leef en leid 'door alle iewe heer'!

Heer gaof, es mins, wat heer te geve had
Aon ederein, dee z'ne noed kwaom klaoge.
Es sjrijver gaof heer 't bèste, zoonder vraoge,
E blievend beeld vaan 't leve in zien stad.

Z'n 'Type' woorte minse, geis en vleis,
Z'n 'Stad en Lui', die kós heer wie neet eine;
Heer wis, wie geine, 't leech te laote sjijne
Vaan eigen humor, spraankelend vaan geis.

Dee geis, dat hart, bleef altied eve joonk,
Dat hart vaan goud, wat zoeväöl wis te geve.
't Gaof ouch zie werk die werrem kleur en 't leve,
In taol, die wie meziek in d'n oere kloonk.

Mestreechteneers, veer höbbe allemaol
De pliech, in daankbaarheid de naom te iere
Vaan Fons, Mestreechteneer in merg en niere,
Groetmeister vaan eus eige, zeute taol!

Aantekeningen

Uit: Vic Reinders, *Mestreechter veerskes* (Mestreech 1962).
Het gedicht is gedateerd: 19 januari 1948.

Meer poëzie van Vic Reinders is opgenomen in *Mestreechter Spraok*, 145-147 (Mestreech, Nuijaorsdaag, 't ‘Kerstmannetje’, De steiweeg).
Het laatste gedicht staat ook in *Mosalect*, 152.

Pol Chambille de Beaumont (1889-1968)
De pisbak
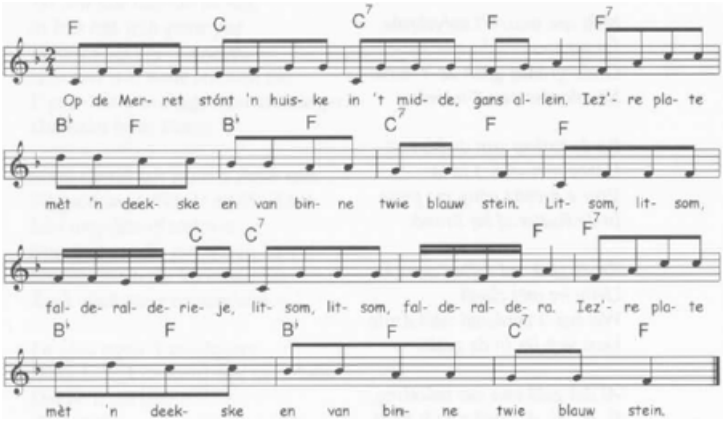
F C C7 F F7
Op de Mer- ret stónt 'n huis- ke in 't mid- de, gans al- lein. Iez'- re pla- te
B♭ F B♭ F C7 F F
mèt 'n deek- ske en van bin- ne twie blauw stein. Lit- som, lit- som,
C C7 F F7
fal- de- ral- de- rie- je, lit- som, lit- som, fal- de- ral- de- ra. Iez'- re pla- te
B♭ F B♭ F C7 F
mèt 'n deek- ske en van bin- ne twie blauw stein.

Op de Merret stónt 'n huiske
In 't midde, gans allein;
Iez're plate mèt 'n deekske
En van binne twie blauw stein.
Litsom, litsom, falderalderieje,
Litsom, litsom, falderaldera.
Iez're plate mèt 'n deekske
En van binne twie blauw stein.

Aon de veuj laog dèks 'n huipke
Wat dao neet waor ingewejd,
Meh door eine dee neet wachde
Stiekemkes deneer gedrejd.

En de loch waor neet te ruke.
Nein! Die waor neet altied veers.
Zeker neet es zjus e mooswief
Dao zoeget had neergepeers.

Meh noe weurt 't aofgebroke
En me weurt 't huiske kwiet.
Ondergrónds goon ze 't make
Nao de eise van d'n tied.

En de kaffees van de Merret
Höbbe vreiselek 't land:
Veur e dröpke góng me pisse
In de Ruiter of bij Brand.

En de zaak zal defteg weurde,
Urinoire mèt closèt.
Wel kos 't verdomd vääl duite
Loos iech lès in de gezèt.

Al dat geld van eus belasting,
B. en W., dat deit miech spiet.
Höbbe veer, Mestreechtenere,
Nóndedjouw dan zoeväöl sjiet?

Aantekeningen

Uit: P.C. de B., *Mastreechter versjes en leedsjes* (Mastreech 1927) 14.

De muziek is van Pierre Meertens, zie: *Mestreechter leedsjes-cahier III* (Mestreech 1990) 10-11.

Pol Chambille de Beaumont schreef de tekst van dit liedje in 1927, toen het oude urinoir op de Markt werd afgebroken. Het nieuwe ondergrondse toilet bevond zich achter het stadhuis. Peter Meijers, meer dan een halve eeuw marktkoopman in groente en fruit, herinnerde zich uit zijn jeugd ‘'n vrouw mèt ei slech bein’ die het ‘prachtig betegeld’ toilet ‘bemande’. Bij de herinrichting van de Markt in 1961 is het verdwenen. Wie nu nood heeft, gaat weer naar het café. Zie: *Maas en Regio*, mei-juni 2003, 24-25.

Pol Chambille de Beaumont (1889-1968)
Op 't Sint-Gerlachusfletsje

Zit aon mie tääöfelke en suf,
In leze höb iech geine puf
En ouch neet in 't sjrieve,
Loer mer nao boete op mien flet,
E paar kier per daag, daan zuuste get, -
Um kalm bij te blieve.

Soms tippelt get veurbij mien roet.
Bij good weer trèk de aajdheid oet
Mèt wegelkes of stekskes.
Mien vrouw die gief miech 'nen douw
Umtot iech zègk: 'de modeshow
Zeuk ziech weer zonneplekskes.'

En zjus tegen 't middagoor
Daan bringk de joonkheid us 't 'voor',
Dat is 'n variatie.
Dink trök aon mien vervloge jäög
Vaan leefdespijn en leefdesvräög,
't Is mer 'n imitatie.

Iech loer nao krök en loer nao stek.
Kom, awwe, doeg toch neet zoe gek,
Mer braaf zien en tevreie;
Bis blij totste nog weurs verweend,
Zjus wie e pas gebore keend,
Ze tied aon diech besteie.

Soms hingk d'n dokter aon de bel,
Twie kier per maond, daan kump Van Well
De rammelkas be-uige.
Daan huurt 'r nao de rikketik,
De blooddrök vint 'r zier gesjik.
Mien vrouw is stèl getuige.

Obbins veul iech weer 'ne steek,
Daan laot iech helop 'ne keek,
't Zien mien kneuk die krake.
Iech num get poejers en 'n pèl,
Umtot iech nog get leve wèl.
Zoe stoon mèt miech de zake.

Aantekening

Uit: P.C. de B., *Rijmkes in 't Mestreechs* (Mestreech 1967).

Pol Chambille de Beaumont (1889-1968)
De stamkaffee

In 't begin vaan de twintegste iew waor de Suisse op 't Vriethof de stamkaffee vaan 'n deil gooj börgers oet Mestreech. D'n hospes hètde Zjang Booste. Heer waor 'ne bèste vrund vaan zien klante. Ederen aovend kaome dezelfde lui, boe-oonder 'n deil beerbrouwers, tege zès oor bijein um gezèlleg te vreigele en e pötsje beer te drinke.

Vaanteveure wandelde ‘de vreuge’ op 't Vriethof en prebeerde daan mèt Pieke Loomans oet de Hierestraot (noe Minckelersstraot), dee ederen daag zienen tournee dao maakde, in kontak te koume. Loomans hadde ze wies gemaak tot al de beerbrouwers vaan de Derde Orde waore (in deen tied waore in Mestreech 28 brouwerije en Loomans zie broor had 'n brouwerij op de Moosmerret*), tot ze 'n kètting um hunne boek móste drage um ‘boete’ te doen en tot ze in de brouwerij mèt 'ne lere sjolk móste loupe. Noe en daan doog ziech Jo van Abbel of Zjeraar Timmermans 'n iezere kètting aon en lete Loomans ins effe oonder hunne zjielee veule. Loomans leep daan weg, voont 't hiel erg stom, trok nao hoes, en had de hèllege euvertuiging tot de Van Abbels, de Marresse, Leenaers en Muller noe mèt dat stök iezer um hunne boek bij Zjang Booste zaote. Dao woort ins hartelek gelache en nog ins effe dreuver geklasjeneerd, totdat d'n ein of andere op 'n ander chapiter kaom.

Zjang Booste had väöl te doen vaan Hollenders, die 'ne broeder kaome aoflievere aon de Beyart op de Breuselestraot en denao daan bij Zjang aote. Zoe waor ouch noe 't geval en me loerde ins nao de taofel vaan die lui en me begós te vertèlle euver ete, koke en servere. E busstök mèt greunte en eerappele, dat kin ederein klaormake, meh ins get fijns, get apaarts, en toen begós 't. De karkolle kosde eine cent per stök bij de ma vaan de Piele Hameleers, die in 't Spaoresträötsje woende tegeneuver de poort vaan de brouwerij Loomans. Volges Muller kós die die bieskes 't bèste panklaor make. Ze kookde ze iers in 'ne groete ketel, sjuimde de dèkselkes en de sliem devaan aof en doog ze daan oet de huiskes, mós mèt eder huiske drejje um 't water droet te laote loupe, leet ze daan druge op 'ne zuvere handdook, doog e steekske boter in 't huiske, 't bieske drop en smeerde ze touw mèt boter en peterselie. Zjang Booste, dee gein karkolle lösde, sjroevelde ziech devaan. Dee had toch mer liever e lekker stökske koojbies, boe-op geantwoord woort tot de lui dat daan neet bij hääöm móste ete, want heer voorde ze hotjuu*

vaan bij Karels in de Jääöstraot. Zjang woort gifteg en sjelde de brouwer dee dat gezag had, oet veur watervervalser.

Me lölde dreuver weg en spraok wijer euver fien ete. Jette in de Hierestraot maakde 't lekkerste speebagk in gelei. Dee slachde allein mer mèlkbekskes*. Brouns op de Breuselestraot had de fijnste stumpkes leverweurs, vaan echte lever en gei wittebroed droonder. Wishaupt op de Keesmerret* waor bereump veur 't geruik vleis en de gekookde tóng. 't Waor wel deurder es bij 'ne gewoene slachter, meh get prima's. Es me thoes e fieske had, daan mós me de kok Mulder oet de Brögkstraot engagere, en um de kok nog ins extra in de huugde te steke leet me 'ne menu circulere vaan 'nen diner vaan Sint-Berbe*, gehawwe in de Emulatie* op de Vriethof. Vaan e paar plats* had Weijnen 'n foto mote make.

Zoe woorte aon de stamtaofel allerlei oonderwerpe behandeld. Storf iemand, daan woort de ganse femilie haorfien oeterein gepluis. Waor 'r soms e sjendäölke, daan woort gefluusterd en zag me um niks wijer te vertèlle, meh oondertösse wis 't haaf Mestreech. Ederen aovend waore de stamgaste um zès oor present. Kaom eine neet, daan had 'r 't puutsje*, de riekeluiskrenkde zag me daotege. Of 'r waor kraank. Waor 't eine z'ne mei, daan mós 'r traktere. Zoe verlepe de aovende in gezèlleg samezien.

Op zekeren aovend had Fons Olterdissen, eine vaan de bekindste Mestreechteneers, mèt Pieke Loomans op 't Vriethof gewandeld (Fons waor ouch 'ne stamgas). Fons, dee vreuger prottestant waor, waor katheliek gewoorde en Pieke Loomans, dee gere alles wis, had Fons oetgevraog, dee op zien beurt menier Pierre, wie 'r altied zag, ouch aon 't praote gekrege had. Loomans had geklaog tot 'r ziech de lèsten tied neet zoe lekker veulde en tot 't mèt hääom noe wel gaw aofgeloupe zouw zien. ‘Op de wereld,’ zag 'r, ‘menier Olterdissen, zölle veer neet dèks mie same zitte en praote, meh later, in d'n hiemel, dao zal iech uuch in iewegheid gezèlsjap hawwe.’ Fons griemslachde ins en zag druug eweg: ‘Hej iech daan mer prottestant gebleve, menier Pierre,’ en trok nao de Suisse.

Nog vol vaan 't oonderhaajd mèt Loomans kump 'r binne. Heer zuut de joed Herman Horn aon de stamtaofel zitte en zeet hiel plechteg: ‘Goojenaovend, gelovege Christene en Herman Horn.’ Fons, dee hiel gooj zin had, smoesde stèllekes mèt de taofel tot Zjang Booste niks kós hure. Langzaamaon góng 't helder en hoort Booste tot ze 't euver 'n wèddensjap hadde. Zjang, dee erg nuisjiereg waor, kaom debij stoon en vroog: ‘Höb geer gewèd?’

‘Jao,’ zag Fons, ‘veur e rundsje.’

‘Wee?’

‘Iech,’ zag Fons, ‘mèt de Pruus Clareboets’ (dee handelde in tepiet en waor de naober vaan Booste).

‘Veurwat, boe-euver geit de wèddensjap?’

‘Sjöd ein,’ zag de Pruus, ‘daan heurste gleich boerum!’

Zjang völde de glazer en dach: eine betaolt toch.

‘Gezoondheid,’ zagte ze, en naome 'ne flinke slók.

Ze vertèlde wijer euver vaan alles, meh neet euver de wèddensjap. Zjang stoont op heite kole te wachte op d'n oetslaag. Obbins weurt 't hääöm te mechteg en 'r vraog Fons wee verlore heet.

‘Niemand nog, dao wachte veer op. Iech zal 't tiech zègke, Zjang. De Pruus zeet tot, es d'n tore vaan Sint-Jaan umvèlt, heer op de Vriethof vèlt, en iech höb gewèd tot 'r op 't Kloester* terech kump. Noe wachte veer mèt 't rundsje te betaole tot 'r umvèlt.’

Booste waor veur doed te valle en de stamgaste lachde ziech traone. 't Waor oonderhandach ore gewoorde, de taofel leet Booste mèt e gesjèld stekske* achter, en ze gónge thoes soupere.

Aantekeningen

Uit: *Veldeke* 53 (1978), nr. 6, 6-8.

Moosmerret: Sint-Amorsplein
hotjuu: paardenvlees
mèlkbekskes: speenvarkens (speebekskes)
e gesjèld stekske: een waardeloos iets
Keesmerret: Kersenmarkt
Sint-Berbe: de elitaire Barbara-broederschap
Emulatie: Grote Sociëteit
plats: schotels
puutsje: voetjicht
't Kloester: het Sint-Servaasklooster

Pol Chambilles prozatekst ‘De drei Sint-Pietenere’ staat zowel in *Mosalect*, 161-164 als in *Mestreechs aajd*, 115-120. Meer poëzie vindt men in *Mestreechter spraok*, 148-150 (Twie aordege meitskes, Ze leefsteke, Zeet neet gruuts) en in *Mosalect*, 158-160 (Parabel 't Paosei, Wie geer had mote zien..., Samespraok aon 'n vinster es mien begraffenis veurbij geit, De stum oet 't graaf).

Frans Laheij (1891-1986)
De vrouwlui

De vrouwlui waore in deen tied [umstreeks 1900] neet gekleid wie vendaog den daag, meh hadde hiel get aanders te bestèlle. Veuriers waor alles eve laank en gein décoltaasj. 'n Bloes hadde ze mèt mouwe tot halverweegs hun han, in d'n hals tot vas tege de kin en haos tot aon de oere. Berleinsjes* zörgde dat dat allemaol good rech bleef zitte.

Vaan väöre niks ope en de bloeze soms nog vaan achtere touw mèt knipperkes of krempkes. Die gein boorste hadde duide ziech mer e paar zokke droonder. De rokke: iers hadde ze 'ne boonte, dao-op 'ne witte mèt e sjoen kentsje aofgezat, - 'ne velang* neumde ze dat. Dao-op de boverok. Dee reikde vaan väöre tot op de sjeun en vaan achtere waor 'ne sleip vaan minstens 'nen have meter laank; sommege waore nog langer. Bij rege móste ze dee oprape en lepe ze daan miestal mèt de rechterhand nao achtere en hadde in de linker hunne perreplu.

Oondergood bestoont oet 'n humme tot euver hun kneeje, e lijfke neet te kort, e korsèt mèt sjarretèls um ziech good in te rijge en 'n brook mèt twie piepe en twie kleppe, ein nao väöre, ein nao achtere opeslaonde, geboonde mèt linter, en de piepe tot euver de kneeje en veural e sjoen kentsje. Kouse, good gestrikde wolle, kaome wied euver de batse, vasgehawwe mèt de sjarretèls vaan 't korsèt of mèt 'nen èllestik. Sjeun, liefs hoege mèt knuipkes of rijstartels, mèt lieg hakke. 'nen Hoed wie 'n oorlogssjuit, dee de vörm had vaan e klein kaarraad en e klein blommeperk trop, waor zoe oongeveer 30 tot 50 centimeter in doorsnei en woort vasgestoke mèt drei of veer penne, die zoe gevaarlek waore dat 'r 'n verordening is gewees dat dees penne veurzeen móste zien vaan döpkes aon de punte. Ze waore veurzeen mèt 't nudege klatergoud en edelgesteinte oet Rego's blozerij*. 't Kapsel waor geine polkakop, meh laank haor in 'n kouf opgedrejd, op d'n achterkop vasgestoke mèt haorspange en kempkes, 'ne ponnie op de veurkop. Vaan väöre maakde ze mèt 'n vaste rol en eige haor 'n rol euver de veurkop. Vals woort väöl gebruuk. De deftege droge e voilètsje* en die in de rouw waore, e zwart. Sommege hètde ze daan de ‘kaal medam’. 'ne Centuur um hun linde voltoejde 't kostuum.

Zij die op 't febrik wèrkde, doge 't mèt minder, hadde geinen hoed op en 's zoondags mer 'ne sjoene, gestijfde, witte sjolk veur. Hadde de dames in de winterdaag 'ne zwarte of gekleurde mantel, de febriksmeidskes en vrouwe doge 't mèt 'ne wolle sjaal. In de zomerdaag hadde

de dames 'ne perresol veur tege de zon en 'ne groete perreplu veur de rege. 'ne Riddekuul* behuurde tot de oetrösting. Ring, brazzelètte en oerbelle woorte gedrage in goud, doublé en naovenant ze geld hadde of boe ze mèt vrijde. De oere waore miestal mèt de kemunie al doorgestoke um de oerbelle in die leukskes te kinne haange. 's Winters kaome de móffele veur d'n daag, de ein al sjoender es de aander, mèt en zoonder pèls aofgezat en mèt 'n kaord um d'n hals, groet en klein vaan formaat, de bewaorplaots veur vaan alles. Hejse woorte gedrage in allerlei kleure en dessins vaan wol en glacés.

't Tenue veur nao 't febrik waor 'ne boonte rok en sjolke, 'n sjaal um, bloetskop, e paar lieg, degeleke sjeun mèt e reemke, e pak boteramme en 'n koffiefles vaan émail of bleek. Wie gezag, kaom dao-in neet väöl verandering. Allein es ze oetgónge, droge ze 'ne sjoene, witte, gestijfde oonderrok mèt väöl kant, e sjoen, krakend-wit gestijf sjöllekske en 't haor mèt pommaad opgemaak en flink mèt de krolletang bewèrk.

Zoe trokke ze nao nommer 1 op de Bleikerij bij Krischer, Hellewege of Duijsens, Hendriks, Dortu, Drieske Massèt, Sjèrrembach, d'n Tivoli, Zuid-Hollands Koffiehoes of achter de berg* bij Mem vaan de Róps en Blaankers. In Mestreech kóste ze terech bij Koops op de Kleine Grach, ‘In de verdwene Huiwagel’ in de Grachstraot, bij de Mómmer, de Sjatoo of Nol d'n Duvel in de Bassing. Dao troffe ze daan wel hun kammeräötsjes en woort ziech dedoor gegoejd. Waor 't um tien ore taptoe, daan gónge de brave nao hoes of wandelde soms nog get roond 't febrik, euver de boulevard. Aandere ginge nao 't Patronaat 's zoondags en, es gein kemedie woort gespääld, waore die soms al um ach ore thoes, es ze neet door 'ne jong woorte verleid en e sträötsje umlepe of in de Werke terech kaome.

De meegskes, in de regel boeremeidskes, kleide ziech altied nao de zin vaan Madame: modes. Ze gónge mèt Madame 's vriedags nao de merret mèt 'ne körf en 'n bleke hingeltrommel um boter, eier en greuntes te koupe veur de hiel week. Dao waoren 'rs bij die ins in de veertien daog oet mochte en daan nog mer 's zoondagsmiddags of 's aovends vaan 8 tot 10, en einen daag bij hunne kèrmes nao hoes. Väöl vaan die höbbe ziech hei eine opgesjaard. De kandidate waore veural militaire, pelitie-agente of genderme, ofsjoen die in 'ne slechte reuk stoonte, - kemieze góng nogal. Rouke doge de meidskes in deen tied neet. Snóppe wel, ziech blankètte wieneg, wel ins avventouw get pomaad of reukzeip. Gónge ze mèt hunne leefste oet en 'ne kaffee in, daan droonke ze miestal e sjöpke beer (koste: 3 cent). De vrijers hadde allemaol 'n meneer um, es ze aon 't hoes vaan hun leefste kaome, ziech te melle mèt e fluitsje.

De mieste flötde ‘kom (laank gerèk) ins in de vinster’ en dadelek kaom daan hun Dulcia nao boete.

Kammezäölkes droge ze in de winterdaag. Ein die neet vääl um häör toilèt gaof, woort wel ins 'n ‘sloons’ geneump. Maakde ze te vääl behej, daan waor 't 'n ‘póp’ of 'n ‘opgedirkde pauwhin’. Droog ze de kop get hoeg, daan waor 't 'n ‘stijf Trine’. Had ze de rokke get korter es geweente, daan waor dao ‘'ne steek aon los’. En waor ze stèl en invoudeg, zoe iemand kraog de naom vaan ‘'n ‘troela’.

Wat de meeg zoe al verdeende per maond, waor door de bot 5 of 6 gölle. Veur tot ze ziech verheurde, kraoge ze 'ne meegpenning vaan de meegverheursterse*, dee ze móste trökgeve es ze neet in deens kaome.

Aantekeningen

Uit: Noonk Frans, *Maastricht*, *vroeger en nu* (Maastricht 1981) 64-65.

Noonk Frans is het pseudoniem van Franciscus Hubertus Laheij. Het afgedrukte fragment is gedateerd anno 1951.

berleinsjes: baleintjes
velang: volant, strook op een japon
Rego's blozerij: de glasblazerij van Regout
voilètsje: kleine voile, gelaatssluier
riddekuul: boodschappentas
de berg: hier: de Sint-Pietersberg
meegverheursterse (ook: *meegvermeierse*, *meegvermiejerse*): dienstbodenmakelaar

Edmond Franquinet (1896-1974)
De moord in de Hèlstraot

't Is al tamelek lang geleie en dao zölle mer wieneg Mestreechteneers zien die ziech nog get devan herinnere. Dao waor ouch neet väöl bezunders aon: 'ne vastelaoveshawwer dee, wersjijnelek in 'n zate bui, ruizing had gekrege mèt 'nen andere zaatlap en daobij doedgestoke waor. Ze liek woort nog dezelfde nach gevónde in de Hèlstraot, in d'n oethook, vlaak achter de poort. De mäördeneer hadde ze de volgenden daag al te pakke; 't waor 'n aw vijandsjap. De zaak kaom veur en de kerel kraog e paar jaor. En heimèt is 't hiel geval vertèld, teminste wat betröf de algemein bekinde feite.

't Zouw dan ouch neet de meujte weerd zien die aw historie hei nog ins op te hole, es dao neet nog get anders aon had vasgezete, get wat indertied bij de behandeling van de zaak neet ter spraoke is gekoume en toch zjus get wat aon dees banaal moordaffeer veur miech zoeväöl reliëf gegeve heet, dat iech ze miech noe nog, nao zoe'nen langen tied, in al häör bezunderhede kin rappelere, en dat iech ze van me leve wel noets zal vergete.

Me zal ziech aofvraoge wie 't dan kós zien, dat, es ziech toen róntelum die moordzaak zoe'n gewiechtege gebäörtenisse höbbe aofgespääld, daovan toen niks bekind is gewoorde. De kwestie zit zoe, dat eigelek zjus datginnege wat miech 't aondinke draon zoe leveteg hèlt, mèt de zaak op ziechzelf neet väöl te make had... Mer laot iech de feite naogoon, wie ze ziech höbbe veurgedoon, dan kint me begriepe en oordeile.

Veer hadde eus vrun mèt hun dames nao hoes touw gebrach en kaome noe oet 't Villapark trök gewandeld, um langs de kortste weeg eus eige woeninge, die in de stad laoge, op te zeuke. 't Waor vastelaoves-maondagnach en al tamelek laat - of vreug, wie me 't neume wèlt. Veer waore mèt de lèste van de Redótbal weggegange; en dan nog eve e lösteg gezèlsjap tot achter in 't Villapark wegbringe, terwijl de straote van 't gevruur zoe glad zien, dat me koelek veuroet kump, maakde dat 't al aordeg tege de mörge leep, veurdat veer op d'n trökweeg waore. 't Vroor nog altied dat 't kraakde, zoe'n ech naowinters-gevruur, en al maagde us ouch in 't begin, wie veer van de bal aofkaome, de kop nog get gezwiemeld höbbe van al 't danse, de aordege maskes en 't good bufèt, noe waore veer al lang weer kaajd en kalm gewoorde, want ónder eus winterpalto's* waore eus verkleiderspekskes mer dun en gaaroet neet werm.

Zjang Nujen, dee mèt miech nao de stad trök wandelde, waor geine koeje kerel van z'nen aard. 'ne Bedaarde, vrunteleke jong, altied veerdeg um iemes van deens te zien es 't 'm meugelek waor. 'ne Mins boe me staot kós op make en dee mer ei woord had. En toch, 'r had get wat maakde dat niemes 'm eigelek es 'ne gooje vrund wouw besjouwe, dat 'r nörges gevraog woort in d'n intieme femiliekrink en dat de awwers van meidskes op trouwbare leeftied de sjrik um 't hart sloog, es ze mèrkde dat heer get erg vruntelek tege hun dochters waor. 't Waor dit, dat 'r aon God noch gebod geluifde en opelek deveur oetkaom 'ne volslage atheïs te zien. Wie dat zoe bij 'm opgekomme waor, kós geine mins zègke en waor ouch neet te begriepe. Z'n femilie bestoont wijer, veur zoeveer bekind, oet allemaol eve braaf, relizjieus lui en me wis dat z'n awwers erg drónder lijde, dat hunne zoon van hun gooj principes waor aofgedwaold. Mer wie gedeensteg en mètgaond Zjang ouch waor, op dat punt wis 'r neet van touwgeve. Dèks móste dao wel sjerpe conflicte gewees zien thoes, want papa Nujen waor geine gemekeleke en me wis dat ouch d'n awwe pestoer Bertels ziech alle meugeleke meujte had gedoon um Zjang op de gooje weeg te hawwe, mer niks sjijnde in staot gewees te zien 'm van z'n ónbegriepeleke ideeje op 't terrein van ze gelouf en z'n zielsrös aof te bringe. Ouch van z'n kinnese hadden 'rs wel ins mèt 'm dao-euver gediscuteerd, mer ze hadden 't noets weier kinne bringe dan dat 'r op 't lèste, es 't 'm te lang begós te dore nao ziene zin, 't gesprek op get anders goojde; en dao waor heer hiel hendeg in. Me spraok noe mer noets mie mèt 'm euver die kwestie, want dat haolde toch niks oet, en daobij, es 't euver ander dinger góng, waor heer d'n aordegste mins dee me ziech dinke kós en ze gezèlsjap mie es weerd.

Ouch noe hadde veer 't mer allein gehad euver de kaw en dat 't zoe laat gewoorde waor - wie veer zjus ónder de Poort Waarachtig doorkaome, späölde de karreljong en sloog 't veer oor- en iech bedach miech dat veer beter de Hèlstraot door kóste goon es euver de Pieterstraot, umdat heer in de Breistraot mós zien en iech op de Kleine Grach.

‘Laote veer hei langs goon,’ vroog iech 'm. Heer vónt 't good en wie veer veurbij de Vief Kóp waore, teurende de Hèlpoort dónker en hoeg in de kaw winternachloch.

‘Geer die hei binnegaot, laot alle hoop mer vare,’ citeerde Zjang, wie eus stappe hooi umhoeg klónke ónder 't poortgewelf. Mer pas waore veer drónder-oet of heer pakde miech opins bij m'nen erm.

‘'t Heet toch neet gesnied,’ zag 'r en wees op 'ne witten houp, dee laog in d'n oethook, dee me, direk es me ónder de poort door is, aon z'ne

linkerkant heet. 't Waor, wie iech al zag, vrerend weer en de maon sjijnde helder, mer in deen hook kós 't leech toch neet komme. Iech bekeek de witten houp ins tegooj. 't Tochs miech dat iech 'ne minseleke vörm drin trök kinde, zoe wie iemes dee op z'n hoeke zit.

‘Zouw 't dèks 'ne zate verkleider zien?,’ vroog iech, ‘dan zal dee z'n lol wel op kinne in die kaw.’

‘Me moot zoe iemes toch neet hei laote ligke,’ meinde Zjang, ‘'t zouw de mins z'nen doed kinne zien, mèt dat weer.’

En veer stapde nao de figuur touw um ins te kieke wat veer aon 't geval kóste doen. 't Bleek werkelek 'ne verkleider te zien, in e wit pierrot-pekske, dee ineingedoek in d'n hook zaot te slaope, wie me zoe zouw zègke.

‘Hei, vrundsjap*,’ reep Zjang en 'r tikde de ónduteleke versjijning op de plaots boe häör sjouwer moos zitte. ‘Foj,’ zag 'r tegeliek, ‘iech geluif dat dee smerege kerel gegöbbeld heet. Heer heet allemaol dónkel vlekke op ze pekske en iech veulde ouch zoe get nategs aon m'ne vinger.

Steek ins e zwegelke aon.’

Iech doog wat 'r vroog. 'n Ougenblik verliegde 't zwaak vlemke d'n duusteren hook, veurdat de wind 't weer oetbloos. Meh dat inkel momint waor lang genóg gewees um us get te laote zien wat us alle twie doog keke van de sjrik: de vlekke op 't pak van de verkleider waore roed, dónkerroed, en de nategheid aon de vinger van Zjang waor ouch roed,... roed blood.

Veer stónte dao wie geslage, zeker wel e paar menute laank. Iech waor d'n ierste um miech te herpakke. ‘Veer mote de pelitie waarsjouwe,’ zag iech. ‘Laote veer 'nen deender goon hole.’ ‘Of nein,’ bedach iech miech, ‘eine moot hei blieve um op te passe dat dao niks gebäört; mesjiens is de maan nog neet doed. Blief tiech; iech loup nao 't pelitiepöske op de Pieterstraot.’

Iech wachde z'n antwoord neet aof, mer góng op weeg, zoe gaw es m'n bein miech veuroet wouwe bringe. Iech avvenceerde evel neet hel mèt die glats* en iech waor al half boete aosem, ouch al van de emotie, ie iech aon de Pieterstraot waor. Bergop góng 't nog lesteger en twie kier had iech bijnao op me geziech gelege, veurdat iech de pelitiepos bereik had. Ze keke dao iers wel get vreemp op van dee verkleider, dee dao kuimentere aonkaom en iech geluif dat ze miech al 'n slaopgelegenheid touwdachte. Mer wie iech aon 't vertèlle góng, mèrkde ze al gaw dat 't meines waor, en 'nen hoofagent en 'nen deender waore direk veerdeg um mèt miech op weeg te goon.

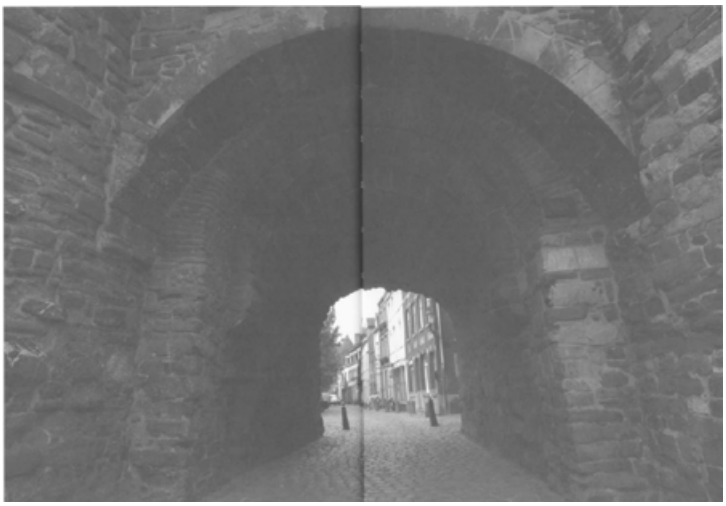

Veer stapde weer veurziechteg de Pieterstraot aof, door 't parkske langs 't Paoter Vinkteurensje en zoe ónder de poort door. In d'n oethook aongekomme, keek iech verwónderd op. Bij 't leech van de electrische lantere van d'n hoofagent zaoge veer dat Zjang neve 't liek op z'n kneeje laog. 't Sjijnde dat heer us neet had hure aonkomme - eus stappe móste anders toch hel genóg geklónke höbbe mèt dat gevruur - en zelfs van 't leech niks gemèrk had, want wie iech m'n hand op z'n sjouwer lag en ‘Heila’ zag, keek 'r gans verduts op en vroog: ‘Biste noe al trök?’ wat iech tamelek vreemp vónt, want iech mós toch lang genóg ónderweeg zien gewees en iech kós miech neet veurstèlle dat zoe'n nachwach bij e liek iemes kort zouw valle.

‘Höbste geslaope?,’ vroog iech 'm.

‘Nein,’ zag 'r, ‘iech zaot te dinke.’

Miech tochs dat dat dinke dan toch wel erg deep mós gewees zien, meh iech kraog de gelegenheid neet um daonao te vraoge, want noe had d'n hoofagent us nudeg. Dee had intösse geconstateerd dat dao gei leve mie in 't corpus zaot - de maan waor al zoe kaajd wie 'ne stein - en heer verzeukde us 'n hendsje te helpe um 't liek nao de pelitiepos te bringe, boe us dan nog einege vraoge zouwe gestéld weurde en eus naome opgeteikend veur 't wijer ónderzeuk.

't Waor 'n sinister percessie, die dao door de nach de Pieterstraot optrok. En iech waor blij wie 'nen ingel, wie veer e klein eurke later weer op straot en noe veurgood op weeg nao hoes waore.

Euver d'n hiele weeg zag Zjang gei woord - iech moot ierlek zien en zègke dat iech ouch neet vääl zin in praote had. En zoe lepe veer in gedachte verzónke nevenein op. Aon de Breistraot zag 'r miech goojendaag. Iech kaom noe eve rech tegeneuver 'm te stoon en iech sjrikde devan wie bleik 'r oetzaog. 't Geval mós 'm al hiel erg aongepak höbbe. Iech winsden 'm 't bèste en maakde dat iech nao hoes kaom.

't Is te begriepe dat iech neet gaw m'ne slaop kós vinde. Mer wie iech de volgenden daag tege de middag opstónt, veulde iech miech weer gans lekker, en al dach iech dan ouch nog d'n haven tied aon wat veer de veuregen aovend hadde mètgemaak, iech leet 'r miech neet al te zier door oet m'n humeur bringe; - 't is toch mer eine kier op 't jaor Vastelaovend.

's Aovends trok iech weer drop oet, meh Zjang trof iech tot m'n verwóndering nörges. D'n daag denao, Asselegoonsdag, wie iech aon m'nen dejeuner zaot, kaom 'r bij miech binne. Heer zaog vääl serieuzer oet es anders en op z'ne veurkop meinde iech get zwarts te zien, wie 'n oetgeveeg kruiske. Mer dat mós zeker 'n vergissing van miech zien. 'r Góng zitte.

‘Wel,’ zag iech, ‘wat bistiech vreug op de wandeling. Biste gisterenaovend neet oetgewees? Iech höb tiech nörges gezeen.’

‘Nein,’ antwoordde heer, ‘oetgewees, dat is te zègke verkleid of nao 'ne bal, bin iech neet. Iech höb d'n hielen aovend bij pestoer Bertels gezete.’ M'n boteram veel miech bijnao oet m'n hand. Mer iech herpakde miech. Dat waor 'n mop of iech had 'm verkierd verstande.

‘Wie?’ vroog iech. ‘Wat bedoelste?’

‘Jao,’ zag 'r bedaard, ‘bij pestoer Bertels, ins serieus praote.’ 'r Zweeg eve. ‘Zuug,’ góng 'r toen door, ‘wie iech dao maondagaovend allein gezete höb bij dat liek van dee vent, dee dao zoe opins, mèt 'ne zate kop mesjiens, van hei-oet nao de iewegheid touwgegange is, toen is miech vanalles door m'n herses beginne te speule, boe iech van teveure noets aon gedach had. Iech had van-ze-leve neet d'n doed van zoe kortbij gezeen en zeker neet zoe'nen doed. Wel, wat iech allemaol gedach höb, kin iech zoe perceis neet vertèlle, meh iech kraog dao opins hiel nui perspectieve veur m'n ouge. 't Waor miech of iech tot noe touw, zónder 't zelf te wete, m'n ziel achter e maske verborge had gehawwe en of miech dat maske opins woort aofgetrokke en iech noe eigelek pas mèrkde wat dao al deen tied achter had gezete. 't Gevolg daovan waor m'n viziet aon pestoer Bertels, boe iech gistere d'n hielen aovend laank mèt höb zitte redenere. En 't rizzeltaot van die riddenatie zuuste hei.’ En 'r wees op z'ne veurkop. Iech had 't dus good gezeen.

‘Jao,’ góng 'r door, ‘gisterenaovend veur d'n ierste kier nao jaore höb iech miech weer gebeech en vemörge bin iech te kemunie gewees.

Mer noe gaon iech ins gaw trök nao hoes. M'n aw lui wete nog niks devaan. Wat zölle die opkieke!’ En 'r stónt op, reikde miech de hand en góng.

Dat iech 'm neet de goojendaag winsde, waor neet oet ónbeleefheid of ónvruntelekheid - iech kós gewoenweg gei woord oetbringe.

Aantekeningen

Uit: E. Franquinet, *Maskeraad* (Mastreech 1927) 59-72.

winterpalto's: winteroverjassen
vrundsjap: hier: vriend
gegöbbeld: gebraakt
glats: gladheid

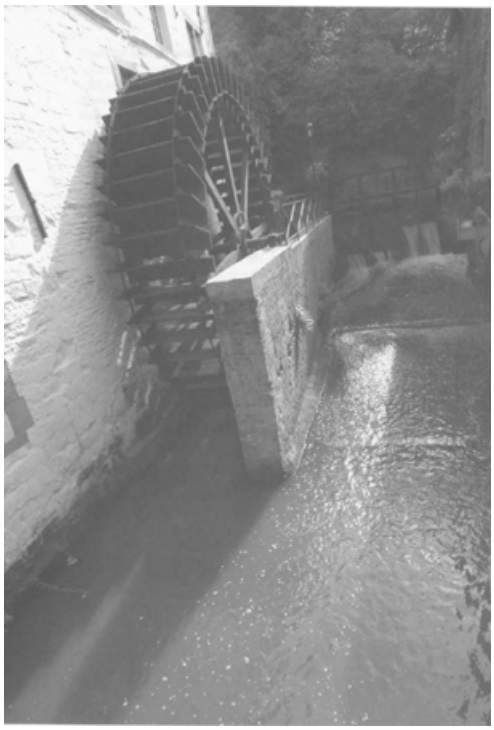

Edmond Franquinet (1896-1974)
Euver d'n aard en 't weze vaan d'n diechter

De vreugs miech, vrund, diech d'n aard en 't weze van d'n diechter te umlijne?

Zuuste dao 't spiegelbeeld van de zon in 't snelstroumend water van de beek, wie 't ziech ligk te wege op de gölfkes en gein inkel momint ónbewegelek is, meh aldoor ziech wintelt in krunkelende golving? En noe vreugste miech diech d'n aard en 't weze van d'n diechter te umlijne?

Meh: lèt ins op 't speul van 't keend, es 't, op de huukskes neergedoek in deen haafduusteren hook van de kamer, mèt kleurrieke blokke oet z'n does e prachteg pelies van z'n fantasie opbouwt.

Of: wètste neet wie, ónderwijl datstiech, veureuver gebuig euver 't stuur van d'ne wagel, gein ouge höbs es veur de weeg veur diech, d'nen awwe reisgezèl diech bij tije zach de hand op d'n erm lègk, um diech hiel eve te laote opmèrke, wie sjoen de streek róntelum is, boestiech, in de gejaogs, zelfs neet aon dachs um op te lètte?

En de vreugs miech diech d'n aard en 't weze van d'n diechter te umlijne? Waorstiech dan neet bij us, deen aovend, wie veer dao allemaol neerzaote, bij dat stèl water, boe de late zon ziech in baojde, zoedat 't euver ze gans oppervlak gleujde in oraanje-goud, karmijn en violèt? En rappeleerste diech neet wie toen eve 'n hiel klein windsje dreuver späölde en ziech in-eine dat gans kleureg oppervlak braok in doezend fijn kristalle?

Of biste die deep-duuster nach vergete, wie veer langs 't altied wisselend strand van de zie lepe? Dao waor e groet en angsteg tumult van fluitende win en berg sjuimend water en wie 'n vliemsjerpe tóng splitsde d'n iele* bliksem, ónder 't ratele van d'n donder, de zwarte loch. De vreugs miech, vrund, diech d'n aard en 't weze van d'n diechter te umlijne.

Meh: behuurt ze diech neet touw, die fijn kristalle vaas, boevan de sjerpgeslepe facètte, in fèlle flónker, dat loes* zonnesträölke doen opflitse, dat, zoe behendeg door de geslote gardijne doorgekrope, ziech noe inins óntdèk en veur ederein ziechbaar mèrk?

Of: wètste neet mie wie veer same zwiegentere dao stónte in bewóndering veur die prachtege albaste lamp, boe, in dófvloere sjien, doorweg sjiemerde 't fien speul van de daobinne mèt inkel get klein beweging brannende vlam, en waor 't neet es-of zach doons teer umgaof 't gleujeteg vuur?

En nog vreugste miech, vrund, diech d'n aard en 't weze van d'n diechter te umlijne?
Zuug, wie veer perbere mèt behendege, soepel vingers te griepe nao 't spiegelbeeld van de zon in 't vletend water. Wat veer ouch doen, veer kinne 't neet umvatte.

Aantekeningen

Uit: *Veldeke* 2 (1927-1928) 61-62.

iele: ijle, haastige
loes: listig

Meer proza van Edm. Franquinet in:
Mestreechter Spraok, 153-160: Vleegveld (ook in *Mestreechs aajd*, 71-79);
Mosalect, 168-172: Beer;
Mosaïek, 13-14: Aon m'n vinster;
Sjiek Klassiek, 76-83: Louis Savré, dadaïs;
Mestreechs aajd, 63-70: De bedeleer.

Fons Tuinstra (1897-1971)
Begienestraot-impressie

De kins diech rösteg laote goon
In iew-umvattend druime.
't Leve effe stèl doen stoon
En mèt stèl druim umzuime.

De harmonie vaan greun en gries
Deit dissonante sterve.
Ze bringk diech in 't paradies,
Boeste kins rös verwerve.

De kleure en de lijne zien
Väölvöldeg en besjeie.
Verdrage ziech, besjaof en fien
Noe, zjus wie in 't verleie.

De iewe sjiem're in 't gries,
In 't greun beef riek 't leve.
Zoe waos 't in 't paradies,
Zoe is 't noe gebleve.

Aantekeningen

Fons Tuinstra publiceerde in de jaren 50 van de vorige eeuw regelmatig gedichten in *Onze Spreekbuis*, personeelsblad van de N.V. Staalwerken ‘De Maas’, Maastricht.

Meer poëzie van zijn hand is afgedrukt in *Mestreechter Spraok*, 161-164 (Seldäötsje speule, Plenke, plenk en plenkskes, De otobös, Kinderdruim, Ierste H. Kemunie, E kruus) en in *Mosalect*, 173-176 (De sterke, Merretdaag, Vergete).

Lindenhof
Sjendaol um Köpenick

D'n ierste kier tot iech, es koejong vaan twelf jaor, de wäörd vaan m'n moojertaol vaan pepier aofloos, waor wie op 'nen daag euveral in de stad biljètte woorte aongeplak, boe-op te leze stoont tot *De Kaptein vaan Köpenick** opgeveurd zouw weure in de Kemedie. Bij de sigarewinkel vaan Servé z'ne pa zaog iech zoe e biljèt in de kiekoet haange.

Servé waor m'nen oonaofsjeieleke speulkameraod. In de vijfde klas, bij broeder Cherubinus, zaote veer same in dezelfde baank. M'n tant Léonie beweerde tot veer mèt euzen twieje de groetste batteraove vaan Mestreech waore. Meh es ze dat zag, lachde ze altied; en veer, koejonges, wiste daan ouch mer al te good tot ze de streke die veer dèks same oethaolde neet oonaordeg voont.

Aon tant Léonie mós iech ouch dinke wie iech euver *De Kaptein vaan Köpenick* laos. Want es iech zoe oongeveer alle aria's oet Olterdissen z'ne kemikken opera vaan boete kós, daan daankde iech dat aon tant Léonie, die iech de wijskes oet alle drei de aktes zoe dèks had hure zinge, tot iech sommege devaan wel druime kós. Noonk Dré zaoleger had bij 'n vreuger opveuring vaan 't stök ins de rol vaan ‘baoj’ gespääld en daodoor kaom 't dinkelek tot ‘Köpenick’ m'n tant zoe nao aon 't hart laog.

Dee middag wouw iech Servé d'n inhaajd vaan 't stök verklaore, door hääm de avonture te verhole vaan de sjeunmeker, dee indertied, es kaptein vaan de sjötterij verkleid, 't stedsje Köpenick zoedaoneg op stelte had gezat. Meh de ganse historie sjijnde Servé wieneg te intressere.

Dat zouw evel gaw aanders weure. Wie iech hääm 's aovends nao 't ete weer trof, zaog iech direk aon Servé zie geziech tot get bezunders mèt hääm aon de hand waor. Heer maakde euveregens ouch gei geheim vaan 't wiechteg nuits wat heer had.

‘Iech bin bij de kluiverkes!’ verklaorde heer mèt e straolend geziech. Verwoonderd vroog iech m'ch aof, wat Servé detouw brach ziechzelf es batteraof te bestempele. Vaan de ein verwoondering veel iech in de aander.

‘Iech spääl mèt in Köpenick!’ zag Servé.

Iech moot hääm nogal oongeluiveg höbbe aongekeke, want heer spoojde z'ch veur de kwestie dudelek te make.

‘Jao zeker; iech spääl mèt es kluiverke! Venaovend moot iech al in de Kemedie zien veur de rippetere.’

De Kaptein Vaan Kepenick
Trijn de Begijn
Kamiltse opera
Mestreechter vertelsels • Alfons Olterdissen

Noe góng miech e leech op. Vaan tant Léonie had iech dèks genóg gehuurd wie in de ierste ak vaan 't stök de sjötterij de scène opkaom, veuraofgegaange door 'ne gansen tróp ‘jonges vaan de blozerij’ en ‘meidskes vaan Mestreech en Wiek’, die allemaol, nao d'n awwe Mestreechter trant, veur de meziekkapel vaan de sjötterij opdansde. 'ne Vrund vaan Servé z'ne pa, dee touwvalleg bij hääm thoes kaom en dee ouch mètspäölde, had gevraog of Servé niks deveur voolt um es kluiverke op de plaanke te versjijne. En dat had heer Servé gein twie kier hove te vraoge!

's Aovends kaom iech bij tant Léonie.

‘Jeu,’ zag ze, ‘volgende week gaon iech nao de *Kaptein vaan Köpenick* kieke. Höbste zin veur mèt te goon?’

Ze lachde ins wie ze dat vroog, want ze wis mer al te good tot iech veur zoe get te vinde waor.

‘En zaoterdagmiddag móste veer ins goon loere, jong. In de gezèt steit tot de kaptein door zien sjötters mèt meziek vaan de statie aofgehaold weurt.’

Dat waor netuurlek mer in sjien, veur de reclaam, want de ‘kaptein’ waor, evegood es alle aander mètwèrkende, 'ne rasechte Mestreechteneer.

Geer begrep tot Servé en iech 's zaoterdagsmiddags aon de statie stoonte!

'n Ganse hermenie had z'ch veur de gelegenheid in e blauw sjötterspak gestoke. Vaan wied aof al zaog me tösse 't doonker stof vaan de uniforme 't blinke vaan zèlvere epaulètte, kopere knuip en glanzende waopes.

‘Ze höbbe echte sabels!’ reep iech opgetoge tege Servé.

En eve later passeerde us de kojts boe-in de kaptein gezete waor.

Iers zaog iech niks aanders es 'n versjrikkelek dikke vrouw, in e soort militair kostuum gekleid, die e klein veetsje oonder d'n erm droog.

‘Is dat noe de kaptein?’ zag iech verwoonderd.

Meh Servé vroog of iech gek waor. ‘Dat is netuurlek de merketentster, jong. Dat zuuste toch aon dat veetsje awwe klaore!’

Noe loerde iech ins good en oontdèkde toen, neve die dikke medam, de ‘kaptein’, e klein mager menneke, mèt 'ne groete knievel.

Iech voont 't allemaol hiel leuk, meh d'n deepsten indrök hadde toch wel de sjötters op miech gemaak. In m'n verbeelding zaog iech ze al de scène opmarsjere:

De derde kompenei
Mèt de meziek debij...

De opveuring boe iech mèt tant Léonie nao touw góng, waor daan ouch 'n ganse gebäörtenis veur miech. Iech waor nog noets in de Kemedie gewees en loerde m'ch veur 't begin vaan de veurstèlling al de ouge oet op de inriechting vaan de zaol en op de groete kristalle leechkroen. En wie, get nao ach oor, 't doonkerroed besjèlderd dook de huugde in góng en 't stök begós, vergaot iech alles roontelum m'ch. De sjötters, de kaptein, en de börgemeister, de baoj... al die figure die iech al jaore laank oet de leedsjes kós, versjene veur 't vootleech. Servé dansde veurop in d'n tróp kluiverkes en in 't lèste bedrief veel de dikke merketentster flaw, tot groet plezeer vaan 't publiek zoewel es vaan de mètspeulende. Ze móste häör bijbringe door middel vaan 'n dröpke oet häör eige zjeneverveetsje en iech geluifde vas tot ze veur expres vaan häör eigen aof gegaange waor, veur dat gleeske awwe klaore te kriege!

Wie Servé 's anderendaogs mien enthousiaste verhaole euver de veurstèlling hoort, waor heer raozend drop gebrand veur ouch ins te kinne goon kieke. Mètspeule waor hiel aordeg; meh alles ins zelf zien...! Umgekierd zouw iech noe zjus zoe gere ins 'n rol vervölle in dat boont bedrief.

Gaw genóg voonte veer de meneer veur alle twie euze zin te kriege. Servé had naomelek vaan z'ne pa e vrijkeertsje gekrege veur de volgende opveuring. 't Waor wel mer e keertsje veur d'n ‘ingelebak’, meh zoe nej kaom dat neet. Veer waore 't gaw same ins: Servé zouw mèt zie vrijkeertsje de veurstèlling bezeuke, terwijl iech zien plaots tösse de kluiverkes zouw innumme.

‘De moos um haaf ach aon d'n toneelingaank zien,’ zag Servé. Heer had miech perceis oetgelag wie iech doen mós en veer hadde zelfs same e paar kier gerippeteerd.

's Goondagsaovends waor iech um zeven oor al aon d'n achteringaank vaan de Kemedie. Toch stoonte dao al e paar jonges te wachte. Eine devaan kinde iech. 't Waor de roeje Chris; 'ne riechtege kluiver, aonveurder vaan 'n jongesbende in de buurt vaan de Werke. D'n daag teveure had Servé ziech nog mèt häöm gehojd um 'n glaze huif. 't Zal uuch dus neet verwoondere es iech uuch zègk tot binne de vief minute de Roeje en iech ruizing hadde; boe-euver wis iech zelf twie daog later neet mie. In eder geval, wie veer 't gebouw binnegónge, had de roeje Chris 'n blauw oug en iech 'n sjäör in m'n brook.

Door de toneelcoiffeur woorte veer in de gawwegheid e bitteke gegrimeerd en eus kleier woorte in wanorde gebrach, wie bij echte batteraove. Daonao móste veer achter de coulieze wachte.

't Waor of iech gelaoje waor mèt plaankekoorts, zoetot iech mer mèt 'n haaf oer luusterde nao de dreigeminte vaan Chris, dee neve miech stoont.

‘Wach mer, menneke!’ sisde heer tösse zien tan, ‘iech zal diech wel kriege!’

In de zenewechtege aofwachtende stumming boe-in iech verkierde, had iech geine zin veur miech wijer mèt hääöm te ensele.

Vaan op de scène kloonk zaank en meziek en me huurde 't gelach wat zoe noe en daan in de zaol losbeersde. Achter us stèlde de sjötters z'ch op. Väörop de meziekkapel.

Dao kraoge veer 't teike vaan de rezjiseur. Veer zatte de wijs in vaan: ‘Zuug, dao kump 'n ganse rij...’ en veer dansde de scène op.

Iech leep in de väörste rij. Veur us, in 't sjiemerduuster vaan de zaol, góng hei en dao gelach op. Neet beseffend tot 't die sjäör in mien brook betrof, dach iech: dat zal wel veur die blauw oug vaan de Roeje zien tot ze zoe'n lol höbbe. Ze meine netuurlek tot die naogemaak is... en daomèt vinde ze 't leuk.

Meh 't waor of Chris mien gedachte geraoje had, want oonverwachs voolt iech tot heer miech puutsje trok. Iech verloor m'n evewiech en veel. De jonges die achter miech lepe, struukelde daodoor weer euver miech, wat groete consternatie veroerzaakde oonder 't meziekkorps vaan de sjötters, wat achter us de scène wouw opmarchere.

Zoe gaw wie iech weer op m'n bein stoont, verkoch iech de Roeje 'n watsj tege ze sprotelegeziech tot 't kletsde. In de zaol oontstóng groete hilariteit. D'n tamboer-majoor vaan de sjötters wouw mèt ziene stek tössebei koume. Iech huurde tot in de zaol vääl lui ginge stoon, veur alles beter te kinne zien.

Dao kloonk door 't spektakel en gelach vaanoet d'n ingelebak de stum vaan Servé, dee door d'n duustere zaol keekde: ‘Geef hääöm ein tege die tan, Jeu!’

Daverend gelach in de zaol. De Roeje perbeerde miech veur te zien door miech in mien ribbe te bókse; meh, d'n tamboer-majoor heel us vaan ein en gaof us allebei 'ne klinkende drej um eus oere.

De gansen theater stoont noe euverind.

Dao keekde Servé weer vaanoet de nók vaan de zaol: ‘Heer kin niks traon doen, menier! De Roeje heet hääöm puutsje getrokke!’

Lachorkaan vaan 't publiek. De stumming in 't amfitheater bereikde

häör hoegtepunt in 'ne sjaterlach zoonder ind.

Wat noe wijer perceis mèt miech gebäörde, kós iech m'ch achteraof neet mie zoe good herinnere. In eder geval stoont iech drei menute later op straot. Neve miech stoont Servé. En de Roeje, dee ze ouch droet gegoejd hadde, maakde gaw tot 'r weg kaom, bang es heer waor veur de wraak vaan Servé en miech.

De volgenden daag waor de hèlf vaan de recensie die in de gezèt euver 't stök stoont, gewijd aon Servé en miech, boedoor veer us boetegewoen geflejd voolte. Allein voonte veer 't jaomer tot ouch de Roeje geneump woort.

Wie tant Léonie de gezèt geleze had, zag ze tot veer ‘ierste klas vlegele’ waore en tot iech de naom vaan de femilie te sjan maakde.

Meh de recensie heet ze toch oetgesnooje en bewaord.

Aantekeningen

Uit: *Veldeke* 22 (1947-1948) 43-47. Wie achter het pseudoniem ‘Lindenhof’ verscholen gaat, hebben wij niet kunnen achterhalen.

De Kaptein vaan Köpenick: De première van deze opéra comique van Alfons Olterdissen vond plaats in 1907.

Harie Loontjens (1902-1986)
Mie Mestreech

Veur Dr. Jaspar

Iech zeen diech Mestreech es 'n lachende zon
Die häör straole goejt op alle dinger,
*Iech snóp aon dien taol, es 'n merreketon**
Boe 't saap diech vaan löp langs dien vinger.
Iech haw vaan dien taol, zoe es vaan 'n ton
Stjeinaajd beer oet dien aw brouwerije,
'ch Zouw mèt dienen ingel es wie 'nen Don
Juan, mie Mestreech, wèlle vrije.

Meh iech vrij mèt dien straote vol awwen antiek,
Iech drink geer die beer mèt 't veetsje,
Iech vin diech zoe sjoen, de bis magnifiek,
'ch Zing diech in dien taol geer e leedsje,
Iech blijf vaan diech hawwe, iech veul miech geliek
Aon de bok... en diech bis 't greun bleedsje.

Aantekeningen

Uit: Harie Loontjens, *Kribbelkes*, *gediechskes in 't Mastreechs* (Mastreech 1956) 42.

merreketon: gele perzik

Harie Loontjens (1902-1986)
Wieker Broonk

Blij en vol fiesvräög goejde de klokke oet de Wiekertore hun klaanke euver de stad.

‘Huurste de klokke?’

‘En of! Es 't noe mer good weer blijf!’ Dat reep me ziech touw in Wiek.

‘Huurste de klokke vaan Wiek?’ vroge ze ziech aof in Mastreech, want euver de Maos trokke de klaanke! Euver de brögke. De kinder vaan Sint-Gieles repe die vaan Sintervaos um mörge te koume. Daan waor 't Wieker Broonk! Vaan alle percessies die in de stad oettrèkke, heel Wiek allein nog aon d'n awwe naom vas.

Wieker Broonk, dat is wie 'ne kèrmes op 'n dörp, mèt 'n fijn percessie, z'n heilige huiskes, z'n dröpke en glaas beer, z'ne lekkere middag en z'n wortelevlaoj.

Nog lojde de klokke!

De klaanke toemelde neer langs d'n tore en bleve haange in 't wintergreun wat de-langs-op klummelde. Binnenin trèlde alles mèt.

Huur de klokke euver de stad!

Neet zoe sjoen en zwoer es ‘Grameer’ oet de Sintervaos, meh toch mèt get apaarts, veural op de veuraovend vaan de Broonk.

Huurt noe die klokke! Ze rope! Allèh lui, maak uuch veerdeg! Seert eur vinsters en deure en stek de veendel oet! Mörge broonke v'r!

De straot waor veerdeg.

De bekkers hadde gein han genóg gehad veur de vlaoje. En wat woort neet zelf gebakke?

Op de mieste plaotse waore de kiekoete leeg veur mörge de Slevruikes, Sint-Zjoezeps, Sint-Antoniusse en Treeskes in te zètte, mèt aon weerskante de kandelabers mèt keerse en e boekèt blomme of 'ne sjoene blompot.

Achter op de steiweeg* of in de kelder stóng 'ne waskörf vol struisel: blommebleedsjes, stökskes greun en gesnitseld pepier in alderlei kleure. Oonder aon de straot had me de groete stökker vaan 't hèllegehuiske al veerdeg stoon. De manslui oet de naobersjap hadde, mèt die vaan de aander straot, alles vaan de zolder aofgehaold bij mevrouw Vaan Hoesselt, boe 't eder jaor weer woort opgeborge.

De lui hadde gooj zin! Wee zouw ouch neet? De rooks al 'ne rosbuf dee woort aongebrooje en in menneg hoeshawwe waor al e stökske vlaoj gepreuf - zoe oet 't vuuske - veur ze te kääre.

De stóppe woorte nog ins aongeveeg, ins gaw door de göt gekrets en toen waor alles veerdeg.

De straote wachde.

Mörge kaom Heer weer langs, boe alles um drejt, boe alles vaan kump en alles vaan is.

En zouwste dao neet op wachte? Zouwste daan neet d'n bèste kleier aondoen, d'ne slipjas oethole en de veendel oetsteke? Zouwste daan neet mètgoon in deen ierestoet en stappe, fière wie 'ne minister, op de maot vaan de meziek in die lang rij vaan bruutsjes, broedersjappe en kónkergaties? En zouwste daan neet um die fiesvräög gans te beleve 'n apaart dröpke drinke en diech tegood doen aon 'ne rosbuf mèt paolerwtsjes* of 'n kalfsboog*? Zouwste op zoe'nen daag neet 'n apaart stök vlaoj ete? E stök rieste, broen en geleg vaan bove, dun vaan leer, meh, mèt spijs vaan twie vinger dik, boe-op gesnitselde amandele zien gestruid; e stök zwarte, good besókkerd; 'n amper* stökske linzetoert veur d'n iemeujetege* smaak vaan de wortelevlaoj get te verdrieve? Want wortelevlaoj mós debij zien! Daoveur waor 't fies vaan de worteleboere*!

Aantekeningen

Uit: Harie Loontjens, *Wieker lui* (Lutteraoi 1946) 40-42. Het afgedrukte fragment is het eerste gedeelte van de schets ‘Wieker Broonk’.

steiweeg: open, met stenen geplaveide, binnenplaats achter een huis
paolerwtsjes: peulerwtjes
kalfsboog: gevulde kalfsborst
amper: licht zuur, rins
iemeujeteg: wee-zoet, mierzoet
worteleboere: de spotnaam van de Wijkenaars

Harie Loontjens (1902-1986)
't Oug vaan God

Veur Paoter Carolus Tesser o.f.m.

Wie hingk z' in mien memorie, die ierste sjaol,
De apesjaol, boe-in gein zuster waor en ouch
Gein echte juffrouw, meh zoe get
Wat hóng de-tössenin, zoe iemes mèt
Haor bove de lippe en op de tan
En, wat iech nog bezunder weit:
Hiel groete, rauw, hel han.

In de kamer boe-in mamzèl us duide
Zaotste wie zoermoos gans opein gepeers,
Wie mie wie liever, op klein houte benkskes,
Lieg en smal en oongemekelek
Zoonder steun in d'ne rögk, diech oonderein
Get te bezien en te begiepe. De mochs*
Diech neet verreure en praote waor de groetste zun.
Wee dat doog mós veur 'n groete plaank,
Die achter in de kamer hóng en boe 'n groete
Oug op stoont geteikend, goon stoon. Dat oug dat waor
''t Oug vaan God' zoe wie manzèl dat zag
En dat 'oug vaan God' zaog alles wat me doog.
Dat is veur miech 'n nachmerrie gewoorde.

Voolt 'ch mie gewete soms al ins bezwoerd
Door get, nou jeh, wat eder keend ins deit,
Daan zaog iech altied weer dat 'oug
Vaan God' wat groet en breid
Stoont op die plaank en mèt z'n zwoer pupil
Mer keek en keek... nao watste doogs veur koed.
Allein veur koed! Want noets heet eine vaan 't stèl
Boemèt of iech de apesjaol bevollekde
Ouch éine kier mer mote stoon
Veur 't oug umtot heer had get goods gedoon.
Zaog 't oug dat neet? Ofwel mamzèl?
Bij 't wienegste verreure of sjeif goon zitte

Waor 't altied weer: ‘Gaank diech mer stoon
Dao achter veur 't oug... “'t oug vaan God”...
Wat alles zuut’, meh watste ouch altied vools,
Zeukentere, starend op diene rögk,
Dweers kiekend door eus errem ribbekeskes,
Wat mer keek en ziech door alles baorde
Zoe mer tot op die bloetseg lief.

Wie dèks heet 't miech neet in al die jaore
Soms angsteg-bang gemaak en zjus
Daodoor woort door mamzèl,
Ouch es iech miech neet bewus
Waor vaan get koeds gedoon te höbbe,
Iech veur 't oug gesleip en mós iech
Mèt de kop rechop mer kieke... kieke...
In en nao 't oug. En perbeerde iech
De plumpe vaan mien ouge neer te hole,
Daan kloonk vaan wie oet 'nen aofgroond
Häör stum die miech weer rechtrok:
‘Kiek nao 't oug!’ - Oug vaan God!
Iech höb 't later beter liere kinne!
In d'apesjaol waor 't veur miech e vagevuur.

Mesjiens ie-tot zie d'n hiemel moch nao binne
Heet mamzèl gelije veur d'n angs
Dee zie us, kinder, heet doen doorstoon
En heet daoveur es pijn mote verdrage
In 't vagevuur 't starend ‘oug vaan God’,
Wat häör mesjiens, zjus wie 't miech soms ouch doog,
Aonkeek daag en nach gestiedeg door.
Iech gun 't häör neet.

Mamzèl, vääl höb iech uuch vergeve,
Väöl höb iech ouch vergete. Iech rappeleer
Miech eve eur geziech; iech rappeleer
Miech beter eur rauw, hel, groete han,
Meh mie es beter rappeleer
Iech miech de plaank mèt “'t oug vaan God’,
Wat alles wis... dus ouch miene kinderangs.

Museum Nostalnu, *Echt*

Aantekeningen

Uit: *Veldeke* 31 (1956) 78-79.

begiepe: dom aanstaren

Andere teksten van Harie Loontjens zijn gepubliceerd in:
Mestreechter spraok, 173-185: **poëzie**: Mestreech en z'n groete percessie. Gewijde pame, Gooje Vriedag, Paostied, Vastelaovend, De Mestreechter koejong, Leedsje ‘Dao kaome dèkser...’ (ook in *Mosalect*, 181), Op 'n aw jong-juffrouw!, Verleef!, Parasiet, Op dialeksjrijvers! (ook in *Mosalect*, 182), Limburgs; **proza**: Vergadering en nog get (uit: *Wieker lui*, 73-78; ook opgenomen in *Sjiek klassiek*, 89-93);
Mosalect, 177-184: **poëzie**: 't Paradies, Riddenatie, Kwezele; **proza**: Wóbbe (uit: *Wieker lui*, 78-82);
Mosaïek, 38-39, 59-60, 76: **poëzie**: Regeweer, Zomeraovend op 't dörrep, Tot mörrege es God bleef;
Mestreechs aajd, 97-101: **proza**: Verhuis (uit: *Wieker lui*, 55-60).

Vic Vermin (1903-1976)
Veur m'n gooj en leef vrouw

Es iech veer regels had gesjreve,
Die, es iech veur good ins weg zal zien,
Miech blievend zouwe euverleve,
Veel 't weggoon neet zoe zwoer, mesjien.

Diech zouws ze in d'n hart bewaore
Es 'ne kleine, leve sjat,
Dee zouw vertèlle door de jaore
Vaan 't bèste wat iech in miech had.

En altied este aon miech zouws dinke,
Zouw iech die wäörd, wie 'n simpel vraog,
Stèllekes in d'n hart doen klinke
En waor zeker, tot iech antwoord kraog.

Aantekeningen

Vic Vermin, musicus en bioscoopdirecteur, was gehuwd met Louise van Can. Hij publiceerde onder het pseudoniem Louis Mincan.

Bovenstaande tekst staat in het posthuum verschenen bundeltje *Wat iech in gediechte gedach höb* (Mestreech 1978) 3.

Ook in *Mestreechter spraok*, 186 is een gedicht van Vic Vermin opgenomen:
Veur mien döchterke Gertie, dat gestorreven is.

Alice Nederveen (1904-1997)
Stokstraot vaan toen

Wat is ze sjiek gewore,
De straot woe iech woende indertied.
Soms kin iech zoe nao häör verlange,
En midden in mien hart höb iech daan spiet
Tot iech dat sträötsje mós verlaote.
Iech kinde 'n ederein, veer waore kammeraote!

Veer maakde ruizing veur 'ne niks en niemes,
Meh holpe us oonderein nog op dezelfden daag.
Veer hadde gaw 'n traon, meh 'ne lach deneve.
Kaom eine thoes mèt e stök in ziene kraag,
Daan kós zien vrouw ziech op us allemaol verlaote.
Veer sleipden 'm in zie bèd, veer waore kammeraote!

Veer gónge nao de kèrk allein es 't us inveel,
Meh brande dikke bougies bij de 'Ster' der Zee'.
Die holp us in de noed, dat wis me zeker;
Veer zónge toch zoe hel: 'Verhoor ons onze bee'.
Zoe bleve veer us vas op Häör verlaote,
Zie waor eus Naoberse en veer Häör kammeraote!

Góng eine vaan us doed, daan gónge v'r collectere
Vaan deur tot deur, bij May en Sjo en Fien,
En geine dee niks gaof, dat maag d'r wete.
Veer zörgde veur 'ne krans, dee me moch zien
- Veer kóste good get aanders deveur laote -
'ne Prach-krans op ze graaf, veer waore kammeraote!

Noe is d'n eine hei, d'n aandere dao goon woene,
Veer zien us zelde mie, wie kump dat toch?
In eus good aajd levendeg Stoksträötsje,
Dao hóng de kammeraodsjap in de loch.

Iech zouw zoe geer, wie toen, mèt uuch allemaol nog ins praote!
Boe zeet geer toch gebleve, mien leef Stokstraotkammeraote?

Aantekeningen

Dit bekroonde prijsvraaggedicht, ingezonden onder het pseudoniem ‘Lewiske’, werd gepubliceerd in *Veldeke* 1977, nr. 6, pag. 7.

Een ander gedicht van Alice Nederveen, getiteld ‘Riekdom’, is opgenomen in *Mosalect*, 167.

Jean H.P. Jacobs (1906-1979)
Knien no. 250

Dao is 'nen tied gewees tot 't verkier in 'n stad wie Mestreech ougensjienlek mier lewejt* maakde es allewijl. De wagele lepe toen nog neet op katsjoe-ben, meh op raajer mèt iezere reipe. En es daan zoe'ne platte wagel vaan de Sphinx door de stad rijde, of die klein brojn bakwegelkes mèt ei peerd, boe mer 'n krat of tien in kós, daan waor dat 'n herrie tot d'ch hure en zien vergóng. Um te zwiege vaan de beerwagele, mèt hun rije tönnekes achterein tösse houte paole en op iezere ben, mèt, es 't kós, ouch nog 'n losse kèttel mèt 'nen iezere pin, dee achter de wagel aonslijpde. Ouch dat waor herrie. En dat spektakel woort daan nog gekruid door de hóndskare en de mèlkkeerkes mèt hun belle of de bel vaan de petrolmaan.

't Veurdeil vaan die herrie waor, tot ederen daag teminste nog ins 'n ind draon kaom, oonderwijl tot eus straoljegers vaan noe, soms nog nachwerk devaan mote make, um eus oonderhaaf miljard per jaor te kinne opkriege.

Bij de herrie vaan vreuger en die vaan allewijl is oondertösse ein dink 'tzelfde gebleve, en dat is 't rope gewees vaan de lui, die langs de straote trèkke, um get te verkoupe of um get in te koupe. Miestal geit 't z'ch um lomele en aajd iezer. Oonder die lui zien eigelek groete kunsteneers. Me moot ze 's mörgens ins hure, wie ze vaan e gewoen woord wie lomele get wete te make, wat geine mins mie versteit, meh wat in eder geval vaan fantasie en 'n curieus stum getuig. Want 't geluid vaan die stum dringk oongeluifelek wied door.

Oonder d'n oorlog heet me op e gegeve momint op 't punt gestande, dat geroops te verbeeje. Dat zouw erg jaomer gewees zien, want 't zien kleurrieke dinger in eder stad. Jaore geleie zien v'r in Breussel ins vreug in de mörge ieskaajd oet 't bed gesproonge, umtot boete op straot 'n vrouw begós te kerme. Meh veer woorte al gaw door euze gasgever gerösgestèld. Want die vrouw kermde neet. Ze reep mer gewoen:

‘Hedde gien vodden en biene!’ want dao weurt in Breussel werechteg wel Nederlands gesproke, al zouw m'n 't soms neet meine.

Vaan dat aofsjaffe vaan de ‘straatroepen’ oonder d'n oorlog is gelökkeg niks gekoume, en zelfs eus regering vaan nao d'n oorlog heet déé maotregel teminste neet euvergenome oet de bezèttingstied.

Me huurt dus op 't ougenblik tösse 't geroesj vaan 't modern verkier door nog allerlei oetrope, die drop wieze tot de gooj stumme en de fantasie nog lang neet zien oetgestorve.

Meh dao is eine roop, dee v'r e groet stök vaan eus leve gehuurd höbbe. Dee v'r - in gedachte - *nog* hure, meh jaomer genóg gans eweg is, zoetot jonger lui 'm z'ch neet mie kinne veurstèlle. Dat waor de roop vaan Knijnsvel.

Toch waor aon dee roop neet zoeväöl bezunders: allein... de maan dee 't reep, kraog in de volksmoond ouch de naom vaan wat heer reep.

En wat heer reep, waor gewoen: ‘Knijnsvel’. Meh zelfs bij dat gewoen wäördsje vaan twie lèttergrepe had heer get drop gevoonde, boedoor dat woord de lui toch nog obsedeerde. Boe heer begós te rope, wis geine mins. Midden oonder de drökde vaan de mèlkkeerkes en de wagele mèt iezere ben en zoe mie hoort me oonderins hiel wied eweg 'n stum wie 'ne zinken ummer, meh sterk en doordringend, en die stum reep: ‘Knijns...!’ op 'nen toen dee in de loch bleef haange. Daan hoort me soms 'n straot wied laank niks mie en, inins, meh väöl korterbij: ‘... Vel’! Daan weer stèlte, boe-in me z'ch de maan dee reep kós veurstèlle, wie heer wijer stapde door de straote, stief veur z'ch oet en mèt 'ne groete jute zak euver de rechtersjouwer. Eve later kloonk daan weer 'n straot wijer, meh deze kier nao d'n aandere kant: ‘Knijns...’

En daan zaotste te wachte. Zjus wie es iemand 'ne sjoon heet oetgetrokke en op de groond gegoeid heet, me op d'n twiede wach. En daan kloonk lang denao weer: ‘... Vel!’

Knijnsvel waor zuineg op z'n stum, meh heer had ouch 't mieste effek devaan. Want ederein kós die twie klaanke. Heer maakde de lui ouch neet beroerd, door ederen daag z'n runde te doen, meh mèt tamelek groete tössepoze. En zoe kós 't gebääöre, tot me op 'ne mörge d'n oetroop: ‘Knijns...!’ zjus nog in de veerte had hure wegsterve, en veertien daog later pas vaan d'n aandere kant 't ‘... Vel!’ hoort aonkoume.

Meh of 't noe ‘Knijns’ of ‘Vel’ waor wat de lui hoorte, es 't in de kraom te pas kaom, zagte de lui daan: ‘Gaw, dao kump Knijnsvel!’

Es ze dat zagte, waore twie dinger meugelek. Daan hadde ze 'ne knien geslach en 't vel bewaord, of nein ze hadde 'ne knien gemas, dee ze zelf neet dorve te slachte, umtot me z'ch op d'n doer geit hechte aon zoe'n stom bies, die me ederen daag, zès weke laank veur de kèrmes, kuul en wörtelkes heet gevoord.

Veur e vel kraog me vaan Knijnsvel e paar cent. En es heer 'ne knien slachde, kraog heer 't vel veur de meujte. Iech geluif neet tot 'r daan ouch nog slachloen verlangde.

Wienie zoeget gebäörde kós me dat allemaol gemekelek hure. Me hoofde 't neet te zien. Es Knijnsvel waor aongekoume, en ‘Knijns...’ gerope had, kós 't veurkoume tot me langer niks mie hoort es gewoenlek.

Daan kós me staot drop make, tot de ein of aander medam, Knijnsvel had binnegerope um euver e vel te oonderhandele, of um 'ne knien te slachte. Es heer 'm daan geslach had en 't vel in z'ne zak geduid had, kaom heer weer de straot op, zeukde z'ne pas en es 'r daan 'ne stap of tien wijer waor, moot g'r mer neet geluive tot heer: ‘Knijns...’ reep, meh daan maakde heer iers z'n zin aof, die heer e kerteer geleie begós waor en reep: ‘... Vel!’ Boe-oet bliek tot dat wel 'nen hielen invoudege, meh toch ouch 'ne secure mins waor.

Euver Knijnsvel heet jaore laank 't verhaol de runde gedoon, tot heer ins e fieske had gegeve, wie heer z'nen twiehoonderdvieftegste knien in z'ne nek gehouwd had. 't Woort e fieske... mèt knien netuurlek.

En me had 't zoe gerangeerd, tot heer zelf d'n twiehoonderdvieftegste knien zouw slachte, dee daan gezèlleg door 'n klein kompenei zouw weurde opgegete.

En wie daan de smölpartij achter de rögk waor, zag d'n hospes: ‘Noe zalle v'r uuch 't vel laote zien vaan d'n twiehoonderdvieftegste knien dee Knijnsvel heet aofgemaak.’ En mèt kaom 'ne garçon in, mèt 'n sjotel, boe-op tösse prachtege blaajer slaoj en redijskes en wörtelkes in, 't vel vaan d'n twiehoonderdvieftegste knien tentoengestèld waor.

Meh 't waor sjijns 'nen hiele rare knien gewees en versjèllende vaan de gaste, wie die hääöm zaoge ligke, lepe hel vaan de taofel weg, want 't waor 'ne knien mèt klein spitse uurkes en 'ne groete snor en sjoen getiegerd... En mèt klawwe, es g'r 't noe nog neet wèt!

Meh Knijnsvel waor opgesproonge en had oetgerope: ‘Dat is geloge! 't Waor 'ne knien, dee iech geslach höb!’

Dit maagde zoe zien, meh wat ze gegete hadde, is nog langen tied veur mennegein e raodsel gebleve.

Aantekeningen

‘Knien no. 250’ is het (door ons iets bekorte) ‘Vertèlselke vaan de week’ in *Weekblad Limburg* van donderdag 24 april 1958.

lewejt: verouderd, nu: lewej.

Jean H.P. Jacobs (1906-1979)
Wie iech zoe aajd waor...

‘Wie iech zoe aajd waor, wies diech,’ heet menier Verpleeg tege z'ne zoon gezag, ‘toen doog me zoeget allemaol neet!’

Menier Verpleeg waor naomelek ziene noed aon 't klaoge euver de jäög vaan allewijl. Dao had heer zien han aon vol, want heer had neet väöl kinder. Boe väöl kinder zien, dao trèk d'n eine d'n aandere op. Alle kinder wete dao al vreug vaan mèt te spreke, wat 't zègke wèlt in 'n gemeinsjap vaan lui te leve. Want al zien 't daan ouch breurkes en zusterkes oonderein, op z'nen tied wete ze 't iemand toch soms, op kinderlek niveau, zoe zoer te make, tot 't werechteg haos liekent op de echte maotsjappij vaan de groete lui.

Meh menier Verpleeg heet neet zoeväöl kinder. Heer heet mer twie jonges. En e leid, menier d'n deender, e leid! Dao is 't ind vaan eweg. D'n eine is veertien en sinds kort aon z'nen ezele-leeftied begós.

D'n aandere achtien en dee z'n oere beginne noe ouch al get korter te weurde. Vaan de hoonderddoezend dinger boe me in 't leve rekening mèt moot hawwe, heet heer 'rs al e stök of tien oontdèk. Dat zien zekerhede veur hääöm gewoorde. En eigelek wèt heer 't noe al wel. De hoofs hääöm niks mie te vertèlle. En es pa Verpleeg ziech gepeers veult um toch nog ins get erg verstendegs te zègke, daan vèlt de forse jongemins, dee de wereld aon 't oontdèkke is, al e stökske devaan oontdèk heet, en noe meint tot me hääöm wieneg nuits mie vertèlle kin, daan vèlt dee forse jongemins tege 'm oet, of 'r z'ne pa in de göt gevoonde heet.

‘Sjei m'ch oet devaan!’ reup menier Verpleeg daan oet tege z'n vrun. En daan beginne ze z' ch oonderein te vertèlle, wie degelek zie waore in hunnen tied.

Veural mèt dee vaan veertien höbbe ze thoes de lèsten tied de mieste las. Dao is gei gezègkes mie aon. Dat deit mer en dat geit mer en heet 'n brutaoliteit euver z'ch en 'n stommegheid, boe me kaajd vaan weurt.

Herhaoldelek mote ze 'm oonder han numme. Pa Verpleeg heet al e paar kiere tegen 'm gezag: ‘Num ins e veurbeeld aon de vrundsje, dee jong vaan Klitsemekers, dat zouw miech get aanders zien! Dee gedreug z'ch hiel get aanders es diech!’

Dat heet e paar daog laank wel ergen indrök gemaak op de jong, want mèt dee vaan Klitsemekers is heer hiel erg good vrund. En umtot ze z'ch oonderein toch altied alles vertèlle, heet heer z'ne vrund op e gegeve momint ouch touwvertrouwd, wat z'ne pa gezag had.

‘Toen zag m'ne pa tege m'ch, tot 'ch mer ins e veurbeeld mós numme aon diech!’ zag heer tege zie vrundsje.

‘Aoh, trek d'ch dao niks vaan aon,’ zag ze vrundsje, ‘dat höbbe ze bij miech thoes al zoe dèks euver diech gezag. Iech geluif tot dat euveral 'tzelfde is. 't Is zjus of veer euveral eus fatsoen hawwe, behalve thoes.’ Netuurlek kaom 't gein ougenblik bij hun op, tot dat ouch wel ins zoe zouw kinne zien, want me maag vaan jonges neet 't uterste verwachte.

‘Meh noe geef iech d'ch te raoje, wat m'ch dee snuiter vaan miech noe geflik heet!?’ zeet menier Verpleeg tege z'n vrun.’ M'n vrouw had get leeg flesse in d'n here* veur de keldertrap gezat, um die op e gegeve momint weg te bringe. Op 'ne goojen daag waore de flesse weg. En wee had ze?’

‘Dee snuiter vaan d'ch,’ zagte z'n vrun, die dat wel hadde zien aonkoume.

Verpleeg knikde, verbaas tot ze dat geraoje hadde.

‘Iech höb dee jong toen ins bij m'ch apaart laote koume. Iech zègk tegen 'm, iech zègk, jong, zègk 'ch, wètste wel totste op die meneer opgreujs wie 'ne gajdeef.’

‘Zier zjus,’ zagte de vrun. ‘Me huurt mier vaan die dinger. Dat kump door dat verdomp gesnóps en umtot ze de groeten hier wèlle oethaange. De weerde vaan geld kinne ze neet. Ze meine tot ze hier kinne weurde door väöl geld oet te geve en dat mote ze toch örgens vaandan kinne hole. Wat deiste draon?’

‘Iech zag tegen 'm,’ zag Verpleeg, ‘iech zag tegen 'm: wie iech zoe aajd waor wies diech, toen doog iech zoeget neet. Toen... enfin, g'r kint dat. Veer doge zoeget inderdaod neet.’

‘Dat waor ouch 'nen aanderen tied,’ zagte de vrun, ‘dat waor toen nog orde in 't land en in de hoeshawwes.’

‘Jao meh,’ zag Verpleeg, ‘de volgenden daag zeet dee snuiter mèt 'n oetgestreke geziech tege m'ch: “Zègk pa, höb g'r dat geleze vaan dee notaris, dee z'n klante betóp heet veur twiehoonderddoezend gölde?” - Iech doog mer of 'ch 't neet hoort. Meh zoeget leus allewijl ouch de gezètte.’

Twie daog later zeet 'r: ‘Zègk pa, deen dinges, dee vent vaan de minister, staatssecretaris of zoeget, heet oontslaag mote numme!’

Iech zègk: ‘Good jong, zörg diech mer totste good liers. Dao bringste 't 't wijdste mèt.’

‘Had dee neet get te make mèt dee majoor dee ze haos oonsjöldeg in de gevaangenis geduid hadde, doortot eus leger mèt kepotte helme, sjeun en gaasmaskes roondlöp?’

Iech zag: ‘Jong, maak d'n hoeswerk. Wie iech zoe aajd waor wies diech, laos 'ch nog gein gezètte!’

E paar daog later zeet heer: ‘Zègk pa, ze höbbe dee staatssecretaris 'n groete oondersjeiing gegeve umtot heer zoeväöl goods gedoon heet veur 't vaderland.’

‘Lier diech mer d'n aardrijkskunde,’ zag 'ch.

'n Week later zeet heer: ‘Zègk pa, höb geer dat geleze vaan dee kèrkmeister in Holland, dee de kérk veur zestegdoezend gölde zouw höbbe opgeliech?’

Iech doog wie Henske de gek en zag: ‘Nein, wie zoe? Wat höbs diech daomèt te make?’

‘Niks, zag heer,’ ‘iech bin benuid of dee noe ouch Pro Ecclesia krijg.’

‘Nog in gein zestegdoezend jaor!’ zag iech, ‘de Kèrk is wel e bitteke verstendeger, es... eh... es... eh...’

‘Es wee?’ wouw heer wete.

‘Jong maak dien hoeswerk!’ zag 'ch.

‘Pa,’ zag heer nog, ‘veurwat treujt dee minister neet aof? Ze höbbe us op sjaol gelierd, tot de Keuning onschendbaar is en tot de ministers verantwoordelek zien. Meh boeveur zien die eigelek verantwoordelek? Nao al die raar straoljegers vaan ei miljoen per stök, die oet de loch sallemandere wie appele oet 'ne boum, höbbe veer noe hoonderddoezende helme vaan seldaote die neet douge, hoonderddoezende kepotte seldaotesjeun, gaasmaskes die leke en God wèt wat al mie... Wie kin dat allemaol noe mer? Es veer ins e woord verkierd zègke, zit g'r op us, meh es dat allemaol gebäört vaan eur eige cent, daan...’

‘Zègk, jong,’ zag 'ch, ‘zouwste noe neet ins gaw make totste aon d'n hoeswerk kums? Wie iech zoe aajd waor wies diech, toen laos iech gein gezètte...’

‘Jao, meh...’

‘D'ne moond! - In eder geval stoont zoeget neet drin. En trouwens...’

‘Jao, pa!’

‘Wat? Jao pa? Iech zègk toch niks?’

‘Nein, pa!’

En toen höb iech mer gezwege. Begrep g'r? Zoe 'ne jong begint allein mer 't zijnt devaan te dinke. En 't ergste is, tot ze dinke tot veer, hun awwers, 'tzelfde zien wie die... die... die...’

‘Pst, bis veurziechteg,’ zag eine vaan de vrun.

Verpleeg waor veurziechteg. Heer zweeg eve, slikde, en zag toen:

‘Nou, iech mein mer. En zien veer neet eus hiel leve laank fatsoendelek gewees? Meh dat kump netuurlek noets in de gezèt te stoon...’

Aantekeningen

‘Wie iech zoe aajd waor...’ is het ‘Vertèlselke vaan de week’ uit *Weekblad Limburg* van donderdag 3 juli 1958.

here: voorhuis

Drie andere prozateksten van de auteur zijn opgenomen in *Mestreechs aajd*, 46-62: D'n houten duvel, De drei douve, De verdaoling vaan de chef.

Bèr Hollewijn (1907-1978)
't Bekkerke

Lewieke, 't bekkerke boe dit verhaol euver geit, woort roond de iewwisseling gebore. Geer moot 'm uuch veurstèlle es 'ne neet te groete mins, ieder aon de kleine kant, mèt e buukske, rossege haor en twie klaor uigskes in zie bool geziech; gein sjoenheid veur 't oug, meh toch neet oonappetietelek.

Z'n bekkerij ligk in ein vaan de aw straote in de binnestad. Dao moot me z'ch niks geweldegs vaan dinke; 't is mer e klein bedrijfke, mèt 'ne winkel vaan 'ne sjolk groet. Meh jeh... dao hove ouch mer e paar lui vaan te leve. Heer zouw dat wel aanders höbbe gewèld en 't liefste de vaajer vaan e groet hoeshawwe zien gewees. Jao, 'ne mins kin vääl wèlle; es 't neet veur d'ch is weggelag krijgste 't neet. Wie 't z'ch liet aonzien is de mins Lewieke veurbestump um es joonkmaan door 't leve te goon. En noe kin 'r, es heer in z'n einpersoens vrijgezèllebèdsje ligk, nog wel dèks en lang treuver prakkezere en daan dinke tot 't ouch aanders had kinne zien... daomèt verandert heer niks aon z'ne levensloup.

Wie Lewieke koelek veertien jaor waor, storf z'ne Peer. Dee kraog op 'nen aovend vreiseleke pijn in z'ne boek. D'n dokter, dee in ze kuitske waor gekoume um te zien wat 'm mankeerde, wis mèt 't versjijnsel geine raod en zat 'm e lavvemint. Daodoor woort de pijn allein nog mer erger en 't ind vaan 't leedsje waor tot d'n erme maan, door 't springe vaan z'ne blinnenderm, diezelfde nach nog 't leve adie zag. Z'ch krunkelend en kermend vaan de pijn storf heer in de erm vaan z'n krietende vrouw, die door z'nen doed veur d'n derde kier allein kaom te stoon. Ze waor oontruusbaar. Peer waor zoe'ne gooje maan gewees... wel de bèste vaan de drei, zag ze d'n hielen tied.

Drei bekkers had ze es maan gehad. Oet häör ierste houwelek had ze 't bekkershoes, mèt alles wat debij hoort, euvergehawwe. Dat waor 'n hiel bezit en mèt deen eigendom waor 't neet lesteg gewees 'nen twiede maan te kriege. Wie dee ouch hiemele góng, kraog ze Peer es derde levensgezèl. De bekkerij woort ederskier gewoen doorgezat.

't Pand waor zoe aajd es Methusalem. De deur en de vinsters hadde hardsteine umliestinge en bove de winkelingaank waor 'ne gievelstein ingemetseld mèt 'n veurstèlling vaan Sinterklaos bij drei kinder in 'n koep, die hun hennekes nao hääm oetsteke. 't Verhaol vaan de slechte bekker, dee drei kinder in stökskes kapde en ze door d'n deig wouw

doen, kós Lewieke vaan boete. Mèt z'nen Törkse knech Pie kaom d'n hèllege bisjop Sinterklaos gelökkeg zjus langs de bekkerij en hoort dao, wat dee smeerkanis vaan 'ne bekker had gedoon. Heer zegende de in stökskes gehakde kinder en proont kaome ze weer tot leve. Veural door dit woonder heet Sinterklaos 'n groete bekindheid gekrege es kindervrund. Euveral weurt z'ne mei gevierd en veur geinen aanderen hèllege weurde op ze fies zoeväöl leedsjes gezoonge. Oet erkintelekheid veur de ier, die hääöm weurt aongedoon, rijt de bisjop in de nach vaan de vijfde op de zèsde december nog altied op z'ne sjummel euver de taker en maak braaf kinder blij mèt kedokes, die heer door de sjouw nao oondere liet valle. Tot daobij niks kepot vèlt, is e woonder op z'chzelf.

Vaanwege de gievelstein aon 't bekkershoes waor 't 'n traditie gewoorde um, op de veuraovend vaan Sinterklaos, 'ne körf peperkokemennekes aon de kinder vaan de naobersjap oet te deile. Dat oetdeile gebäörde door de mennekes vaanoet de winkeldeur de straot op te goeje, tösse de kinder die z'ch veur 't bekkerijke hadde verzameld. 'nen Trejjende en bóksenden tróp kluiverkes goejde z'ch daan op de peperkook, boebij de sterke hun tesse volduide en de kleine en zwakere mèt ötse op hunne kop jenkentere aofdrope. Lewieke heet aon dat goej- en smietwerk later 'n ind gemaak. Heer gaof de peperkokemennekes nog mer allein aon winkelklante en aon kinder vaan de lui, die aon de kaar kochte.

't Bekkershoes laog aon 'n tameleke brei straot aon de rand vaan 'n volksbuurt. Dao waore versjeie winkels gevesteg, wie 'n slachterij, e paar kruieneerszake, 'ne glaashandel, 'n heujzaak, 'ne snópwinkel, twie water- en vuurwinkelkes. Detössenin laoge de nudege kaffees.

Die kaffees waore de hoeskamers vaan de buurt. De lui woende miestal in miserabel umstandeghede; ze hojsde in bouwe mèt ein- en twiekamerwoeninge of in huiskes mèt boekege, sjeifgezakde gievelkes.

't Gevolg waor tot de mieste manslui 's aovends hun ammusemint aon de kaarttaofel gónge zeuke.

Lewieke waor in de buurt gebore en getoge, meh wis vaan de woenen leefumstandeghede in de sträötsjes wieneg of niks aof. De oerzaak heivaan laog veur e groet deil bij zien sjaoloplеiing. Es zoon vaan 'ne ‘zelfstandege’ had heer op de middesjaol vaan de Broeders gezete; de jonges oet de buurt gónge allemaol nao de ermesjaol en z'n Meer had 'm verbooje, z'ch mèt ‘dat kenaalje’ in te laote. Heer had braaf geluusterd, meh... vrundsjes had 'r noets gehad. Ouch op z'n sjaol neet.

Dao waor heer, wersjijnelek door z'n verlegenheid, ze poezeleg pesteur en z'n roej vlashaore, 't mikpunt vaan pesterije gewees. De mispunte oet z'n klas sjolle hääöm oet veur ‘roeje papzak’ en slote hääöm oet vaan hun späölkes. Es ze hääöm te pakke kóste numme, lete ze 't neet.

't Gebäörde ins in de pieringebak vaan 't gemeintelek zwumbad, tot 't käördsje vaan z'n mèt roej en witte striepe gekleurd baojbreukske 't begaof en 't liechaamsbedèksel op z'n inkele zakde. E paar jonges waore wie de hinne debij um hääöm vaan de kant aof in 't water te duie. 't Breukske bleef achter en Lewieke laog póddelnaaks te spartele. Op de hilariteit die volgde, kaom de badmeister aongeloupe, dee aon de lol 'n ind maakde. Mèt 't naat breukske tege z'ne geslachspoemel geduid, góng Lewieke jenkentere nao 't kleihökske. Heer is daonao noets mie nao de pieringebak gegaange.

't Mieste op ze gemaak voolt heer ziech bij z'ne Peer in de bekkerij. Z'ne Peer, dee Lambertus hètde, waor 'ne opgewèkde kerel, dee ze zäönsje de knepe vaan 't vak lierde. Heer zouw later jummers z'nen opvolger weurde. Op vrij middage góng Lewieke mèt z'ne Peer op de bezörgtoer. Heer duide daan ieferteg achter 't keerke mèt de klepdèksel en lierde zoe de klantekrink kinne. D'n doed vaan Lambertus waor veur Lewieke zjus of heer 'ne slaag mèt 'nen hamel op z'n hersepan kraog. Heer kós ziech neet veurstèlle tot z'ne Peer veurgood vertrokke waor. Wie d'ne doeje maan begraove woort, leep Lewieke snótsèllelaank te kriete achter de liekbaor. Tot wie de kis oonder d'n eerdboojem wegzakde, had heer nog altied hoop tot z'ne Peer troet zouw opstoon.

Lewieke had nog 'n haafzuster oet 't ierste houwelek vaan z'n Meer. Ze waor zwoer gebouwd, had 'n achterwerk wie e meulepeerd en waor zoe lielek wie de nach.

Z'n Meer waor, behalve mansgek, 'n zier devote ziel. Door de combinatie vaan die twie höbbelekhede had ze in de naobersjap de bijnaom ‘De kuise Suzanna’ gekrege. Hääre wetteleke naom waos Anna, nao de heilege Anna te Drieën, boe ze 'n groete veriering veur had. Häör beeldsje stoont op 't keske in de hoeskamer achter de winkel, tösse e stèl aander hèllege die ze oet 't ein of aander genadeoord had mètgebrach. Ouch op de sjouw stoonte nog veer gipse hèllege tösse boekètte opgemaakde blomme. Hèllege späölde 'n veurnaom rol in 't leve vaan Anna. Volgens de gangbaar devotiepraktijke had ze veur versjèllende krenkdes en kwaole veursprekers of -spreeksters in d'n hiemel:

Slevrouw vaan Rös en d'n hèllege Cornelis tege vallende ziekte, giech, stupe en aander zenuwkwaole, Sint-Rochus tege hoondsdolheid, Sint-Gerlachus tege koorts, Blasius tege keelpijn, Appolonia tege tandpijn, Sint-Ouw* tege rimmetiek, Sint-Antonius veur verlore zake.

Nao d'n doed vaan Lambertus góng Anna neet bij de pakke neerzitte. 'ne Bekkersknech waor neet te kriege. Kandidaote waore sjijns bang deveur tot ze es veerde maan in Anna häör strikke woorte gevaange. De han móste dus oet de mouwe weurde gestoke. Um veer oor in de mörge trommelde ze häör dochter en Lewieke oet bèd en begóste ze mèt hunnen dreie te bakke. Doordat ze al dèkser mèt hadde geholpe, wiste de kinder zoe oongeveer wat allemaol gedoon mós weurde.

En wat ze neet wiste, brach Anna hun wel bij. Ze had neet veur niks drei bekkers gehad.

In 't begin mislökde wel ins get, meh 't doorde toch neet lang of hun broejer en kedètsjes waore eve lekker es die vaan Peer en z'n veurgengers en... geine klant hadde ze verlore.

Aantekeningen

Deze tekst van Bèr Hollewijn is genomen uit het eerste hoofdstuk van zijn roman *'t Bekkerke* (Maastricht 1980).

In *Mestreechs aajd*, 144-149 is het tweede hoofdstuk afgedrukt.

Sint-Ouw: Sint-Autbertus (Aubert, Otbert), van 633 tot 669 bisschop van Kamerijk (Cambrai), patroon van de bakkers. Attributen: een brood en de bakschotel. Feestdag: 13 december.

J.V.
Veur Elaine S.

Nao veer en veerteg jaor zeen iech diech nog altied klaor en dudelek veur mien ouge; joonk, slaank en sjiek gekleid; e wölkske parfum, oetwejjerend vaan diene korte grijze boontjas, of de reuk vaan viuulkes vaan diene lange doonkelgreune mantel. Noets zal iech dien liechblauw ouge, zoe leef en zoe doorziechteg, kinne vergete.

1917-1918; oorlog, distributie en levensmiddelekaarte; de kinder vaan de lieger sjaole in Mestreech hadde hoonger; dee kleine jong vaan de Broedersjaol had dobbelen hoonger; hoonger in zie klein hertsje en hoonger in ziene maog. De kinder kraoge bongs veur de sjaolvoeding: daoveur kraogste daan ederen daag in de Herbenussjaol vaan Maike 'ne klats heite bliksem, roedmoos, zoermoos of erwtesop in eine, neet altied zuvere koomp, en es dessert 'ne beker mèlk. Dee ganse ‘Charité’ oonder de touwzeende ouge vaan Elaine.

Iech höb gegete en gedroonke, alles wat iech gaar neet lösde; neet veur 't vruntelek Maike, die rejaol de potlepel hanteerde, meh veur häör, veur de ouge vaan Elaine, die iech leef had en die iech Elaine geduip had: 'ne naom veur miech gans allein.

Kinder kinne geraffineerd zien; op e stökske kajeepepier had 'r gesjreve; ‘Je t'aime; quand est ce qu'on ira se marier?’ Gaar gein kuns um dat te verlere es Elaine achter diech löp op de speulplaots en 't häör te laote vinde. Elaine, mèt häör drei en twinteg jaor, heet verdölds good gewete wat ze doog door euver dee leefdesbreef niks te zègke; meh heet ze besef wat ze aonriechde in dat klein hertsje, wie ze d'n daag denao dat joonk tege ziech aondrökde; hiel evekes mer; mèt ziene kop in hääre boontjekker?

De verleefde woort nog neet ins verlege; 'r voont tot 't zoe huurde; deen daag leep heer neet, 'r zweefde en wie dèks 'r gefluusterd heet: ‘Elaine’? Twie maond later; gein Elaine mie op de sjaolvoeding; ‘Maike, kump juffrouw... neet mie?’

‘De juffrouw is hiel erg kraank; mesjiens geit ze wel doed; ze heet de vlegende tering.’

Toen heet dat joonk ederen daag hoonger gelije, mèt zie klein geknepe hertsje en mèt ziene maog; heer wouw neet mie dao zien boe zij gewees

196-197

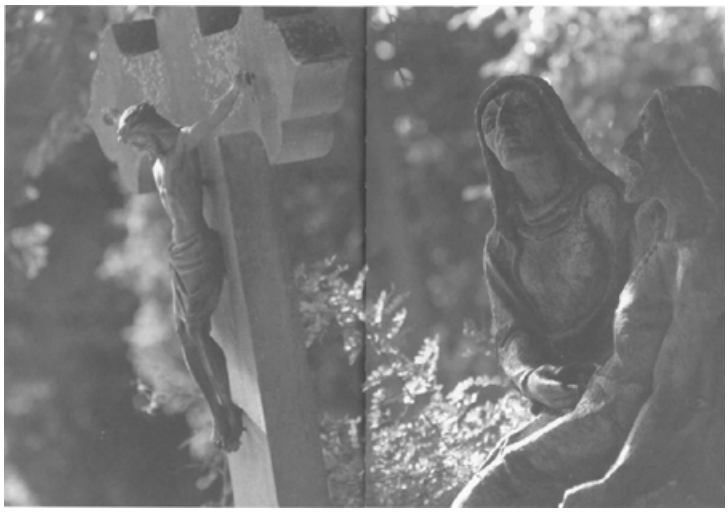

waor; heer zwalkde tösse de middag euver de straote, goejde zien bongs in de riole en dach en druimde allein mer aon en vaan Elaine.

Dao kaom 'n advertentie in de *Limburger Koerier*: ‘Heden overleed...’

Kinder zien geraffineerd; soms kinne ze ouch mood opbringe.

Dao stoont dat klein huipke minseleken elend veur de eike deur te kieke nao de groete kopere bel; 't waor haaf duuster en 't miezelde in die stèl straot. Heer wouw Elaine, al waor ze daan doed, toch nog ins zien; of, zouw heer neet liever wegloupe en örgens goon kriete umtot 'r meinde, alles, meh daan ouch alles, kwiet te zien?

Heer leep neet eweg; heer belde en woort opegedoon door de aw mevrouw, gans in 't zwart, defteg en tristeg: ‘Jungske, wat kumps diech doen?’ ‘Maag iech de juffrouw nog ins zien?’ 't Doorde nog al lang veurtot de aw mevrouw vroog: ‘Bis diech mesjiens Joke...?’ ‘Jao mevrouw dat bin iech.’ ‘Gaank daan mer mèt.’

Dee jong heet de kamer neet gezeen; 'r zaog allein mer 'n smal kis en dao-in: 'nen ingel; ziene leven ingel, mèt häör leef geziech; mèt häör leef han, gevawd in 'ne roezekrans. Häör ouge kós 'r neet zien; Elaine had ze geslote veur ederein. In plaots vaan te beie veur häör heet heer Slivvenhier aongeklaog; dee had 'm get gestole: 't leefste en 't sjoenste.

Zien ouge zalle wel gebrand höbbe, meh gekrete heet heer neet, toen neet; dao had 'r geinen tied veur: 'r mós jummers kieke nao zienen ingel en 'r mós stèl ruizing make mèt d'n Allerhoegste Gawdeef, mèt Slivvenhier.

Dao hadste de aw mevrouw alweer: ‘Jungske, maak noe mer braaf e kruus veur de juffrouw en gaank nao hoes.’ De zals e kruus mote make euver d'n gestorve leefste in plaots vaan häör, levend, te pune. In de gaank kraog 'r vaan mevrouw e groet dik pak, in broen pepier: ‘Num dat mer mèt, dao kint g'r thoes nog wel get mèt doen.’

De deur sloog touw en dao stoont e keend vaan tien jaor, verlore in d'n tristege rege veur e duuster gries hoes. Mós 'r neet dat pak tege de stein kletse en zien negel in 't eikehout vaan de deur klawwe? Dat doog 'r neet; 'r sleipde 't pak door de rege, nao d'n Eker, blij tot 't duuster waor en blij tot 'r kletsnaat woort. Oonder de gaaslanterie heet 'r 't opegemaak en 't waor zjus wat heer gedach had: aw kleier. Wie 't pak weg-

dreef en al hiel gaw zoonk, toen heet heer wel gekrete, mesjiens mier euver ziech zelf es euver d'n ingel in die blaanke kis. Neet vaan verdreet, meh vaan de gif umtot 'r deep beleideg waor.

Wie 'r naat vaan de rege en bleik gekrete thoes kaom, vroog zien Ma: ‘Wat zuus diech oet en wat höbs diech in Gaodsnaom?’

Es 'r oets de woerheid heet gezag, daan waor 't toen: ‘Iech höb niks mie.’

Aantekening

Uit: *Veldeke* 37 (1962) 13-15. De auteur gaat verscholen onder de initialen J.V..

Anoniem
Sinterklaos vaan bonne, bonne, bon
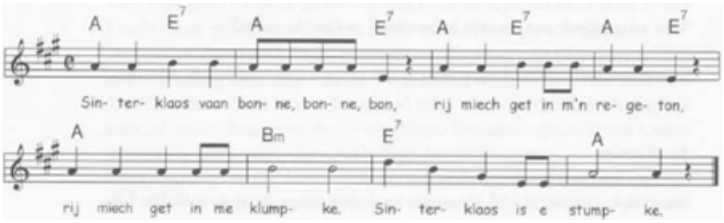
A E7 A E7 A E7 A E7
Sin- ter- klaos vaan bon- ne, bon- ne, bon, rij miech get in m'n re- ge- ton,
A Bm E7 A
rij miech get in me klump- ke. Sin- ter- klaos is e stump- ke.

Sinterklaos vaan bonne, bonne, bon,
Rij miech get in m'n regeton,
Rij miech get in me klumpke.
Sinterklaos is e stumpke.

Aantekening

Overgenomen uit: br. J.H.(Ananias) Devries, *Mestreechse Sinterklaos- en Keersleedsjes* (tweede, vermeerderde druk, Maastricht 1968) 7.

Fernand Lodewick (1909-1995)
De maan dee Sinterklaos waor

Eine vaan mien vrun waor Gradus en 't waor 'nen eve groete batteraof wie iech, of erger mesjiens nog.

Es gaillard* vaan èlf betópden 'r zien meer es die effe oet de winkel waor, wie 'r vieftien waor hojden 'r nao ziene peer mèt 'n sjöp en raakde de kat, die sinds op drei pu löp, en wie 'r achtien waor zaot 'r veur d'n ierste kier op de Berg*, boe 'r vaan toen aof vaste klant waor. Z'ne bèste vrund waor Twajn, en es die twie bijein waore, daan waor neet vääl goods veil, zoe zeker es Sinterklaos besteit.

Mèt Sinterklaos daan hawwe versjèllende börgerfemilies de geweente deen heilege maan te invitere bij hun aon hoes te komme. Ze heurde daan e pekske veur 'm, in 'n trouwvoituur kaom 'r aongerije, gaof de kinderkes daan 'n oetstamping of 'r käörde ze euver hun krolle, en 'r sjeide ederskier oet mèt 'ne greep in de tuut, die Zwarte Piet bij ziech droog, en 'n regesjoor vaan knebkes, hazelneut, kerstaanjele en amandele.

Es de kinder daan op hunne boek euver de groond sjravelde, maakde Sinterklaos ziech oet de riezer, boete kraog 'r 'ne gölle, of, bij de deftege, e stök*. Geer begrep tot zoe'nen aovend get te verdene veel en tot 'r versjèllende luikes waore, die z'ch op dees meneer 'ne sjoene Sinterklaoscent bijein sjaarde. D'r waoren 'rs ouch die werkelek slaag devaan hawwe en eine vaan de bèste waor wel Nelles en ze broor Pie. Wee veur dees okkasie Nelles naom, hoofde mer mèt ein dink rekening te hawwe en dat waor dee zienen doors, zoetot este 'm óngelökkeg get laat op d'n aovend bestèldes, wel zeker waor *tot*, meh neet *wieste* 'm kraogs.

Nou, Gradus héél rekening mèt z'nen doors, want 'n oor veurtot Nelles en Pie móste oettrèkke, waor 't gans touwvalleg, huur, tot Gradus en Twajn ze zjus troffe en hun mèt nao e kaffeeke in lóksde.

Um vief oor wouw Nelles goon, want um haaf zès mós 'r zien ierste viziet make bij z'nen deftegste klant en 'r wouw ziech gein plaat tikke*. Meh Pie zag: ‘Nog eint,’ en Gradus sjödde in. Toen wouw Pie goon, meh Nelles zag: ‘Nog e lèste’ en Twajn doog de glazer euverloupe. Enfin, 't ind vaan 't leedsje waor, dat höb geer netuurlek allang in de loker*, tot Nelles en Pie, zaat wie twie oorlogsjeper, ónder de taofel laoge, tot Gradus 't pak haw boe de kestuums in zaote en Twajn 't lieske vaan alle klante.

Maussen

Dinkste noe woerlek totste alle ónkoste aon die paar stinkende göldes dieste hei en dao krijgs droet haols?' vroog Twajn, óndertösse tot heer zie geziech wiksde.

'Daan waor iech wel zwens weerd,' griemslachde Gradus en 'r sjuifde 'n gezèt in ziene mieter, want Nelles haw 'nen dikke kop. 'Veur wat dinkste tot iech al die meujte daon?'

'Jeh, Sinterklaos wèt!'

'Twajn, jong, veur op mie gemaak d'n entree en de situatie bij de femilie Vaan Brommele te bekieke. En es iech dat tegooj weet, goon veer venaovend nog ins kieke, of veer us nog alles good rappelere. En noe staank neet zoe te gape, meh help miech liever aon miene baard.'

''ne Sinterklaos es gawdeef, dat is nog noets op 'n Strazuvarius gespääld,' zag Zwarte Piet. ''t Is good tot iech toch al neet mie aon 'm geluifde.'

'Wat biste eigelek vaan zinnes, die erm kinder wies te make?' vroog Zwartpetaar* aon Sinterklaos, dee mèt 'ne gerumpelde veurkop de regedröppels zaot te bekieke die langs 't vinsterke vaan de voituur nao ónder brubbelde.

'Este miech doed sleis, iech weet 't neet.'

'Daan zalste diech mote spooje, want hei zien v'r d'r.'

Zwartpetaar trok aon de bel en Sinterklaos houwde vaan azjitatie ziech zelf mèt ziene staaf op zien tiene. Dao stónge ze in de gaank en hoorte in de kamer e meidske beuke en 'n vrouwestum, die zag: 'Ojoj, dao höbste Sinterklaos, noe bis mer gaw stèl!'

Sinterklaos voolt of ziene baard nog tegooj zaot en stapde d'n dölper euver, de klaorverliechde kamer in, boe al dat leech en die lui 'm obbins zoe vaan ziene sus brochte, tot 'r zien möts wouw aofnumme en iers mèrkde tot 'r 'ne mieter op haw, wie 'r mèt zien vinger door 't klatspepier devaan stoetde.

'Kinderkes!' begós 'r en toen sjeiden 'r oet umreie de groetste waore begós te zinge vaan 'Zie de maan schijnt...' Zoe haw 'r gelökkeg tied weer e bitteke bij z'n positieve te komme.

'Kinder! Luustert ins nao wat 'nen awwe maan uuch geit vertèlle.

Es iech uuch... es geer miech... wie iech uuch hei zeen zitte...'

'Zouw dat ech zèlver zien, dee coupe?' fluusterde Zwarte Piet.

Sinterklaos graajelde in ziene baard en dat doog 'm 'ne vlook binne hawwe, - noe waor 'r zjus zoe good op dreef!

'Wie iech dus al zag, iech bin 'nen awwe maan, en iech höb vääl mètgemaak allezeleve' (Zwarte Piet lachde huurbaar achter ziene wiks,

meh Sinterklaos bleef dees reis in zien rol). ‘En es geer groet weurt, wee wèt wat geer daan allemaol mètmake zölt. Noe, noe höbder 't good, en alles is zoe sjoen bij uuch, loert ins wat 'n prachtege kristalle vaze, loert mer ins wie sjoen of dat zèlver blink, en in dee rink vaan mama is minstens 'nen echte briljant.’ (Zwarte Piet bewoonderde Sinterklaos veur z'n brutaoliteit um alles zoe doedgemóddereerd te bekieke). ‘En wat e prachteg speulgood höb geer. Dat otoke höbste zeker al in 't klumpke gevónde, wah?’

‘Dat höb d'r toch gistere zelf debinne gedoon, Sinterklaos?’

‘Ao-jao, jao, jao netuurlek, dat höb iech toch zelf debinne gedoon, - en löp 't sjoen?’

Mèt laog de jong al op ziene boek en leet d'n oto tege 'nen taofelpoet veróngelökke. Sinterklaos wouw ziech op zien huukskes zètte, meh oet angs zien sjoen kleiaasj te begaoje, bleef 'r stief stoon.

‘En wie vins diech de pupke?’

't Meidske dorf niks te zègke en puunde ze pupke en leet ziech zelf vaan zie meerke pune.

‘Sinterklaos is... iech bin 'nen awwe maan,’ begós Sinterklaos veur d'n derde kier, ‘en iech höb woondere gedoon bij huip! Iech höb, gans, gans vreuger, ins drei meidskes en hunne peer gelökkeg gemaak door 'ne bugel vol gouwe geld door 'n roet nao binne te smiete. Later, es geer groet zeet, daan is dat 't bèste wat geer doen kint: aander lui get gelökkeg make. Wat geer eweg gef, kinne ze uuch neet mie stele, en God, dao zien 'rs zoeväöl die 't nudeg höbbe, dat bitteke gelök. Dao zien 'rs zoeväöl die neet kinne trouwe allewijl en die neet wachte tot Sinterklaos 'ne bugel door de vinster smit!’

‘Later höbbe ze miech bisjop gemaak, boe weit iech neet mie,’ rappeleerde ziech Sinterklaos wijer, 'en doog iech nog väöl mier woondere. Iech höb störm laote zwiege en lui vaan d'n hóngerdoed gered, en iech höb kinderkes, zoe sjoen en leef wie geer, die 'ne koeje maan doedgemaak en in hoonderd stökskes gesnooje haw, weer leveteg gemaak. Mesjiens höb geer dao wel ins e printsje vaan gezeen: drei kinder in e kuupke en iech. Jeh, iech wèl hei neet stoon opsjöppe, meh altied höb iech geperbeerd de lui e bitteke gelökkeg te make, want nog ins, dao zien väöl miejer óngelökkege es gelökkege lui (hei snoufde Sinterklaos zoe hel tot ziene baard wapperde), en väöl miejer erme es rieke en väöl miejer slechte es brave, en minnegein is slech umreie 'r erm is en óngelökkeg, want daan weurste gifteg en zjeloes op de aandere en 't is neet ierlek verdeild op de wereld. En daan weurde ze gifteg op Sinterklaos, en iech kin ouch niks draon doen en ze weure gifteg op Slivvenhierke,

meh dee heet toch werechteg wel genóg gedoon. En daoveur moot geer later es geer groet zeet, miech mer altied helpe en alle erm lui...' Zwarte Piet stóng ziech aof te vraoge boe Sinterklaos 't vandan haolde, meh 't *waor* köstelek. 'r Kós ziech haos neet hawwe vaan de lach en rolde mèt zien ouge um ouch get te doen.

Mèt de rögk vaan zien hejs veegde Sinterklaos ziene moond aof, heer wis eigelek zelf neet wat 'r gezag haw. De zèlvere coupe zaog heer gaar neet mie stoon umtot de krolle vaan 't jongste döchterke väöl sjoender waore en vaan goud. En heer zaog de briljante rink vaan mevrouw neet mie, umreie de uigskes vaan de jong väöl fijnder blónke. 'r Mós zien neus oetsnouve, meh heer wis neet boe in, en ziene baard kietelde hääöm euver ze gans moelwerk en 'r zwètde vaan alle kante. 'r Wouw tot 'r weg waor en 'r wouw nog blieve en 'r wouw tot 'r al wat 'r gezag haw nog ins veur z'n eige kós euverleze. 'r Dach aon de laoj vaan zien meer zaoleger en aon de kat mèt de drei pu, toen drejde 'r ziech opins um en góng de deur oet. 'r Mèrkde neet tot 'r de maog die veur 't sleutellook stoont 'n öts houwde, op de gaank leep 'r hel en in de kojts jenkde 'r snótsèllelaank, tot de ganse krol oet ziene baard waor en 'r niks mie verdene kós, de gansen aovend.

Zwarte Piet houwde 'r deen eigensten aovend ze neusbeinsje kepot, umtot dee 'ne zèlvere sigrèttekoker vaan de sjouw gejats haw.

D'n daag drop vónt menier Vaan Brommele tösse de sjerve vaan 'n kepotte roet in de väörkamer ziene zèlvere sigrèttekoker gans geblöts en begaojd.

'Noe geluif iech ouch weer haos aon Sinterkloas,' zag heer tege zien vrouw.

Aantekeningen

Uit: *Veldeke* 17 (1942-1943) 16-20, gepubliceerd onder het pseudoniem 'Mang'. Een ander verhaal van Fernand Lodewick, getiteld 'Vertèlsel vaan d'n doedskop', is afgedrukt in *Mosalect*, 189-190 en in *Mestreechs aajd*, 84-88.

gaillard: kwajongen
*op de Berg (*of *Minnebreureberg):* in de gevangenis
e stök: muntstuk van twee gulden vijftig
ziech gein plaat tikke: geen flater slaan
in de loker: in de gaten
Zwartpetaar: vuilpoes, hier: Zwarte Piet

Anoniem
Sinterklaas dee heet gezag
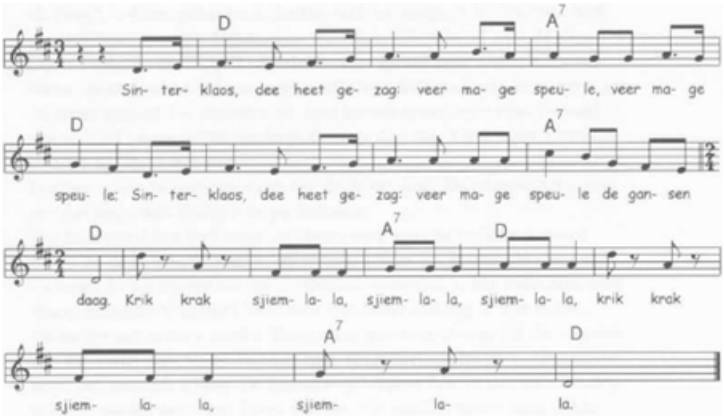
D
A7
Sin- ter- klaos, dee heet ge- zag: veer ma- ge speu- le, veer ma- ge
D
A7
speu- le: Sin- ter- klaos, dee heet ge- zag: veer ma- ge speu- le de gan- sen
D
A7
D
daag. Krik krak sjiem- la- la, sjiem- la- la, sjiem- la- la, krik krak
A7
D
sjiem- la- la, sjiem- la- la.

Sinterklaos, dee heet gezag:
Veer mage speule, veer mage speule;
Sinterklaos, dee heet gezag:
Veer mage speule de gansen daag.
Krik krak sjiemlala, sjiemlala, sjiemlala,
Krik krak sjiemlala, sjiem la la.

Aantekeningen

Overgenomen uit: *Mestreechter leedsjes-cahier I* (Mestreech 1989) 45.

Bij ‘krik krak sjiemlala’ wordt met de handen de beweging van muziekdeksels nagedaan.

Sjo Notten (1909-2000)
Chez Zjang

Zjang z'ne ‘Chez Zjang’ laog aon de Toongersestraot. Sjuins tegeneuver de Berg*. 't Waor geine breie kaffee; wel 'ne lange. 't Väörfroont had oonder twie vinsters. Detössenin 'nen tameleken here* mèt de deur. Op 't ierste, en ouch op 't twiede, had de gievel veer roete. Kaomste binne, daan hadste links en rechs täöfelkes. Mèt de korte kant pis tege de moer gesjuif. De stoonts dus, este binnekaoms, op e middelpaad dat rech tot gaans achteraon leep. En dao, dao aon 't ind vaan 't middelpaad, had Zjang z'n bar.

Die bar waor de insegste vaan oet de lèsten tied. De gaanse res waor get dat nog vaan Zjang z'ne pa aofkaom.

Die half ovaal bar had rechs de deure veur nao de toilètte te goon.

Links de deur ‘privé’. Dao kóste nao de kelder, de keuke, de steiweeg*, en langs de winteltrap nao bove. Die bar waor wel 'n bar vaan noe, meh Zjang neumde 't meubel 'm'n teek’; en ouch wel zag 'r ‘me bufèt’.

Rechs devaan waor e zäölke. Dao woort geserveerd veur lui die wouwe ete. En, ouch dao, kóste clubkes hun vergaderinge hawwe. Dee bouw, opzij oet, neumde Zjang ‘De Sjarrebang’*. Zjang kós, es dat soms nudeg waor, 't zäölke separere. Daan sjuifde 'r 'n gordijn touw vaan dikke blauwe pluusj.

De kaffee hètde ‘Chez Zjang’. Dat stóng in krolle lètters op eder vaan de roete. Mèt oonder ‘Chez’: ‘café’; oonder ‘Zjang’: ‘restaurant’.

Edere mörge, es 't kerreljong ach ore zóng, doog Zjang de kèttel vaan de deur, drejde 'r de sleutel um en trok dee draof. Neet tot de klante op dat oor al in d'n here stoonte. Gewoen, 'r waor dat zoe geweend. Denao sleipde 'r 'nen naten dweil door 't middelpaad. Sjoof de steul sjoen rech. Veegde mèt 'ne sjotelsplak de beerring vaan de taofele aof. Lag de oonderzètters good.

Es 'r daan, nao 't rangere vaan de taofele en de steul, achter ze bufèt stóng, naom 'r ziech e glaas, tapde 't haaf vol en heel 't tege 't leech. 'r Naom e hinneslukske, trok e zoer geziech en sjödde 't glaas oet. 'r Speulde 't, leet noe 't glaas gaans vol loupe. Dit droonk 'r leeg, in eine slaag. Denao tapde 'r e glaas mèt sjoen manchèt, heel 't kiekentere hoeg, droonk draon, preuventere eder slukske. Pas daan begós 'r de vojl glazer vaan de veuregen aovend te speule en druug te vrieve.

Es 'r daan zoe wied waor tot z'n teek sjoen bloonk, zoe tege nege ore, kaom gemeinelek wel d'n ierste klant. Miestentieds 'nen te vreuge gas dee op de Berg* woort verwach. E bitsje later kaome mie vaan dat soort lui. En ouch wel ins e paar studente, die bij wieneg beer vääl leve maakde. Die studente kaome vaan de sjaole oet de buurt. De RUL*, 't conservatorium, de kemedie-academie*, de academie veur de beeldende kunste.

In de middag-ore had 'r ander lui; vaste klaante veur te ete. Die doge dat op 'n abbonnemint. Get losse lui mèt hoonger lepe ouch wel binne. Soms twie, soms drei, soms geine. 'nen Inkelde kier mós 'r* twie taofele bijein sjuive; daan had 'r 'rs die get te viere hadde; get oet 'n zaak; get vaan e kentoer; of get manslui vaan boete die same in de stad op 'n vergadering móste zien.

In de naodemiddag-ore waor 't miestaal stèl. Meh in d'n aovend kaome Zjang z'n vaste klante. Daan had 'r ummertouw get taofele mèt kaartmore*. Deginnege wat liever get awhore wouwe, hónge aon de teek. Neet ederen aovend dezelfde. De versjèllende lui hadde hunne versjèllende oetgaonsaovend. Soms had 'r 's aovends 'n vereineging in de Sjarrebang. Die kaom vergadere, of kiene, of heel 'ne jasallemang*-concours.

'r Had gein breurs, wel e zuster. Maj. 't Waor e twierlingzuster. Die waor zeve menute awwer es heer. Zeve menute zien sjijns vääl. Want Maj kroop ouch ieder oet de box es heer. Leep ieder door de kamer. Spraok ieder. En Maj naom häör breurke mèt aon e henneke wie ze nao de kaksjaol* gónge. Mós ma zaoleger oet veur 'n kemissie, daan zag ze tege Maj: ‘Majke, lèt op 't jungske.’ Jao, Maj waor de ajdste. Al deen tied gewees, en noe waor ze 't nog.

Wie Zjang z'n vrouw waor kraank gewoorde, had Maj de keuke koume doen. En wie z'n vrouw gestorve waor, had Maj dat blieve doen. Die kós dat good, en ouch gemekelek. Want ze had 't, wie ze vreuger thoes waor, aal gedoon; en häör twie kinder waore 't hoes oet.

De dochter, Liesèt, getrouwd mèt 'ne Zjaak, dee 'n benzienepoomp bedeende, belde ze um te koume helpe es 't drök waor mèt lui veur get te ete. Euver hääre zoon woort noets e woord gezag. Dao waor sjijns get mèt dee. Krit, hääre maan, wèrkde euverdaag. Dee waor lekkere-cien* in de Beatrix. Ze gaof 'm veur 's middags boteramme mèt. Um half zès kaom Krit häör hole. Meh iers aot 'r daan, bij Maj in de keuke, get werms. Soms es 't erg drök waor, bleef 'r. Daan holp heer Zjang. Meh dao had heer wel de pes aon. 't Waor umtot Maj dat wouw; aanders had 'r dat noets gedoon. Dee dougde dao neet veur. Dee laog liever

veur d'n tillevisie. Ouch gaof dee gaar niks um d'n draank. 'r Meinde tot 'r vaan d'n draank get aon zien nere kriege kós.

's Zoondags had Zjang 'n ander slaag klante. Mies köppelkes. Veural maan en vrouw die 's zoondags nog ins same oet kóste goon. Die troffe dèks bij Zjang bekinde, of femilie. Die zatte ziech daan bijein, um gezèlleg e pötsje te klasjenere, en ziech 't nuits vaan de week te vertèlle.

Op die zoondagge had Zjang levende meziek. Drei studente vaan 't conservatorium. Eine späölde viool. Eine had e lektries örgelke.

D'n derde sloog op de trommele, get houtere blökskes, en innege kopere dèksels. Deen derde studeerde eigelek cello. Die gebruukde 'r ouch. Meh allein es ze e bepaold soort meziekstök gaove. Eint boe niks bij te drumme veel. Beveurbeeld bij de serenade vaan Toselli*.

Klante veur aon de teek had Zjang 's zoondags bijnao noets. Wie gezag, de kaffee hètde Chez Zjang. Dat doog dèkser vreempde binnekoume die Chinees wouwe ete. Maj maakde hun daan toch get veerdeg.

Get Chinees à la Chez Zjang.

Aantekeningen

Uit: *Chez Zjang. Kaffee roman* (Mestreech 1988) 9-11 (hoofdstuk 1).

de Berg: de Minderbroedersberg, waar de rechtbank lag
here: voorhuis
steiweeg: betegelde binnenplaats, cour
De Sjarrebang: eigenlijk: janplezier, rijtuig met banken in de lengte
RUL: Rijksuniversiteit Limburg, nu: UM, Universiteit Maastricht
de kemedie-academie: de Toneelschool
mós 'r: Sjo Notten schrijft *mósde n'r.*
kaartmore: verwoede kaarters
jasallemang: bepaald kaartspel
kaksjaol: bewaarschool
lekkere-cien: electricien
Toselli: Enrico Toselli (1883-1926)

De prozatekst ‘Veurspeul’ uit *Leveke vaan Mestreech. Mestreechselkes vaan Sjo Notten* (Mestreech 1979) is opgenomen in *Mestreechs aajd*, 134-143.

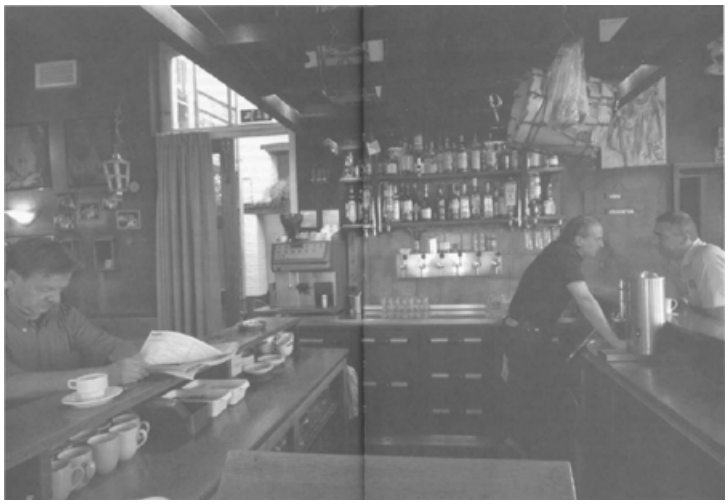

Bèr Wijsen lzn. (1910-1989)
Lente-kolder

Iech höb vendaog me zoondags pak mer aongetrokke
En wandel krakend in m'n bèste sjeun,
Want mien narcisse höbbe goud-geel klokke
En op mie bleikske is 't graas zoe greun!

De wind aajt spääls en flejjend door m'n haore,
Fien-witte wölkskes hawwe lente-broonk.
Wat geef iech um mien bijnao-veerteg jaore!
Waor oets mien hart nog wie vendaog zoe joonk?

Mie proemebuimke steit te kóketere
In witte voile! (umwolk door bij-geraos).
De pees trok, um demèt te concurrere
'n Tule klèdsje aon vaan 't teerste raos.

Dáóbove in d'n hiemel mèlk-blauw, wazeg,
de loch doorzinderd vaan éi gouwe leech.
Op 't brikke mörke kwett're mösje, bazeg,
En vlege ief'reg mèt hun strukes weeg.

M'n vrouw is al in blom, häör haore blinke,*
Es zie nao boete, in de zon, kump stoon.
Veer hure same weer de broetsmarsj klinke,
Es veer de trepkes nao d'n hoof aofgoon.

Dao trèkke veer (eus kinder zien de bruutsjes!)
In blij percessie door de zon mer roond.
De lente lach vaan ope kindersnuutskes,
De lente zingk mèt ope kindermoond!

Deeg iech zoe gek mèt zoe mer aon te trèkke
Me zoondagspekske en m'n bèste sjeun?
Wie veer d'n awwe winter aof goon lègke!
Wie de narcisse goud zien en 't graas zoe greun!

Aantekeningen

Uit: *Veldeke* 23 (1948-1949) 69.

is in blom: bloeit (vgl. *de natuur steit in blom*)

Bèr Wijsen Lzn. (1910-1989)
*D'n éventail**

Iech voont 'm op de zolder, in de lomel'kis.
Wie lange jaore laog 'r dao? Vergete.
Ze zègke dat 'r nog vaan Bomma zaol'ger is,
'n Hiel aajd dink, tot op d'n draod verslete.

Me kin nog eve, vaag, de 'Veer Sezoene' zien,
Die 'n meisterhand vol gratie drop graveerde.
En d'n ivoor heet deen antieke, gele sjien,
Wat heet zoe'n dink, veur us, noe nog veur weerde?

En toch! Es iech 'm soms ins eve opevaw,
(Veurziechteg! want de kant heet vääl gelije)
Deit 't kleinoed, dat 'ch in m'n han daan haw,
Weer veur mien oug herleve lang vervloge tije.

Iech zeen 'De Lente' en iech huur liechte meziek.
Wie ze ziech straolend aon dee polka geve!
Ze make saam de passe. Kiek! Ze buige tegeliek.
Wie gracieus hèlt zie dee wejjer opgeheve!

Daan volg 'De Zomer'. 't Koppel is nog pas getrouwd,
In werrem aovesloch geure nog blomme.
Zeet wie zie, lachend, mèt dee wejjer nao hääm houwt,
En stoejend same ze d'n hoof in komme.

Noe weurt 't 'Herfs'. Huurt wie de wind dao boete wejt!
In hoes zien vuur en lampe aongegaange.
De kinder speule kien mèt Pa. De jongste krejt,
Es 'r Ma de wejjer aof perbeert te vaange.

En daan 'De Winter'! Hoeg ligk de snie op 't plein.
Selbrikkers sjuive langs in boonte slingers,
Zie, aon de vinster zit, nog mer allein,
De wejjer käörend mèt häör aw, dor vingers.

Aantekeningen

Uit: *Veldeke* 26 (1951-1952) 14

éventail: waaier

Twee andere gedichten van Bèr Wijsen Lzn. staan in *Mosalect*, 191-193: In de rege, Snie in de nach.

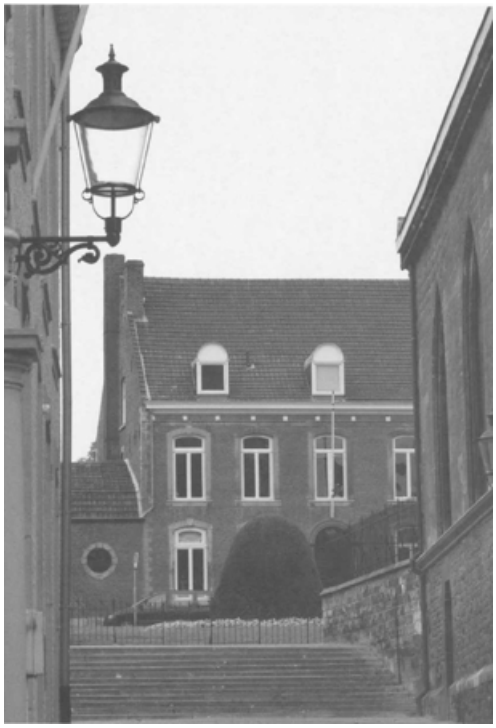

Pierre J.J. Jacobs (1912-1995)
Roontelum en in de Sintervaos

Es iech aon de Sintervaos dink, daan bestörme miech de herinneringe mèt de mach.

Es gaillard* zeen iech miech nog speule op ‘de sjievelkes’ bij ‘de trepkes’ aon 't plein dat noe zoe'ne sjoene naom heet gekrege vaan ‘Henric van Veldeke Plein’ en iech rappeleer miech nog es d'n daag vaan gistere, wie veer es kukes oonder 'n klók, dèkking zeukde in de aw kèrk, es veer door 'ne govie woorte naogezete, dee us getrappeerd had mèt sjotte op de Vriethof of mèt landverovere bij de Hoofwach.

Ouch in ‘de kojl’ tösse ‘de Staar’ en de Sint-Jaan in, späölde veer dèks en iech haw noe mien hart vas es iech nog draon dink wie veer vreuger kunste maakde en wie 'ne kaorddanser euver de beuvenste stange vaan de iezere hèkke lepe.

Iech staon noe Oonder de Baoge oongeluiveg te loere nao de smal openinge in 't stankètsel roontelum de aw mör vaan de kèrk, boe veer us es koejonges mèt 't groetste gemaak doorkreukelde um us oonder de bromelestruuk, die in 't wèld tösse moer en stankètsel greujde, te verstoompele es veer verbergemenneke späölde.

En daan loup iech weer ins ‘de trepkes’ aof, tegeneuver Jaspar en zeen tot ‘de sjievelkes’ weg zien... en wijer wandelend tösse de Sintervaos en Sint-Jaan, störme in de stèlte tösse die geweldege gebouwe, iewe op miech aon.

In miene geis zeen iech de groete percessie weer oettrèkke, de kemuniekinder, de wijskinder, ‘kluusters’, herremenies en zaankkoere, mèt

de defteg in rok gestoke notabele, de gouwen hiemel veuraof goon, in plechtegheid en luuster en wierouk... en mechteg lojt de groete klok...

En es iech miech die aw mör weer ins beloer, daan rappeleer iech miech ouch Marieke en Lewiske en wie ze ouch mochte heite oet de jong jaore vaan tösse de kèrke... en lachentere loup iech gaw wijer, want iech bin noe getrojd en zjus wie vreuger, es of get achter miech aon zaot, gespel* iech de kèrk in en staon inins aon ‘de benkskes’. Iech had 't jaore neet mie gezeen; meh 't is nog zjus 't zelfde. Wat zien dat toch sjoenmemories!

Hei ‘de benkskes’ boe naoventrint* altied 't kribbeke stoont; dao op 't hoeg koer de sjoene gouwen altaor en opzij devaan weer, de Sakkermintskapel, boe veer us vreuger vechde veur e pläötske es veer us

gónge beechte, want dao zaot wie gezag woort, 'ne gemekeleke.

Wijer loup iech door 't middesjeep en gaon evekes op e steulke zitte. Sterk, dink iech, vreuger wouw iech hei noets zitte, umtot iech miech te zier in de kiek gezat voont, zoe in 't midde vaan de kèrk tösse de ‘rieke baanke’ en ouch oet protes umtot iech miech es gaillard ins flink verneuk voolt, toen iech week in week oet dao in aofwachting stiekem zaot te stare, nao die lieleke boumdikke keerse die nao bove hiel spits touwlepe en die edere mörge wie spinsleechter* achter de kattefalk stoonte te branne, totse ins eindelek tot haverweegs zouwe zien opgebrand, um daan de mechtege vlamme ins te zien. Wie dat ouch nao maonde laank neet gebäörde en iech de fóf* mèt die bougies in de gater kraog, voolt iech niks mie veur e steulke in 't middesjeep en waor sinds toen al op mie qui-vive veur surrogaat.

Otomatisch staon iech weer op en loup langs ‘de vlubenk’* tot rech veur 't beeld vaan Karel de Groete en lui leun iech weer ins, mèt mie geziech nao d'n altaor, tege de iezere stange aon zien veuj. Hei höb iech 't volle ziech op de stèl leeg kèrk en opins is 't of de mechtege ölgerklaanke ziech weer vaan d'n oksaol door de geweldege ruimte rolle en es-of de kèrk mèt 'n keersnach vol volk zit.

D'n daverende bariton vaan Pie Krol heet 't volk, in de climax vaan de Noël op de kneeje gedwónge en mechteg weergalmp 't oonder de romaonse baoge door, vaan kèrkbeuk tot kèrkbeuk tot in alle heuk vaan de gewölfsels*.

‘Peuple à genoux...!’

Koelek is de lèsten ölgertoen dee de sjoene Noël begeleide en nog eve naopreludeert verkloonke, of oonderins perelt 't hoeg fien zèlvere stumke vaan e kräölke door de ruimte, dat 't volk in bovenatuurleke simpelheid vaan melodie touwzingk tot 't nach is... stèlle nach... Keersnach...!

Aantekeningen

Uit: P.J.J. Jacobs, *Schetsen in Maastrichtsch dialect* (Eindhoven 1945) 45-47.

Andere fragmenten uit deze bundel in *Mosalect*, 204-208 (Kinderfies) en in *Mestreechs aajd*, 89-96 (Wach uuch veur die door d'n hiemel geteikend zien!...)

gaillard: kwajongen
gespel: loop haastig
naoventrint: in de buurt
spinsleech: vlammetje van de wasdraad bovenaan een stok voor het aansteken van kaarsen
fóf: grap, truc
vlubenk: armenbanken
gewölfsels: contaminatie van *gewölve* (meervoud) en *verwölfsel.*

Harry Dister (1912-1984)
Merret

Wat e spektakel en gesjravel!
Nou, nou, hei is miech get te koup!
Noe ins 'ne cirk, daan kèrmeskraome,
'nen Défilé, Oraanjefies,
En altied greuntes, vès of blomme,
Hinne en hiering, knijns en kies.
En wèlt geer miejer daovaan weite,
Vraog 't 't Mooswief! Veur 'ne klant
Steit z' altied klaor: e snebb'teg vrommes,
Roond-oet... wie väör- en achterkant!

Meh iech kom hei neet um te koupe,
Iech drentel mer get op en neer,
En wèl iech al e preufke numme,
Daan is 't inkel vaan de sfeer.

Mien ouge dwaole in de runde:
Winkels en kaffees nevenein
Umslete mèt hun aw façades
De Merret wie ei binneplein,
Boe 't leve ín en oet blijf struime
Door Boschstraot, Kleine Grach en Brögk,
Spèlstraot en Groete Grach, en trök.
't Groet febrik, commerce en ambach,
Ambtenarij, gemeinteraod
Koume hei op de Merret same:
Forum vaan volk en magistraot.

En in 't midde vaan de Merret,
Dat tösse al die drökte steit
Daan eus stadhoes, e stääteg proonkstök,*
Symbool vaan d'aw Twiehieregheid.

Aantekeningen

‘Merret’ is een fragment uit de ‘Historische wandeling door Mestreech’, gepubliceerd in *Veldeke* 50 (1975) nr. 5. De auteur gebruikte daar zijn vaste pseudoniem Th. Desir, een anagram van H. Dister.

stääöteg: De umlaut is uit dit woord inmiddels verdwenen: *staoteg.*

Harry Dister (1912-1984)
Café-chantant

Laot 't boete noe mer duuster zien en kaajd,
Véér zitte lekker binne bij de lamp
In einen dikke nievel touwbaksdamp
Achter eus Elske of 'ne pot Mestreechter aajd.

En roontelum goonze de stumme vaan
De cliëntèle doorein, sonoor en zwoer
Wie vaan de zengers oet ei mannekoer
Véúr 't beginne geit. Zoe noe en daan

Reup eine: Aonnumme, garçon! En zuug daan sjuif dee mèt
't Volgelaoje prizzenteerblaad op
De tóppe vaan z'n vinger, hoeg boven euze kop,
Tösse de taofels door, en trök nao 't bufèt.

De kaarters kieke koelek op. Die speule hun partij
Serieus wie polletiek: wat ouch gebääre maag;
't Geit altied um de hoegste trouf en lèste slaag;
Al 't ander is mer inkel vreigelerij.

En vreigele doen veer geer! Hei weurt oongegeneerd
Geloge en gestóf, gelache en geplaog,
Gesakkerd en gevlook wie in eus bèste daog:
Koejonges oonderein oonder 't speulkerteer...

En achterin de zaak zingk op e podium
Tösse palmjees 'n jong chanteus - de heise stum
En theatraal allure vaan Marleen geliend! -
'Ach sag mir wo die Männer sind...'

Aantekeningen

Uit: *Veldeke* 58 (1983) nr. 5

Meer poëzie van Th. Desir, pseudoniem van H(arry) Dister, in *Mosalect*, 185-188 (De joonkmaan sprik, Landsjepke, Kosmisch) en in *Mosaïek*, 98, 146, 147, 161 (Zoonder diech, De progressieve penitent, Waarsjouwing, Woonder, Dit is d'n tied).

Anoniem
Meer, dao ligk 'nen deender in 't water
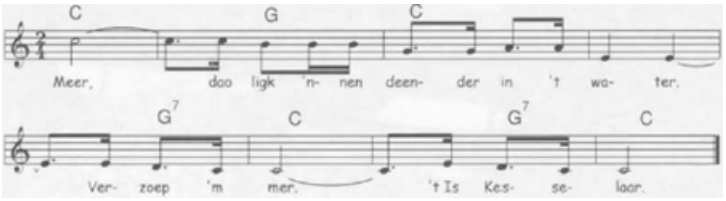
Meer, dao ligk 'nen deender in 't water.
Verzoep 'm mer.
't Is Kesselaar.

Aantekeningen

Overgenomen uit: *Mestreechter leedsjes-cahier III* (Mestreech 1990) 32.

In plaats van ‘deender’ wordt nu ook de term ‘govie’ gebruikt.
Charles Thewissen, *Eus eige leedsjes* (Maastricht 1968) 47 schrijft ‘Kesseneer’.

Volgens Frans Laheij (in: Noonk Frans, *Maastricht*, *vroeger en nu*, Maastricht 1981) woonde de agent Kesselaar met enkele collega's in het Faliezusterskloostertje aan de Begijnestraat.

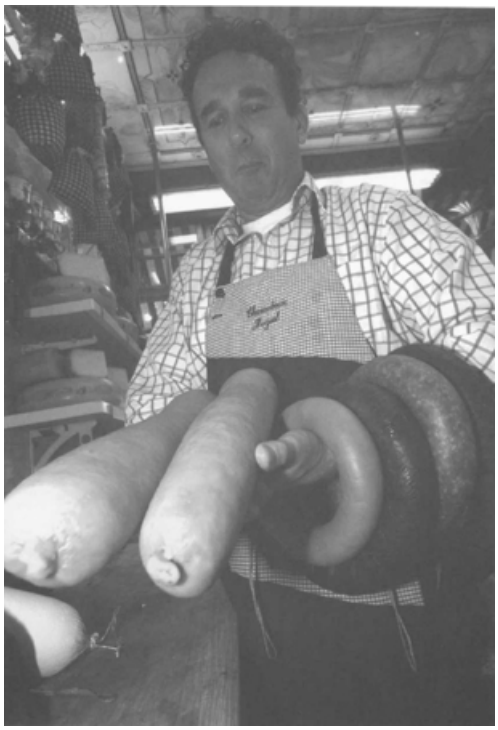

Anoniem
Pie Heunders
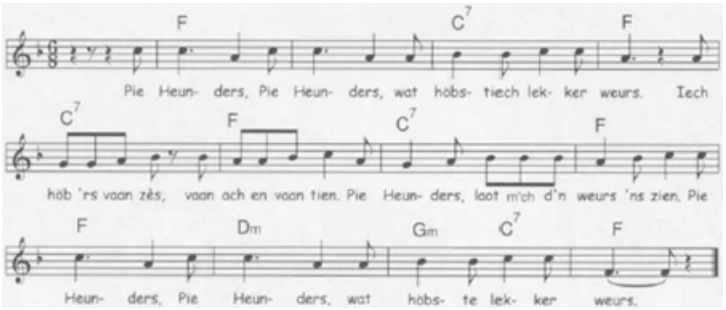
F C7 F
Pie Heun- ders, Pie Heun- ders, wat höbs- tiech lek- ker weurs. Iech
C7 F C7 F
höb 'rs vaan zès, vaan ach en vaan tien. Pie Heun- ders, laot m'ch d'n weurs 'ns zien. Pie
F Dm Gm C7 F
Heun- ders, Pie Heun- ders, wat höbs- te lek- ker weurs.

Pie Heunders, Pie Heunders, wat höbs-tiech lekker weurs.
Iech höb 'rs vaan zès, vaan ach en vaan tien.
Pie Heunders, laot m'ch d'n weurs 'ns zien.
Pie Heunders, Pie Heunders, wat höbste lekker weurs.

Aantekeningen

Overgenomen uit: *Mestreechter leedsjes-cahier III* (Mestreech 1990) 33.

Pie Heunders is vrijwel zeker dezelfde als spekslager Joannes Petrus Heunders (1847-1914), die omstreeks 1885 gevestigd was op de Markt, later in de Spilstraat en vanaf ongeveer 1900 in de Bredestraat. In 1908 was hij als ‘koopman in varkens’ woonachtig in de Graaf van Waldeckstraat. De zaak in de Bredestraat werd voortgezet door zijn zoon E.G.J. Heunders.

Harie Loontjens jr. (1914-2001)
De Boterblom
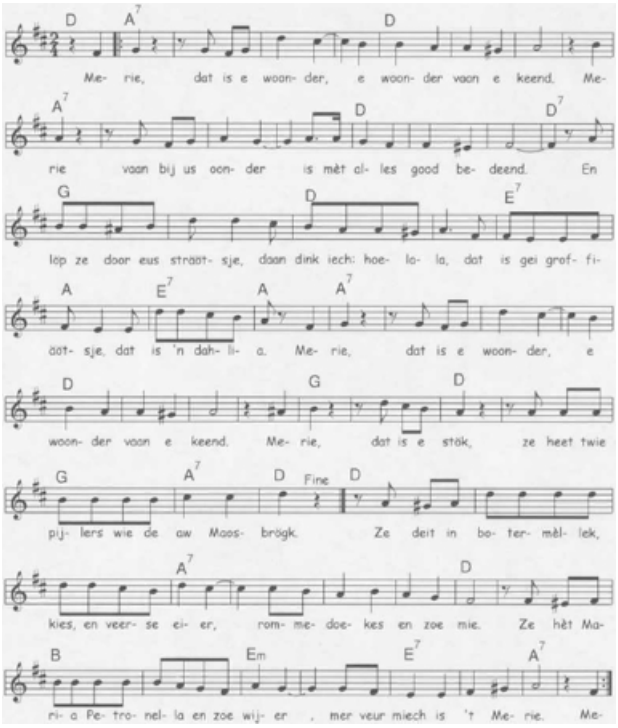
D A7 D
Me- rie, dat is e woon- der, e woon- der vaon e keend. Me-
A7 D D7
rie vaon bij us oon- der is mèt al- les good be- deend. En
G D E7
löp ze door eus straat- sje, daan dink iech: hoe- lo- la, dat is gei grof- fi-
A E7 A A7
äät- sje, dat is 'n dah- li- a. Me- rie, dat is e woon- der, e
D G D
woon- der vaon e keend. Me- rie, dat is e stök, ze heet twie
G A7 D Fine D
pij- lers wie de aw Maos- brögk. Ze deit in bo- ter- mèl- lek,
A7 D
kies, en veer- se ei- er, rom- me- doe- kes en zoe mie. Ze hèt Ma-
B Em E7 A7
ri- a Pe- tro- nel- la en zoe wij- er , mer veur miech is 't Me- rie. Me-

Merie, dat is e woonder,
E woonder vaan e keend.
Merie vaan bij us oonder
Is mèt alles good bedeend.

En löp ze door eus sträötsje,
Daan dink iech: hoe-la-la,
Dat is gei groffiäötsje,*
Dat is 'n dahlia.

Merie, dat is e woonder,
E woonder vaan e keend.
Merie, dat is e stök,
Ze heet twie pijlers wie de aw Maosbrögk.

Ze deit in botermèllek, kies en veerse eier,
Rommedoekes en zoe mie.
Ze hèt Maria Petronella en zoe wijer,
Mer veur miech is 't Merie.

Merie, dat is e woonder,
E woonder vaan e keend.
Merie vaan bij us oonder
Is mèt alles good bedeend.

En löp ze door eus sträötsje,
Daan dink iech: hoe-la-la,
Dat is gei groffiäötsje,*
Dat is 'n dahlia.

Merie, dat is e woonder,
E woonder vaan e keend.
Merie, dat is e stök,
Ze heet twie pijlers wie de aw Maosbrögk.

Aantekeningen

De Boterblom is het Carnavalsliedje uit 1969. De muziek is van Désiré de Pauw. Tekst en melodie in het boekje van de 'Samewèrrekende Mestreechter Vastelaovends-vereiniginge': *Vastelaovendleedsjes 1946-1994* (Mestreech 1994).

groffiäötsje: anjeliertje

Germaine Reumers (1917-2002)
De kindercirk

Ins in de twie jaor höb iech 't gelök mien kleinkinder, dochter en sjoenzoon Ronald oet Paramaribo bij miech te mage höbbe.

Zoe veur ein of twie maond aon ei stök. 'n Hiel groet gelök en e klei bitteke ambras.

's Mörges weurt de gezèt compleet in stökke gerete, neet allein veur 't nuits, dat make veer zelvers, meh um te loere boe veer mèt de hiel femilie Knepkes nao touw kinne goon. Dat vaan dee cirk wiste veer al vaan d'n daag vaan te veure door 'n annonce in de gezèt en ouch tot 't mer 'ne kindercirk waor; ze hadde gein liewe en tiegers of olifante, meh zoe nej loere veer neet. Mien aander dochter - jao iech höb 'rs twie, twie sjoen aofzètselkes, al zègk iech 't zelf - zouw ziech 'nen daag vrij deveur pakke, bij de P.T.T. Kóste die lui ouch ins 'nen daag op aosem koume. Kazjeweel* had miene maan werk aon hoes deen daag. 't Zinde 'm niks dee cirk.

Oondertösse tot ederein ziech veerdeg maakde - 't waor 'ne kawwe regenechtegen daag, dus dat móste trieko's en werm zokke en sjeun weure - en dat gevöchel d'n trap op en aof dabbelde tot diech hure en zien vergóng, oonder deen tied kaom miene maan miech edere kier verzeuke toch ezzebleef neet mèt te goon. Wat höbste noe aon dee cirk, sjat, blief toch hei bij miech. Meh sjat heel voot bij stök en zag tot ze toch neet nao d'n Himalaja góng en trök zouw zien ie heer mèt wèrke gedoon had. 'ne Mins kin ziech toch neet altied de wètte laote stèlle.

Veer trokke vaan-oonder*. In eínen oto en dat boe 'rs twie veur de deur stoonte. Meh in einen oto mèt zeve maan höbste dalek lol. Mèt leid en meujte peersde ziech de vijf magerste achterin. Dat waor kuime, jenke, sjriewe, joechele en brölle gebloze. Mèt 't oug op zoeget heet mien dochter ziech 'nen hiele röstege maan oetgezeuk, deen erme jong heet 't lepke neet te deur*; gelökkeg krijg heer nörgens sjevraoje vaan. Veer doen altied de portere vaan d'n oto good touw, dat wel.

De cirk stoont op 'n wei, örges in 't achterland vaan Mestreech; de wei waor erg greun meh ouch erg naat. Dao hóng zoe'ne fijne fiezelrege in de loch en dat piezelde mer op us neer.

Iech zaog al dalek tot 't niks es kinder waore, 't waos 'ne matinee en iech gaof miene sjoenzoon gaw get gooje financiële raod; heer stoont al aon d'n entree en wouw de deurste plaotse koupe. Es 't neet zoe vol is, kinste de goojekoupste numme en toch veur 'n döbbelsje op de ierste rang zitte.

Binne waos 't wie in edere cirk, benkskes zoonder leuninge, die roontelum 'ne groete cirkel vaan zand gerangeerd waore. Wie dat zoe geweente is, verwisselde de apekeutele eder vief voot* vaan plaots. Mien dochter kaom mèt 'ne zedeleer* aongestoete, dee waor veur miech. Ze had hääom gebedeld bij de cirk-madam en die droog 'm ouch tot bij miech; dat waos veur miene rögk. Iech höb gooj kinder, die wèlle nog lang plezeer (en leid) vaan miech höbbe. Mie naogeslach sjravelde nog get roond, meh ze bleve op 't lèste toch op hun kedètsje zitte.

En dao begós 't speul. Vraog miech neet wat-of dao allemaol kaom opdrave en vlege. Väöl peerdjes, brojne en zwarte en ouch e wit peerd debij; mèt lang stert in eine sjieke baog achter hun koont aon en op en neer dansende blinkentege maone, verseerd mèt goud en zèlver en roed en wit. Mèt hun seerleke puutsjes draofde ze door 't opvlegend zand, klik, klak, klik, klak, hun belle rinkelde, hun verseersele bloonke wie diamante, 't waore zjus peerdsjes oet d'n hiemel. M'n hart góng miech ope vaan plezeer. Veur de mieres* hiel leef en hiel slum hunnekes, die vaan alles aonvónge, wat iech neet ins zouw kinne, door reipe springe en zoe.

't Waos zoe soort femilie-cirk; de zaogs toujours dezelfde lui, daan es clown en daan weer boven op e peerd, gevierleke kaprioele oetholend. Sjoen jong lui, sjoen jong bieste, mager wie de reme*, de levenslös sloog hun oet wie vuur oet de hoofiezers vaan e peerd. Toch loerde iech mer mèt 'n haaf oug nao 't spektakel. Iech voont de cirkgengers op de benk nog 't aordegste um nao te kieke. Hun munnekes hónge ope totste tot in hun dermkes kós loere vaan verwoondering en oontzag. Of ze keekde wie de verkes totste bang woors tot ze hun kake zouwe verinnewere. Hun wengskes, iers zoe bleik vaan de kaw, gónge vaan raos euver nao roed vaan pioenroeze en hun uigskes sjote vuur. In alle modelle en maote zaote ze en sprónge ze dao, roeje en bloonte, hazelneutkleurege en zwarte, zoeväöl joonks had iech zelde bijein gezeen behalve in de kinderoptoch mèt vastelaovend. Dat gief hoop veur 't minseras.

Um de vief voot* kaom Ronald miech vore: cola, chips, sjóklaat en mie vaan die verbooje waor. Geer moot wete tot zien kinder 'n dikke en 'n dun oma höbbe en heer wèlt dat zoe hawwe. Daan kinne ze us oeterein.

Aof en touw woort 't stèl in de cirk, daan stoont get apaarts te gebääre. Op 'ne gooje kier, nao 't róffele vaan de trommele, kaome ze miech hole, twie sjoen doonker jonges, zoeget boe iech in mien jong jaore weg vaan waor. Iech mós mèt veur de ein of aander ak meh iech góng neet, al boge ze veur miech tot op de groond. Ze kóste miene paart hunne rögk

breke vaan 't bókke. Neet veur niks had iech miech veurgenome mèt 'n tien veur gedrag thoes te koume. En jewel huur, 't waos veur 't vuurvrete te doen gewees. Noe doge 't e paar aandere, ganse jong lui, en 't leep hiel good aof. Meh, gewèd, es iech 't gedoon had, zouw dat tot in miene boek terech gekoume zien en had iech neet nao hoes dörve en kinne goon. Miene jongste kleinzoon. Manuel, zinde dat neet.

Hadde ze miech mer vuur laote vrete, zöchde 'r, en beloerde miech vol verwiet. Wee zoeget aofsleit, dach heer, zuut ze vlege. Bij die is eine vaan de vijf koffiewater hole.

't Fies góng door en veur miech had 't zoe mage blieve. Dao zien vaan die mominte in 't leve totste de klok zouws wèlle stèlzètte. Dee middag had iech dat gere gedoon.

In de poos kochte veer kaarte vaan de peerdsjes, de hunnekes, de sjoen jonges en meidskes, vaan de hielen pataklang*. Veural ei meidske woort good verkoch; ze had 'n egaal broen vel, zwart haor wat wie water vaan häör aofveel, ouge wie doeve-eier en 'ne sjoene groete ronne navel, groeter es e wölmke*. Iech naom de plaat vaan 't wit peerd um op 't toilèt te haange, örges aanders hadde veer gein plaots mie. Nao de poos góng 't wijer.

De meidskes sprónge op of hónge neve 't peerd en iech trappeerde m'n eige drop tot iech zjus zoe hel keekde wie de res. Dao trommelde ze weer en of 't zoe mós zien, weer kaome ze miech hole; noe veur gans get aanders. Neet veur de clowns, die hadde ze genóg, meh ze hadde 'ne maan op e bèdsje gelag op 'n verhuging. Dat bèdsje waor vaan lang negel veurzeen en dee maan waor 'ne fakir. Noe zeukde ze e zwoer persoen um bove op dee fakir te stoon. Dee zwoere persoen waor iech. Noe moot iech uuch get bekinne: iech had wel zin drin. Dat tromgeróffel voolt iech tot in miene boek, dat vuurde miech aordeg aon. Mien oug veel evels op dat trepke wat iech op mós um bove op dee fakir te koume. Zeve trejje zoonder haajdvas. En dee fakir had 'n groete ronne boek, zjus e broed vaan ach kilo en ouch dao hadste gaar gei verhaajd* aon. 't Waos oonbegonne werk en wie de kinder ouch sjriewde um miech mood te make, iech leet miech neet euverhole. Door die verhipde wörvels* in miene rögk höb iech gaar gein evewiech mie; iech kin neet ins mie op m'n hoeke zitte zoonder um te valle. Wel rete die cirkjonges e bitsje aon miech, die roke spektakel en sjendaol, meh iech heel miech good vas aon miene stool en op 't lèste gaove ze 't op.

Miene kleine Manuel had mèt gerete, noe waor heer ech gifteg op miech; heer doog vaan alles en zag ouch lieleke wäörd tege zien oma.

'ne Jonge gas kroop op de fakir, zelfs dee had meujte um neet um te

kiepere en iech daankde mie good inziech en belump* en mienen ingelbewaorder, tot iech mèt ganse kneuk en e zuver gewete nao hoes kós goon.

Aon alles kump 'n ind en dee middag, dee veur de kinder kèrmes en vastelaovend tegeliek waos gewees, waos um. Toen die vaan us dat gewaar woorte zatte ze e geziech op of ze in 'n koep kaajd water waore gevalle, zoe gesjaggerneerd waore ze, meh ze kledderde toch vaan de benk aof en noe nao boete touw. Trök in d'n oto razelde veer vaan de kaw. 't Graas waos naat gewees in de cirk.

Thoes in de groete woenkeuke dèkde veer gaw mèt drei vrouwlui de taofel. Euze Ronald wermde sop op en bakde eier mèt champeljongs en d'n eerdbol waors weer in orde.

Meh d'n daag waos nog neet um. Nao get gevreutels en gevreigels zaote ze allemaol aon taofel en miene kleine Manuel zat ziech neve miene maan. Heer had miech neet mie beloerd, dat klein sjinaos, en miech geinen aosem mie gegeve.

Op de vraog vaan miene maan wie häöm de cirk bevalle waos, braok heer los. Heer keek miech rech in de ouge en de zijn, die zoe gifteg waore, doge miech pijn in mien hart. 't Waos of heer vuur speide.

Nog noets waor iech 'n flaw oma gewees, meh noe wel; noe waor iech zoe flaw gewees, zoe flaw! In zien hiel leve zouw heer 't neet vergete, en vergeve doog heer miech ouch neet. En heer lag miene maan in alle finesses oet tot iech neet had wèlle vuur vrete en neet bove op de fakir had wèlle stoon, boe ze miech toch waore koume hole, miech gans allein.

Iech weerde miech zoe good es iech kós en al waor iech mien stum neet gans meister umtot dat klein joonk zoe koed op miech waor, toch expliceerde iech häöm tot iech es aw oma zeker nao oonder gevalle zouw zien en mien kneuk gebroke zouw höbbe.

Es iech op compassie gerekend had, kaom iech bedroge oet. ‘Zouw dat get, zouw dat get!’ keekde de kleinen däögeneet, ‘dat waos zjus leuk, zjus leuk, want dao waor 'ne maan vaan de gezèt dee toujours foto's maakde en daan had geer mörge in de gezèt gestande, zoe vallentere!’ Heer waor gans oet de riezer* devaan, dao waor häöm nog mie mis gegaange es heer gedach had en iech zag mer niks mie. Iech laog good droet. Twie paar ouge keke miech noe aon, gans doonker vaan verwiet en aofkäör. Die vaan miene maan zagte zoonder wäörd: ‘Had iech 't neet gedach, de höbs diech weer ins neet good gedrage en bis op 't nipperke weer aon get oontsnap, meh wach mer meidske.’ En de kleinen öppendöp loerde of heer God en alle duvele tot getuige reep tot nog noets 'ne kleine jong zoe'n rot-oma had gehad.

Later op d'n aovend in de hoeskamer heel miene sjoenzoon miech 'n fles whisky oonder mien neus: ‘Kiek 'ns mamma, mie es twelf jaor aajd!’ en heer bedeende miech wie 't 'ne gooje jong betaomp. Zoe truus heer ouch zien kinder meh daan mèt 'nen touverbal of krissiekes.

De kleine Manuel góng nao bèd, en leet miech zitte zoonder puneke. En later wie veer groetere nao bed gónge, doog miene maan 't zelfde. Ie iech miech had umgedrejd, laog heer al in bèd, trok de vere zak euver zien oere en zag: iech bin zoe meuj wie 'n maoj, iech gaon indirek* slaope. Ziene rögk wees miene kant oet en de punekes die iech geweend waor, kraog iech ouch neet. Iech waos good oet de gratie. En zègk noe ins zelf: wat had iech gedoon? In d'n eine zien ouge waor iech te lösteg veur miene leeftied en in de aander de zijn neet lösteg en joonk genóg. Perbeer mer ins bij ederein good te doen.

Wie ederein sleep, leet iech zaajte traone op mie kösse valle. De kössteek woort gans naat, meh mie snakke heel iech in, tot 't door mien hiel lief pijn deeg. Twie koej hun op einen daag, dat is te vääl.

Tot iech op e gegeve momint dach: tot ze toch verhibbele es ze wèlle, alle twie; iech bin toch lekker nao de cirk gewees. Iech drejde miech um en veel vas in slaop.

Aantekeningen

Uit: *Veldeke* 60 (1985) nr. 6, 13-17.

kazjeweel: toevallig
veer trokke vaan-oonder: wij gingen er vandoor
heet 't lepke neet te deur: heeft het niet gemakkeljk
eder vief voot, *um de vief voot:* om de haverklap
zedeleer: armstoel
de mieres: het overige
mager wie de reme: broodmager
pataklang: rommel
wölmke: kwartje
verhaajd: houvast
wörvels: Endepols' *Diksjenaer* geeft *wöllevers* en *werrevels*, de *Nuie Mestreechsen Dictionair* alleen nog *wervels.*
belump: overleg
oet de riezer: hier: buiten zichzelf, buiten zinnen
indirek: een contaminatie van *in-tot* (op het ogenblik dat) en *direk*, met de betekenis: onmiddellijk

Johan Pletzers (1917-1986)
Mestreech is neet breid, meh laank
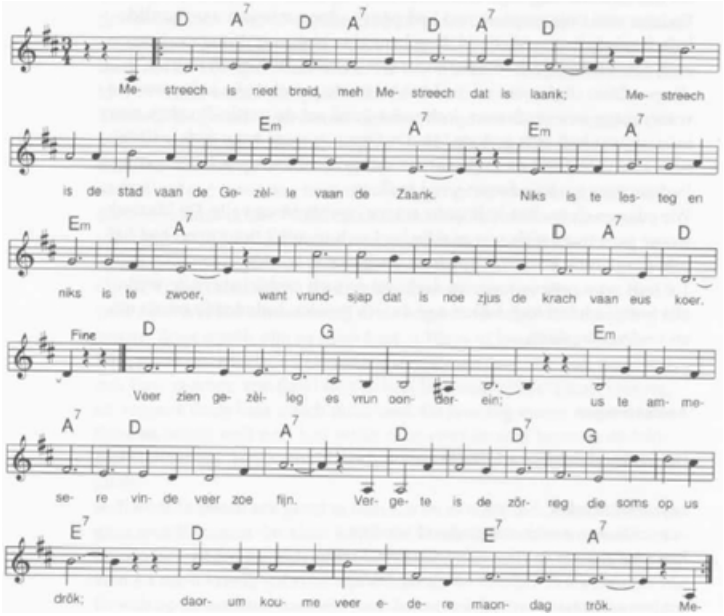
D A7 D A7 D A7 D
Me- streech is neet breid, meh Me- streech dat is laank; Me- streech
Em A7 Em A7
is de stad vaan de Ge- zél- le vaan de Zaank. Niks is te les- teg en
Em A7 D A7 D
niks is te zwoer, want vrund- sjap dat is noe zjus de krach vaan eus koer.
Fine D G Em
Veer zien ge- zél- leg es vrun oon- der- ein; us te am- me-
A7 D A7 D D7 G
se- re vin- de veer zoe fijn. Ver- ge- te is de zór- reg die soms op us
E7 D E7 A7
drök; daor- um kou- me veer e- de- re maon- dag trök. Me-

Mestreech is neet breid, meh Mestreech dat is laank;*
Mestreech is de stad vaan de Gezèlle vaan de Zaank.
Niks is te lesteg en niks is te zwoer,
Want vrundsjap dat is noe zjus de krach vaan eus koer.

Veer zien gezèlleg es vrun oonderein;
Us te ammesere vinde veer zoe fijn.
Vergete is de zörreg die soms op us drök;
Daorum koume veer edere maondag trök.

Mestreech is neet breid, meh Mestreech dat is laank;
Mestreech is de stad vaan de Gezèlle vaan de Zaank.
Niks is te lesteg en niks is te zwoer,
Want vrundsjap dat is noe zjus de krach vaan eus koer.

Es veer zoe bijein zien is 't miestal raak;
Daan weurt noe en daan de kachel aongemaak.
Veer zègke wel ins: hómmel!... meine dao niks vaan,
Drinke us e gleeske en veer zinge daan:

Mestreech is neet breid, meh Mestreech dat is laank;
Mestreech is de stad vaan de Gezèlle vaan de Zaank.
Niks is te lesteg en niks is te zwoer,
Want vrundsjap dat is noe zjus de krach vaan eus koer.

Aantekeningen

Overgenomen uit: *Mestreechter leedsjes-cahier III* (Mestreech 1990) 24-25.

Mestreech is neet breid, *meh laank* is het clublied van het koor ‘De zingende pótsvrouwe’, opgericht in 1944 als ‘De ghesellen van de sanck’. Onder leiding van Zjèf Penders produceerden ‘De zingende pótsvrouwe’ in de jaren zeventig van de vorige eeuw met veel succes een aantal langspeelplaten met Maastrichtse volksliederen.

Hoewel de tekst niet bepaald sterk is, werd *Mestreech is neet breid*, *meh laank* zeer populair en ging bekendheid genieten als Maastrichts tweede volkslied. De muziek is van Armand Preud'homme.

Mestreech dat is laank: toespeling op het langgerekte karakter van de vocalen in het Maastrichts van de gewone man en vrouw.

Léon Veugen (1919-2001)
De Kepotte Vaas

‘Loup ins gaw nao de kepotte vaas en hool m'ch vief sigare,’ zag pa tege miech. En iech in ein vaart devaandoor, mèt twie wölmkes* stief in m'n hand. 't Sigarewinkelke vaan juffrouw Bellefroid waor aon d'n euverkant vaan de straot, e klein bitsje hoegerop. Pa hoofde neet bang te zien tot iech mèt de verkierde sigare trökkaom, want juffrouw Bellefroid kós zie merk. Heer hoofde ouch neet bang te zien tot iech oonder 'nen oto of oonder 'n kaar zouw koume, want op zoe'ne röstege zoondagmiddag kaome huugstens e paar boeresjeeskes veurbij en de kans tot zoe'ne rare kwiebus mèt 'nen otomobiel langskaom, bij ús langs, waor neet erg groet. Trouwens dat verkier vaan die daog hoorste al 'n haaf oor vaan teveure aonkoume.

Juffrouw Bellefroid waor hiel knap en slaank. Ze waor ouch vruntelek veur ederein dee dao in de winkel kaom. 't Waor häör niks teväöl um e stök of twinteg kiskes oet de rèkke te pakke en ope te breke es d'n ein of andere boeremins z'n käös neet good kós make. Zoe waor 't ouch dee middag. Dao stoonte drei jong boere in de winkel; vaan de kante vaan Toongere of dao in de buurt sjet iech, want die kaome hiel väöl bij us langs. Die boeremanslui hadde sjijns gedach: ‘V'r zien d'r jao toch in Mesjtriech, v'r goon d'r jao ins 'n goow Hollendse sigaar koupe!’ En zoe stoonte ze dao bij juffrouw Bellefroid, die vruntelek en behölpzaam achter de winkelbaank stoont aof te wachte wat de hiere beleefde.

D'r stoonte zeker al tien kiskes ope veur hun en dao waore ganse veerse bij, die nog noets ope waore gewees, en nog wiste ze neet wat ze zouwe doen. ‘Wat zien dat veur ein?’ zag eine vaan de kerels en heer wees op 'n kis die op de beuvenste plaank stoont. De juffrouw pakde weer häör trepke en zat 't tege 't aongeweze vak. ‘Zien ze dat, menier?’ vroog ze en pakde 'n kis oet de rij. ‘Nein,’ zag de kerel, ‘d'r moot wiejer nao links rieke!’ 't Trepke stoont verkierd meh juffrouw Bellefroid heel ziech good vas mèt ein hand en boog euver d'n tóp vaan 't trepke. Ze stoont noe nog mer mèt ei bein op d'n trej, 't ander had ze opgestoke um häör evewiech te hawwe. En die kerels hadde lol opins. ‘Pas d'r mer op,’ zag eine, ‘tot d'r neet valt.’ En mer lache jonges! Toen zag 'nen aandere: ‘Hoej, 't zouw zund zien vaan zoe'n aardege pul.’ Toen de juffrouw mèt 't kiske weer oonder waor, zaog iech tot ze 'ne ganse roeje kop had gekrege. Mèt 'ne plumeau veegde ze de stöb vaan 't kiske. Ze duide 't mets

oonder d'n dèksel en snooj 't aon drei kante ope. Toen staok ze 't mets oonder d'n dèksel aon de väörkant, boe 't negelke zaot, en wipde d'n dèksel mèt negelke en al op. En toen sloog ze de prachteg gekleurde sjötblaajer um. Dao laoge de sigare in 't gelid. ‘'n Prachtege sigaar,’ zag ze tege de boerehiere, ‘die kump 'n döbbelsje!’ Ze had nog altied 'n roej kleur. De hiere kóste nog neet decidere.

‘Dag Bèrke,’ zag ze opins tege miech. ‘Kin iech diech mesjiens al helpe? Vief sigeerkes veur pa zeker, heh?’ Iech knikde vaan jao. 't Merk vaan pa stoont neet wied oet de buurt en 't kiske waor al haaf leeg. Meh ze maakde 't eve veurziechteg ope of 't e nui kiske waor en mèt eveväöl zörg vawde ze de sjötblaajer um veurtot ze 't tuutsje pakde; evekes in dat tuutsje bloze zoetot 't ope stoont en mèt die slaanke vinger vaan häör die sigare hiel difficiel* vasgepak en in 't tuutsje gestoke.

‘Hei Bèrke,’ zag ze en ze gaof 't m'ch zoe in m'n han tot iech de sigare neet kepot kós duie. Iech gaof m'n twie wölmkes. Die vele rinkelend in de laoj en iech kraog 'n döbbelsje trok. ‘Mèt tien, heh Bèrke?’ zag de juffrouw. ‘Dag jong!’

Iech voont dat 'n leef juffrouw, die juffrouw Bellefroid en iech waor altied e bitteke gesjókkeerd es pa of ma häör de ‘Kepotte Vaas’ neumde. 't Sjijnt tot ze pa ins 'n haaf oor aon de klets heet gehawwe, of nog langer. Wie heer thoes kaom, had ma gezag: ‘Meh Sjèf, boe hingste oet in Gaodsjuzzekesnaom!? Iech kin neet veuroet mèt mie werk es d'r geine is um eve op de winkel te passé!’ En toen had pa vertèld tot juffrouw Bellefroid häöm zoelang had bezok mèt e verhaol. ‘Boe ging dat daan euver, tot dat zoe lang mós dore?’ vroog ma. ‘Euver 'n kepotte vaas en nog miejer vaan dee flauweköl!’ zag pa.

't Waor 'ne prachtege zomersen daag. De straot waor werm, de loch waor werm, 't leech waor werm. Al in 't winkelke bij juffrouw Bellefroid had iech geveuld, wie 't leech alles oppótsde en sjoener maakde. Dao hóng in die zaak 'ne lekkere reuk vaan touwbak en sigare en mèt dat zonleech, dat mèt e paar sjuin straole door de zijkant vaan de kiekoet veel, waor 't zjus ofste dat leech kós ruke of totste de reuk kós zien.

En boete waor 't nog sjoender. De loch waor deepblauw, de hoezer aon de zonkant hadde 'ne gouwe sjien. Hoeg in de loch vloog 'n koppel doeve. Iech hoort hun vleugels zoeve door de loch. Daan hoort iech nog hiel zach 't roekoewe vaan de doeve op 't plat vaan menier Raomekers. En wied eweg, mesjiens wel in de buurt vaan Wolder, 't

gerammel vaan 'n kaar op de weeg. Wijer niks. Gein beweging, gei geluid. 't Waor zoe vreemp tot iech toen bleef stèl stoon midden op de straot mèt in mien rechterhand 't tuutsje mèt de vief sigare en in m'n linkerhand dat döbbelsje. 't Waor jummers es of 't leve stèl stoont... esof de deur vaan d'n hiemel ope waor... esof iech Slivvenhier hiel stèllekes kós hure lache. Iech had m'n ouge ope, meh iech zaog gein hoezer of gein straot mie. Iech zaog allein nog e gekleurd leech.

En iech hoort allein dat lache vaan die doeve of vaan Slivvenhier, dat stoont miech eins, want lache waor 't. En iech voolt deep in m'ne rögk e werm tintelend geveul nao bove kroepe. Dat greujde en dat woort erger en 't kroop langs m'ne nek en m'nen hals nog hoeger, nao m'n oere, m'n ouge en iech woort d'r compleet duzeleg vaan, meh zoe plezereg duzeleg tot iech zouw wèlle lache en kriete tegeliek.

De winkeldeur bij juffrouw Bellefroid góng ope. De drei boeremanslui kaome lachentere de straot op. Wat e spektakel maakde die kerels mèt z'n dreie. Iech leep door nao hoes mèt mien sigare en m'n döbbelsje. Pa stoont aon de deur. ‘Wat waorste dao aon 't druime?’ zag heer. ‘Iech höb diech twie kier gerope en de bleefs mer stoon dao midden in de straot!’ Iech had 'm ech neet gehuurd. Trouwens, pa waor neet koed op m'ch en ma lachde ins, wie heer 't häör vertèlde. ‘Nou,’ zag ze, ‘dat druime heet heer vaan geine vreempde’.

Aantekeningen

Uit: *Es God bleef. Bundel sjetse mèt verhaolende inslaag en romantiese oetslaag* (Maastricht 1960) 40-43.

wölmkes: kwartjes (met de beeltenis van Koning Willem III)

difficiel: bang om te beschadigen, voorzichtig zonder kracht te zetten

Léon Veugen (1919-2001)
Je maintiendrai

De Franse lieraar* dee veer destieds hadde op 't gymnasium in 't Villapark kaom vaan de kante vaan Gölpe en heer waor dus geine Fransmaan. Meh heer waor erg gruuts op 't feit, dat heer us die sjoen Franse taol mós oonderwieze. Heer zag tot 't de sjoenste vaan alle levende taole waor, um vaan de doeje gei koed te spreke. Wijer verzekerde heer us tot de Franse lui bezunder lui waore mèt hunnen ‘esprit’ en hunne ‘savoir vivre’. Heer twiefelde neet draon, of Fraankriek zouw in de touwkoms 'n groete rol, um neet te zègke 'n roping höbbe; trouwens de veurspellinge weze allemaol in die riechting.

Dao zaote veer, Mestreechtenere, min of mie verslage. Veur us gein rol, gein roping. Tot euvermaat vaan ramp hadde veer groete meujlekhede mèt de conjunctif en de passé indéfini. Ederein voolt tot eine vaan us mós opstoon um eus ier te redde en op te koume veur eus rechte.

Deen eine waor iech. Iech staok miene vinger op.

‘Ja Veugen?’ vroog de lieraar.

Iech zag: ‘Mijnheer, ik wou alleen maar zeggen, dat ik ook van Franse afkomst ben.’

‘Is dat zo?’ vroog de lieraar.

Iech zag: ‘Ja mijnheer, want mijn grootvader is geboren op Hoogfrankrijk!’

't Gebölder vaan die daarteg jongesstumme lag euze lieraar 't zwiege op. Es boetestäönder wis heer neet tot Hoegfraankriek dat kroomp sträötsje is, dat ligk tösse de Herbenusstraot en de Cappecijnestraot. Eine vaan de jonges vertèlde 't hääöm en zag get euver 'n achterbuurt. Toen snapde heer 't, meh toen waor 't al te laat veur disciplinair maotregele. Heer lachde dus wie 'ne boer dee tandpijn heet, meh de blik dee iech te incassere kreeg, heel 'n waarsjouwing in. Iech begreep tot heer vaan noe aof de pik op miech had en tot iech op mien tèlle zouw mote passe.

Meh 't moot gezag weure tot heer wel 'ne strenge meh ouch 'ne rechvierdege mins waor en tot iech, zoelang es iech mien lèsse lierde en m'ch rösteg gedroog, gaaroet gein las vaan hääöm had. Heer heet miech mer eine kier ‘retenue’ gegeve en dat waor wie iech 'n ‘vies plaat’ ('ne jong en e meidske die ziech puunde) geteikend had en aon andere had laote zien oonder de lès. Nao aonleiing vaan diezelfde plaat kaom heer

nao miech touw op de speulplaots en in de presentie vaan m'n vrun zag heer: ‘Deze jongeman deugt niet!’

't Gekke vaan 't geval is wel tot de jonges vaan mien klas meinde tot iech dat verhaol euver Hoegfraankriek allein mer oet m'nen doum had gezoke um euze lieraar veur de gek te hawwe. In deen tied zaote op 't gym de kinder vaan de ‘betere stand’ of op z'n mins de ‘gooj börgers’. Es iemand zouw aofstamme vaan get wat vaan Hoegfraankriek of de Stokstraot kaom, daan zouw zoe iemand dao wel wieselek euver gezwege höbbe. De wereld vaan allewijl is gelökkeg get ruimer en get democratischer gewore.

Meh 't waor woer: mienen ampa kaom vaan Hoegfraankriek en dao is gei woord Frans bij. Dao geneer iech miech neet veur en dao is ouch gein reie um m'ch daoveur te genere, want in de lang vervloge jaore waor Hoegfraankriek 'n gewoen straot aon de rand vaan de stad en dao woende gewoen en fatsoenleke boerelui, die boete de stad get groond hadde. De awwers en de veurawwers vaan mienen ampa waore boere, boevaan de mieste gewoend en gewèrk höbbe tösse Wolder en Tournebride. Dao waore ouch stadslui oonder hun en echte notabele, wie dee Veugen dee in de Fransen tied Receveur Général waor en dee mèt zien femilie op 't kestiel vaan Caestert woende.

Meh noe moot iech alweer oppasse veur euze gooje naom, want waor 't neet zien dochter Lieske, die in die oonzedeleke daog figureerde es ‘Godin van de Rede’ in de Waolse kèrk...?

Mienen ampa had geine zin in 't boereleve en mesjiens had heer ouch neet vääl zin um slachter te weure, allewel heer verkiering had mèt Nèt Heunders, de dochter vaan 'ne slachter. Heer bedach z'ch ins good en staok zien duite in e steinfebrikske. Thoes höb iech tösse aw vergeelde pepèrre nog ins e book gevoonde mèt aoflieveringsbewijskes veur brikke. Meh dao waoren 'rs neet vääl vaan gebruuk en dat klop ouch mèt de dreuvege historie vaan 't steinfebrikske dat z'n brikke neet kwiet kós weure. Meh ampa waor vindingriek en heer leet ach huiskes bouwe vaan zien brikke. Dat waore de ‘Ach Zaoleghede’, die ach klein petikskes die aon de rand vaan de ‘Werke’ laoge en die pas e jaor of tien geleie zien aofgebroke. Hiel get femilies höbbe dao geleef en leef gehad. Ze hadde geinen èllentrik en es iech miech good rappeleer ouch gei stroumend water. Meh dao waor 'n pöt oongeveer in 't midde.

In eder geval woende die lui neet te deur tege 'n heur vaan twie gölde per week en ze kweekde hun eige greunte in hunne eige moostem.

Iech herinner m'ch nog tot eine vaan de bewoeners regelmaoteg aon miene pa (dee jaorelaank veur die huiskes zörgde) kaom vraoge of heer weer ins de beerpöt moch leeghole, want heer gebruukde dat um zie stökske groond te bemèste en heer kraog nog get deveur betaold ouch.

Noe zit iech hei in Australië*, wied eweg vaan Mestreech, en noe iech euver al die dinger naodink, besef iech dudeleker daan oets, wat dit nui land veur miech beteikent. Wie iech op 't gymnasium zaot had Mestreech amper 60.000 inwoeners. Roontelum de stad hadste landweeg mèt karespore en modder aon d'n sjeun. De kós nog voetballe in de Koompe en langs de boeteweeg kóste in 't veurjaor pole en gröppele vinde mèt koeleköpkes en sallemanders. En es iech miene pa daan hoort vertèlle euver wie 't waor in zien jäög, veurtot 't Blauwdörp woort gebouwd en tot 'r grachte waore mèt vès boe later 't Graaf van Waldeckpark kaom, daan kós iech wel kriete vaanwege al die sjoen taarweeg en al dee zoegenaomde veuroetgaank!

Iech bin altied gek gewees op water, pole en beke boe vèskes en kwakkers en sallemanders in zitte. Wie sjoen waor de Maos veurtot ze aon ben woort gelag! Meh alles woort gestroomlijnd in mienen tied. D'n ierste vès dee iech vóng waor 'ne miserabelen abel en m'ne lèste vès in Mestreech waor 'n röts vaan oonder de maot, die nao modder smaakde en nao olie. Vaange de jonges nog ins 'n hagedis aon de walmoer in 't Aldenhofpark en vinde ze nog wel ins e goudslengske wie iech in deen tied? En mote ze daan ouch wegrenne umtot 'ne govie hun trappeerde?

Hei, in Australië, höb iech de klok trök gezat mèt daarteg, viefteg jaore. Hei höb iech weer modder aon mien sjeun, want achter en neve eus hoes begint de 'bush'. Tösse 't brandhout achterin m'nen hoof zitte wel twinteg hagedisse, groete en kleine, en iech bin altied e bitsje bang nog ins oets 'n echte slang te vinde. 's Mörges make de eeksters m'ch wakker en es iech daan de gordijn opzij sjuif um nao boete te kieke (want iech vin dat panorama vaan heuvels en berg altied eve sjoen) daan zeen iech dèks wel e stök of zès pappegejje die koume drinke oet m'ne goudvèssevijver, prachteg roed en greun en violèt.

En es iech hei gaon vèsse, daan loup iech langs 'n beek mèt kristalhelder water en iech gaon door 't water, euver die glitsetege stein en dèks val iech op mie geziech. Meh dat is nog ins sport este forelle kins vaange die opspringe oet 't water en d'n geert dobbel vawwe en d'n meule

laote zinge! En de hoofs neet sjouwer aon sjouwer te stoon wie de abeletoekers aon de Bloodbak*! Kilometers en kilometers water en prachteg landsjap zoonder concurrentie.

Werechteg, iech höb de klok trök gezat, zoetot miene zoon noe heet wat miene pa had wie heer 'ne koejong waor en zelfs mienen ampa, de bouwer vaan de ‘Ach Zaoleghede’, dee op Hoegfraankriek woort gebore.

En nog get... iech bin noe eimaol 'ne rasechte Mestreechteneer en zelfs Australiërs begriepe vaanwege me posteur, me geziech, m'n accent, tot iech geinen Hollender, geine Dutchman bin. De mieste dinke tot iech 'ne Fransmaan bin.

Euze Franse lieraar vaan 't gymnasium zouw dat vas intrèssant vinde!

Aantekeningen

Uit: *Palet*, schoolkrant van het Sint-Maartenscollege Maastricht, april 1965.

Franse lieraar: Dit was dr. D.F. Hupperts

Australië: Hier woonde de auteur van 1961 tot 1979 en van 1982 tot zijn dood.

Bloodbak: de plek waar de Jeker door een duiker onder het vroegere kanaal doorliep, genoemd naar de afval van de nabije vildersplaats.

Léon Veugen (1919-2001)
Es ist dir gesagt, Mensch, was Gut ist

't Begós get kaajd te weure in de kamer, want de blökskes hout waore as gewore. ‘Memento, homo, quia pulvis es, et in pulverem reverteris’ zagte ze bij 't askruiske. Dat kós Charles z'ch nog good herinnere; heer waos mèssendeender gewees, hiel lang geleie. Trouwens, heer had ouch Letien gelierd op 't gym. ‘Mins, besef totste as bis, stöb, en totste weer stöb zals mote weure.’

Al mie es twinteg jaor had 'r z'ch gein askruiske op z'ne kop laote kretse. Heer waos nog wel zoe braaf opgetrokke: mèt beie veur en nao 't ete; mèt e kruiske es heer e zuver lijfke aon mós trèkke en eve in z'n bloete stoont; 't pune vaan 't sjabbeleer; mèt pametekskes achter 't wiewatersveetsje bij de deur vaan de slaopkamer oonder de knóp vaan d'n èllentrik; heilege op alle sjouwe en crucifixe in alle kamers vaan 't hoes, zelfs op de plee.

Este de kèrkbook oet d'n pu lees valle, móste oonder de steul en de baanke roondsjravele um alle printsjes bijein te rape. De Blasiuszege mochste neet misse en miestal kraogste daonao pas keelpijn. In de meimaond en oktober móste en zouwste nao de roezekrans. Beiweeg en de nudege novenes woorte gehawwe es d'n hoond vaan de mèlkboer kraank waos.

Later mós 'r lid weure vaan de Derde Orde en de Jonghiere-congregatie. Beuk mochste leze, es ze mer vaan de Derde Orde Bibliotheek waore of vaan de Pius in de Breistraot. In percessies mós 'r mètloupe en mèt de Heiligdomsvaart. Heer kós d'n Te Deum vaan boete, d'n Dies Irae, de Panis Angelicus, d'n Tantum Ergo, 't Veni Creator, de Kyrië Eleison, de Gloria, de Credo, Sanctus, Benedictus, Agnus Dei, 't Magnificat en de Stabat Mater; de mieste zelfs op twie of drei versjèllende menere in 't gregoriaons.

Aon Slevrouw waos heer touwgewijd bij mie es ein gelegenheid.

Daan kós heer nog vääl leedsjes in 't Hollands, wie ‘Maria te minnen wat zalig genot’ en ‘Aan u Koninginne de groet vóór de strijd’ en ‘Roomschen dat zijn wij met ziel en haharte’ en ‘Antonius van Padua zo heilig en zo goed’; meh bij dat lèste vergisde 'r z'ch wel ins en zóng Antonius van Paardehaar.

't Waos wel 'n opleiing gewees. Gei woonder tot heer later zoe gemekelek de wäörd en de melodiekes kós oonthawwe vaan filmschlagers en songs en zelfs pop-tunes. Wieväöl hoonderde, nein doezende leedsjes

zaote eigelek neet in z'ne knótsj opgeborge. Dao kós gein juke-box aon tippe.

Kom, dach Charles, laot iech mer get stökskes hout op 't vuur goeje veurtot 't gans peigere is; en ouch de verwerming get hoeger zètte. Tant Yvonne bove zal 't dao wel mèt eins zien; dao zal 't noe ouch kaajd weure.

De sjemerlamp zouw 'r aonsteke, meh de gordijne móste touw. Heer voont tot 'r, noe 'r toch mèt de energie begós te goeje, wel e pleetsje moch opzètte, of 'n cassètte, of de radio perbere.

Heer deeg al die dinger (in die volgorde) en aajde d'n Dappere euver z'ne kop; dee zaot op de vinsterbaank nao boete te kieke - kriegsplanne te make veur mörge, dach Charles - en wouw iers neet opzij bij de gordijne.

Wie heer de radio aonzat, kós 'r 't meziekstök al direk bij de ierste toene. 't Waos 'n cantate vaan Bach: 'Es ist dir gesagt, Mensch was Gut ist...' Jao, dach 'r, dat is hiel touwpasselek. Ze höbbe 't us destieds wel veurgehawwe; dao heet 't neet aon gemankeerd. Me maag aonnumme, tot ze 't de lui vaan allewijl nog perbere veur te hawwe, want op zaoterdag en veur 'ne fiesdaag weure de klokke gelojd en eder week ligk 't parochiebleedsje op de mat oonder de brevebös.

'Was Gut ist? In eder geval hadde ze us vertèld wat neet moch; zoe dèks en zoeväöl tot 't d'ch - wie alle daog krentemik - in d'n stroot bleef steke. Zoe braaf waos 'r gewees tot 'r ins e stökske had gesjreve veur 't stiechtelek bleedsje Veritas, dat bij de brojn paoters op de Toongersestraot geredigeerd woort. Dat waos in d'n tied tot 'r zoe kepot waos vaan Corry, die geine carnaval mèt 'm wouw viere, umtot ze al 'nen aandere had.

'De droeve zien zoer,' zag de vos umtot heer neet debij kós. Zoe had 'r dus oetgepak tege de zedeverwèldering mèt die daog en de verleiing um achter e maske wel te doen wat me anders neet dorf; euver dat momint vaan oonbedachzaamheid, boevaan me 'vele jaren schreit'. Mieljaar, wat waos 'r 'n awhoor gewees!

De gedachte aon Corry, zoe flink vaan väöre, en aon dee sjoene groete jong, boe heer 'r mèt gezeen had, späölden 'm parte 's nachs in bèd. Waos 't toen neet tot 'r d'n duvel had opgerope? Z'n ziel en zaolegheid had wèlle toesje veur 'n vrouw, zoe'n forse mèt tètte wie kokosneut en 'ne flinke wösj haor tösse häör bein? Heer kós 't oetteikene, heer had altied wel get artistieken aonlègk gehad.

Wat had 'r 't meujlek gehad in die nachte; en soms ouch 's middags... op alle meugeleke tije: de spetters vloge draof. En daan mer op en neer renne nao Paoter Helpeweg bij de Zjezwiete: ‘Ik heb gezondigd, pater, tegen de kuisheid, in gedachten en werken (en vieze tekeningen).’

En perbere te loere door 't boveleech op zaoterdagaovend es ze zuster z'ch stoont te wasse aon de kraon op 't portaol; mèt 'ne stool op 'n taofel en ins had 'r bijnao z'ne nek gebroke... en noets mie es 'n bats te zien gekrege!

Zoeget sjreef e stökske in Veritas! Nog mer e gelök tot ze neet z'ne volle naom hadde aofgedrök, allein z'n initiaole. Deezelfde carnaval, boe 'r zoe tege gewaarsjouwd had, lierde 'r pune in Terminus op d'n hook vaan de Papeweeg. Ze hètde Miets en waos de leeste vaan 'ne vrund. En dee kerel mer zjeloes zien; heer zouw hääöm ein versop höbbe es Miets neet de tösse waos gekoume mèt: ‘Riskeer neet d'ch aon miene Charles te kräöje... dee puunt zoe lekker umtot 'r 't nog noets gedoon heet! Mmmm... Mmmmm...’

Dat waor 'n ganse consternatie gewore, want ander vrouwlui kaome op die advertentie aof en wouwe z'n muilkes ouch ins preuve; sommege kóste z'n ma wel zien. Heer had gepuund es-of 't drum góng 't veerentwinteg-oorrecord te verbetere. Toch had 'r aldoor mote dinke aon dat stökske in Veritas. Verkleid en gesjmink wie 'ne Pierrot had heer Miets (die hübsche Tirolerin) gevraog of zie dat stom stökske had geleze.

Die had gesjaterd: ‘Boe höbste 't noe euver? Veritas? dat hingk bij us op 't huiske! Dat is zoe sjoen raos pepier!’

Negetien jaor waos Charles wie heer lierde pune en pas zès jaore later gebäörde 't pas mèt Nès. Daotösse had d'n oorlog gelege mèt oonderduke en opgepak weure, in Duitsland mote wèrke en daan die krenkde; vaan alles en nog get meh neet vääöl goods.

Of toch wel? Waos dat ouch neet d'n tied gewees boe-in 'r zoeväöl had kinne leze en liere? Es dat tenminste good veur 'm waos gewees... wee zal 't zègke?

Aantekeningen

Uit: *'ne Zöch vaan de ieuwigheid. 'n Affaire mèt 't leve* (Maastricht 1980) 32-35 (hoofdstuk 5)

Meer proza van Léon Veugen in:
Mosalect, 211-212: M'n Ierste Heilige Communie (uit: *Es God bleef*, 45-49);
Sjiek klassiek, 136-141: De ierste (uit: *'ne Zöch vaan de ieuwigheid*, 22-27);
Mestreechs aajd, 121-133: De goudvès (uit: *Es God bleef*, 91-93), Voetballe (uit: *Es God bleef*, 98-101), 'nen Druimer (uit: *'ne Zöch vaan de ieuwigheid*, 11-16).

Léon Veugen (1919-2001)
Lerang
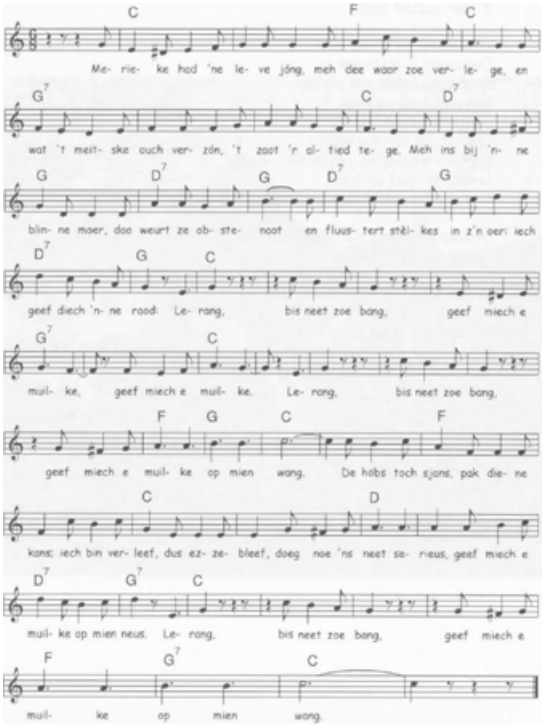
Me- rie- ke had 'ne le- ve jóng, meh dee waor zoe ver- le- ge, en
wat 't meit- ske ouch ver- zón, 't zoot 'r al- tied te- ge. Meh ins bij 'n- ne
blin- ne moer, doo weurt ze ob- ste- noot en fluus- tert stèl- kes in z'n oer: iech
geef diech 'n- ne raod: Le- rang, bis neet zoe bang, geef miech e
muil- ke, geef miech e muil- ke. Le- rang, bis neet zoe bang,
geef miech e muil- ke op mien wang. De hóbs toch sjans, pak die- ne
kans: iech bin ver- leef, dus ez- ze- bleef, doeg noe 'ns neet se- rieus, geef miech e
muil- ke op mien neus. Le- rang, bis neet zoe bang, geef miech e
muil- ke op mien wang.

Merieke had 'ne leve jóng,
Meh dee waor zoe verlege,
En wat 't meitske ouch verzón,
't Zaot 'r altied tege.

Meh ins bij 'ne blinne moer,
Dao weurt ze obstenaot
En fluustert stèlkes in z'n oer:
Iech geef diech 'ne raod:

Lerang, bis neet zoe bang,*
Geef miech e muilke, geef miech e muilke.
Lerang, bis neet zoe bang,
Geef miech e muilke op mien wang.

De höbs toch sjans, pak diene kans;
Iech bin verleef, dus ezzebleef,
Doeg noe 'ns neet serieus,
Geef miech e muilke op mien neus.

Lerang bis neet zoe bang,
Geef miech e muilke op mien wang.

Aantekeningen

Lerang is het Carnavalsliedje van 1956. De muziek is van B. van der Linden. Tekst en melodie in het bundeltje met de *Vastelaovendsleedsjes 1946-1994* (Mestreech 1994).

Lerang: Laurent

Pol Brounts (1919-2005)
Kaffee

Wie heer de kaffee binnekaom, keek heer ins roond en sjeveerde toen in de riechting vaan mien täöfelke. Dao waore nog genóg plaotse leeg en heer kós rösteg örges allein goon zitte es heer dat wouw, meh nein, zoe te zien waor heer veurnummes um bij miech te koume zitte.

Heer lufde zienen awwen hood effe op wie heer bij miech waor en zag beleef: ‘Is 't gepermitteerd, menier? Iech... eh... iech zit neet gere allein, zeet g'r.’

‘Meh zeker,’ zag iech. Väöl zin had iech entans neet drin, want iech zaot de gezèt te leze achter 'n tas koffie en waor gaar neet gebrand op e präötsje.

‘Merci, menier, merci,’ moompelden 'r en zat ziech tegeneuver miech. Zoonder get te vraoge zat de jong 'nen awwe klaore veur hääöm neer. Heer tópde mèt 'ne vinger aon de rand vaan zienen hood bij wijze vaan daank.

Iech kroop achter mien gezèt en doog of iech erg aon 't leze waor. Meh es iech e blaad mós umdrejje loerden iech toch edere kier ins stiekem nao hääöm. Heer zaot rösteg veur ziech oet te kieke. Heer droonk neet. Ermeujeteg zaog heer neet oet. Riek ouch neet. Z'ne jas waor vaan 'n aajd medel en z'n krevat waor zeker jaore neet oet de knoup gewees. Meh z'n euverhumme waor propel en heer waor gesjore.

Gepensioneerd, dach iech. Tösse de viefenzesteg en zeveteg. Heer mós ins nao de coiffeur.

Iech loos wijer, meh wie iech weer ins nao hääöm keek, lufde heer veurziechteg ze gleeske op, keek miech aon en zag: ‘Gezoondheid, menier.’ Heer pakde e klein slukske en zat 't gleeske weer veur ziech neer.

Achter mien gezèt fantaseerde iech wijer: Kleinen ambteneer, kinder de deur oet, mesjiens wedemaan.

‘M'ne zoon,’ zag heer opins, ‘is meister in de rechte, menier. Meister in de rechte.’ Heer preufde eder lèttergreep op zien tong. ‘Avvekaot, zoegezag. Dat wèlt get zègke, menier: 'nen Titel. Da's neet niks. In Amsterdam. Jaojao, dee heet 't dao good. 'n Drökke praktiek.

En väöl op reis.’

Heer pakde weer e slukske.

Iech had mien gezèt laote zakke, want zoe boereteg kin me neet zien, um 'ne mins tege 'n gezèt te laote praote.

‘Getrouwd?’ vroog heer, of iech hääöm daonao gevraog had.’

Zeker, zeker. Zij is ouch meister in de rechte. Knappe vrouw. Neet sjoen veur te zien, mein iech, meh knap, begrepd'r. Die heet ouch e köpke, die. Ze höbbe same e kentoer.'

'Jehjeh,' góng heer toen door, 'v'r zien ze neet zoeväöl.'

Dus geine wedemaan, dach iech.

'Nein, dat neet. Te drök, heh? Kinne neet eweg vaanwege de praktiek. Este avvekaot bis in Amsterdam höbste wel altied werk. Nein... Es ze op vekantie goon, bringe ze 't keend wel ins bij us veur e paar weke. E meideke. Lekker dier. Vief jaor noe. Sprik allein mer Hollands netuurlek. Dao in Amsterdam kinne ze gei Mestreechs. Trouwens, zij kump eigelek oet d'n Haag. Sprik dus ouch allein mer Hollands. Logisch heh. 't Keend dus ouch. Meh bijdehand, huur, die klein. Zoe slum wie 'ne mins. En vief... wie water. De höbs gein ouge genóg es ze thoes is.

Euveral aon zitte heh. En mer vraoge, mer vraoge. Waarom dit en waarom dat en wat doe je hiermee en daarmee? De gansen daag. Leuk.

Ech leuk. Leef ouch. Erg leef.'

Heer fipde aon zie gleeske en druimde weer effe weg.

'Jehjeh... Wijer koume ze noets. Geinen tied. G'r kint dat. Zoe noe en daan belt mien vrouw ins op, vaan op 't poskentoer, want veer höbbe geinen tillefoon. Meh m'ne zoon is euverdaag altied eweg en op ze kentoer mage v'r neet belle. Umtot heer toch altied 'n conferentie heet, dao. Jeh en 's aovends is 't poskentoer touw. En 'n tillefooncel höbbe veer neet in de buurt. Zoedus... Meh noe geit de klein nao sjaol binnekort. Höb geer eineg idee devaan, wie lang tot 't doort ietot die kinderkes get kinne sjrieve?'

Iech froonsde miene veurkop: 'Ei jaor? Dat liekent miech wel. En es ze nao de twiede goon, zalle ze toch al wel get kinne sjrieve, liekent miech.' 'E jaor?' Heer droonk nog ins, e zuineg slukske. 'E jaor? Dinkd'r? Da's lang, e jaor. Meh ze is zoe hendeg. Mesjiens kin ze al ins ieder e breefke sjrieve, wee wèt. Allewijl geit dat gans anders es vreuger. Op de sjaole, mein iech. Enfin, veer zalle mer ins aofwachte.'

Heer stoont op, droonk staonentere z'n dröpke in eine klók oet en lufde z'nen hood weer effe op: 'Menier, bedaank veur eur gezèlsjap.'

Heer slófde nao boete zoonder te betaole.

'Vaste klant,' dach iech. 'Op rekening. Es dat keend noe mer gaw liert sjrieve. Meh mèt twie vaan die knappe awwers...'

Aantekening

Uit: *Mien leef lui* (Mestreech 1984) 13-14.

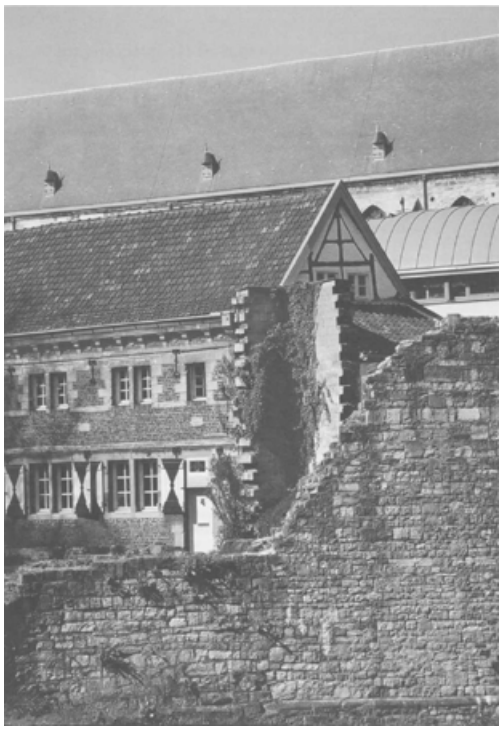

Pol Brounts (1919-2005)
Jonas

Menier Nieste keek de straot aof, boe de rege nog altied op neergótsjde, en bedach tot heer mesjiens toch beter nao zien vrouw had kinne luustere. Die had hääöm gezag, wie heer góng wandele, tot heer 'ne regejas mós mètnumme want tot 't vas en zeker góng regene. Ze voolt 't in hääöre rögk.

Meh de loch waor nog zoe blauw gewees tot heer hääöre rögk neet geluif had en dus stoont heer hei noe in 'n portiek in zien liechte zomerbrook en zien euverhumme en heer had kaajd. Want heer waor al doornaat ietot heer die portiek had gevoonde.

Achter hääöm góng opins de deur ope en 'n vrouwestum zag: ‘Meh menier, staot geer hei allang? Komp toch binne. Geer zeet kletsnaat.’ Heer drejde ziech get oonwèlleg um. Eigelek voont heer tot niemand ziech demèt mós bemeuje es heer stoont te lije veur z'n eigewijzegheid. 't Dameke in 't gespaan vaan de deur zag weer: ‘Meh komp toch in. Geer haolt uuch nog de klets op eur lief zoe.’

‘Daanke mevrouw’, zag heer. ‘Meh...’

‘Geer kint toch neet dedoor es 't zoe regent,’ zag ze. ‘Komp mer gaw.’

Heer góng toch mer in noe, nog get moompelend vaan ‘lesteg valle’ en ‘de boel voel make’.

Meh 't minske wouw vaan gein smoesjes wete.

Ze góng hääöm veur nao 'n kamer, boe ze hääöm 'ne lere fauteuil wees.

‘Zèt uuch, zèt uuch’, zag ze. ‘Iech gaon gaw 'n tas koffie make.’

‘Meh mevrouw...’ wouw heer nog prottestere, meh ze waor al eweg. Heer keek roond in de kamer.

'n Sjoen kamer, voont heer. Mèt vääl smaak ingeriech, sjoen meubilair, vääl antiek - en ech, dach 'r -, e paar prachtege kaste en gooj sjèlderije. 't Zouw hääöm verbaze es dat dao geine Jonas waor. En dao achter... 'nen Hollman?

Heer dörfde neet good op te stoon veur te goon kieke, meh heer naom ziech veur tot heer 't zouw vraoge. Nuisjiereg waor heer wel.

Ze kaom binne mèt de koffie op e blaad.

‘Zoe’, zag ze, ‘noe zalle veer ins iers zörge tot geer weer werm krijg.’

Ze sjödde twie tasse in, wees hääöm de mèlk en de sókker mèt 't verzeuk ziech te bedene en góng nao ein vaan die sjoen kaste.

‘E sjeutsje cógnac drin kin gei koed,’ zag ze, ‘en 't wermp lekker.

Of hawt geer neet vaan cógnac?’

‘Zeker wel,’ zag heer, get lachentere um häör bedrijvegheid.

Ze pakde ziech zelf ouch mer e sjeutsje in hääre koffie. ‘Good tege de kaw veuj,’ zag ze. ‘Iech höb ze wel neet, meh iech wèl ze ouch neet kriege.’

Wie ze eindelek zaot zag heer: ‘Maag iech uuch ins get vraoge? Iech höb, wiet geer mèt de koffie bezeg waort, get astrant roond gekeke en... is dat neet 'ne Jonas dao?’

‘'nen Echte,’ zag ze. ‘Vaan in ziene jongen tied nog. En dao, dat is 'nen Hollman. En Jelinger, dao achter: Jaojao... dat waor mien leefhöbberij vreuger: sjoen sjèlderije. En daan leefs vaan Mestreechtenere. Iech höb 'rs nog mier. Meh iers koffie drinke, anders weurt geer miech nog verkajd. Strak zalle veer ins roondkieke.’

Ze droonk effe in stèlte. Ze keek nao de Jonas tege de moer achter hääom mèt 'ne far-away-look in häör ouge.

‘Dat waore nog tije...,’ zag ze in gedachte. ‘Dat waore nog tije...’

Heer zweeg. Wouw häör neet steure.

‘Jehjeh... Da's veurbij noe... Meh 't waor 'ne sjoenen tied... toen.

Iech höb die neet gekoch huur,’ kaom ze trök in de werkelekheid.

‘Ao, nein?’ vroog heer verpópzak.

‘Nein, geine cent veur betaold. Allemaol gekrege. Vaan... gooj vrun. Wach.’ Ze spróng op. ‘Wèlt geer miech ins effe helpe?’ vroog ze.

Ze haolde same de Jonas vaan de moer aof en ze drejde d'n achterkant nao vääre. ‘Dao, zeetd'r?’

Op 't dook waor e stök pepier geplak. ‘Julia, mon amour, merci pour tout’ stoont drop. Mèt 'n oonleesbaar handteikening.

‘Zoeget höbbe ze allemaol’, zag ze. ‘Neet allemaol 'tzelfde netuurlek. Meh de handteikeninge kint geer neet leze. Iech weit 't wel en dat is genóg.’

Jonas woort weer opgehaange.

‘Strak laot iech uuch de andere zien,’ zag ze opgewèk. ‘Es 't uuch intresseert teminste. Meh iers nog e teske koffie.’

‘Nein,’ zag ze nog, ‘geld höb iech noets gewèld. Sjèlderije en antiek en meubele, dat wel. Jao, dat waore tije toen. Meh noe bin iech aajd.’

Ze knikden hääom 'n oug.

Aantekening

Uit: *Zal iech uuch ins get vertèlle?* (Mestreech 1986) 178-180.

Pol Brounts (1919-2005)
Pótse

‘Geer moot wel 'ne gooje maan gehad höbbe,’ zag de ein vrouw tege de ander, terwijl ze ieferteg doorsjróbde op de graafstein boe ze mèt bezeg waor.

‘Wiezoe?’ vroog de ander.

‘Nou, tot geer uuch zoeväöl meujte daot um ze graaf zuver te hawwe,’ zag de ierste weer.

‘Aozoe meintd'r.’

't Mins góng get lesteg rech stoon, duide häör han in hääre rögk en buigde ziech effe achtereuver.

‘Iech krijg miene rögk haos neet mie rech,’ lag ze oet. ‘Meh eigelek daon iech 't veur mam.’

‘Veur mam?’ De ierste stoont noe ouch rech. ‘Dat snap iech neet.’

‘Jeh, die heet miech dat zoe gelierd,’ zag 't mins mèt de stijve rögk. ‘Die pótsde eder jaor 't graaf vaan pap tot 't doedveel. Pap had geine stein. Dat waor toen nog neet. Meh dao moch gei spierke oonkroed mie opstoon. Niks. En daan zat ze 'ne pot chrysante in de mids. Dus dat höb iech zoe mètgekrege.’

‘Iech dach tot geer zoeväöl vaan hääom gehawwe had,’ zag de ander. ‘Gehawwe? Gehawwe?’ 't Keend vaan mam keek häör pótsnaoberse oonderzeukend aon. ‘Höb geer zoeväöl vaan dee vaan uuch gehawwe?’ ‘Aoch... Tot iech miech hei 't lebber aon 't pótse bin, is eigelek eur sjöld.’

‘Mien sjöld? Noe nog sjoender. Iech kin uuch nog neet ins.’

‘Jeh, toch. Geer höb dat graaf altied zoe sjoen in orde en dee vaan miech laog zoe oonsjijneg* debij, tot iech miech 't veuregend jaor höb veurgenome um 't ouch ins zuver te make. 't Staok zoe aof, heh. Iech begós miech te genere. Höb geer soms zin in 'n tas koffie?’

‘Höb geer koffie bij uuch? Nou gere. Dao höb iech noets aon gedach,’ zag 't mins vaan 't sjoen graaf.

‘Iech höb wel mer ei bekerke, meh geer zalt ouch wel gein muis höbbe gegete, wah. Iech bring miech altied 'n thermoskan mèt. Dao kin iech neet zoonder.’

Ze zatte ziech op de graafstein vaan mam en umstebeurt droonke ze 'ne slók oet 't bekerke.

‘En geer daot 't dus eigelek veur miech?’ vroog opins 't mins wat altied oonkroed had mote oettrèkke.

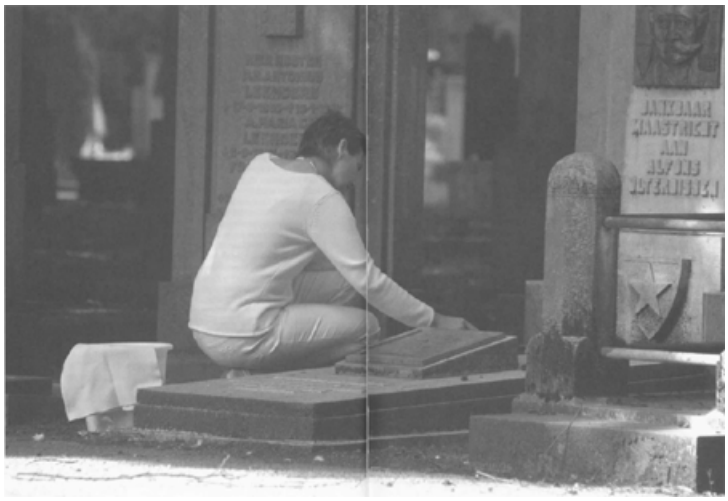

‘Jao. En geer daot 't veur mam. Dus daon iech 't eigelek veur eur mam,’ zag de ander filosofisch. ‘Veur hääm zouw iech 't neet doen.’

‘Nein? Waor heer...’

‘Dee? Dee zaot mie in de kaffee es tot heer thoes waor.’

't Waor effe stèl.

‘Dee vaan miech ouch,’ zag toen rizzeluut de vrouw die noets aon koffie gedach had. ‘Wat iech mèt dee höb aofgezeen... Vaan de doeje niks es goods, meh iech zal miech lang mote bedinke veur get te vinde.’ 't Bekerke woort nog ins volgesjöd en ze zaote in gedachte 'n tiedsje veur ziech oet te kieke.

‘Leef eur mam nog?’ vroog toen de ein.

‘Mam? Hölp nein. Die is al jaore doed en begraove.’

‘Dus mam zuut 't neet mie,’ concludeerde de ierste, stief in gedachte.

‘Nein... Mam zuut 't neet mie.’

‘Daan zeet geer wel gek tot geer uuch zoeväöl meujte daot veur dat graaf, neet?’

‘Jeh... Wiet geer dat zoe zègk... Meh...’

‘Zal iech uuch ins get zègke?’ zag de vrouw mèt de koffie. Ze sjroufde 't bekerke op de leeg thermosfles. ‘Zal iech uuch ins get zègke? Iech sjei demèt oet! Deh! Veur eur mam gaon iech miech hei neet aofmääre*. Iech höb 'm ze gans leve zien vot naogedrage, tot heer 't noe mer zelf deit.’

Ze pakde hääor gereidsjap bijein en keek vraogend nao de aander op. Die stoont nog eve in bedink, meh goejde toen häären ummer leeg euver de stein vaan hääre kaffeeluiper en zag: ‘Geer höb geliek. Kom.’ Same lepe ze einsgezind 't kèrkhof aof.

Aon d'n oetgaank zag die vaan de koffie: ‘Tot ze mer doedvalle.’

Aantekeningen

Uit: *Lache is oonnötteg* (Mestreech 1994) 36-37.

oonsjijneg: onooglijk
aofmääre: afbeulen

Pol Brounts (1919-2005)
Un

‘Wie vintste die?’ vroog Fernand. Heer heel zien vrouw 'n bössel roej roeze oonder häör neus. Ze waor zjus aon de kook begonne en stoont aon d'n aonrèk mèt 'n un in häör han.

‘Ao, wat e prachteg boekèt!’ reep Jeanne. ‘Veur wee zien die?’

‘'t Zien 'rs viefentwinteg en ze zien netuurlek veur de naoberse,’ zag heer druug.

‘Veur de naoberse?’ In häör stum kloonk oongelouf en e sjeutsje achterdinke door. De naoberse waor 'n appetietelek mins.

‘Jeh, de meins toch neet tot iech die roej roeze gaon bringe, heh? Allewel...’

‘De bis tot vaan alles in staot,’ zag ze, ‘meh dát zouwste toch neet dörve. Veur wee?’

‘Veur diech netuurlek, oele!’

‘Veur miech?’ Heer brach neet dèks blomme mèt. ‘Boeveur?’

‘Dat raojste noets,’ zag 'r content.

‘Höb iech get vergete daan?’ Ze keek op de kelender. ‘Hei steit niks.’

‘Nein dao steit niks. Meh 't is vendaog perceis viefentwinteg jaor geleie tot iech diech veur d'n ierste kier gepuund höb.’

‘Wèts diech dat nog?’ vroog ze verpópzak.

‘Jao, dat weit iech nog. Umtot iech altied in miene nuien agenda alles euversjrijf wat iech moot oonthawwe. Verjaordaog en zoe. En vendaog steit dao: J.H. mèt e steerke en 25 drachten En iech weit wat dat beteikent.’

‘Gooje God,’ zag ze. ‘Wat bis diech toch 'ne sekure. En dat is zeker?’

‘Zoe vas wie 'n hoes. En 't waor in de portiek bij pa en ma. Dat weit iech ouch nog.’

‘Werechteg. Jao.’ Ze lag de un neer, pakde de blomme en gaof 'm 'ne puun op zien wang. ‘Hool ins die witte vaas in de kamer. Dao zalle ze wel in goon.’

In de kamer hoort heer häör rope: ‘Meh iech waor toch neet de ierste dieste veur d'n ierste kier puundes, heh?’

‘Nein,’ zag heer ierlek wie heer de keuke weer in kaom. ‘Meh die andere höb iech noets euvergesjreve. Zoe lang doorde dat neet. En diech waors de lèste en dat is toch beter, wah?’

‘Hm, hm,’ zag ze. Ze waor veurziechteg stökskes vaan de stele aon 't aofsnije.

Ze mós effe snouve.
‘Iech geluif tot iech 'n kaw krijg,’ zag ze stèllekes.
‘'t Zal wel vaan die un zien,’ zag heer begriepend.

Aantekeningen

Uit: *Lache is oonnötteg* (Mestreech 1994) 44.

Een andere tekst van Pol Brounts, ‘Francien’, verscheen in *Mosaïek*, 156-160.

Pol Brounts (1919-2005)
't Is mienen tied

't Is mienen tied! Iech moot noe goon.
Vergef miech wat iech höb misdoon,
Bedaank veur wat geer veur miech deeg.
't Lèste glaas mèt uuch is leeg,
De lèsten daag is al geplök.
Es God bleef zien veer us strak trök.

Aantekening

Pol Brounts stierf op 22 maart 2005. Deze tekst siert zijn bidprentje.

Marie Catherine Plantaz (1920)
Herkinning

Carlien waor weer ins in Luik, op weeg nao 'r tant Madeleine. Es joonk meidske kaom ze dao dèks, want ze waor gek op 'r tant, meh geleidelek aon verminderde dat en de lèste jaore bezeukde ze häör allein nog mer roond de groete fiesdaog. Tant Madeleine leefde allewijl liever in 'r eige wereldsje, wat alsmer kleiner woort. Daorum zworf Carlien iers mer get door de binnestad veurtot ze nao de Rue Grétry ging.

Ze razelde aof en touw in de kawwe wind dee tösse de hoezer doorjoog, wat de lui op de Place Saint Lambert sjijnbaar gaaroet neet hinderde. Ze sjove en duide ziech oonderein de winkels in en oet, ze lachde en praotde en leke allemaol gelökkeg.

Tege veer oor hing 'n dikke duusternis bove de stad, meh vaanoet de etalages sjitterde zèlverwit leech euver 't plein esof 't volle maon waor. In trupkes kaome de vermeujde winkeljuffrouwe nao boete. De meiste spoojde ziech medein nao d'n tram, andere kochten iers nog gepófde kerstaanjele bij 't aajd menneke, wat, eve verslete es z'n iezere kechelke, pin heel tot de lèste maan of vrouw. Mèt zien krom vinger haverwege oet z'n hejse, rammelde heer mèt 'n berosde versjèt in de opeknappende vröchte, oonderwijl heer z'n stum oetzat en z'ne vaste roop zóng:

'Des marrons... chaud les marrons.'

Ouch Carlien koch 'n tuut en duide ze oonder in 'r kalbas, daan waore ze nog werm es ze bij tant Madeleine kaom. Ze wouw ouch nog get dennegreun en tekskes huls op de Marché aux Fleurs koupe en e paar witte roeze, dao heel ze zelf erg vaan.

In de Rue Saint Paul ging ze häöre gateau ophole, dee had ze vaanoet Mestreech bestèld, dat deeg ze al jaore, wetend tot dee kook bij tant Madeleine zeker zoe welkom waor es Carlien zelf.

'Ça ira, madame?' vroog de patissier opgewèk. Heer had good verdeend vendaog, dus get extra vruntelekheid kós devaanaof.

Mèt häören hielen handel good vas in de han gespelde Carlien de brögk euver. Toch mós ze oppasse tot ze in de foule häör roeze neet kwietraakde, sommege lui keke gewoen neet oet. De wind waor gelökkeg e bitsje goon ligke, 't zouw bès ins kinne goon snieje, zouw sjoen zien venach bij die doonker loch en al die foonkelende stare. Ze loerde hiel eve umhoeg en bótsde tegeliek tege iemand op. Ze zaog 'ne lange, houtmagere maan vaan e jaor of daarteg strukele, zwejjentere mèt z'n erm um z'n evewiech te hawwe, daan veel 'r laankoet op d'n trottoir.

‘Och God.’

Carlien loerde direk roontelum ziech of iemand hääom kós ophelpe, meh ederein leep vlot door. En wat kós zij mèt alles wat ze in 'r han had? Ze klampde e meidske aon, vroog compleet smeikend of zij eve... de meid lachde allein mer.

Nao e paar ougenblikke perbeerde de maan zelf euverind te koume. Ze meinde 'm te hure vloke, wat häör neet verwoonderde in zoe'n situatie, zij dao in hääre chique jas en mèt häör keersinkoupe, en heer kroepentere aon 'r veuj. Z'n oonderlip bloojde.

Ram doorein loerde Carlien nao d'n dikken dröppel op de straottegel. Ze had haos gein stum toen ze vroog of heer ziech erg pijn gedoon had. En pas toen dróng 't tot häör door tot ze häör kemissies gewoen op de stóppe vaan 'n hoes had mote lègke, en hääom zelf helpe. De maan keek häör eve aon. Ze zaog tot 'r opvallend lang, doonker wimpers had en griesgreun ouge.

Heer mompelde get, 't leek op: ‘Laot miech.’

Meh ze wis 't neet zeker, daorum vroog ze hääom hoopvol: ‘Zeet geer Mestreechteneer?’

E paar lui bleve noe toch stoon, eve mer, oet nuisjieregheid, zier waarsjijnlek dinkend aon 'ne zate, dus waor Carlien weer gaw allein mèt 'm. Ze dróng noe aon: ‘Iech dach tot iech uuch Mestreechs hoort spreke.’ Heer stoont weer rech en veegde mèt zien twie han euver z'ne jack dee lang geleie beter daog gekind had.

‘Wèlt g'r neet eve mètkoume nao mien tant... is neet wied, kint g'r effe bijkoume, uuch get opknappe.’

Tegeliek vroog ze ziech aof wat ze dao zag... tot tant Madeleine ziech haafdoed zouw versjrikke es ze Carlien zaog binnekoume mèt 'ne wèldvreempde maan. Heer reageerde neet op 'r vraog, negeerde häör zelfs door ziech inins te bókke en aon z'ne rijstartel te vreutele, z'n vinger trilde. Carlien hoort 'm weer in z'n eige praote, deze kier meinde ze 't woord ‘vrachwagel’ te verstoon. D'r waor nörges 'ne vrachwagel te zien. Mesjiens kós ze toch mer beter doorloupe.

Toen zag 'r opins hiel dudelek: ‘Dee jong had beter neet kinne remme, waor 't aofgeloupe gewees.’

In 'ne meziekwinkel achter hun begós iemand op e keyboard te speule en e propel meidske dat nog gaw eve 'n dweilke euver d'n dörpel haolde, zóng in 't Duits de wäörd mèt: ‘Stille Nacht, heilige Nacht, alles schläft, einsam wacht, nur...’ De res ging verlore in 't belgerinkel vaan de zoeväölsten tram.

Carlien perbeerde neet mie um de maan euver te hole um mèt 'r nao tant Madeleine te goon. E kort momint deeg 'r zien ouge touw, z'n ougsplumpe leke noe 'n rij zwarte tralies boe-achter heer ziech verborg, häör definitief boetesloot. 't Raakde häör rech in häör hart. Ze had 't geveul tot zij deze mins noets mie vergete zouw. Wee waor heer? Wat veur verdreet stoont zoe dudelek in z'n ouge? Boedoor waor heer aon 't ind vaan ze letien?

‘Daan gaon iech mer... nogmaols 't spit miech versjrikkelek, iech sjaom miech...’

Heer drejde ziech lankzaam um, amper mèrkbaar hufde heer z'n rechterhand op en slófde weg.

Twie daog denao, trök in Mestreech, zaot Carlien oonder de nachmès nao 't stelke op d'n altaor te stare. Meh wat ze zaog, waore neet de beeldsjes en de glinsterende naomaaksnie op 't struuje deekske, ze zaog aldoor dee maan in Luik veur ziech, wie heer op d'n trottoir veel.

De jonge pastor spraok mèt vuur euver 't keerskeend esof heer 't persoenlek had gekind. De naom Christus leke de lui te vergete, en toch waor heer degene dee nog altied oonder hun leefde... Allein, heer waor neet altied te herkinne. Heer waor dao in versjèllende gedaontes: 'nen erme, 'nen oongelökkege. 'nen Hielen inkele kier léét heer ziech herkinne, oonverwachs.

Carlien hufde häöre kop op, heel eve häören aosem in. Héér waor 't gewees, de maan in de Rue Grétry. Dat vreemp geveul wat ze had gehad, wie heer häör aonkeek. Nein, dat kós neet, of... Häör gedachte toemelde doorein, zoonder tot ze nog greep drop had. Zien mager gestalte, zie geziech, ze stoonten häör glaashelder veur de geis...

Heer waor 't gewees, ze had 'm boete häör weten um herkind.

De pastor spraok wijer. D'n örgel zat jubelend 't credo in. 't Koer zóng. Carlien zaot doedstèl, mijle wied eweg. Tegeliek beseffend tot ze dat allemaol noets aon iemand zouw kinne vertèlle, tot ze 't es häör geheim mèt ziech mèt zouw drage. Mesjiens häör leve laank, zoonder 't oets zelf te begriepe.

Aantekening

Uit: *'ne Werme jas veur Sint Zjozef* (Maastricht 1999) 40-43.

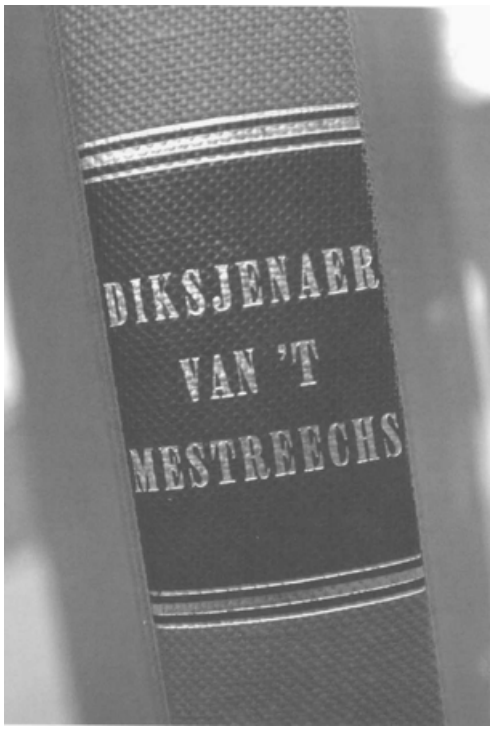
DIKSJENAER
VAN 'T
MESTREECHS

Marie Catherine Plantaz (1920)
In gouwe lètters

Oondaanks of mesjiens zjus umtot Frans gifteg woort, sjoot heer inins in 'n lach. ‘Noe nog sjoener, dalek bin iech geinen echte Mestreechteneer! Iech, dee al es koejong mèt mien vrundsjes op 't weike späölde wies diech nog in d'n weeg laogs. En wie dèks zouw iech al koeleköpkes zien goon vaange aon 't Waterpeurtsje veur tots diech örges bezej vaan hads?’

Wieske, zien vrouw, bekeek 'm mèt deen dreidobbele blik vaan oongeluif, verbouwereerdheid en compassie. Wat wouw heer dao noe mèt bewieze, dat had toch niks mèt de zaak te make. Ze had vreuger mèt häör vrindinneke in Heugem gespäöld, waor ze daorum 'n Heugemse? En boe ging 't hei allemaol um? Um e verkierd oetgesproke woord, neet mie en neet minder. Heer zag *doog* en zij zag *deeg*. En zoe wie altied had heer geliek of dach dat te höbbe. Boe-aon Wieske ziech al jaore ergerde. Dao waore al dèkser wäörd euver gevalle. Heer verwachde gewoen tot ze zouw touwgeve, wat ze meistal had gedoon veur de leef vrei. Meh deze kier goejde ze hääre kop in de wind. Niks touwgeve, pin hawwe, desnoeds 'n fikse ruizing of gewoen zwiege. Ze koos veur 't lèste, klemde häör lippe opein en negeerde hääm.

Frans naom 't hoeg op. In zien hoes gein dreidaogse retraite. Dat waor miejer estot heer kós verdrage, wie twie bök tegeneuverein zitte. En zjus veur 't weekend.

Heer deeg dreigend 'ne stap in häör riechting. ‘Zègk get of iech bin eweg.’

Wieske lag hääre wiesvinger oonder häör kin; dat deeg ze altied es ze deep naodach.

‘Iech dink,’ zag ze, ‘aon dienen opa, dee waor vaan Luik. En tot dien ma hei in Mestreech geboren is, zeet niks. E keend is wat ziene pa is, dus diech bis 'ne Belsj, 'ne Waol nog wel.’ Kindergaods, eine vaan häör doordinkers.

‘Wat höb iech mèt miene groetvaajer te make? Meh get anders, boe kumps diech vaandan? Dien ma is 'n Braobantse, 'n soort Hollandse, en d'ne pa waor miejer Pruus es Nederlander, dee kaom oet Vaols.

En daan wèls diech mie Mestreechs verbetere? Doeg miech 'n lol.

't Is en blijf *doog*. ‘En daobij...’ - heer hufde noe 'ne vinger in de loch - ‘en daobij is e keend ouch nog wat zien mam is, zij zèt hääm op de wereld en...’

Noe oonderbraok Wieske hääm: ‘Jaomer genóg is dat zoe, meh 't zouw sjoen zien es geer, manslui, die kinder ins kreeg; waor 't probleem vaan de euverbevolking in eine slaag opgelos. De wèts toch nog wel, heh, wieste dee zwerende vinger hads?’

Frans snakde nao aosem. Dit waor roondoet gemein. Zelfs d'n dokter waor bang gewees veur bloodvergifteging, heer leet 'm zelfs op zoondag nog z'n hand in heit sodawater bejje, wat 'm haos koelek had doen valle. Meh heer had genóg devaan. Heer snapde z'ne jack en trok de deur achter ziech touw. Zoe, ze mós mer ins wete tot 't hääm meinens waor.

Wie e blind peerd leep 'r straot in straot oet. Bekans euveral sjeen vaanoet de vinsters zach, gezèlleg leech. Heer kós eve bij Bas aongoon, meh door de roet zaog heer tot ze viziet hadde.

Nao 'n gooj oor ging 'r doedmeuj op hoes aon.

Wieske kaom 'm in de hal al tege, d'n awwe *Diksjenaer van 't Mestreechs* oonder häören erm. ‘Luuster jong,’ reep ze esof niks gebäörd waor, ‘iech höb 't bij Endepols opgezeuk en dee zeet tot 't alletwie good is, *deeg* en *doog*. Meh iech veur miech wèt heer 't zelf ouch neet good. Heer sjrijf *van* 't Mestreechs in plaots vaan *vaan*. En die fout steit in groete gouwe lètters op de kaf! Nou, boe make véér us daan nog dik euver?

Aantekeningen

Uit: *Veldeke* 79 (2004) nr. 1, 10.

‘De koej loch’, een ander verhaal van Marie Catherine Plantaz, staat in *Mosalect*, 215-216.

Anoniem
Drei keuninge
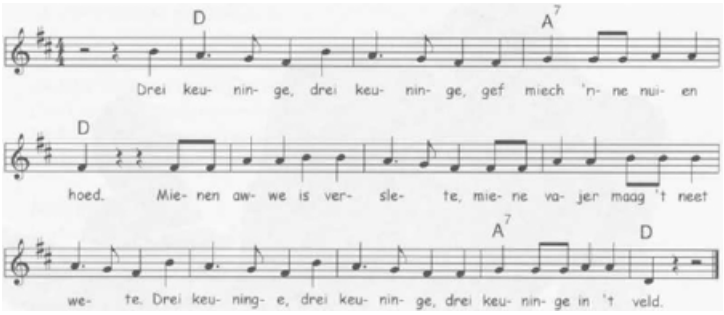
D
A7
Drei keu- nin- ge, drei keu- nin- ge, gef miech 'n- ne nui- en
D
hoed. Mie- nen aw- we is ver- sle- te, mie- ne va- jer maag 't neet
A7
D
we- te. Drei keu- ning- e, drei keu- nin- ge, drei keu- nin- ge in 't veld.

Drei keuninge, drei keuninge,
Gef miech 'ne nuien hoed.
Mienen awwe is verslete,
Miene vaajer maag 't neet wete,
Drei keuninge, drei keuninge,
Drei keuninge in 't veld.

Aantekeningen

Overgenomen uit: *Mestreechter leedsjes-cahier II* (Mestreech 1989) 54.

Een andere versie van het lied bevat een regel meer: achter ‘Miene vaajer maag 't neet wete’ volgt dan: ‘Mien moojer heet gei geld’.

In zijn *Mestreechse Sinterklaos- en Keersleedsjes* (Maastricht 1968) 42-43, geeft br. Ananias Devries twee varianten van de erbij horende melodie.

Hais Chambille (1921-2002)
Keersmes '43 in Duitsland

Keersnach is 't kinneke gebore
In 't midde vaan de nach...

Keersnach!
En heer steit aon de drejbaank en drejt granate,
Drejt bomme, maak kanonne en aofweergesjöt:
Meh dink aon 't Keend, de Bron vaan 't leve,
De Bron, boe, moreel, heer zien krachte oet pöt.

Keersmes!
Wat mis heer 't kribke, dat thoes in de kamer
Einvoudeg, devoot, altied opgestèld stoont;
E keersbuimke klein, meh verseerd wie 't huurde,
Boe oonder 'n eder 'n kleinegheid voont!

Keersmes!
Venite adoremus...
En in de febrikke steit tösse machiene,
'ne Keersboum, gans kaal, geine mins denao kiek.
Oet luidsprekers opgestèld in de gebouwe
Sjalt sjetterend, kletterend seldaotemeziek.

Keersnach!
Stille nacht, heilege nacht...
En heer steit aon de drejbaank en drejt granate...
Meh toch wèlt 'r zinge e keersleed, vol krach,
Gloria in excelcis Deo...
Haaf drei in de nach...
Keersnach!

Aantekeningen

Uit: *Sjöddeköl. Rijmselkes in 't Mastreechs* (Heerlen 1947) 33.

Het sonnet ‘Klink op, Mestreechs’ is opgenomen in *Mosalect*, 213.

Tum Pieters (1921-1998)
Mestreechter type

Es iech de aordege verhaole lees vaan Fons Olterdissen euver ‘Mestreechter type’, daan dink iech aon de type, die iech gekind höb en aon de aandere boe iech dèks euver höb hure vertèlle. Want dao waos 'nen tied, tot Mestreech eveväöl type had es kèrke.

Miestal waore 't erm luikes, die aon lieger wal waore geraak. Soms ouch waoren 't commerçante. Tot die lui behuurde Bet en Mei en ouch ‘de roeie Bakkes’, dee, wie heer trouwde, neve Janna op 'n handkaar nao 't stadhoes woort gevare.

'n Ander type waos ‘Sus mèt d'n törf’. Es Sus door de straote góng mèt zien kaar en heer reep: ‘Medam moot geer törf’, daan repe de kinder: ‘Sus, lègk 'rs miech zeve op d'n trap.’ Sus waor daorum altied koedvrund mèt de kinder.

De ‘Luie Gele’ waos weer 'n aander slaag; vaan hääöm woort vertèld, tot heer zien han allein mer oet zien tesse naom es iemand hääöm get wouw geve, en daan nog mer eve.

'n Type, dee z'ne naom iech wèl verzwiege, had de geweente ziech zelf in te bringe es heer get teväöl had gedroonke. Heer pakde ziech daan mèt ein hand bij ziene brokeboojem en mèt de aander bij ziene kraag en zoe góng heer daan nao 't pelitiebureau oonder väöl bekieks vaan de lui, die deen ‘arrestant’ wel get vreemp voonte. Es heer ziech gemeld had op 't pelitiebureau, woort heer weer veerkenteg de straot op gesmete, want de pelitie wouw hääöm neet, umtot heer te dèks kaom.

Väöl lui zalle ziech nog de ‘Drei Sjoenste’ kinne rappelere, die zelfs ins in 'n kojts door de stad voorte. 't Waore: Flup de Koojstart, Pie de Bökkem en Ensinck de Kletskop.

Flup de Koojstart waor biestendriever en heer brach de keuj nao 't slachhoes en de merret. Es 'n kooj neet veuroet wouw goon, had heer de geweente aon hääöre start te drejje en daorum woort heer ‘de koojstart’ geneump.

Pie de Bökkem leef nog. 't Is 'ne lange kerel en vreuger waos heer bekind es gooje zwummer. Miestal zaot heer mèt zien vrun aon de aw brögk aon de kant vaan de Mestreechter Brögkstraot en zjus bove de kenaal. Bij werm weer gebäörde 't dèks tot heer opins achtereuver sloog en 't kenaal in veel. De lui die passeerde versjrikde ziech 'n oongelök,

meh Pie zwumde rösteg nao de kant en hóng zien humme euver 't strankètsel veur te druge.

E groet aontal börgers heet eine vaan die drei, naomelek Welie, in de raod wèlle helpe. 't Gemeintebestuur heet dat evels nog tijdeg kinne verhindere; ze zagte ‘wegens voortdurende dronkenschap’. Aandere beweerde dao-op, tot 't waos umtot Welie e program had wat te veuroetstrevend waos veur zienen tied. Mestreech zóng in die daog 't leedsje vaan ‘Welieke, Welieke in de raod’.

Nog vääl aander type heet Mestreech gekind, meh respek veur 't naogeslach deit us hunne naom en hun daode verzwiege. De type waore 'n gooj twinteg jaor trök de gezèllegheid vaan de stad.

Toch mage veer blij zien tot veer neet mie zoeväöl type höbbe. D'n ermooj en d'n elend vaan toen waos de boojem boe-op draankmisbruuk en achterlekheid hiel dèks bleujde, meh 't zouw ouch jaomer zien es veer gaaroet gein type mie hadde, want same mèt de kèrmisgaste en de leedsjeszengers vörmde zie toch ouch 'nen aordege kant vaan eus stad.

Aantekeningen

Uit: Wayn Pieters, *Zijn leven was een ballade. Gedichten*, *liedjesteksten*, *brieven en korte verhalen van de Maastrichts-Braziliaanse missionaris Tum (Thomas) Pieters* (Maastricht 1999) 45-46.

De tekst verscheen oorspronkelijk onder het pseudoniem ‘Mestreechteneer’ in de rubriek ‘Mestreech vaan op e heukske’ in de *Mestreechter Groet* van 13 november 1948.

Tum Pieters (1921-1998)
't Gaaslampeleech

Zoe rösteg, gelege tösse de brögke,
Blinke de tores vaan mie Mestreech,
Doen miech weer dinke, boe zien die jaore,
Iech zaot op 't stupke, in 't gaaslampeleech.

't Greunechteg leechske verleechde mie sträötsje,
Bloonk in de roete vaan 't hoes op 't heukske,
Iech zaot op 't stupke, tèlde mien huive,
'n Sjäör in mien humme, voel waos mie breukske.

'ne Moneka späölde, broelof hei neve,
Viva gezoondheid, ze aote hun vlaoj,
Dansde de polka, struide confetti,
Ete en drinke deit noets niemes sjaoj.

Gónge veer zwumme, abele toeke,
'n Smik en e tuiwke, drej kókkerelke,
Jojo dee drejde, gónge veer reipe,
Euver 't Gresje, daan langs 't Welke.

Leedsjes gezoonge, bökske gesproonge,
Hinke en springe, wat e plezeer,
Speulende kinder wee zuut 't neet gere?
Klepper de kleppers, ein, twie, drei, veer.

‘Tremke vaan Smeermaos flötde zie deunsje,
Iech drökde mie neuske tege de roete,
Bromele plökke, molbere zeuke,*
D'n tied vaan vekantie veer trokke nao boete.

Gaaslampeleech, gaaslampeleech,
Liet miech mèt heimwee veur mie Mestreech,
Gaaslampeleech, gaaslampeleech,
Liet miech mèt heimwee veur mie Mestreech.

Aantekeningen

Uit: Wayn Pieters, *Zijn leven was een ballade. Gedichten*, *liedjesteksten*, *brieven en korte verhalen van de Maastrichts-Braziliaanse missionaris Tum (Thomas) Pieters* (Maastricht 1999), 59. Het gedicht is geschreven in 1985.

molbere: bosbessen

Tum Pieters (1921-1998)
Avventouw

Zoe avventouw, daan doog iech miech mien ouge touw
Zoe avventouw, en hoort iech daan in mienen droum
E prachteg leed, en iech wis neet vaan wee 't waos,
Vaan boe 't kaom, 't leed dat miech zoe avventouw
D'n aosem naom.

Zoe avventouw, daan doog iech miech mien ouge touw
Zoe avventouw, en zaog e beeld in mienen droum,
E prachteg beeld, en iech wis neet vaan wee 't waos,
Vaan boe 't kaom, 't beeld dat miech zoe avventouw
D'n aosem naom.

Zoe avventouw, daan doog iech miech mien ouge touw
Zoe avventouw, en voolt miech gepuund in mienen droum
En iech wis neet vaan wee 't waos, vaan boe 't kaom,
Dat gepuun, dat miech, zoe avventouw,
D'n aosem naom.

En wèl iech ins, zoe avventouw, gelökkeg zien,
Zoe avventouw, daan daon iech miech in mienen droum
Mien ouge touw, en veul iech daan wie 't vreuger waos
Wat tot miech kaom, miech oonverwachs zoe avventouw
D'n aosem naom.

Aantekeningen

Uit: Wayn Pieters, *Zijn leven was een ballade. Gedichten*, *liedjesteksten*, *brieven en korte verhalen van de Maastrichts-Braziliaanse missionaris Tum (Thomas) Pieters* (Maastricht 1999) 88. Het gedicht is geschreven in 1992.

In *Mestreechs aajd*, 102-105 zijn nog twee prozaschetsen van Tum Pieters opgenomen: De breef, De hut.

Annie J. van Loo (1922)
Sjannèt
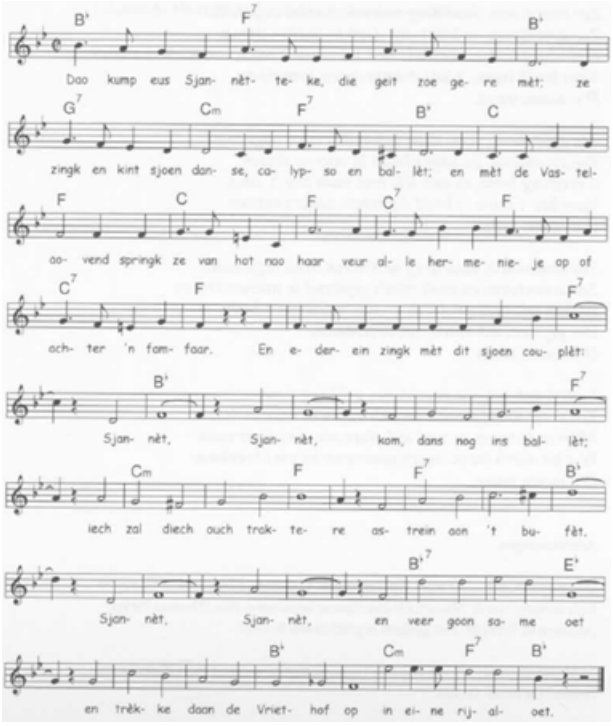
Dao kump eus Sjan- nèt- te- ke, die geit zoe ge- re mèt: ze
zingk en kint sjoen dan- se, ca- lyp- so en bal- lèt; en mèt de Vas- tel-
ao- vend springk ze van hot nao haar veur al- le her- me- nie- je op of
ach- ter 'n fam- faar. En e- der- ein zingk mèt dit sjoen cou- plèt:
Sjan- nèt, Sjan- nèt, kom, dans nog ins bal- lèt;
iech zal diech ouch trak- te- re as- trein aon 't bu- fèt.
Sjan- nèt, Sjan- nèt, en veer goon sa- me oet
en trèk- ke daan de Vriet- hof op in ei- ne rij- al- oet.

Dao kump eus Sjannètteke,
Die geit zoe gere mèt;
Ze zingk en kint sjoen danse,
Calypso en ballèt;
En mèt de Vastelaovend
Springk ze van hot nao haar
Veur alle hermenieje op
Of achter 'n famfaar.

En ederein zingk mèt
Dit sjoen couplèt:

Sjannèt, Sjannèt,
Kom, dans nog ins ballèt;
Iech zal diech ouch traktere
Astrein aon 't bufèt.
Sjannèt, Sjannèt,
En veer goon same oet
En trèkke daan de Vriethof op
In eine rijaloet.

Aantekening

Sjannèt is het Carnavalsliedje van 1959. De muziek is van Math Everaarts. Tekst en melodie in de bundel met *Vastelaovendsleedsjes 1946-1994* (Mestreech 1994).

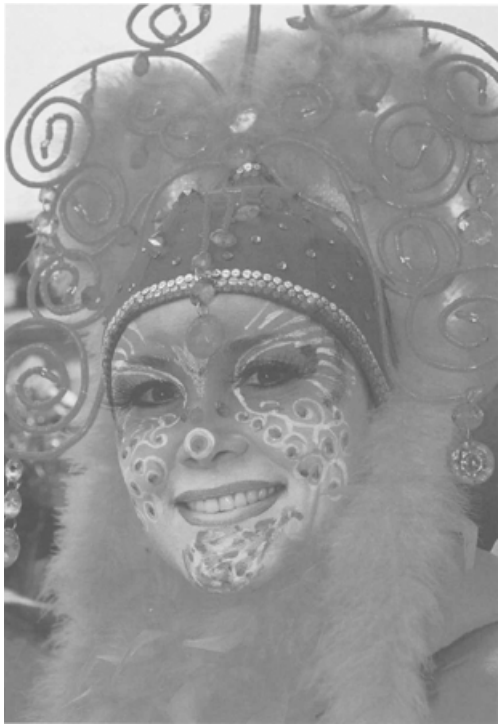

Annie J. van Loo (1922)
't Nisjeke
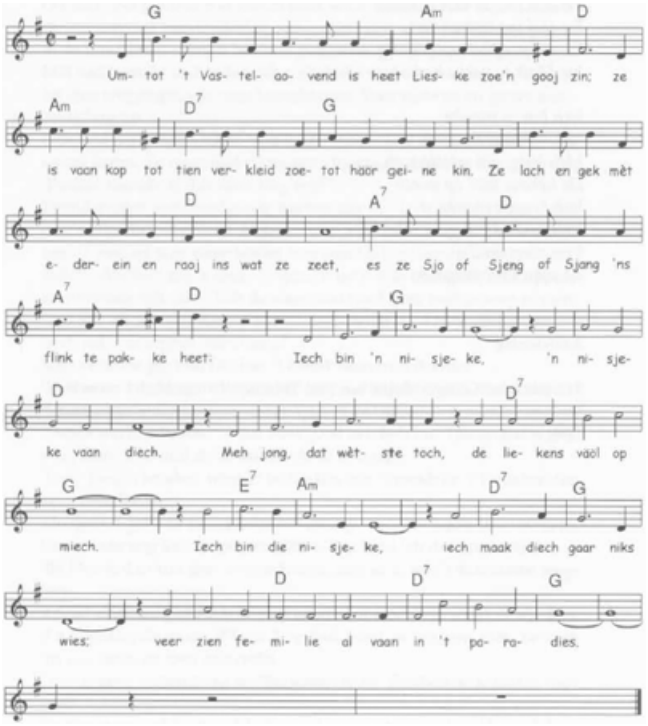
G Am D
Um- tot 't Vas- tel- ao- vend is heet Lies- ke zoe'n gooj zin: ze
Am D7 G
is vaan kop tot tien ver- kleid zoe- tot häör gei- ne kin. Ze lach en gek mèt
D A7 D
e- der- ein en raoj ins wat ze zeet, es ze Sjo of Sjeng of Sjang 'ns
A7 D G
flink te pak- ke heet: Iech bin 'n ni- sje- ke, 'n ni- sje-
D D7
ke vaan diech. Meh jong, dat wèt- ste toch, de lie- kens vaöl op
G E7 Am D7 G
miech. Iech bin die ni- sje- ke, iech maak diech gaar niks
D D7 G
wies; veer zien fe- mi- lie al vaan in 't pa- ra- dies.

Umtot 't Vastelaovend is
Heet Lieske zoe'n gooj zin;
Ze is vaan kop tot tien verkleid
Zoetot häör geine kin.
Ze lach en gek mèt ederein
En raoj ins wat ze zeet,
Es ze Sjo of Sjeng of Sjang
'ns Flink te pakke heet:

Iech bin 'n nisjeke,
'n Nisjeke vaan diech.
Meh jóng, dat wètste toch,
De liekens vääl op miech.
Iech bin die nisjeke,
Iech maak diech gaar niks wies;
Veer zien femilie
Al vaan in 't paradies.

Aantekening

't Nisjeke is het Carnavalsliedje van 1963. De muziek is van Math Everaarts. Tekst en melodie in de bundel met *Vastelaovendsleedsjes 1946-1994* (Mestreech 1994).

Gaston Chambille (1924-2001)
Dit verhääölselke

G'r zölt neet geluive wat miech dees week euverkoume is. Iech zaot op 'ne zonnege naodemiddag, same mèt mien vrouw en e kindskeend, in de lunchroom vaan 'n bekinde patisserie. 't Waos dao aofgelaoje vol. Mèt väöl meujte had iech m'ch e pläötske weite te accaparere, boe de lui zjus wegginge, wie veer binnekaome. Veer zatte us en gaove eus bestèlling op.

Iech had nej mienen ierste slók koffie binne, wie 'n aajd medemke op us aof kaom. Ze wees mèt e kroomp vingerke nao de lege stool en zag: ‘Pardon menier, is dee stool nog vrij?’

Zoonder mien antwoord aof te wachte, zag ze: ‘Iech zèt m'ch mer debij, es g'r niks drop tege höb. Heh kinneke, wie mie ziele wie mie vräög! zag de pestoer tege ziene köster, wie zien kèrk volstruimde mèt 't kèrkvolk... Ao, jao!’ zag 't aajd,... ‘gere 'n tas koffie en e groet stök appelekouwevlaoj, juffrouw. Mèt de slagroum hoof geer neet zuineg te zien. Dao bin 'ch gek op,’ zag ze tege 't deensterke dat kaom opnumme. ‘Iech zal 't doorgeve, mevrouw.’

Veer vertèlde get mèt Dorine, 't kleint vaan m'n dochter.

‘Heit weer vendaog, heh sjatteke,’ zag eus ‘bijzit’ tege 't keend, wie 't deensterke de vlaoj mèt 'n dobbel poortie slagroum veur häör neerzat. ‘Daank uuch, juffrouw, ... dat zuut good oet, heh lui!’ Die lui dat waore veer daan. Boe duit ze 't, dach iech bij m'n eige.

‘Laot 't uuch smake,’ winsde iech häör, wie 't meideke 't kassabreefke op 't täöfelke lag.

Zie sjoof 't get nao miene kant oet en zag toen: ‘Aoh jeh, neet vergete, Lewie mós nog kalkeerpepier höbbe. Boe haol 'ch dat noe weer?’

‘Bij Mevri, dao kint geer zoeget kriege,’ zag iech, wie 't deensterke wegleep.

't Aajd slóbberde hääöre koffie op en genoot ziechbaar vaan de vlaoj en d'n opgeklopde roum. Wie ze 't op had, bleef ze nog eve zitte. Ze keek 'ns nao links en toen nao rechs.

Op e gegeve momint zag ze: ‘Excuseert m'ch. Eve boe de keizer te voot geit!’

Ze stoont op, pakde 't aajd köfferke dat ze al deen tied vlakbij z'ch had gehawwe, mèt en ging.

Iech winkde 't deensterke um aof te rekene.

‘Eve bijein tèlle,’ zag 't mamzèlke. ‘Dat is daan 18,00 en 8,50 is 26,50, menier.’

‘G'r gaot wel mèt de kloompe dedoor, geluif iech. Twie koffie, limmenaad en vlaoj, daan kom iech oet op 18 gölde, dat steit toch ouch op mie breefke, verneuk miech noe neet, juffrouw. Hei kiek, zwart op wit.’ ‘G'r höb volkoume geliek, menier. Dit is 18 gölde, meh eur mam, die hei zaot, die had eine koffie, ei stök vlaoj en 'n dobbel poortie slagroum. Dat maak 6 gölde en 2,50, is bij miech nog ummertouw 8,50. Tèlle kin iech wel; bin neet gans getik!’ zag 't keend get geazjiteerd.

‘Wat vertèlste miech noe! Mien mam, leef keend, mien mam zaoleger is al daarteg jaor in d'n hiemel.’

‘Dat spit m'ch, menier, meh die vrouw die hei zaot en zag tot ze eve nao 't toilèt ging daan? Ze neumde uuch nog bij eure veurnaom: “Lewie” zag ze tege uuch. Ze mós kalkeerpepier höbbe.’

‘Iech heit gaaroet neet Lewie, leve sjat, iech bin Charles Doudart de la Gré, vraog 't mer aon hun.’ Iech wees nao mien kompenei.

't Sjoot opins door miene kop. ‘Aoh, meh noe snap 'ch 't. Die loes prij! Had 'ch neet achter häör oetgehaold; zo'n oetgekookde! Meh allèh, iech höb zjus mie vekantiegeld gekrege, dus die paar cent, dat kin wel devaan aof. 26,50 same, zag d'r?’

‘Jao, menier.’

Iech reikde häör drei breefkes vaan tien gölde euver.

‘Laot mer zitte, jufferke, dat is veur d'n ambras. Lègk 't mer opzij veur de kinderwagel.’

‘Merci menier, al begriep iech 't neet gans!’

Veer stoonte op en ginge oet.

Wie veer boete waore, zag Hélène: ‘Sjat, iech moot nog eve nao Martens, miene brèl ophole, wètste.’

Jeh, dat is zoe 't stopwoord vaan häör, ‘wètste’. Miestal weit iech daan *neet* wat ze meint, meh noe touwvalleg wel.

‘Good, leveke,’ zag 'ch. ‘Veer goon us mer weer ins in de oonkoste goeje. Strak huur 'ch vaan diech weer: ‘Zien de cent noe al op! De zups teväöl awwe sjoutemeier*!’

Iech zweeg dus mer.

Veer lepe door de Kleine Staat en dao reep 't kleint: ‘Kiek bompappa, kiek, dao löp die aw kring.’

‘Foj kinneke, zoeget maagste neet zègke.’

Inderdaod, dao leep 't vruike. Iech sjoot op häör aof.

‘Aoh menier, geer weer,’ zag ze gans oonbevaange, veurtot iech miene moond kós opedoen. ‘Jeh wèt g'r, dat vaan toenstraks, dat zit zoe.

Iech had mer ei biljèt vaan hoonderd gölde in mien tes, mienen AOW, geer wèt wel. Is 't eine kier kepot, daan is 't ouch zoe op. Meh es g'r drop staot, gaon 'ch 't eve wissele, binne aon de caisse.'

Ze duide miech 't aajd köfferke in mien han. Veurtot iech e woord had kinne oetbringe had 't wijfke z'ch umgedrejd. Ze sukkelde de groete zaak in boe v'r veur stoonte.

'Toch nog netsjes vaan 't minske,' zag 'ch tege Hélène. 'Ze zal 't wel neet zoe breid höbbe es ze allein vaan hääre AOW moot roondkoume.' V'r hadde bekans twinteg menute stoon te wachte op de straot...

't Aajd waos neet mie versjene.

'Mesjiens steit hääre naom in 't köfferke,' zag Dorine.

Mèt get meujte kraog 'ch de twie berosde sleutsjes ope en sloog d'n dèksel trök.

Wèt g'r wat drin laog? G'r raojt 't noets! Dit verhäölselke!

Aantekeningen

Uit: Gaston Chambille, *Verhäölselkes oet de boum* (Maastricht 2000) 92-94.

sjoutemeier: rare vent

Grote
Looiersstraat
Groete Lurestraot

They Bovens (1925-1993)
Lès in de Mestreechter taol

't Zal e jaor of ach, nege geleie zien, tot iech op 'nen aovend Professor Tiddens, in deen tied Rector Magnificus vaan de keersveerse Rieksuniversiteit Limburg, in ein vaan de Mestreechse etablisseminte tegekaom. 't Waors nao aofloup vaan 'n Dies-viering vaan de N.U.L., de Narren-Universiteit Limburg. Veer kaome zoe te spreke euver 't Mestreechs. Mèt 'ne gekke slaag zag iech tege hääöm tot iech 'm wel ins Mestreechs zouw liere. Iech had dao niks koeds mèt gemeind en dao zouw ouch niks gebäörd zien, es Professor Tiddens eine vaan hei zouw zien gewees. Mestreechtenere numme ziech oonderein jummers zoe dèks zoonder wijer verpliechtinge get veur. Meh, wie gezag, de perfesser waor neet vaan hei en daomèt naom heer dinger serieus, boevaan eine vaan us, laot miech zègke, dèks nog gei bezej had. Umtot iech in deen tied nog in de Groete Staat woende, kaom iech de perfesser dèks tege, want ouch lui, die neet vaan hei zien, mote welins nao de stad um kemissies te doen.

Ummertouw es iech hääöm tegekaom, vroog heer miech: ‘En wanneer beginnen de lessen?’ In 't begin wis iech nog 'ns gaar neet boe heer 't euver had, meh nao 'n tiedsje góng miech e leech op en rappeleerde iech miech wat iech 'm aon 't bufèt versproke had.

Noe is 't zoe tot eine vaan us vaan keendsaof 't es 'n erfzun heet mètgekrege, tot heer zwoer oonder d'n indrök raak es lui, die neet vaan hei zien, 'm get vraoge.

In 'n vraog ligk bij die lui al min of mie 'n opdrach beslote. Dat höbbe ze sjijns weer es erfzun vaan keendsaof mètgekrege. Zelfs bij erfzun geit 't neet altied ierlek touw en zien die vaan hei mie es ins 't minderbedeild keend gewees. Um kort te goon, Professor Tiddens bezokde miech zoe dèks mèt die versproke lèsse tot iech um vaan 't gelazer aof te zien, bij m'n eige dach: ‘En boeveur ouch eigelek neet?’

Noe waor iech in deen tied nog in 't bestuur vaan de Volksuniversiteit. Zoe kós iech dat instituut insjakele um 'ne cursus in de Mestreechter Taol te annoncere. En jewel, dao kaome hiel get aonmeldinge binne, allein gein vaan de perfesser. Mèt ziene veuroetzeende blik wis heer sjijns toen al, tot heer Mestreech op korten tied zouw verlaote, get wat ouch gebäörde.

Zoe woort heer dus zoonder 't te weite de groondlègker vaan de lèsse in 't Mestreechs en proffiteerde heer weer ins vaan 't veurdeil, wat lui, die neet vaan hei zien höbbe, tot ze verdeenste kinne höbbe zoonder örges vaan te weite, laot stoon get deveur te doen.

Aantekening

Uit: *Eus mojertaol* (Mestreech 1986) 3-4.

Bèr Essers (1926-1995)
't Milieugebed

Ach Hier, geer höb gezeen: me steit allewijl in queue
Um klachte in te dene euver 't milieu.
Daoveur, Hier, gef buim boevaan gein blaajer valle:
Die begaoje zoe eus hääfkes mèt de doezendtalle...
En gef us hinne, die wel lègke, meh neet kakele,
Daobij braaf kinder die wel speule, neet spektakele.
Gef Geer soms rege, wèlt daan euverwege:
Laot dee toch druug zien: ouch dao kinne veer neet mie tege.
Gef haone die bevröchte, meh daobij neet krejje
En keuj die mèlk geve, zoonder loejend te lewejje.
Gef hun, die - mèt permissie - hun drolle lègke in servètte
En die daan zelf bringe nao gemeinteleke toilètte.
Gef snie dee wit is, Hier, meh neet zoe glad en kaajd.
Want, Hier, eur minsdom veult ziech vääl te vreug al vääl te aajd.
En ouch de klokke in eur tores, die zoe fiestelek kinne klinke,
Die zètte mennege geis toch oongevraog te vääl aon 't dinke.
En umtot de geis in euzen tied begint te lemmele,
Laot ezzebleef die klokke, Hier, neet klinke meh allein mer... bemmele.

Of, Hier, bekiek Geer dat mèt ander ouge,
En is 't milieu wel good, meh zien 't de lui die neet mie douge...
Dáán, Hier, liert dee mins, dee kuimp oonder die vermeinde plaoge
En dee verzoert in proteste en in sikkeneureg vraoge,
Liert dee mins weer blij te geve en te numme
In 't besef dao zien gein tesse aon zie lèste humme,
En print hääm in: 'ne blije lach is noets verlore,
Want zjus in humor weurt verdraagzaamheid gebore.

Aantekening

Uit: Servé Overhof, *Bèr Essers*, *Mestreechteneer* (Maastricht 2000) 15.

Jean Vangangelt (1927)
'nen Awwen hier

Heer uigde nog zoe good. Heer zaog verzörg oet, waor altied good gekleid, gekemp en mèt gepótsde sjeun. Me zaog häöm neet aon wie heer ziech voolt. Allein en erm, los vaan alles en ederein.

Ze hadde 't neet gemekelek gehad. Kinder, die noe euveral oetgevloge waore, 'ne crisistied, oorlog, gezoondheid. Toch hadde ze e good leve gehad. Ze waore altied content gewees.

Noe evels, intrèsseerde häöm niks mie. Vaan toen ze häöm heinaotouw gebrach hadde, waor häöm niks mie euvergebleve vaan alles wat zien eige gewees waor. Dat waor 't lèste gewees vaan al wat heer had mote aofgeve.

Jao, netuurlek, heer had alles wat heer nudeg had. Kleier, verzörging, 'n kamer. Niemes had häöm oets hure klaoge. Dao waor niks mie vaan häömzelf. Heer had ziech daan ouch opgeslote in zien eige. 't Waor of heer alles kwiet en daorum mer vergete waor. Es heer get zaog, get huurde, es häöm get gevraog of get gezag woort, leefde heer eve op, kaom 't weer eve in häöm bove.

Heer leep door de daog, vol meujte, angs, oonzekerheid en vergete. Ederen daag opnui, verlore in zien eige en aofgeslote vaan de andere. Niemes wis wat heer beleefde achter zien tristege ouge, in ziene kop. Ze hadde häöm gevraog veur de biljartclub, meh daan mós heer ziech binde en dat wouw heer neet. Um te kaarte. Al dat gepraot en die lui um en achter häöm. Es get te doen waor - dao woort vaan alles veur de lui gedoon - kwaome de vrouwlui häöm vraoge um te danse, maakde heer ziech weg. Heer wouw mèt rös gelaote weure.

Es 't good weer waor, trok de zon häöm nao boete en leep heer door Mestreech, oonderwijl heer neet wis boe heer waor, mèt bein die neet wiste boe häöm te drage, en mós heer de weeg trök vraoge.

Kaom heer touwvalleg op de Merret, daan kós heer ziech trök, wis heer tot heer dao vreuger in 'ne kaffee kaom. De lui kóste häöm en es heer e paar dröpkes gedroonke had, brachte ze häöm trök.

De daog waore gegaange, de weke en de maonde. 't Waor werm gewees en kaajd, 't had geregend, gestörmp, gewejd, de zon had gesjijnd.

Alles leep achterein, inein euver, zoonder hapering.

Noe waor 't Keersemes. Al e paar daog stoont 'ne keersboum in de hal, boe heer dèks nao boete zaot te kieke. 'r Wis neet wee dee dao gezat had. Euveral hónge dennetakke en rook 't nao greun.

Keersmörge zat heer z'n veuj op de vloer, stoont op um weer te goon zitte. Heer voolt ziech meuj, kleide ziech lanksaam, ziech aofvraogend wat 'r waor. Otomatisch deeg heer wat heer edere mörge deeg, vaan keendsbein aof gelierd. Heer wis de reie neet boerum tot heer kreet.

Later zaot heer in de kapel tösse de andere, zien han tege zie geziech, veur zien geslote ouge. Beie deeg heer neet. Allein 't vreuger gelierde vaan z'n awwers, sjaol, veurawwers kreeg 'n plaots in zien gedachte. Dao woorte keersleedsjes gezoonge, en wat gezag woort, hoort heer neet.

Wie ederein weg waor, wouw heer nao zien kamer loupe, toen hääom gevraog woort nao de zaol te koume umtot same gegete zouw weure tösse al die lui, al dat leve, al dat gepraot.

Heer leep, leep. Weg vaan ederein. Heer wouw allein zien.

Wieväöl straote tot heer geloupe had, wis heer neet mie. 't Waor of zien bein dobbel sloge, alle krach wegleep oet zie meuj lief. Z'ne maog vróng, z'ne kop drejde.

't Waor of de bös op hääom stoont te wachte. Zoonder gedachte, bleik, ging heer nao binne. De chauffeur vroog wel e keertsje. Heer hoort 't neet, slófde door zoonder op iemes ach te geve. Zitte, allein zien. Röste. Niemes keek wijer of vroog get. Wiste neet wee en wat heer waor.

'nen Awwen hier.

Toen begós alles te drejje. Heer woort opgenome en 'r wis neet mie of heer waakde of druimde. 't Waor éin groete werveling vaan zie leve. Heer zaog nao boete alles veurbij vlege, zie leve in gebäörtenisse veurbij sjete: 'n neet ophawwende, opeinvolgende böttelenterende werveling vaan flitse, geziechte vaan vreuger en noe.

De dake en tores trokke 'n striep tege d'n hiemel. De brögke sloge hunne baog um de Maos. De Maos waor oet, de peerdentram rijde door de straot. Seldaote krope euver 'n kepotte brögk. Percessies, heiligdomsvaarte, vlagge, Heugem mèt e geziech op de heuvele op d'n achtergroond. 't Maosdal greun en gries. Biesland, geziech op Canne, golvende heuvels, de Jeker, Wolder, 'n hermenie, de Vriethof, doeve, de Merret, heerzelf in zien trouwpak, merretwiever, e jungske in e metrozepekske, meidskes, 'nen awwen oto, 'n begraffenis. 't Eint achter 't aandert. Zoonder rös.

Wie lang tot heer zoe gezete had, wis heer neet. 't Waor werm in de bös. 'ne Pa en 'n ma die e keend droog, kaome tegeneuver hääm zitte. 'nen Awwere maan, stèl, content, mèt zörg veur zien vrouw, joonk nog, invoudeg. Ze straolde. Keersemes is toch 'ne maan, 'n vrouw en e keend, dach heer. Zie droog 't keend in 'nen dook geslage, dee e leef geziechske vrij leet. 't Sleep rösteg, zeker vaan 't gedrage weurde.

Heer keek nao 't keend en kós zien ouge neet devaan aofhawwe.

Daan sloog 't zien ouge ope en keek hääm aon. 't Keek door hääm eweg, voolt heer. Daan lachde 't. De awwers lachde noe ouch hääm touw, blij um 't keend.

Door de ouge vaan 't keend ging 'ne wereld ope, boe heer binnekeek nao 'nen einder dee hääm zoe bekind veurkaom en boevaan lui nao hääm touw kaome. Oongedöldeg zaog heer ze korterbij koume, oonderwijl heer langs zie leve ging vaan good en koed, leef en leid en alles wat heer geleef en gedoon had.

'n Golf vaan gelök ging door hääm heer, wie heer zien vrouw, femilie, vrun zaog, die nao hääm winkde en repe um te koume. Zien ouge vele touw.

De maan en de vrouw stapde oet. De vrouw droog 't keend, wat weer sleep.

Bij de lèste halte ging de chauffeur, dee al ieder gerope meh gein antwoord gekrege had, ins nao achtere kieke. Dee stèlle, vreemden awwen hier had 'r 'n tiedsje vergete.

Heer zaog hääm weggezak in 'nen hook vaan de stool. 'ne Röstege, gelökkege lach op zie geziech, meujte, angs, oonzekerheid en vergete waore weg. Heer hoofde hääm neet mie wakker te make.

Aantekening

Uit: *Mestreechter Keersverhaole* (twieden drök, oetgebreid, Mestreech 1998) 64-67.

Jo Caris (1927)
Miert

Winterlandsjappe zien sjoen. De tinteling vaan de vreeskaw op d'n wange kin bès aongenaom zien. Es 't boete smereg weer is, is 't binne deste gezèlleger. Sinterklaos, Keersemes, Nuijaor, 't zien stökskes plezerege winter.

Meh op e gegeve momint zègkste toch: ‘Waor 't al mer weer zomer!’ En de stèls d'ch veur wie 't daan zal zien. Fien, joonk greun. Witte, raoze, roeje, gele, mauve, blauwe bleuj aon struuk en buim. Zon en zie en zwumme en zeile. Fietse en wandele. Veugel die fluite en 'ne spech dee róffelt. Zwalbers en vleermuis. Wolke en blauw loch. 't Weurt zoe sjoen! De ganse wereld. Veural boete! Hoeg bove diene kop, vlak veur d'n neus en op de groond boeste löps.

In miert begint 't al. Op 'ne goojen daag zeet zie: ‘De veuls de zon al door d'ne jas op d'ne rögk.’ En heer zeet: ‘'ch Daon mie jeske oet!’

Miert tèlt nege zomerse daog. Dat zègke ze neet allein, dat steit ouch gesjreve in d'n *Diksjenaer van 't Mestreechs.* Of dat werkelek zoe is, is neet gemekelek te achterhole. Perbeert 't mer ins!

Es in 't begin vaan miert 'nen daag gei winterweer is, vraogste d'ch aof of dat noe eine vaan die nege is, jao of nein.

Es 'n week later weer 'nen daag kump dee neet is wie in fibberwarie, daan geiste dee vergelieke mèt d'n ierste sjoenen daag vaan miert.

Vinste d'n twieden daag sjoender es d'n ierste, daan höbste al gaw de neiging um te zègke tot d'n iersten daag geine zomerse waor. Of móste 'm toch mèttèlle?

En daan kump d'n derden daag dee vergeleke moot weure mèt die ander daog. En daan de veerde. Snap geer noe boerum tot 't zoe lesteg is? Veur uuch neet?

Veur miech wel. Iech deil de lui altied in in drei gróppe: de optimiste die eder jaor miejer es nege zomerse daog tèlle, de pessimiste die noets tot aon nege koume, en de leugeneers.

Die nege zomerse daog zörge deveur tot in 't bos de klein plentsjes zoe vreug in 't jaor al volop kinne leve. Dat mote die kleinekes wel doen, wèlle ze teminste neet door de struuk en buim zoedalek euvertrouf weure.

Dweers euver e hool weegske vaan 'n kamer hoeg, 'n hoes breid en 'n straot laank, ligk 'nen doeje boum. Wie 'r veel heet 'r dinkelek gerope:

‘Prik m'ch, anders val 'ch hielemaol kepot!’ En 'ne jonge hazeleer heet 'm geprik meh is mèt umgevalle.

Toch höbbe v'r 't aon häöm te daanke tot de takke vaan deen awwe boum noe vief poorte in 't weegske vörme. Geer en iech kinne dao rechop oonderdoor loupe en mèt 'nen erm detege leune. Drop goon zitte röste en daan luustere nao, kieke nao, miemere euver...

Luustere nao de spech dee klop, dao links. Nein, dao rechs! Verrèk, 't zien 'rs twie! Noe zien ze allebei stèl. Wach d'n eine luierik tot d'n andere ze look heet geklop? Zien ze alletwie oetgesjeid mèt wèrke um z'ch te zeuke?

Kieke nao de vèttege geel dotterblom, 't mauve viuulke, de groete witte annemoon, 't kubusechteg muskuskroed, 't opkoumend salomonszegel. Plentsjes, plentsjes, wat zeet g'r klein! Greuj toch, greuj toch! G'r höb mer eí jaor en daan is 't mèt uuch gedoon. Daan moot g'r sjoen zien gewees. Hiel sjoen. Veur miech. Veur ander lui. Weurt toch groeter zoetot me neet euver uuch eweg kin kieke. Tot de lui uuch zien!

Uuch bekieke! Want g'r zeet 't weerd!

En miemere euver uuch en 't leve. Es g'r nao e jaor oetgeblös zeet, valt g'r trök op de groond en weurt g'r door dee groond opgenome. Later greuje weer klein plentsjes op de plaots boe geer stoont, umtot geer bestande höb en vergaange zeet. Zoe wie mien kinder greuje umtot iech geleef höb en hun kinder greuje umtot zij geleef höbbe. En ouch al bin iech doed, iech blijf leve, al is 't op 'n ander meneer. Zoe drejt alles door tot in de iewegheid. Want leve vergeit neet. Leve blijf bestoon. Bij plentsjes en bij lui. 'n Gestiedege verrijzenis die doort en doort en doort. Leve blijf hoeg-oet 'nen tiedlaank röste, tot 't weer kin goon leve. Tegeliekertied, nao ein, soms wachtend totdat...

Plentsjes, klein plentsjes, wat zeet g'r groet en wat beteikent g'r óntzèttend väöl veur de lui. Die uuch wèlle zien. Die uuch ouch wèlle bekieke. Die euver uuch wèlle dinke. Geleund tege 'nen dorren umgevalle boum es de spechte hun loker kloppe, drei geel vlinders door 'nen haole weeg dwarrele en de lawwe wind harmonium späölt in de takke vaan de oetsjetende buim.

Aantekening

Uit: Jo Caris, *'n Hamfel kestaanjele* (Maastricht 1982) 38-40.

Jo Caris (1927)
Gewoen
Kort verhaol, lang historie

E pelitiebureau

D'n tillefoon geit euver:
‘Mèt Vissers... Wat?!...’
't Hoof vaan de rechèrsj sjrijf haosteg op e kledsje:
‘Spooj d'ch! Gewoeneweg daartien.
Iech haw 'm aon de praot.’
En gief 't breefke door
Aon Vos.

'nen Daag

't Regent nog altied.
De wolke haange door vaan 't voch.
Vos baont ziech 'ne weeg door e gordijn vaan nate dräöj.
Glazetege kralle kriebele de väörroet.
De stad sjuif achteroet in de spiegelkes opzij.

'n Umgeving

't Riepend graon liet tristeg köpkes haange:
De akkers lieke aquarelle.
Rechs snappe nate keuj naat graas.
Links zeuke nate peerd besjötting
Flaank tege flaank.
Väör rèk d'n twiebaonsweeg ziech blinkend oet
En achtervolge watersluiers trouw de raajer vaan d'n oto.
De stad weurt alsmer kleinder in de spiegelkes opzij.

E naombord

‘Kleidörp’, wit op blauw.
De straot is opgevöld mèt klinkers.

't Water vaan de blaajer aon de buim dröppelt gestiedeg op de panne
Vaan hoes, vaan boerderij, vaan bungalow...
D'n tore vaan de kèrk sjuif veurbij...
De kiekoet vaan de slachter...
En de bekker...
En de kruieneer...
Vos loert nao 't klökske op 't dashbord:
Daartien veur twelf.
Heer kiek oet nao e bördsje mèt de straotnaom: 'Gewoeneweg'
Dao is 't! Noe rechs um!
Daan remp 'r fors
Veur nómmer daartien.

E hoes

De deur steit aon!
De deur steit aon?
Vos duit ze hiel veurziechteg ope,
Stap in de gaank
Mèt 'ne gans normale luiper op de groond,
Mèt gans normaal seerpliesterwerk langs de mör
En aon 't ind 'ne normalen houten trap.
D'n tienden trej kraak oonder ze gewiech.
Gespanne blijf 'r stoon en huurt...
... De stum vaan 'ne maan
Dee door d'n tillefoon mèt iemes sprik.
Mèt Vissers?
De stum kump oet 'n kamer op 't portaol
Boevaan de deur haaf ope steit.

'n Slaopkamer

Daobinne is 't leech gedemp
Umtot de raos gordijne touw zien.
Veur de toilèttaofel steit 'ne maan-in-pak
Mèt ziene rögk nao 't portaol gedrejd.
Z'n laksjeun drentele nerveus euver e wit karpètsje
Mèt vlekke roed wie blood.
Vaanaof 't bèd tot op de vloer hingk e stök bèddèk
Ouch roed gevlek.

In de toilètspiegel zuut Vos de trèkke vaan de maan.
Heer liek oontspanne meh dat klop neet
Mèt wat 'r zeet.

De maan

''t Is gebäörd... 't is al gebäörd. Zoe wouw iech tot 't ging.
Iech had 't al vääl ieder mote doen.
Iech woort bezeik. Riechteg bezeik. Al maondelaank.
Es iech thoes wegging veur me werk, kaom dee fieloe euver de vloer.*
Meh zoe get kump oet. Is 't neet vreug daan is 't laat.
Oetpraote had geine zin. Iech waor veis vaan 'r lief.
Vemiddag höb iech hun geattrappeerd.
Diech zags toeniers: de sjikdes ein vaan dien lui nao hei um erger te veurkoume. Spieteg daan veur dee maan... 't is rot weer.
En diech hèls miech aon de praot in de hoop tot heer op tied kump?
Veur miech is 't te laat.
Allewel, heer steit op 't portaol en luustert mèt.
Ajuus Vissers, de wèts 't noe al, ajuus.
't Heet vääl weg vaan d'n Tennessee Waltz:
I introduced him to my darling
And while I was working my friend stole my sweetheart from me...'

Eine knal

't Revolver klettert tösse de accessoires op de toilèttaofel...
De hoorn vaan d'n tillefoon dans aon ze snoer 'ne step-zoonder-partner...
De maan-in-pak zink lankzaam neer op 't metsje veur 't bèd...

Vos störmp nao binne.
In 't bèd ligk 'n naakse vrouw mèt gater in häör boorste.
Ze heet nog geperbeerd de keugel aof te were mèt häör kösse.
Veur 't bèd ligk 'ne naakse maan, mèt loker in z'n oonderlief.
Heer heet nog geperbeerd te sjuile oonder de matras.

De klok vaan de kèrk sleit twelf kier.

Allewijl

Gewoen.

Aantekeningen

Uit: *'t Leich dreet zach de nach in. Bloomlaezing oet 't Limburgs*, Veldeke Literair Reeks, deil 11 (Venlo 1999) 69-72

fieloe: gemene kerel

MUSEUM

Pol Boere (1929)
Blauw ouge

Netuurlek veel ze erg op wie ze de bös inkaom. Alleriers had ze genóg plaots um op te valle want d'r zaote mer e paar lui in de bös umtot 't boete roond de daarteg graode en breujend werm waor. Daoneve waor ze neet klein, volslaank mèt op bepaolde plaotse vääl voluum en behuurlek broen verbrand. Modieus in 't wit, meh vrij bloet gekleid, waor alles aongepas aon häör broen vel en 't werm weer.

Wie ze tegeneuver miech op de baank góng zitte, plezeerde miech dat en ouch 't feit tot häör bloes deep oetgesnooje waor. Meh nog miejer en vääl langer woort mien aondach getrokke nao häör ouge, groet, oonverwachs oonsjöldeg en vaan zoe'n deepblauw kleur tot e blauwselpupke ziech daobij metein vaal versjote zouw veule. Naotot eus ouge ziech e paar kier getroffe hadde, lachde zie 'ns vruntelek tege miech en zag: ‘Wat 'n hits, hè jong, neet um oet te hawwe. De mösje höbbe nog geine zin mie um vaan 't taak te valle. En d'n tillevisie zeet tot 't de koumende ach daog neet verandere zal. Iech höb gere sjoen weer, meh zoe hoof 't veur miech neet. Geiste ouch kemissies doen in de stad?

Mèt zoe'n hits is de koupaovend op donderdag 'n oetkoms.’

Oonderwijl tot zie dat zag, veegde ze mèt e pepèrre zakdeukske dat nao odeklojn of zoeget rook, door häör geziech en door de oetsnijing in häör bloes. Iech wis neet wat te zègke en gaof dus gein antwoord, ouch al umtot iech nog altied e bitsje verpópzak waor, door häör versjijning, en door de ier die ze miech aondeeg door in die leeg bös tegeneuver miech te koume zitte.

Iech vroog miech aof wie iech zoenen indrök op häör gemaak kós höbbe. 't Waor wel get vreemp want iech sjatde häör e jaor of twinteg jonger es miech, meh jeh, iech had wel dèkser verhaole gehuurd vaan vrouwe, die in awwer manne vääl intrèssantegheid zien.

Die illusie woort miech al gaw benome, wie ze effe later vertèlde:

‘Jao, es 't zoe werm is, zèt iech miech altied hei aon de zij-oetgaank, de chauffeur liet daan de deur ope stoon oonder 't rije en daan zitste zoe lekker in de wind. Iech zeen, diech wèts en deis dat ouch al.’

Zoe simpel is 't um iemes weer mèt z'n twie bein op de groond te zètte. De bös stopde weer aon 'n halte. Opzij stapde 'ne mins oet en väöraon twie lui in. Mien euverbuurvrouw loerde ins nao boete. ‘Aoh, de volgende halte moot iech droet,’ zag ze, stoont op en góng alvas bij de ope zijdeur stoon, 'ne gooje meter vaan miech aof. Toen zaog iech tot 't

fiezelstof* vaan hääöre rok door de wermte in de vaw vaan häör zitvleis zaot vasgeplak. Iech zouw 't sjemelek vinde es ze zoe door de stad leep en achter hääöre rögk oetgelache woort. Zelf voolt ze dat sjijns neet, want ze boezjeerde neet. Meh wie iech häör, ech galant, wouw helpe, daorum gaw opstoont, achter häör góng stoon en mèt miene vinger hääöre rok oet dee naod peuterde, boezjeerde en reageerde zie wel, en hel. In mien rechteroug kaom iers 'ne roeje vuurbal, toen zaog iech steerkes en voolt de pijn vaan de slaag.

Mèt de opmerking: ‘Neet te geluive, op dee leeftied nog zoe e los henneke,’ stapde ze metein denao oet. Iech sjaomde miech de ouge oet de kop en waor blij tot e paar haltes wijer iech ouch de bös oet mós.

Umtot ze miech op mien oug en neet op mien mojl had gehojd, kós iech toch mien kemissies en in de winkels mie woord doen. Ouch in ‘'t Steine Kruukske’ smaakde e paar glazer beer en e dröpke miech good oondaanks 't feit tot iech in de spiegel achter de tapkas meinde te zien tot mien oug begós te verkleure.

Iech droonk nog eint mèt Remao umtot dee weer e kleinkeend had gekrege, en umtot heer bij miech in de buurt woent, stapde veer same op. Trök in de bös zaot heer drök praotend neve miech. Dao waor iech 'm stiekem daankbaar veur, want e paar straote wijer stapde zie ouch weer in de bös, mèt 'n draagtuut vaan de lèste nui boetiek en ein vaan C&A. Wie ze miech zaog zitte, zag ze gelökkeg niks, meh häör griemslechske doog miech de benajde zweit al weer oetbreke. Hiel naodrökkelek drejde iech miech opzij nao Remao mèt de opmerking: ‘MVV-ke deit 't good allewijl, vinste ouch neet?’

Remao had häör netuurlek ouch zien binnekoume en ze, mie es belangstèllend, geziech zag dudelek tot iech gei antwoord hoofde te verwachte. Noe kaom ze neet tegeneuver us zitte, meh 'n baank veur us, mèt de rögk nao us touw.

Metein kreeg iech 'nen èllebaog vaan Remao in mien zij um miech te attendere op zie bewoonderend jaoknikke, mèt veuroetgestoke oonderlip en opgestoke rechter doum. Iech knikde ouch mer gaw vaan jao en vroog Remao of heer weer op vekantie nao Spaanje góng. Zoe kós iech zien ouge en belangstèlling vaan eus mètreizegster aofleie, totdat ze opstoont en aon de ope zijdeur góng stoon wachte tot de bös aon häör halte zouw stoppe.

Netuurlek vloge toen zien ouge en belangstèlling weer nao häör trök, ouch al zaog heer noe allein mer hääören achterkant. Meh ouch dee

verdeende bezeens, ierlek is ierlek. En weer zaog iech tot de wermte 't stof vaan hääre rok weer in die verrekde vaw had vasgeplak.

Remao zaog dat ouch en veur iech get kós zègke of doen, stoont heer al achter häör en peuterde behölpzaam 't stof droet.

Umtot iech oet oondervinding wis, wat noe stoont te gebääre, wouw iech Remao 'n watsj bespaore, vloog daorum rech en duide metein mèt miene wies- en middelvinger alles weer sjoen trök boe 't gezete had.

Zoe is 't gekoume tot iech miech d'n daag denao op mie werk höb mote kraank melle.
Reie: *twie* blauw ouge.

Aantekeningen

Uit: Pol Boere, *Gewoen vertèlsels* (Maastricht 1999) 1-3.

fiezelstof: vezelstof, dunne stof

Joop Kurris (1933)
Lifte

Es deen have gare neet edere kier bij 'm waor koume stoon, had 'r allang 'n lif gehad. Otomobiliste stoppe neet gaw veur twie lui tegeliek. De wèts 't jummers noets allewijl.

't Waor kaajd. Dao wejde 'n fèl beis, en aof en touw fiezelde 't gemein. Waor 'r mer vriedag - wie geweente - nao hoes gegaange. Daan waor 't drökker op de weeg. Stoont 'r noe neet te blauwbekke in dee polder. De weie roontelum zaoge verlaote oet. De keuj waore nao de stal.

Get wijer weg laog e grupke verdwaolde hoezer. 'ne Verseerde keersboum heel de wach. 'n Vinster woort verleech door 'ne rink gekleurde lempkes. 't Liekende wel 'n horeknal.

'r Had ziech eve kinne losmake vaan dee kletskriemer. Vaan dee woorste gek. Dee mojlde mer. Neet tot 't in 't begin wie 'r aonkaom, oongezèlleg waor veur get te awhore, meh 't mós neet aon de geng blieve.

Dao stopde get. 'r Rende drop aof en leet vaan alteratie zien striep kartong mèt in dikke vèltstif *Maastricht* in 'ne pool valle. Achter 't stuur zaot e joonk mevruiwke mèt e kinneke op de achterbaank. Of 'r mèt moch? Dat trof. Ze mós nao Hier. Aon de Geusselt zouw ze hääöm oetlaote. Kaom good oet. Waor 'r zoe in Wiek.

In de Eend zat 'r z'ch get besjeemp neve 't mevruiwke, 'n hip dink. Mèt 'r miniröksken, peerdestertsje, piezele aon häör oere en 'n sigrèt tösse häör vinger perbeerde ze 'ne bakvès te blieve. Laot mer goon, dach 'r, v'r zitte druug, al is 't neet al te werm.

Wie 't wegelke ziech get aon 't ritme vaan de res op de weeg had aongepas, begós zij 't gesprek. Ze kós ouch niks draon doen tot de roetewissers 't neet doge. Meh die witte lijne op de weeg holpe toch e bitteke. ‘Jao, meh 't blijf oetkieke mèt die drökde,’ meinde heer. 'r Wouw toch ouch 'ns get zègke. De rouk in 't wegelke pakde 'm. Vraoge um e striepke frisse loch dorf 'r neet.

't Leep tege d'n aovend. Ze doog de lampe aon. De oto's raosde langs. Mèt de ski's op 't daak trokke weer vääl lui ‘met de kerst’ nao de wintersport. ‘Zuug ins jong, es bijstandsma höb iech dao gein cent veur.’

E paar daog mèt 't keend nao 'n vrundin in Haarlem waor häör insegste verzètsje. Dao kós heer euver mètpraote. Sjei m'ch oet. Vaan die studiebäörs kóste d'ch niks leiste.

Opins zaog 'r in de veerte 'ne groete sjienwerper. Ze kaome terech in 'n file. Dao hadste 't gemieter. Zeker weer 'n weegversmalling.

Wie ze avvenceerde, oontdèkde 'r tot de pelitie 'n otokääöring heel. Ze móste aon de kant. Ein lamp waor mer aon. Nao get geklomel doog 't dink 't weer. Meh toen bleek tot de ben gevierlek waore aofgeslete.

Begreep mevrouw neet tot ze häör eige en aandere in gevaor brach? Häöre naom, 't adres en d'n otonómmer woorte genoteerd. Ze kraog ouch nog te hure tot häör rijbewies euver tien daog waor verloupe. Of ze dao good aon wouw dinke. Aanders bleef ze meujelekhede hawwe. Wie ze wegrijde, reep 't keend nog: ‘De roetewissers zien kepot, menier.’ Meh dat hoort d'n agent gelökkeg neet. Dee had 't te drök mèt de volgende wagel. 't Waor zoe al erg genóg.

‘Dat waor dat,’ zag 't mevruiwke. Ze sjöddelde 'ns mèt häöre kop, of ze wouw zègke tot häör ouch niks bespaord bleef. ‘Jao, zoe'nen oto is deur in 't oonderhaajd,’ zag heer. En 'r dach bij z'n eige: es iech veerdeg bin mèt m'n studie, kin iech blij zien es iech örges e pöske vin. En 't traktemint is ouch neet mie wat 't gewees is. Nein, aon 'nen oto hoofde 'r veurluipeg neet te dinke.

't Wegelke pruttelde gestiedeg door, al had me gedöld nudeg. De chiquer weeggebrukers passeerde, d'n eine nao d'n aandere. Wie de sjouwe vaan de DSM naoderde, góng 't keend e leech op: ‘Dat is Geleen, he mamma? Dao woent Monique. Dat is de vrundin vaan pap, he mam?’ ‘Och, sjei toch 'ns oet,’ zag ze.

Dao veel 'n benkeleke stèlte. Ze kröchelde 'ns. Erm mins, dach 'r gegeneerd. Toen zag ze gaw: ‘Iech kin zjus zoe good eve umrije nao Wiek. Dat maak niks oet. Daan hoofste neet nog ins door die kaw. ‘Es dat zouw kinne,’ zag heer blij.

Vanaof de Kruusberg zaoge ze Mestreech veur ziech ligke. 't Doog hääom ummertouw good um weer ‘thoes’ te zien.

In Wiek leet 'r z'ch bij 'ne blommewinkel aofzètte. Oet 'ne kaffee wejde 'ne ‘White Christmas’, wie eine oetgóng. ‘Wach effekes,’ vroog 'r gejaog. Vaan z'n lèste cent koch heer e keersstökske en duide häör dat oonhendeg in 'r han. De bougie braok bekans. ‘Bedaank veur de lif. En 'ne zaolege Keersemes,’ stamelde 'r. ‘Dat waor toch neet nudeg. Meh hartstikke leuk. Daanke.’

Toen pakde ze 'm vas, puunde 'm, stapde weer in 't wegelke en maakde tot ze wegkaom. 't Kinneke winkde hääom nao. Mèt roej wange bleef 'r achter.

Aantekening

Uit: *Mestreechter Keersverhaole* (twieden drök, oetgebreid, Mestreech 1998) 56-59.

Anoniem
Slaop mer, mie kinneke
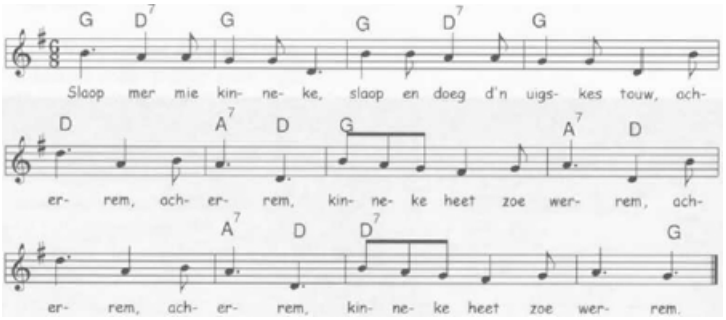
G D7 G G D7 G
Slaop mer mie kin- ne- ke, slaop en doeg d'n uigs- kes touw, och-
D A7 D G A7 D
er- rem, och- er- rem, kin- ne- ke heet zoe wer- rem, och-
A7 D D7 G
er- rem, och- er- rem, kin- ne- ke heet zoe wer- rem.

Slaop mer, mie kinneke, slaop en doeg d'n uigskes touw,
Acherrem, acherrem, kinneke heet zoe werrem. (bis)

Slaop mer, mie kinneke, slaop en doeg d'n uigskes touw,
Acherrem, acherrem, 't heet get in zienen derrem. (bis)

Aantekening

Overgenomen uit: *Mestreechter leedsjes-cahier I* (Mestreech 1989) 40.

GAAT·HIER·NIET·VOORBIJ·ZONDER·TE·ZEGGEN·AVE·MARIA

Bert Beenkens (1937)
Keersmes in de Merodekapel

Slevrouw,

Es iech zoe noe en daan bij Uuch
E keerske bran op hoop vaan zege,
Daan straolt vaanaof Eur leef geziech
'ne Stèlle lach vaan Uuch miech tege.

Is 't deezelfde stèlle lach
Vaan toen, wie herders 's nachs Uuch voonte,
In 'nen awwe biestestal
Boe sjääp mèt os en ezel stoonte?

Dat broed, die viege die me gaof,
't Wienege um vaan te leve,
Meh Eure stèlle leve lach
Doog hun mèt vrääg dat aon Uuch geve.

En nao die foonkelende nach,
- Noets höbbe stare zoe gebloonke -
Höb Geer die keuninge, die drei,
Ouch Eure stèlle lach gesjoonke.

Iech moch neet, wie de herders toen,
D'n ierste Glorie hure zinge,
Waor neet debij wie ze Eur keend
Mèt wierouk hölde kaome bringe.

Meh es iech noe en daan bij Uuch
E keerske bran op hoop vaan zege,
Daan straolt, es stoont iech bij de krib,
'ne Stèlle lach vaan Uuch miech tege.

Aantekening

Uit: *Mestreechter Keersverhaole* (twieden drök, oetgebreid, Mestreech 1998) 47.

Huub Noten (1940)
Barnum nao Mestreech

't Naojaor vaan 1901 begós in Mestreech mèt 'n sensatie. De lui kraoge te hure tot de groetste cirk ter wereld *Barnum & Bailey* nao de stad zouw koume. Die gigantische oondernumming maakde 'nen tournee door Duitsland en kaom denao nao Nederland. In 38 daog bespäölde me 18 stei. Doorgaons stoont *Barnum & Bailey* mer einen daag in 'n stad en woorte 2 veurstèllinge gegeve: ein um 14 oor en ein um 19.30. Allein Amsterdam, Den Haag en Rotterdam waore oetzunderinge.

De reclaamcampagne die aon d'n tournee veuraof góng, waos verbluffend. Speciaol gezètte en folders woorte mèt de tiendoezende oetgedeild en enorm plakkate in de mies fantastische kleure waore in gans Nederland te zien.

Barnum reisde mèt 4 eige treine: allein de locomotieve waore vaan de N.S. (en kosde 100.000 gölde heur). De 68 wagons waore deils mie es 20 meter laank. De cirk had 1.000 maan - artieste, muzikante en personeel - in deens. In de stalle stoonte allein al 400 peerd.

In de groete tent kóste 12.000 lui. D'r waore 3 manèzjes en 2 podiums mèt dao um heer 'n renbaon. De 2 oor dorende veurstèlling woort geopend door 3 olifante-ködde tegeliekertied. Es apotheoos woort aon 't ind vaan 't program de sjitterend aongekleide pantomime *Nero* vertuind. Daotössenin woort 't publiek bekans doedgegoejd mèt artiestenómmers, exotische bieste en optochte. De lui mopperde daan ouch tot e bezeuk aon *Barnum & Bailey* gein oontspanning mer 'n groete inspanning waor.

De groetste publiekstrèkker waor 'n tent mèt *de zeldzaamste wezens op aarde.* Dao-in waore oonder mie te zien: de Rus Jo-Jo, dee zie gans lief bedèk waos mèt e soortemint hóndshaore en dee ouch 'n hóndsgebeet had; Anne Jones, 'n vrouw mèt 'ne baard tot op hääre boek. Get wijer stoont de magerste maan ter wereld, e leveteg skelèt dat James Goffrey hètde. Neve hääm stoont d'n dikste maan, John McDonald, dee 229 kilo waogde. En gaot zoe mer wijer.

De reclaam waor grandioos, meh d'n tournee neet. De Amerikaone hadde vääl las vaan de zachten oondergroond in eus land. Daobij kaom nog tot 't de gansen tournee door regende. 't Doorde dèks ore um de zwoer wagele los te trèkke oet de weie. En dat kosde tied; tied dee me neet had. Veurstèllinge vele geregeld oet. Ouch de bieste bleke neet bestand

tege eus naat klimaat. Vääl diere woorte kraank en tijdens de tournee gónge 'nen tapir en 'ne kemeel kepot.

De lèste twie veurstèllinge vaan d'n tournee door Nederland zouwe op maondag 7 oktober in Mestreech gegeve weure. Oondudelek waos allein boe de cirk zouw koume te stoon. Zelfs de gemeinte wis dat neet. Me spikkeleerde tot *Barnum & Bailey* oonderhandelde mèt de pachter vaan 't Sint-Antoniuseiland (wat noe de Groete Green is) en mèt 't Riek, dat eigeneer waos vaan De Koompe. Pas op 't allerlèste momint woort bekind tot *Barnum & Bailey* mèt z'n tente zouw neerstrieke in De Koompe. Al weke vaan teveure stoonte oondertösse groete verhaole in de *Limburger Koerier*. De gezèt had de vertuining in Tilburg gezeen en waos zier oonder d'n indrök. Zoe zier tot de redacteur ziech aofvroog of neet alle sjaolkinder vaan Mestreech verpliech vrij móste kriege um nao de matinee te goon loere.

Vääl bekieks trok de groete reclaamwagel vaan *Barnum & Bailey*. Dee stoont op 16 september veur de statie vaan Mestreech. In dee wagel zaot 'n drökkerij boe me ederen daag 10.000 struifolders maakde.

Keertsjes veur de vertuining kós me al kriege vaanaof 60 cent. De deurder plaotse kosde 3 en 4 gölde en woorte verkoch bij *boekhandel J.H. Vos* in de Groete Staat.

Op 6 oktober stoont de cirk in Arnhem. 't Vertrèk daovaandan zouw 't zwoerste karwei vaan de gansen Europese tournee weure. De wagele zakde tot euver de asse in de pratsj en waore bekans neet in beweging te kriege. Me zaog ziech daan ouch herhaoldelek genoedzaak de spölle oet de wagele te hole en in de modder te deponere. E stök wijer woort daan weer alles ingelaoje. D'n opoonthaajd waos zoe groet tot me pas laat in Mestreech arriveerde. 't Personeel vaan de cirk waor zoe meuj wie 'n maoj en de oetpötting naobij wie ze aon de aw houte statie in Wiek begóste te losse. Ouch in Mestreech regende 't piepestele. Kletsnaat trok d'n tróp euver de Aw Brögk en had de groetste meujte um mèt de wagele door de smal Wolfstraot te koume. Eine lange wagel bleef oppe Keesmerret steke umtot me 'n verkierde manoeuvre maakde op d'n hook mèt de Brögkstraot. De 4 tente en stallinge zouwe minstens e paar hectare besloon. In De Koompe aongekoume zakde de wagele weg in de modder. D'n touwstand waor zoe hopeloes tot me mer oetsjeide mèt opbouwe. Allein de restauratietent en 'n tent veur de peerd stoonte rech. Oondertösse waore oet gans Limbörg lui mèt d'n trein gekoume um de *Grootste Tentoonstelling der Aarde* te zien.

Meh me kraog niks te zien...

Hiel eve meinde de lui tot me toch nog wijer góng mèt opbouwe wie twie manskerels mèt plenk en hamele aongestieveld kaome. Dat waor obbenuits 'n groete desillusie. De twie hiere kaome inkel 'n reclaam veur 't margrienmerk *Solo* plaotse.

In de naomiddag kraog 't cirkpersoneel opdrach um alles weer reisveerdeg te make. De volgende tourneeplaots waos Luik. *Barnum & Bailey* vertrok oet Mestreech zoonder mer ein veurstèlling gegeve te höbbe...

Aantekening

Uit: Huub Noten, *Sirrek in Mestreech* (Maastricht 1994) 17-19.

Will Wintjens (1940)
De sjäör

En nog, ederskier es iech euver de Pieterstraot loup en delangs kom, daon iech esof iech 't neet zeen. Esof 't mien eige hoes is en iech m'ch geneer veur de buurt. Lès waor mie sjoenzuster oet Den Haag op bezeuk. Iech höb 'ne ganse tournee gemaak via Taofelstraot en de Klein Lurestraot um veural néét delangs te hove koume.

Iers meinde iech tot ze nog bezeg waore en iech dach nog, dat doort ziech wel ein. Meh opins waore de stellages eweg, geine wèrkmins mie te zien en wat bleef waor die sjäör! Iech zègk nog tege mevrouw Pasmans, 't zal neet woer zien. Zoe sjoen gebouw. Höbbe ze daoveur noe zoelang mote graove en daan zoeget. En iech waor neet d'n einegste, want de ganse Molenhof heet sjan devaan gesproke.

En iech höb ze wel langs zien koume, die vaan 't stadhoes, dus iech drachteraon. En dao stoonte ze allemaol veur die sjäör en dao waor zoe'nen Hollender bij en dee had 't hoegste woord. En mer mèt die erm aon 't zwejje en aon 't wieze en de res loerde nao die sjäör esof 't de Lourdesgrot waor. Dus iech zègk tege dat keureg vruiwke oet dee kaffee daotegeneuver: ‘Wat vint geer dao noe vaan?’ Want iech weet tot in dee kaffee vääl interlectuele koume. ‘Nou,’ zeet ze, ‘m'ne maan is binne de kortste kiere vief kilo devaan aofgevalle. En noe neet dat bij hääm neet get draof kós, meh 't is dudelek, iech bin dus neet de einegste die ziech dreuver opvrit.’

En 't sjoenste is, noe höb iech gehuurd tot die sjäör dao is umtot dao vreuger de stadsmoer leep. Jeh meh, noe vraog iech diech. 't Is al erg genóg tot dao nog altied ganse stökke vaan stoon. Iech mein, dao langs 't Laank Gresje zouwe ze toch prachtege flats deneer kinne zètte. En trouwens, es ze euveral e stök oet 'ne moer ginge houwe boe vreuger get gestande heet, daan woort 't hei in Mestreech toch eine bouwval.’

't Moot mer 'ns gezag zien: tot zoe'n gemeinte ziech door d'n ein of aandere kunstemeker vaan dao bove zoe'n tuut wuif in häör voes liet duie! Iech bedoel, es iech doed bin, hakke ze toch ouch gei stök oet de Molenhof um aon te geve tot iech achter die sjäör altied nao boete zaot te loere.

Aantekening

Deze tekst is niet eerder in druk verschenen.

Will Wintjens (1940)
Stein

Dao is mer eine in de femilie dee get draon deit en dat bin iech. Jao de ierste jaore ging nog wel ins eine mèt, um te loere en te commandere: ‘'Dao zitte nog e paar dröppele oonder 't kruus,’ of ‘Volgens miech zit e lètterke sjeif, en ao, zuug dao, 'n boors.’ Es-of iech dat gedoon had. Iech, dee nog eder jaor, ind oktober, thoes kom mèt kepotte kneeje vaan 't sjore, soppe en opvrieve vaan de stein. Iech zègk wel ins tege mien kinder: ‘Es g'r 't neet kint opbringe, in gaodsnaom, cremeert miech es 't zoe wied is, want e verzörg graaf dat vreug get vaan 'ne mins, iech bedoel, dao mooste e stökske vaan d'n eige in wèlle lègke.’

Meh jeh, iech kin 't noe einmaol neet laote, want 'n oonverzörg graaf liet miech neet los; 't zuut neet oet en iech weur in- en in-tristeg devaan. Dus wat daon iech, haaf oktober zèt iech miech d'n ummer, d'n dweil en de staole beurstel al veerdeg, want mèt Allerheilege, zègk iech, mooste vaan zoe graaf kinne ete.

Miene maan zeet altied: ‘Es ze diech dat graaf en dee stein in d'n hoof vaan Nicodemus hadde laote verzörge, waor Slivvenhier noets opgestande.’ Dus iech wèl mer zègke, de wèts noets boe 't good veur is.

Allein, 't is zoe, iech kin neet oetsjeie. Es iech mèt de stein vaan pap en mam veerdeg bin, gaon iech 't gans weegske aof. Iech kin ze oonderhand vaan boete, die dao allemaol ligke. Allemaol lui die iech nog bij 't leve höb gekind. Meh es iech daan nao dee stein loer: Hölp!

Twie graver nao rechs dao kin iech de dochter vaan. 'nen Houp behej; altied op hoeg hakke en mèt e geverf geziech door de stad, meh 'ns eine kier per jaor mèt 'ne vochtegen dook euver de stein vaan 'r awwers, dat kin neet devaan aof.

En daan dat graaf links: allemaol steinsjes in zwart en wit. Zjus 't Sportfoondsebad, meh daan wel greun oetgeslage. Iech höb miech dao 'ne kier mèt d'n oonverdunde chloor aon begeve. Nao drei daog had iech al die steinsjes zuver en alles bloonk wie 'ne spiegel.

‘Zo, noe nog de sprinkplaank,’ zag m'ne sjoenzoon, meh dat is altied 'nen däögeneet gewees.

Aantekening

Deze tekst is niet eerder in druk verschenen.

Will Wintjens (1940)
Kwaliteit

M'nen ove, menier, dao kump miech geine aon.

M'n vrouw, zègk g'r? Och, menier.

Nein, 't sjoenste momint vaan d'n daag blijf veur miech vief oor 's mörges. Die rös, menier, die me daan veult... Tegen d'n tied dat de vrouw op is, is dat gedoon.

Goddaank had iech niks vaan doen mèt de klante. Dat gezeiks veur die toenbaank, es de riestevlaoj zoegenaomp zoer waor of de krentebruudsjes neet veers, dat moot iech neet. Wat oet mienen ove kump, is altied kwaliteit gewees, meh vaan wat dao veur die toenbaank stoont kós iech dat neet altied zègke. Die veur twie nonnevotte kaome, maakde dèks 't mieste behej. En toen die plastic tute kaome en daoveur e döbbelsje betaold mós weurde, juzzesmaria, toen waor de hèl los.

Esof veer dao riek vaan woorte. De vrouw kin vääl höbbe en ze heet 'n hart wie e broed, meh die heet ziech dèks zoe opgeriech es dao weer zoe'ne retteketet oet 't Villapark get vaan hääre Jaan stoont te make. Die heet ein 'ne kier vief nonnevotte in 'n plastic tuut geduid en gezag: ‘Hei, veur niks, en noe miene winkel oet.’ De week denao heet ze pèlkes gekrege vaan d'n dokter en die slik ze noe nog.

Nein, wat dat betröf heet eine vaan us 't e stök rösteger; op m'n slóffe achter in de bekkerij bij m'nen ove. Die loch, die wermde, de veuls tot dao get leef. Dao höb iech dèks hiel sjoen gedachte gehad en es iech noe hei thoes mèt m'n han in d'n deig staon, daan kump dat soms allemaol weer trök.

Jaozeker, eine vaan us bak nog altied z'n eige broed. G'r meint toch neet tot, noe veer de zaak verkoch höbbe, iech die stokverf oet de supermerret eet. 't Is mie look es get anders en 't grummelt diech zoe oonder die mets eweg. De vreugs diech aof tot de lui zoeget koupe. Meh jeh, e bitteke bekker mooste allewijl mèt e lempke zeuke. Nein menier, 'n zaak mèt kwaliteit boe nog gooj waor gemaak en verkoch weurt, zoonder 'nen houp plastic, en boe me nog gereef weurt, boe vint me die nog?

Eus zaak vaan vreuger kinste neet mie trök. Dao zien ze mèt de bulldozer nao binne getrokke. Ein groete sjeur höbbe ze devaan gemaak. Dao verkoupe ze noe sjeun. Jeh, miene smaak is 't neet. 't Waor entans 'n sjoen zaak. Meh noe, links en rechs neven us d'ne eine plastic gievel neve d'n aandere. En allemaol kleier en sjeun. Um de drei maond

oetverkoup en um 't haaf jaor 'nen aandere drin. En allemaol get vaan boete Mestreech.

Iech zal d'n daag noets vergete tot miech eine kaom vraoge of iech 'm'n tentje niet wilde verkope'. Zoe zag 'r 't, mèt die wäörd. 't Waor kort veur de Sinterklaos en de bestèllinge veur de Keersmes lepen al binne. Iech waor zjus bezeg spijs te make. De klante zagte, 'v'r ruke uuch al es v'r d'n hook um koume!' En veer mer jatse, de vrouw en iech.

Och menier, dao is toch niks zoe gezoond es wèrke. Meh good, vaan 't ein kaom 't aander. V'r waore oonderhand d'n einegste zelfstandege in de ganse straot: slachter weg, drogis weg, kousewinkel weg, sigarezaak weg. Neet, v'r höbbe lang en hel genóg gewèrk, en wie iech zègk, de waors bekans 'ne vreempde in d'n eige straot. Meh toch... Iech zal uuch zègke, menier, d'r zien klante gewees die krietentere de winkel oetgeloupe zien toen ze hoorte tot v'r demèt oetsjeide.

Good verkoch, de zaak, dat wel, meh de vrouw, iech weet 't neet.

Die is e stök stèller gewoorde. Jeh, en iech, zoe vaanaof haaf november bin iech ganse daog allein in m'n keuke hei op de Zjèrremik en iech bak spikkelatie en stevekes en boterlètter en iech maak massepeine en sjókkelate harte en dreikeuningekook esof alles bij 't zelfde is gebleve.

Die loch, die wermde...

Iech höb dao e paar slóffe gekoch, iech wouw de zaak nog 'ne kier zien. Iech höb 'n nach neet devaan geslaope. En die slóffe, nao twie weke, zoe look! Snap g'r wat iech mein, menier? Gein kwaliteit.

Aantekening

Deze tekst is niet eerder in druk verschenen.

Marlène Hommes (1941)
Mèske speule

Vreuger waore de späölselkes vaan de kinder aanders es noe. Wat veur e keend späölt nog mèske? Meh in euzen tied waor dat gans gewoen. 't Had dezelfde frequentie es sjäölke speule. Kèrk en sjaol woorte in einen aosem geneump. Ze waore oonlosmakelek mètein verboonde. Neet tot iech zoe gere mèske späölde - sjäölke voont iech eigelek leuker - meh pa had 'nen altaor op de kop getik mèt kasuifels, kelke en alles wat veur 'n gooj mès nudeg waor. Dus um hääöm e plezeer te doen, woort geregeld de mès opgedrage.

Iech es meidske moch noets mèssendeender zien, laot zwiege pestoer. Dat waor 't privilege vaan mien ajdste broor.

Op 'ne zoondag voolt heer ziech gerope de mès te leze. En zoe wie gebrukelek waor mien aander broor mèssendeender. Ma, die altied erg vindingriek waor wat späölselkes betrof, gaof us 'n ganse tuut menta's veur de kemunie. Iech verzoende miech gaw mèt mie lot, want es einege kèrkgenger zouw iech de mieste hosties kriege. Iech had miech dat al zoe stèllekes oetgerekend.

Oonder de mès zaot iech get te suffe, wie inins Zjeng, de mèssendeender, hiel hel mèt zien bel begós te rinkele. ‘Opstoon,’ sisde heer tösse z'n tan. Iech zaog 'ne groete menta de loch in goon en eve later staok mie broor hääöm in ziene moond. De consecratie.

Astrein zouw 't mien beurt zien es de kemunie kwaom. Iech wis perceis wat iech mós doen, want veer hadde op sjaol al geoefend. Dus wie Zjeng ouch 'ne menta kreeg, stoont iech op en leep nao väöre um mie deil in oontvangs te numme.

Meh opins zeet mien ajdste broor erg pestoersechteg: ‘Diech höbs dien kemunie nog neet gedoon, dus maag iech diech gein hostie geve.’

Heer gaof miech de zege en oonder hel belgerinkel vaan Zjeng verleef heer de kèrk mèt de hosties in zien tes.

Aantekening

Uit: *Veldeke* 58 (1983) nr. 5, 20.

Frans Budé (1945)
Album

Kump en körf vaan taofel,
d'n tillevisie aof. De veuj op 'ne
wermen oondergroond, eus oere
die ziech zatte nao de wäörd die
ze zag, blaajerentere. Häör geheuge
bleek 'n straof. Doej straote die ze ging,
duuster portaole, totdat ze in 'ne sjeem
dao kaom: 'Wat iech zeen, liekent dat ouch?'
Häör ouge die get krege vaan plaoge.
Ze zaog ziech zelf neet,
had gein vraoge.

Aantekening

Uit: *Plat-eweg* (Maastricht 1998) 16.

Frans Budé (1945)
Tege d'n aovend

Watste breid-oet oonthèls
is 't sjriewe vaan de miewe
tege d'n duuster vaan d'n aovend aon.
Buim die veur 't kopleech stoon, amechteg
aoseme um 't hoes. Zouw dao boete
'ne mins nog goon, oonder de ierste lamp
zeuke wat heer vergete waor, noe wie
d'n daag ziech oppak, z'ch stèllekes
sjroevele liet langs alle kaanjels aof?
Me wèt neet wie, kint z'ch trök es me
nao de veugel kiek. Hoeg en sjeif
wejjere ze, wied oetrein - ouch die.

Aantekening

Uit: *Plat-eweg* (Maastricht 1998) 17.

Phil Dumoulin (1947)
'n Fles wien

In de Hema woorte mien vrouw en iech oonder aon d'n trap aongeklamp door 'ne vervreug oetgetrooje melancholicus, gewaopend mèt 'n fles wien, die 'r moonsterde esof 't 'ne Jehovagetuige op zoondagmörge betrof.

‘Höb geer verstand vaan wien, menier?’ vroog 'r.

Este vaan tied tot tied wien drinks en de höbs get flesse in de kelder ligke, gief d'n gruutsegheid d'ch al gaw in um ‘jao’ te zègke. Iech waor dus 'ne kinner.

‘Is dit get, wat tunks uuch?’ Heer staok z'n fles nao vääre wie e keend 'ne zweretege vinger. Zoe loerden 'r ouch.

Iech zaog 'n etikèt mèt e chateauke, 'nen houp tralala, meh gei jaor en geinen appellation. De koste vaan dit grepke belepe *f* 3,75, zaog iech op de sjroufdop.

‘Veurwat is 't?’ vroog iech, want 'ne kinner geit neet euver ein nach ies. ‘Laot goon,’ fluusterde mien vrouw neve miech.

‘Veur bij 't ete mèt Keersemes; veur bij roed vleis...’

De hoors aon zien intonatie tot 't fies vaan de vrei bij hääom gein werm geveules mie kós losmake.

‘Veur miech hoofde 't neet, meh jeh, de kinder koume ete... Kiek, menier, iech höb ein dochter, e braaf meideke, altied good gelierd en zoe, niks op aon te mèrke. Veur drei jaor trök kump ze mèt 'ne meister in de rechte thoes... en dao blijf m'ch die aon haange! Och... heer is an sich geine slechte jong, meh jeh,... (heer loerde get gegeneerd um ziech heer)... wie zal iech 't zègke, geer wèt wel, get sjiet, heh! En noe drinke veer daan wien bij 't ete en nog get aanders veuraof, dat bringk heer daan mèt - ao, heer is neet nej of zoe -, meh jeh, wèt g'r, veur miech hoof 't neet. En es 't noe nog lekker waor, meh 't is miestal vaan dee zoere nonnepis. En doordrinke kinste ouch neet...’ Heer zat de fles trök in de rèk.

‘Kom noe,’ kneep mien vrouw.

‘Zouw dát get zien, mesjiens?’ Iech kraog 'n nui fles mèt e nui chateauke én 'nen appellation én e jaortal: 1983.

‘Heer is wel erg joonk,’ zag iech. ‘Eigelek, es 't gooje wien is, huurt dee tot 85 op fus te ligke,’ ging iech wijer. Alle kans tot 'r bars vaan de tanine...’

‘Ao, nein, daan hoof iech 'm neet,’ zag miene wienkinnes.

‘Maak neet zoe e besjaar*,’ sisde mien vrouw.

‘Wat zouwt géér miech advisere?’

Iech leep e paar meter wijer en vèsde 'ne 79-er oet de rèk, vaan *f* 11,95. De maan versjoot eve.

‘Zouwt geer meine?’ zag 'r. ‘'t Is m'ch nogal gei geld um langs d'n göt aof te sjödde: *f* 11,95, dao höb 'ch bekans 'n fles jonge klaore veur...!’ ‘Iech dink tot g'r hei gei gek figuur mèt slaot,’ zag iech. ‘'t Waor toch veur bij roed vleis, zag geer, heh? Geer wèt touwvalleg neet wat g'r perceis krijg?’

‘Iech bin eve nao de neutsjes...,’ zag mien vrouw zjus get te hel.

‘Ze heet allein roed vleis gezag, meh 't zal wel weer knien weure.

Iech höb zoe lang es veer getrojd zien, nog noets get aanders gehad mèt Keersemes, meh touwgegeve, ze kin neet vääl, meh aon knien kin 'ch m'ch stief vrete. Meh *f* 11,95 ... mieljaar, iech dink tot 'ch mèt edere slók de kassa huur!’

‘Höb geer wel genóg aon ein?’ begós iech weer. Mien vrouw waor nog neet trök vaan de neut.

‘Daan make veer mer genóg! Kiek, pap is wel good meh neet gek.

Wie ze nog vrijde, begós dee al mèt dee wienfiemel. Enfin, iech dink, 't is veur 't gelök vaan de keend, dus iech haolde mer e paar liter in hoes. Meh, hee... iech had gaaroet geinen opener in hoes. Dus iech zoe'n dink gekoch, sjoen, mèt e stök hertegewei draon, de klomel kosde get vaan twie tiensjes. Kom 'ch dao mèt thoes, zeet m'nen aonstaonde sjoenzoon: “Pa, dee is neet good, dao mooste 'ne zwegel door kinne steke!”

Iech zègk: “Jong, iech krijg mèt dee poemel 'n fles ope en dee zwegel höb 'ch um nao 't ete tösse mien tan te steke!”

Meh wat meinder tot iech e paar weke drop mèt Vaajerdaag kraog?

Perceis, 'ne nuien opener. Meh, dat höb iech verrèk! Zoe lang es deen aandere neet kepot is, kump dee nuie neet oet mie nachkeske. Want dao ligk 'r, heh, oonder m'n zokke!’

Heer beloerde z'ch de fles nog ins en zöchde ins deep.

‘Nou, alloh daan, meh noe moot 't ouch oet zien mèt de kwatsj. Volgende week is 't Nuijaor en daan kin pap weer sjuive...’

Heer trok ziene portmenee, deeg 'ne stap in de riechting vaan de kassa en zjus wie iech ‘Plezerege daog’ wouw zègke, besloot 'r nog 'nen epiloog te geve.

‘Waor 't mer weer um, menier. Wèt g'r, miene pa, heh, dee waor boer op Sint-Pieter. Dee had geinen tied veur dee sjele wawwel. Dee zaot, op 't oor tot veer goonsdag aon de lui-wiever-sop zitte, oonder de keuj.

En m'n ma ouch. En es ze daan thoes kaome, gaof 't heite bliksem of sevoejekuul mèt sjijve weurs en 'nen hielen inkele kier e sjöpke beer debij. Gek, heh, meh dao moot 'ch de lèste jaore ummer mie aon dinke. Veureg jaor höb 'ch nao de knien, wie de res aon 't ies zaot - dat moot iech neet: ies mèt knien, iech bin geine maogpatiënt; dat is vraoge um zwijnerij - toen höb 'ch m'ch d'n hoond gepak en 'ch bin mèt die kragk 'n oor euver Sint-Pieter goon wandele. Um 't te laote zakke, zoegenaomp. Wèt g'r tot 'ch dat 't sjoenste voont vaan d'n hiele ‘Keersemes?’

Aantekeningen

Uit: *Mestreechter Keersverhaole* (twieden drök oetgebreid, Mestreech 1998) 36-38.

besjaar: drukte
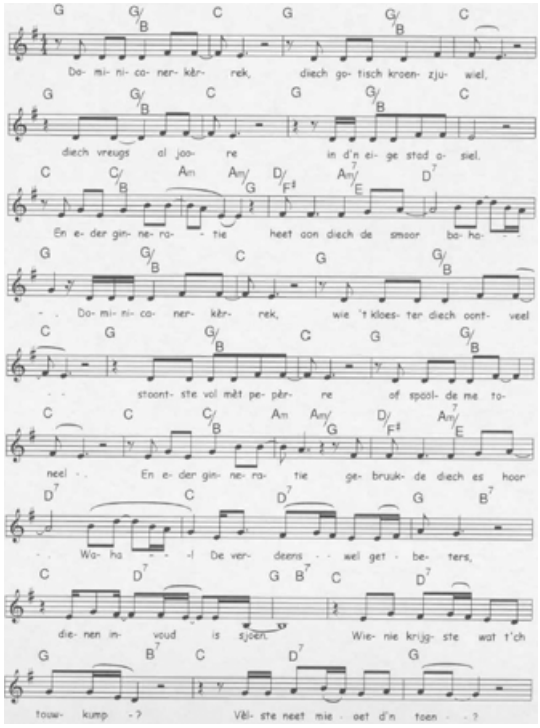
Do- mi- ni- co- ner- kèr- rek, diech go- tisch kroen- zju- wiel,
diech vreugs al joo- re in d'n ei- ge stad a- siel.
En e- der gin- ne- ra- - tie heet oon diech de smoor ba- ho- -
- . Do- mi- ni- co- ner- kèr- rek, wie 't kloes- ter diech oont- veel
- - stoont- ste vol mèt pe- pèr- re of spost- de me to-
neel - . En e- der gin- ne- ra- tie ge- bruuk- de diech es hoor
- . Wa- ha - - -! De ver- deens - - wel get - be- ters,
die- nen in- voud is sjoen. Wie- nie krijg- ste wat t'ch
touw- kump -? Vèl- ste neet mie - oet d'n toen - -?

Phil Dumoulin (1947)
Dominicanerkèrk

Dominicanerkèrrek,
Diech gotisch kroenzjuwiel,
Diech vreugs al jaore
In d'n eige stad asiel.
En eder ginneratie
Heet aon diech de smoor... baha!

Dominicanerkèrk,
*Wie 't kloester diech oontveel**
Stoontste vol mèt pepèrre
Of späölde me toneel.
En eder ginneratie
Gebruukde diech es hoor... waha!

De verdeens wel get beters,
Dienen invoud is sjoen.
Wienie krijgste wat t'ch touwkump?
Vèlste neet mie oet d'n toen?

Dominicanerkèrk,
*Dao späölde 't M.S.O.**,
Dao heel me hoeshaajdbäörze,
Dao keek me Chrit Rousseau.
En mèt de Vastelaovend
Woort get aofgelek... hoho!

Dominicanerkèrk,
Zaogs de World Press Photo;
Rooks eder jaor de keersmerret
En de slangenexpo.
Weurs-tiech noe fietsestalling?*
Heet me gei respek?... yuhuh!

Polletiek in 'n cultuurstad:
Eigewies en stekeblind;
Ouch gein notie vaan historie
En neet vaan e mónnumint...

Aantekeningen

Deze liedtekst van Phil Dumoulin, gedateerd 4 januari 2002, verschijnt hier voor het eerst in druk. De muziek is van John Lennon, *Imagine.*

wie 't kloester diech oontveel: Een groot gedeelte van het oude Dominicanerklooster aan de Helmstraat moest in 1885-1887 plaatsmaken voor de nieuwbouw van het stedelijk gymnasium.

Chrit Rousseau (1941) vond de inspiratie voor vele van zijn schilderijen in het Maastrichtse volksleven. Een overzichtsexpositie van zijn werk was in april 1991 te zien in de Dominicanerkerk.

M.S.O.: Het Maastrichts Symphonie Orkest, voorloper van het Limburgs Symphonie Orkest.

fietsestalling: Vóór de uitvoering van het grootscheepse restauratie- en herinrichtingsplan heeft de kerk inderdaad enkele jaren als fietsenstalling gediend.

Anoniem
Kinderveerskes

Öpke, döpke, reubesöpke,
Öpke, döpke, knol.
Vaajer heet e krabbeköpke,
Moojer heet e nieteköpke.
Öpke, döpke, reubesöpke,
Öpke, döpke, knol!

Pattakón!
Gaank nao de merret,
Koup 'n kooj,
E stökske lever
veur de bever,
E stökske long
veur de koejong,
E stökske pens
veur de zieke mens,
Kiele-wiele-wens.

Achter 't stadhoes dao zaot 'n moes,
Is menier De Wit neet thoes?
Nein, dee is water hole.
Raoj 'ns wee 'r tegekaom:
Twie iezere mennekes,
Twie potte en pennekes,
Twie mennekes zoonder ziel,
Ach en ach is zestien.

Wee wèt woe Wöllem Wouters woent?
Wöllem Wouters woent wied weg.
Wied weg woent Wöllem Wouters.

Twie kanne water, twie kanne blood.
't Is mien eige speulgood.

Aantekeningen

Öpke, *döpke:* Dit is een aftelversje, dat bij een kinderspel opgezegd wordt. Tekst en spelbeschrijving in: *Kinderleedsjes - kinderveerskes* (Maastricht 1969) 110-111.

Pattakón: Een patakon is een zilveren munt uit de 17de-18de eeuw. *Pattakón* is een 'lachveerske', opgezegd om een kind zijn verdriet te doen vergeten. Bij elke regel krijgt het kind een tikje met de vlakke hand in zijn geopende handje. Bij de laatste versregel wordt het in zijn handpalm gekieteld. De tekst staat in de *Mestreechter leedsjes-cahier II* (Mestreech 1989) 32, en, met een beschrijving van de handeling, in *Kinderleedsjes - kinderveerskes*, 19-20.

Achter 't stadhoes: Dit is een aftelversje. Zie: *Mestreechter leedsjes-cahier II*, 42 en *Kinderleedsjes - kinderveerskes*, 106.

Wee wèt woe: Een zgn. 'Zungenbrecher'. Zie: *Kinderleedsjes - kinderveerskes*, 31.

Twie kanne water: Een bezweringsformule bij een ruil, waarbij plechtig op de grond werd gespuugd. Zie: *Kinderleedsjes - kinderveerskes*, 141.

Anoniem
Kinderleedsjes
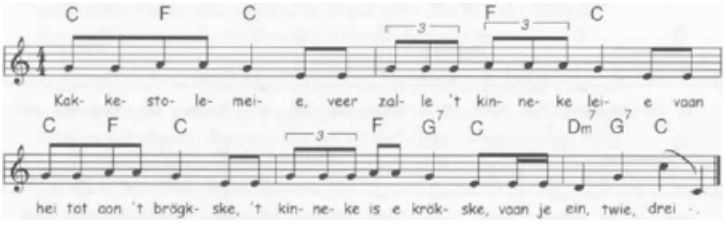
C F C F C
Kak- ke- sto- le- mei- e, veer zal- le 't kin- ne- ke lei- e vaan
C F C F G7 C Dm7 G7 C
hei tot aon 't brögk- ske, 't kin- ne- ke is e krök- ske, vaan je ein, twie, drei

Kakkestolemeie,
Veer zalle 't kinneke leie
Vaan hei tot aon 't brögkske,
't Kinneke is e krökske,
Vaan je ein, twie, drei.

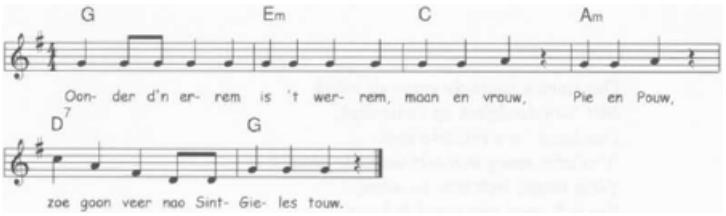

Oonder d'n errem
Is 't werrem,
Maan en vrouw,
Pie en Pouw,
*Zoe goon veer**
Nao Sint-Gieles touw.
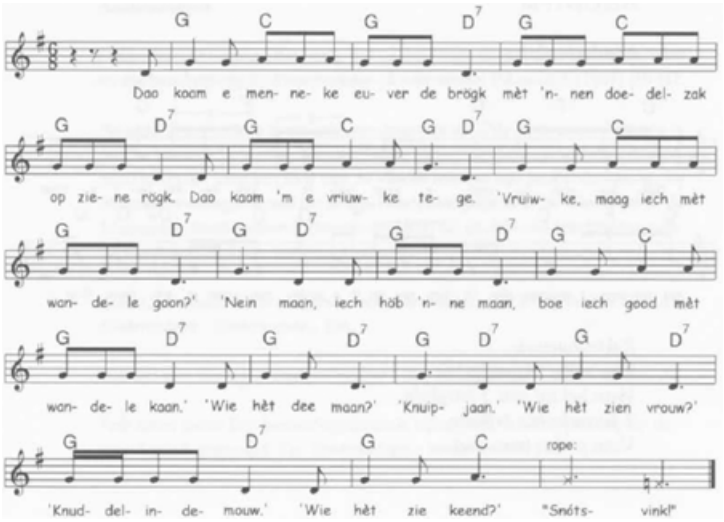
G C G D7 G C
Dao kaom e men- ne- ke eu- ver de brögk mèt 'n- nen doe- del- zak
G D7 G C G D7 G C
op zie- ne rögk. Dao kaom 'm e vriuw- ke te- ge. 'Vruiw- ke, maag iech mèt
G D7 G D7 G D7 G C
wan- de- le goon?' 'Nein maan, iech höb 'n- ne maan, boe iech good mèt
G D7 G D7 G D7 G D7
wan- de- le kaan.' 'Wie hèt dee maan?' 'Knuip- jaan.' 'Wie hèt zien vrouw?'
G D7 G C rope:
'Knud- del- in- de- mouw.' 'Wie hèt zie keend?' "Snóts- vink!"

Dao kaom e menneke euver de brögk
Mèt 'nen doedelzak op ziene rögk.
Dao kaom 'm e vruiwke tege.
'Vruiwke, maag iech mèt wandele goon?'
'Nein maan, iech höb 'ne maan,
Boe iech good mèt wandele kaan.'
'Wie hèt dee maan?'
'Knuipjaan.'
'Wie hèt zien vrouw?'
'Knuddel-in-de-mouw.'
'Wie hèt zie keend?'
'Snótsvink!'

Aantekeningen

Kakkestolemeie: Twee kinderen geven elkaar beide handen en dragen het derde kind op het zo gevormde zeteltje rond. Bij ‘vaan je ein, twie’ wordt het kind geschommeld en bij ‘drei’ weer op de grond gezet. Zie: br. J.H. (Ananias) Devries, *Kinderleedsjes - kinderveerskes* (Maastricht 1969) 36-37.

Oonder d'n errem: In Wijk wordt het feest van Sint-Gilles (Egidius), patroon tegen de stuipen, gevierd op 1 september, zowel in de kerk als met een kermis. Tekst en melodie zijn overgenomen uit: *Kinderleedsjes - kinderveerskes*, 92-93. Zie ook: *Mestreechter leedsjes-cahier III* (Mestreech 1990) 25 en Charles Thewissen, *Eus eige leedsjes* (Maastricht 1968) 37.

zoe goon veer: Een variant luidt: ‘goon veer same’.

Dao kaom e menneke: Zie: *Kinderleedsjes - kinderveerskes*, 113-114.

doedelzak: Een variant is ‘ransel’.

boe iech good mèt wandele kaan: Een variant luidt: ‘dee mèt miech al wandele kaan’.

Anoniem
Gelegenheidsveerskes

't Is vendaog d'n aovend
En mörrege d'n daag
*Tot me Sint-Jaan**
Besteke maag.

Steve, steve,
Wie lang zölste leve?
Hoonderd jaor en einen daag,
Kip, kap, de kop aof.

Zaoleg Nuijaor,
De kop vol haor,
De kop vol niete,
Dan laot ze mer biete.

Aantekeningen

't Is vendaog d'n aovend: overgenomen uit *Kinderleedsjes - kinderveerskes* (Maastricht 1969) 138-139. De avond voor iemands naamfeest (‘de mei’) werd de feesteling ‘bestoke’, d.w.z. gelukgewenst met bloemen, cadeaus en gebak.

Sint-Jaan: wordt naar de gelegenheid vervangen door ‘Sint-Pie’, ‘Anna’ enz.

Steve, *steve:* overgenomen uit *Kinderleedsjes - kinderveerskes*, 139-140. Een ‘steve’ is een mannetje van wittebrood, waarop een laag gesmolten suiker met amandelen. Het ‘steveke’ heeft een stenen pijpje in zijn mond en wordt speciaal gegeten in de Sinterklaastijd. Bij de laatste woorden van het versje bijt of breekt men de kop van de ‘steve’ af.

Zaoleg Nuijaor: overgenomen uit *Kinderleedsjes - kinderveerskes*, 140.

Dan laot ze mer biete: Een variant luidt: ‘Um waffele te biete’. Wafels zijn het traditionele Nieuwjaarsgebak.

De samenstellers

Lou Spronck werd geboren te Maastricht in 1936. Hij studeerde Nederlands en Geschiedenis aan de Radboud Universiteit te Nijmegen. Van 1962 tot 1997 was hij verbonden aan het Jeanne d'Arc College te Maastricht, eerst als leraar en conrector, vanaf 1978 als rector.

Op dialectologisch terrein publiceerde hij o.m. de volgende artikelen:

De Maastrichtse dialektliteratuur vóór 1840 (Miscellanea Trajectensia, 1962), *Eau de Cologne en het oudste Maastrichts* (De Maaspost, 24 februari 1993), *Een spinningslied uit het Maastrichts Speelmansboek* (De Maasgouw 1998), *'t Sermoen vaan Franquinet* (De Maaspost, 30 september 1998), *De 'Rij-al-oet wagel' in revisie* (De Maasgouw 1999), *Jacob Kritzraedt (1602-1672) en de streektaal* (Publications 2003). Hij verzorgde een uitgave van Theodoor Weustenraads *Percessie vaan Sjerpenheuvel* (1994) en van de herinneringen van Felix Rutten *Terugblik 1880-1930* (samen met Peter Schulpen, 2003). Hij was medesamensteller van *Mosalect*, *bloemlezing uit de Limburgse dialectliteratuur* (1976). Onlangs verscheen van zijn hand *Philippe van Gulpen (1792-1862)*, *chroniqueur met pen en penseel* (Serie Vierkant Maastricht, 2005).

Zijn adres is: Europalaan 49, 6226 CN Maastricht.

Flor Aarts werd in 1934 in Maastricht geboren. Na zijn eindexamen gymnasium aan het Henric van Veldeke College studeerde hij van 1953 tot 1958 Engelse Taal- en Letterkunde aan de Radboud Universiteit in Nijmegen. Hij studeerde ook aan de universiteiten van Bristol en Londen. Van 1959 tot 1994 was hij aan de Radboud Universiteit verbonden, de laatste 15 jaar als hoogleraar. Op het gebied van de Engelse taalkunde publiceerde hij elf boeken en een groot aantal artikelen. Op het Maastrichts is hij zich pas gaan toeleggen nadat hij in 1994 naar Maastricht was teruggekeerd. In 1999 schreef hij (samen met Carlos Gussenhoven) *The Dialect of Maastricht*, een beschrijving van het klanksysteem van het Maastrichts, die gepubliceerd werd in *Journal of the International Phonetic Association.* Zijn boek *Mestreechs. Eus Moojertaol* (Veldeke-Krink Mestreech) verscheen in 2001. Samen met Ben Salemans schreef hij *Maastrichts* (Sdu uitgevers, Den Haag 2002). Onlangs verscheen *Dictionairke vaan 't Mestreechs*, een woordenboek met meer dan duizend typisch Maastrichtse woorden, uitdrukkingen en gezegdes (Stichting Onderweg, Maastricht 2005).

Zijn adres is: Parkweg 9-B, 6212 XN Maastricht.

Lies vaan inteikenere

Mestreech

Aarts, M.C.M.
Abeling, N.B.
Akker van den - Veugen, M.J.J.L.
Arpot, J.A.
Aubel van - Mulders, Marij
Aubel van, Maos
Augustin - Penders, P.M.G.
Bannier - Chambille, D.
Bannier - Chambille, P.
Banser - Mullers, Corry
Bartels, M.G.M.L.
Bartels, Rita
Beckers, Harrie
Beckers, Pie
Becks, Jean
Beek - Kerbusch, P.M.H.
Beenkens, Bert
Beenkens, Fernao H.C.
Beijer, Wim
Berendschot, Bert
Berendschot, Tos
Berendschot - Hertogs, B.
Berghof, Huub
Beurskens, L.A.P.M.
Boer de, Matsje
Boere, P.
Boersma, M.Th.L.W.
Boetsen, H.
Bogaert van - Hermans, D.G.W.
Bonfrere - Vrijens, A.M.J.
Bongaert van den, Louis
Bonnet, Germaine
Boom, J.P.J.
Bootz, Jo
Borsboom, Leo en Ans
Botty, Lenie
Boulanger - Hommes, M.
Bours, L.H.
Bovens, mr. L.J.J.M.
Bovens - Olivers, J.
Bovens - Westenberg, Theo en Lizzy
Bozon, Piet Ch.G.
Brandenburg, A.M.

Brandts, R.H.M.
Brepoels - Geelen, Leny
Breuls, Pascal C.A.
Broek van den, A.H.J.
Broek van den, Jo
Broex, Anouk
Brok, Esther en Udo
Brounts, B.
Brounts, Hortense
Brouwers, J.Th.M.
Bruijnzeels, I.W.M.M.
Brüll, Mat en Karin
Budé, F.
Candel, L.J.G.
Caris, J.J.
Caris - van Lieshout, J.
Chambille, M.
Claessen, H.J.F.
Claessens, Jean M.
Consten, Martine
Consten, Noelle
Copier - Brouwer, T.J.
Corbee, B.P.A.H.
Cozijnsen, W.A.M.
Creemers, Ton
Crouzen, Bèr
Daenen - Crijns, L.F.C. en Tr.
Daenen - Schildwacht, fam. P.
Daniëls, A.L.M.J.
Daniëls, Guus en Mille
Darley, Laurence
Darley, M.J.M.J.
Darley, Max
Dassen, Eugène E.M.J.
Dassen - Tijssens, Jean en Trix
Debie - Schoolmeesters, P. en A.
Dejong, M.J.
Delnoy, H.G.J.
Derrez, J.
Dielemans, Gérard
Dieteren - Hagedoren, Miep en Jan
Dijk van, John en Helma
Dinjens, Johan
Dinjens - Jansen, N.H.J.
Dinjens - Reubsaet, familie
Dinjens - Wintgens, G.
Disch, Paul
Dister, J.
Dresen, Chr.

Dresens, A.M.
Dresens, Lène
Dritty - Kanters, M.
Duijsens, Eunice en Firmin

Dumoulin, Phil
Dumoulin, Philippe
Ensinck, F.H.
Essers - Geelen, L.
Est van - Urlings, Marjo
Fabry, Noël
Felix, F.J.H.
Foppen, A.R.H.
Foppen, Guus M.A.
Fouraschen, G.M.H.
Frederiks - Lahey, R.
Frissen, J.B.
Geelen - Dinjens, Piet en Ria
Gemmeke, Charles
Gense, Vic
Gerards - Reinders, G.
Gerardu, F.P.
Gerwen van, A.
Geurts, K.J.P.
Gijsen - Terlien, A.
Gilissen, Dolf
Gilissen, J.
Gilissen, René
Gordijn, J.L.
Gossieau, Loe
Gregoire - Hollewijn, E.
Griens, Ria en Peter
Gulikers - Dinjens, L.H.M. en M.T.H.
Haanen - van Ratingen, M.G.
Habets - Martens, P.H.C.
Haegmans, Marleen
Hageman, W.
Halffman, René
Hameleers, H.J.
Harmes, N.
Heemskerk - Soeters, Th.
Heijden van der, W.J.J.
Heijden van der, E.H.J.
Heijenrath, Wiel
Hendriks, Leny
Herben, Leon J.M.
Hermans, Josée-Jacques
Hermans, N.E.H.
Heunders, S.J.F.H.
Heunders - Meuffels, A.Z.C.S.J.
Heuts, Léon G.G.
Hochstenbach, D.J.H.M.

Hoedemaekers, Noël
Hoekstra - Slijpen, A.M.Th.
Hogenboom, August
Hogenboom, Irma
Hoof van, Irma
Hoogveld, Ton
Hoorn van - Dumoulin, M.G.J.
Hosselet, mr. Edmond P.J.M.
Houben, Marij en Dré
Houben - Daenen, fam. H.
Huinen - Walters, A.W.
Huisinga, R.J.L.M.
Hustinx, J.F.V.
Huynen, M.J.M.
Jacobs, F.J.
Jadoul, drs. Fernand
Jamin, J.V.
Jansen, M.G.L.A.
Janssen, B.
Janssen, Jan en Anneke
Jaspers, Andrea
Jaspers, Iris
Jaspers, Thomas
Jongen, Frits
Jongen, Math H.M.
Joosten, H.M.A.G.
Keerssemeeckers, P.P.J.M.
Kempeners - Hoek, Nico en Aaltje
Kempeners - van Hoven, Jeroen en Linda
Keyzer de, J.A.
Klingenstijn, B.J.A.
Knoop, Philippe
Knoop, Wiel
Knoops, R.G.L.
Köhlen, Imgriet, Stephan, Väös
Köhler, Hanny en Lou
Koomen - Plantaz, M.C.
Kooten van, Cees
Kramer, A.H.
Kuijpers, Petra
Kuijpers - Hesemans, J.E.C.
Kurris, C.J.W.M.
Kurris, Joop
Kuypers, M.M.L.
Laarmans, M.
Lamberti - Willems, M.J.
Landwier, Ruud
Langeveld, G.C.P.
Lardinois, M.H.J.

Lardinois, P.M.J.P.
Leclercq - Wolfs, Magda
Leenders, J.M.
Leeuw van der, Pierre en José
Lemmens - Thomas, M.L.J.J.
Liempd van, Ad en Marie-Josée
Lier van, M.H.M.
Lijf van, G.H.V.
Limpens, H.M.J.
Limpens, Lilian
Lindeman, L.C.C.E.
Linssen, H.H.M.

Lodewick, Diane en Léon
Lodewick - Huysmans, L.
Loo van, A.J.
Loontjens, Erik
Loontjens, fam.
Loontjens, Jef en Marguy
Machiels, J.
Macker de, M.H.J.P.
Mahovic, Marino
Markus, Linda
Markus - Abraas, Gerda
Martens, Mia
Maussen, J.M.W.
Meer van der, J.A.M.
Meerten, M.M.G.
Meertens, M.L.
Merckelbach, Sophie
Mesters, J.J.
Michielsen, Yuri
Moes, Thérèse
Mommers, L.
Mullers, Daniël
Mullers, Jos
Narinx, J.M.G.
Nederveen, H.
Neer van, P.F.I.
Neer van - Chambille, M.J.A.Th.
Nelissen, Frans
Nievelstein, Jo
Nievergeld - Bokmans, J.W.J.
Nijsten, J.P.
Noppen van, P.
Noten, H.
Nouse, J.D.M.
Nunspeet van, Thea
Ogg, W.
Olvers, Kyana
Ottenheijm, Coen
Ottenheijm, Els en Ad
Pasmans, H.C.M.
Pearce - Brouwers, M.
Pellaers, W.Th.
Penders, J.F.M.
Pereboom, A. en v. Leeuwen, C.
Perry, Ben
Pieters, P.
Piets, M.H.

Pisters, Elly
Pleumekers - Heggen, Jef en Irene
Pluymaeckers, Gerda
Pooters, H.J.M.
Prudon - de Bruijn, M.
Rassel van, Toon
Rassin - Meijers, H.G.
Ritchi, N.H.
Roevros, U.G.E.
Rondagh, E.F.W.M.
Rondagh, Lieke en Guus
Rousseau, F.G.M.
Roymans - Schellingen, M.
Ruth, P.C.H.G.
Rutten, H.A.J.A.M.
Sandhövel, Eva
Sarneel, W.
Schaaf, G.H.P.
Schaepkens van Riempst, Marie-Louis
Scharis, L.M.
Schippers, Theo
Schnackers, E.J.
Schoenmaeckers, Gène
Schoon - Vroomen, J.H.
Schouten, Hélène
Schouteten, M.H.L.
Schreurs, E.M.M.P.J.
Schreurs, Wiel
Schreurs - Daenen, fam. R.
Schrijen, Peter en Marga
Schuffelers, J.B.L.
Schürmann, Joep
Simais, Sas en Miek
Simons, drs. J.M.F.G.
Sins, Leo en Tans, Annie
Slenter, E.A.G.
Smeets, Lex
Soest van - Pluymen, L.M.L.
Sondeijker, L. en T.
Spauwen, H.W.H.J.
Spronck, Thur
Staal, Joep
Stadsbibliotheek Maastricht
Stallinga, Sjee
Stevens, Huub
Strijp, E.M.
Term van, A.M.H.
Theunissen - Felix, C.F.
Theunissen - Maessen, Elly

Thoma, Jef
Thomissen, H.W.
Thor van, Frank en Angelique
Timmermans - Bronckers, Jos J.M.
Timmers, Leo
Timmers - Janssen, H.P.
Tjin - Aarts, M.C.A.
Tonnard, mr. N.A.
Tyndall, J.A.M.G.
Ubachs, Jill
Urlings, J.P.H.M.
Vaessen, Frans

Vaessen, Roger
Vandenboorn, L.P.
Vangangelt, J.
Velde van der - Vermin, Gea en Gerard
Verbeet, dr. G.J.B.
Vermin, A.
Veugen, C.
Vijgen, Jacques
Vliegen, C.M.J.H.
Vliegen, Th.A.P.
Voorden van, H.J.
Vos, C.C.J.M.G.
Vrencken, Mia
Vrijhof - Brouwers, T.
Walraven, P.C.H.
Walters - Bonfrere, P.E.F.
Weijenberg, Twajn en Maddy
Weijenberg - Duckers, E.H.C.
Weijenberg, Roger
Weltens, H.N.H.
Wesly, Bella en Benoit
Wetzels, N.L.M.
Wetzels, P.J.M.
Wijnands, H.G.
Willems, J.M.S.
Willems, M.H.E.
Wilting, H.
Wintgens - Scharis, M.C.
Wintjens, Margriet
Wintjens, W.
Witlox, drs. Aristides P.
Xelat Holding BV
Zeguers, Celine
Zeguers, Henry en Cyrill
Zeguers, J.R.H.G.L.
Zeguers, Marcy

Boete Mestreech

Aarts, Wiel	Meerssen
Achterberg van, T.L.M.	Amersfoort
Arpot, Loe	Ulestraten
Beckers, P.P.	Bemelen
Bemelmans, Ernst	Wassenaar
Bemelmans, Stefan	Wassenaar
Boer de, Raoul	Atlanta, USA
Boersma, V.L.F.	Guelph, Canada
Boorn van den, fam. L.J.	Berg en Terblijt
Bos, R.A.	Meerssen
Brouwers, F.	Palm Desert, USA
Cartens - Daenen, fam. P.P.	Elsloo
Cerfontaine, O.M.	Gronsveld
Chambille, N.	Valkenburg aan de Geul
Cremers, Armand	Beek
Curvers, Mark	Lanaken, België
Daenen, Richard	Uden
Damoiseaux - Pluymen, N.	Meeuwen - Gruitrode, België
Deelen, M.L.H.	Genève, Zwitserland
Defesche, H.F.H.G.	Berg en Terblijt
Dorsselaer van, A.L.	Eijsden
Dumoulin, Guy	Den Bosch
Dumoulin, Raimond	Budel
Franssen, Jopie en Henk	Eijsden
Geelen - van de Groep, dhr. & mevr F.H.M.C.	Rotterdam
Goffin, Véronique	Lanaken, België
Habets - Braun, Nicolette	Eijsden
Halla, Jos	Amersfoort
Heijmann, C.W.M.	Moorveld
Heijnen - Koene, J.M.H.	Meerssen
Hellwig, A.P.M.	Haarlem

Heuberger, Paul H.J.	Leusden
Heunders, E.G.H.S.	Venray
Heyst van, G.J.M.	Diemen
Hilhorst, M.H.A.	Cadier en Keer
Hoedemaekers, Roland	Nijmegen
Hollman, Monique	Amsterdam
Hoof van, E.H.G.J.	Lanaken, België
Hopmans, V.M.W.J.	Leiden
Hovens, Sjeng	Uden
Jadoul, drs. Miguette	Leiden
Jaspars, Gilles	Gronsveld
Joosten, dr. Reinout	Tilburg
Kempeners, Gemma en Poismans, Marco	Vroenhoven, België
Kennis - Königs, G.P.B.M.	Valkenburg a/d Geul
Kerner, Ed en Anke	Lanaken, België
Kessen - Darley, A.	Lanaken, België
Koene - Gorren, Marion	Born
Koumans, J.M.M.	Gronsveld
Lambriex, Etienne	Den Bosch
Lambriex, Henri	Kent, Engeland

Leenen, Hanni	Amsterdam
Leeuwen van, B.M.F.C.	Malden
Lejeune, M.J.V.M.	St. Geertruid
Limpens, Anita O.J.M.	Rotterdam
Luijten, N.T.	Cadier en Keer
Maessen, M.H.S.	Echt
Magnée - Courtens, Trudie en Jacques	Deurne
Mali, Pascale	Zutendaal, België
Markus, Erik	Delft
Marres, E.R.S.M.	Bussum
Merk, Didier en Hélène	Diemen
Mesters, L.	Geulle
Mietes - Crijns, P.J.	Ede
Moonen, Francois	Grathem
Oostdijk, C.T.P.	Delft
Oostwegel, M.Th.O.	Almere
Ottenheijm, Gèr en Els	Cadier en Keer
Overhof, Guido en Chantal	Sittard
Overhof, Luc, Dorenda en Jolien	Meerssen
Overhof, Marcel en Christa	Cadier en Keer
Overhof - Gorissen, Rie	Cadier en Keer
Peerboom, P.E.H.G.	Eijsden
Peters - Heusschen, Wiel en Detty	Wassenaar
Ramakers, W.M.A.	Bunde
Reijden van der - Fizaan, H.W.M.M.	Bunde
Rondagh, Thierry, Benoît en Cédric	Veldwezelt, België
Rosier, J.H.M.	Cadier en Keer
Rousseau, Huub (Huub Hoed)	Lanaken, België
Sanders - Schellinx, M.A.T.	Meerssen
Sandhövel, Katrien	Lanaken, België
Schoenmakers - Loontjes	St. Lambrechts Herk Hasselt, België
Seelen, drs. H.J.G.G.	Lanaken, België
Sengers, Coen	Amsterdam

Severijns, J.G.F.	Sittard
Sluijters van, H.	Hengelo
Smeets, Sjo	Meerssen
Stille, prof. mr. A.L.G.A.	Den Haag
Swinkels - Tuinstra, J.	Arcen
Term van, Jeannine	Beek
Thewissen - van der Groen, Annie en Han	Valkenburg a/d Geul
Tollenaers, Jos	Lanaken, België
Tossings - van Thor, Ans	Eijsden
Trier van, H.J.M.	Cadier en Keer
Ummels, mr. P.V.L.	Voerendaal
Vingerhoeds, A.C.M.	Poortugaal
Vliegen, J.T.M.	Bemelen
Westenberg - Schrijen, John en Mia	Geleen
Wijnhoven, Bas	Voorhout
Wolfs, V.I.G.	Gronsveld